

A. n.

3279 ¹/₌

Ganeshayagam

<36614321860018

<36614321860018

Bayer. Staatsbibliothek

= Gesch. p. 1133.

GANJESHÁYAGÁN,
ANDARZE ÁTREPÁT MÁRÁSPANDÁN,
MÁDIGÁNE CHATRANG,
AND
ANDARZE KHUSROE KAVÁTÁN.

THE ORIGINAL PÉHLVI TEXT; THE SAME TRANSLITERATED IN
ZEND CHARACTERS AND TRANSLATED INTO THE GUJARATI
AND ENGLISH LANGUAGES; A COMMENTARY AND
A GLOSSARY OF SELECT WORDS.

BY
PESHUTAN DASTUR BEHRAMJI SANJANA.

MR. OTTO HARASSOWITZ, BOOKSELLER, LEIPZIG,
SOLE AGENT FOR EUROPE.

Bombay:

PRINTED AT THE DUFTUR ASHKARA PRESS

BY RUSTOMJEE NOWROZJEE KHAMBATTA,

87 COWASJEE PATELL STREET, FORT.

IN THE YEAR 1254 OF YEZDEZARD AND 1885 OF CHRIST.

TO
THE HONOURED MEMORY
OF
SETT BEHMANJI HORMASJI WADIAJI,
SETT RUSTAMJI HORMASJI WADIAJI,
AND
SETT ARDESHAR HORMASJI WADIAJI,
THE ILLUSTRIOUS FOUNDERS OF THE
SETT HORMASJI BOMANJI WADIAJI'S
ATASHBEHRAM, BELONGING TO THE SHENSHAI COMMUNITY,
AT BOMBAY,
THIS COLLECTION
OF
PEHLVI TREATISES
IS
MOST RESPECTFULLY DEDICATED
BY
THEIR TRANSLATOR
PESHUTAN DASTUR BEHRAMJI SANJANA.

ગ ન્જે શી થ ગાં ન

ત થા

અન્દરજે આતરેપાત મારાસપન્દાંન

ત થા

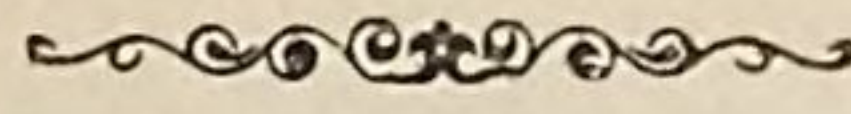
મા દી ગાં ન ચ ત રંગ

અ ને

અન્દરજે ખુસરોએ કવાતાં ન,

તે હે ની

અસલ પેહલવી એખારત, જંદ અક્ષરે ઊચ્યાર, યુજરાતી
તથા ઈંગરેજી તરજુમે, શરેહ અને અગતજોગ
પેહલવી શબ્દોની પ્રરહંગ સાથે.

બ ના વ ના ર

પેશોતન દસતુર બેહરાંમજી સંજાણ.

મું બ ઈ ,

દફતર આશકારા છાપાખાનાં મધે,

રસતમજી નવરોજી ખંખાતાએ છાપયું છે.

કોટ—કાવસજી પટેલ સીટ, નાં ૮૭.

સને ૧૨૫૪ ઇઅબદજરદી,

સને ૧૮૮૫ ઇસવી.

મુંબઈની શેહનશાહી અનજીમનને લગતા
મરહુમ શેઠ હોરમજી બેહમનજી વાડીઆજીનાં
આતશબેહરાંમ શાહુબત
તખતનશીન કરાવનારા અનોશોરવાંન શેઠજી શાહુબો,

શેઠ બેહમનજી હોરમજી વાડીઆજી,
શેઠ રસતમજી હોરમજી વાડીઆજી

અ ને

શેઠ આરદેશેરજી હોરમજી વાડીઆજીની
માંન ભરેલી યાદગારીને

આ એ

પેહલવી પુસ્તક

તેનો તરજુમો કરનાર

પેશોતન દસતુર બેહરાંમજી સંબાણાએ

મોહટાં માન સાથે

આરપણ કર્યું છે.

၁၈၈၁ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၁ ရက်

အောက်ပါ အရာများကို အတည်ပြုရန်

အောက်ပါ အရာများကို အတည်ပြုရန်

အောက်ပါ အရာများကို အတည်ပြုရန်

အောက်ပါ အရာများကို အတည်ပြုရန်

အောက်ပါ အရာများကို အတည်ပြုရန်

အောက်ပါ အရာများကို အတည်ပြုရန်

အောက်ပါ အရာများကို အတည်ပြုရန်

အောက်ပါ အရာများကို အတည်ပြုရန်

အောက်ပါ အရာများကို အတည်ပြုရန်

အောက်ပါ အရာများကို အတည်ပြုရန်

အောက်ပါ အရာများကို အတည်ပြုရန်

အောက်ပါ အရာများကို အတည်ပြုရန်

အောက်ပါ အရာများကို အတည်ပြုရန်

အောက်ပါ အရာများကို အတည်ပြုရန်

بنام انور و بخشاینده بخش کرمان

દી બા ચો.

પાક દાદાર અહુરમઝદનાં મોબારેક નાંમની મદદથી અને પેગમબર અશો જરતોશત સ્પિતમાંનની નેક દુઆની બરકતથી આચ્છે નાંઢળાં પુસતકનો દીબાચો લખવાનું કાંમ હમો શરૂ કરીચ્છે છઠ્ઠચ્છે.

આચ્છે “ગન્જે શાયગાંન” નાંમનું પુસતક આપણા સાસાંની ટોલાના દીનદાર અને દાંનેશમંદ પાદશાહ નોશેરવાંન આદેલની હકુમતના વખતમાં તે પાદશાહના હોકમથી તેહના માહુગણેઆની વજીર વજોરગમેહરે (ધઆને અબુજરયમેહરે) રચીઈં હુતું. શેહનશાહ નોશેરવાંન ઇસવી સને ૫૦૫ માં ઇરાંનનાં તખ્ત ઉપર બેઠો હતો. અને તે પછી થોડીજ મુદતમાં તેણે એક ખોઆબ જોયો હતો. જેહનો ખોલાસો કરવા સાડું વજોરગમેહરને મરવ શેહરની એક જરતોશતી મદરેસા ખાતેથી અબ્જદસરવ નાંમનો એક શખ્સ પાદશાહ નોશેરવાંનની દરબાર ખાતે ખોલાવી લાવેચ્છો હતો. અને તેઆર પછી વજોરગમેહર પોતાની જાતી કાબેલીઅતથી પાદશાહ નોશેરવાંનની દરબારના સઘળા વજીર અને અમીરો ઉપર વડા વજીરનો હુક તથા એલકાબ મેળવેચ્છો હતો. તે ઉપરથી આચ્છે પુસતકનું પુરાતનપણું વગર શકે ૧૩૭૦ વરસથી ઉપરનું સાબેત થાચ્છે.

આચ્છે પુસતક રચવાનું કારણ આચ્છે નાંમીઆ પ્રધાંને પોતાનાં પુસતકની શરૂઆતમાં આચ્છે પરમાંણે જણાવીઈંછે કે, ‘તે પોતે ઇરાંનના શેહનશાહ નોશેરવાંનનો વજીર હતો, અને તેહની મતલબ ઇરાંનના પાદશાહો, હાકેમો અને અમીરોને આચ્છે ફતીઆની અંદર પાચ્છેદાર અને નાપાચ્છેદાર દોલત કેહીછે ? તે વીસેની સહમજ આપી તેઓને ખરાં શુખવાલી, હમેશાં પાચ્છેદાર રેહનારી, અને નહી ફનાં થનારી, દોલત મેલવા તરફ ચલાવવનો બોધ આપવાની હતી; તે મુજબ તેણે શેહનશાહ નોશેરવાંનના હોકમથી આચ્છે પુસતક લખીને પરગટ કરીઈં હુતું.’

વીદવાંન વજીર વજોરગમેહરે આચ્છે ફતીઆમાં માંણસે મેલવેલી દોલતમાં કેહી દોલત પાચ્છેદારછે અને કેહી દોલત પાચ્છેદાર નથી, તે બતલાવતાં પોતાનાં

પુસતકની અંદર જણાવીઉંછે કે, આચ્છે ફુનીઆંને લગતી સઘલી વસ્તુ અથવા દોલત, વગર પાચ્છેદારીની, સદા નહી રેહનારી અને (એક પછી બીજાની તરફ) ફેરફાર થવા ભોગછે; તે છતાંબી તે વગર ભરોસાની અને ફેરફાર થનારી દોલત ખોદાચ્છેતાલાની વગર બખ્શેશે માંણસને મલતી નથી, પણ જેને સાડ તે ખાવંદની તરફથી તેહની બખ્શેશે મુકરર થાચ્છેલી હોચ્છે તેહનેજ તે થોડે ઉદીચ્છેગે ઘણી મલેછે. અને તેથી તે માણસ, સરવેથી ચહડતે દરજેનાં કાંમો કરેછે, પાદશાહી ભોગવેછે, બુજેરગ દરજે મેલવેછે, અને કીરતીવાંન થાચ્છે. વલી તેમાં જે માણસ સહમજેછે કે, આચ્છે ફુનીઆંમાં સરવેથી સરસ પેહલવાંન હસે તેનો એક સદી પછી અન્ત આવ્વાનો, ૩૦૦ વરસની હુદમાં ખાંનદાંન ખરાબ અવસ્થામાં આવ્વાનું, અને નાંમ ઇઆદ રેહવાનું નથી, મેહનત અને કુશેશ ફોકટમાં જવાનીછે, અને દોલત તથા હકુમત બીજા હાકમો તથા વારેસોને મલવાનીછે; તો તેહનું દુરઅંદેશ માણસ આચ્છે ફુનીઆંમાં તે દોલતથી લોકોને સુખ આપવાનાં, અને આવતી ફુનીઆંમાં પોતાને સુખ મલવાનાં, ભલાં તથા નેક કાંમો કરેછે; કારંણ કે તે જાણેછે કે, ભલાં કાંમો કરવાથી જે દોલત મલવાનીછે, તે હમેશનીછે, અને તેને કસો જવાલ પોહચ્છવાનો નથી, અને તે દોલત કોઈથી છીણવી લેવાવાની નથી.

એ પછી આચ્છે કાબેલ વજીર પોતે મજદીઅસની જરતોક્તી દીન ઉપર અને તેનાં મુખ્ય ફરમાનો જેવાં કે યજદેની હસ્તી, દેવોની નેસ્તી, રવાંન, દીન, બેહુશત-દોજખ-તરીજ રાતને લગતો ઇનસાફ—રીસ્તાખેજ અને તનપસીન ઇત્યાદીને લગતાંછે, તે ઉપર ઘણો ચુસ્ત અને એતેકાદ રાખનારો હતો, અને તે મુજબ પોતાના હસ્તકનાં ઇરાંનના રાજાઓને ચલાવ્વાની કાલજ રાખતો હતો તે જણાવીઉંછે. અને તે પછી સવાલ જવાબના અને સાધારણ લખાણના આકારમાં તેણે પોતાનું પુસતક રચીઉંછે.

આચ્છે પુસતકની અંદર ઇઅજદાંપરસ્તી મજહૂબની સઘલી સહમજ તેણે વીદીઆની રીતીથી માણસોને સહમજ પડે એવી ઓખારતમાં આપીછે. અને તેમાં તેણે અહુરમજદ-એહરેમન-યજદ-દેવ અને દરજનો ખોલાસો ઘણી લાચ્છેક રીતે સહમજવેચ્છે; અને તે પછી જરતોક્તી મજહૂબનાં મુખ્ય ફરમાનો જે હુમત-હુખ્ત-અને હવરક્ત તથા ફુશમત-ફુજુખ્ત અને ફુજુવરક્તછે, તેની જાણવાભોગ સહમજ આપીછે. તથા માણસની અંદર તેહને ઉલઠા મારગ ઉપર લેઈજનારી એહરેમનને લગતી કેહી કેહી સકતીચ્છે,

અને તેથી તેહનો બચાવ કરવા સાડ અશો અહુરમઝદની તરફથી કેહી કેહી સકતીએ. તેહને બખ્શવામાં આવીછે, તેનું વરણન તે સકતીએના ફરગુણે તથા નેક ગુણોની સહમજ આપવા સાથે કરીઉંછે; અને તે પછી, માણસે આએ ફનીઆમાં સારી સહમજથી કેમ ચાલવું, તે વીશેનું સઘલું બએ-આંન કરીઉંછે.

શાએરોના શેહનશાહ ફીરદોશી તુસીએ, સુલતાંન મેહમુદ ગંજનવીનના વખતમાં, પેહલવી લખાણના આધાર ઉપરથી, આપણા યજ્ઞાંપરસ્ત પાદશાહેની તવારીખનું શાહનામાંનું ફારસી પુસ્તક લખીઉં હતું, (જેહને ૯૦૦ થી વધારે વરસ થએઆંછે) તેમાં, તથા બીજી તવારીખની કેતાબોમાં વજારગ મેહર કોણનો બેટો હતો, અને તેહના બાપનું શું નાંમ હતું, તે વીશે કરસું જણાવેલું નથી; પણ આએ ‘ગંજે શાયગાંન’ નાંમનાં પેહલવી સતા ભરેલાં પુસ્તકમાં, તેહના કાબેલ બનાવનારે પોતાના બાપનું નાંમ ‘બુખ્તે’ કરી હતું તે જણાવીઉંછે, અને તે ઉપરથી આએ નાંમીયા વીદવાંન વજરના નેકબખ્ત પીટતાનું નાંમ આપણ જાણી સકેઆ છઈએ.

આએ પુસ્તકની હમોને તરંણ નકલ મલીછે, તેમાં એક નકલ શંવત ૧૦૬૭ હીન્દુસ્થાનીમાં, (ઈઆને ૮૭૩ વરસ ઉપર) અરદીબેહસ્ત મહીનો અને ગોશ રોજે ભરૂચમાં દીનનો એક વરો પેશવા હતો, તેણે પોતાના એક શાગેરદ શાહજાદ બીનશાદ, જે ફરોખબીન ઓહુરમઝદની નસલનો હતો, તેહને સાડ કરી હતી; તે નકલ ઉપરથી એરવદ કાંમદીન બીન શેહરીઆર બીન નેરીએસંગ બીન સમંદે કરેલી નકલ (આએ નકલ એરવદ કાંમદીને કીહાં સાલમાં કીધી હતી તે જણાવેલું નથી.)

બીજી નકલ એક ઉપર જણાવેલી એરવદ કાંમદીનની નકલ ઉપરથી મરહુમ દસતુર રસતમજ બેહરાંમજી શંજાંણા* એ, સને ૧૧૩૧ ઇઆનદજરદીનાં સાલમાં શુરત ખાતે પોતાના પુસ્તકખાંનાંમાં રાખવા સાડ કરી હતી.

તરીજી નકલ એક ઉપલીજ નકલ ઉપરથી મરહુમ દસતુર રસતમજ બેહરાંમજી શંજાંણાએ, સને ૧૧૪૮ ઇઆનદજરદીનાં સાલમાં, શુરતવાલા મરહુમ દસતુર કાઉશજી રસતમજ બીખાજને બીજા પેહલવી રેસાલાઓની સાથે એક

* આએ મરહુમ દસતુર રસતમજ, મુંબઈના શેહનશાહી પારસીઓના દસતુરાંન દસતુર એદલજી દારાખજી શંજાંણાના બપાવા તથા આએ મરહુમ દસતુરની સાથે બીજા નોમારી અને શુરતના દસતુરોને આપણા મજહબની કેળવણી આપનારા કાબેલ ઉસ્તાદ હતા.

નકલ કરી આપી હતી. અને તે નકલ હાલમાં આપણી મુ'બઈની પારસી પંચા-
એતનાં દફતરખાંનાંમાં છે. આએ નકલ એક મોહરો કદવાલી જલેદની અંદર
બીજી પેહલવી કેતાબોની નકલ સાથે બંધાવેલી છે. અને તે પંચાએતના લાએકી-
વાલા સેકરેટેરી શેઠ નોશેરવાંનજી બેહરાંમજીએ હમોને તરજુમો કરતી વખતે
વાપરવા સાડ તરસ્ટી સાહેબોની પરવાંનગીથી મોકલાવી હતી, મારે હમો અતરે
તે વીશે મજકુર શેઠનો તથા તરસ્ટી સાહેબોનો ઉપકાર માંણીએ છઈએ.

આએ ઉપર જણાવેલી તરંજી નકલોમાંની પેહલવી અને બીજી નકલ હમારા
મરહુમ મુરબી દસતુરજી સાહેબ એદલજી દારાબજી રસતમજી શંખાંણનાં પુસ-
તકખાંનાંમાં છે, અને તે તરંજી નકલોની સાથે સરખાવી તપાસીને હમોએ આએ
પુસતક પરસીધ કીધું છે.

પાદશાહ નોશેરવાંનના વખતમાં, તેહના દાના વજર વજોરગમેહરે 'ગંજેશા-
યગાંન' નાંમનું પેહલવી પુસતક લખીઈ હતું, તેહની સાબેતી ઉપલું પુસતક
લખેઆ પછી ૫૦૦ વરસની મુદતે ઇઆને સને ૯૯૭ ઇસવીનાં સાલમાં પેહલવી
પુસતકના આધાર ઉપરથી લખાએલાં ફીરદોસી તુસીનાં શાહનાંમાં મધેથી આપણને
મલે છે, અને તે આએ પરમાંણે છે કે, શાહનામાંની અંદર "વજોરગમેહરે શેહનશાહ
નોશેરવાંનને નેક સખુનો બોલવા તથા નેક કાંમો કરવા સાડ નસીહત કીધી"
એવાં મથાલાં હેઠલ આવેલી બીનામાં આએ કાબેલ વજરે શેહનશાહ નોશેરવાંનને
ઉપલું પુસતક બનાવવા વીસે નીચે જણાવેઆ મુજબ કહીઈ હતું:—

چنین گفت کاید اور تازہ روی کہ بر تو نیاید سخن عیب جوی
نو شتم سخن چند بر پہاوی
سپردم بگنجور تا روزگار
ابر دفتر و کاغز خسروی
بر آید بخواند مگر شہریار

‘ આએ ખુશ એહરાના ઇતસાફી પાદશાહ ! એબ સોધનારાએ તારી ઉપર
નહી ફાવે તે સાડ, હુએ પાદશાહને પસંદ પડતાં કાગળે ઉપર પેહલવી ભાષામાં
એક પુસતક લખીઈ છે. અને તે (પુસતક) પાદશાહી પુસતકખાંનાંના ઉપરીને
સવાધીન કરીઈ છે, એવી મતલબથી કે હમેશાં પાદશાહ તેહને વાંચે.’

એ પછી ઉપલાં મથાલાં હેઠલ શાહનાંમાં મધે નીચે લખી જણાવેલી હકીકત
આવેલી છે.

بدو گفت فروخ کدامست مرد کہ دارد دلی شاد بی بادسود
چنین گفت کان کو بود بیگناه
نبرد است اهریمن او را ز راه

‘ (પાદશાહ) તેહને (ઇઆને વજોરગમેહરને) પુછીઈ કે, કીહું આદમી બખ-
તાવર છે કે જે હમેશાં ખુશી અને વગર હાએ અફશોસથી રહે ?

(બુજોરગમેહરે) જવાબ વાલેઓ કે જે આદમી, એહરેમનથી ગુમરાહ થાએલું નહી હોએ, અને વગર ગુનાહવાળું હોએ તે.

જેમ શાહનામાની અંદર ઉપલો સવાલ પાદશાહની તરફથી વજોરગમેહરને પેહલવાં પુછવામાં આવેલોછે, તેજ મુજબ 'ગંજે શાયગાંન' પુસ્તકની અંદરથી વજોરગમેહરની તરફથી સવાલના આકારમાં તે પેહલો મેલવામાં આવેલોછે. જેમકે:—

જો હુ-ગુમામ કો હો હુ-ગુમામ હુ-ગુમામ

(સવાલ) કીહું આદમી ઘણું બખ્તાવરછે ? (જવાબ) જે ઘણું ગુનાહ વગરનું હોએ તે.

વલી 'ગંજે શાયગાંન' માં દશ યુરા નેસ્સાઓને દરજનું નાંમ આપીને તેહના ફરગુણોનું વરણન કરીઉંછે, તેજ મુજબ, શાહનામાની અંદરથી ઉપલી બીનામાં તે દશ યુરા નેસ્સાઓનું બએઆંન તેને એહરેમન તથા દેવનું નાંમ આપીને કરેઆમાં આવેલુંછે. જેમકે:—

ગંજે શાયગાંન.

હુ-ગુમામ હુ-ગુમામ હુ-ગુમામ હુ-ગુમામ હુ-ગુમામ
હુ-ગુમામ હુ-ગુમામ હુ-ગુમામ હુ-ગુમામ હુ-ગુમામ
હુ-ગુમામ હુ-ગુમામ હુ-ગુમામ હુ-ગુમામ હુ-ગુમામ
હુ-ગુમામ હુ-ગુમામ હુ-ગુમામ હુ-ગુમામ હુ-ગુમામ
હુ-ગુમામ હુ-ગુમામ હુ-ગુમામ હુ-ગુમામ હુ-ગુમામ
હુ-ગુમામ હુ-ગુમામ હુ-ગુમામ હુ-ગુમામ હુ-ગુમામ
હુ-ગુમામ હુ-ગુમામ હુ-ગુમામ હુ-ગુમામ હુ-ગુમામ
હુ-ગુમામ હુ-ગુમામ હુ-ગુમામ હુ-ગુમામ હુ-ગુમામ
હુ-ગુમામ હુ-ગુમામ હુ-ગુમામ હુ-ગુમામ હુ-ગુમામ
હુ-ગુમામ હુ-ગુમામ હુ-ગુમામ હુ-ગુમામ હુ-ગુમામ

ગનાહમીનોને લગતા આએ કેટલાએક દરજો (દુઆને યુરા નેસ્સાઓ) જે રવાનતાં હરીફ તરીકેછે, તેઓ આદમીને ફરેબમાં નાંખવા તથા તેઓને

હાજિતવાલાં બનાવ્યા સાડા આદમીઓનાં દુશમન તરીકે તેઓની અંદર આપે-
આમાં આવેલાછે. (સવાલ) તે દરજો કીહા અને કેટલાછે ? (જવાબ) લોભ,
મોહતાજ, ગોસ્સો, અદેખાઈ, ચકુનમ, યુરો હવસ, વેર, આલસાઈ, અથરાં-
મણી અને ચુગલી.

(સવાલ.) આએ દરજોને લગતી વસ્તુઓ કેહવી પરકારનો જોલમ ગુજાર-
નારીછે ? (જવાબ) લોભને લગતી વસ્તુ (માંણસને) ઘણું અસંતોશી રાખનાર
અને ઘણું રખડાવનારછે. મોહતાજને લગતી વસ્તુ (ધનસાંનને) બીજાઓને
ઘણું દુઃખ પોહ્યાડનારું બનાવનાર તથા તેહને પોતાને ઘણું દુઃખ ખમતું
કરનારછે. ગોસ્સાને લગતી વસ્તુ (આદમીને) યુરાઈ કરવાની કહ્યત આપનાર
તથા તેહને બેમરવત બનાવનારછે. અદેખાઈને લગતી વસ્તુ (કોઈની સારી
હાલતને) હાંણી પોહ્યાડવાને લગતી ઇચ્છા ઉત્પન્ન કરનાર તથા (બીજાને સાડા)
ખરાબ આસા રખાવનારછે. ચકુનમને લગતી વસ્તુ (માંણસને) જગડાખોર
બનાવનારછે. યુરા હવસને લગતી વસ્તુ (માંણસને) આપમતલબીઉં (ઇચ્છાને
મમતી) તથા નોકસાંનકારક બનાવનારછે. વેરને લગતી વસ્તુ (આદમીને) ભય-
કાર તથા વગર માયાવાલું કરનારછે. આલસાઈને લગતી વસ્તુ (આદમીને)
સુસતીવાલું તથા ફરાંમુશીવાલું કરનારછે. અથરાંમણી કરાવનારા દરજતું કાંમ
(ધનસાંનને) ખરી બાબત છુપાવનારું તથા ઠગાઈ કરનારું બનાવનારછે. અને
ચુગલીને લગતી વસ્તુ (માંણસને) નાંલાએક બનાવનારછે.

શા હ નાં મું .

કે દારંદ જાન વો ખરો રા ખરો	દે અરેમંદ આં બંદીરોયી શીર
કેઝાશાન ખરો રા બેદાઇ ગ્રેસ્ટ	બદ વો ક્લેસ્ટ કસરી કેદે દીવો ચેસ્ટ
દોદીવોંદ બાઝોર વો કરોં ફરાઝ	જેનિં દાદ પાસખ કેઝોં નિઝાર
જો નમામ વો દો રોયી વો નાપાકડીન	દેગરેશ્મ વો રશ્કસ્ટ વો નેકસ્ટ વો કીન
બંદીકી વો હમ નેસ્ટ યેઝાંન શેઝાસ	દેમ આંકે ઝા કસ નદાર્દ સેપાસ
કેદામસ્ટ અરેમં વો ઝોરમંદ	બદ વો ક્લેસ્ટ ઝા યેન શોમદે પેરકેઝંદ
સેમકારે દીવોયી બોદ દેરસાઝ	જેનિં દાદ પાસખ બેકસરી કેઝોં આઝ
હમે દર ફેઝોનિશ બાશ્દ બેદીજ	કે ઝા રા ને બેદીજી તો હેશ્નોદ હેદીજ
હમે કોર બેદેઝંદ વો રેશ્સારે ઝર	નિઝાર આંકે ઝા રા ઝાંદોદે વો દર
બેકી દરદમંદી બોદ બે પેઝશ્ક	કેઝેન બેગેઝી હેસરોા દીવો રશ્ક
બેદેઝંદ શોદ જાં ઝાં વો દરદમંદ	અગર દરેઝમાને કસી બેકેઝંદ

દુગર નંક દીયોયી બોડ પરસ્ટીઝ	હમીશ્હે બેદ કર્દે ચંકલ તીઝ
દુગર દીયોકીન અસ્ટ પરશ્શમ વ જોશ	ઝ મરુદમ બેરાર્દ બેઝાકે ખોશ
ઢે બેશ્શાઇશ આર્દ બેકસ બેર ઢે મરુ	દઝ આકાઢ દીયોયી બેર આઝંક ચેર
દુગર દીયો નમામ કો જરુ દરોઘ	ઢદાંદ નેરાર્દ સંચન બાફરોઘ
દુગર આં સંચન ચેઇન દો રોયે દીયો	બેરેદે દલ ઝરુસ કંહાન હદીયો
મીઢાન દો તન જંઢક વ કીન અફંઢ	બેકોશ્દ કંહ બેયોસ્ટકી બેશ્કંઢ
દુગર દીયો બેદાંશ નાસપાસ	ઢેશ્દ હરુદ મંઢ વ ઢેકી શંફાસ
બેઝંઢેક ઓ રાયી વ શેરમ અંઢ કીસ્ટ	બેશ્શેશ્શ બેદ વ ઢેક હરુદ બેકીસ્ટ

જે અકલ અને રવાંને ઉતરતે દરજેનું બનાવનારાં છે, તે દસ એહરેમનો છે. તેઓ નોશરવાંને પુછી કે તે દસ દેવ કી હો છે? તેનો આપ્પે રીતે જવાબ વાલેઓ કે લોભ અને મોહતાજ એ બે દેવો ઘણા શરીર અને જોરાવર છે અને તે પછી બીજા ગોસ્સો—અદેખાઈ—અકુનમ—વેર—ચુગલી—અથરાંમણી—બુરી દીઆંતત અને નીમખહરાંમી છે.

(સ૦) આપ્પે દસ ઇજા દેનારા બદકારો કેહવી પરકારની બુરી સકતી ધરાવે છે?

(જ૦) લોભ એક જુલમ કરનારો અને આલસાઈ કરાવનારો દેવ છે, કે જે કંઈ કોઈ ચીજથી ધરાતો નથી, પણ હમેશાં તે વધુ મેલવા સાડું ઇજા દેનાર છે. મોહતાજ તે છે કે જેહને માંટે (માંણસ) હમેશાં ગમગીન, દુખી, દેખતી આંખે આંધરું અને ફીકા એહરાનું રેહ છે. અદેખાઈનો દેવ (માંણસને) એક એવું દરદ ઉતપત કરનારો છે કે, જેનો એલાજ નથી; જે કોઈને ઇજા દીધા વગર તેહનો કાંઈથી વખત જાએતો. તેના જાંત ઉપર વાત આવે. અકુનમનો દેવ હમેશાં જગડા ભરેલો અને બુરું કરવામાં ઉલટ ભરેલો છે. વેરને લગતો દેવ ગોસ્સા ભરેલો અને જોશવાલો છે, અને કવખતે માંણસને જુમ પરાવનાર છે તથા કોઈની ઉપર દુએઆ અને રેહેમ કરનારો નથી. ચુગલીનો દેવ જુઠાં સેવાએ સાચું બોલી જાણતો નથી. અથરાંમણી કરાવનારો દેવ ખોદાએતાલાની ધાસ્તીથી ટુટેલાં દીલનો છે, કારણ કે તે, બે જણાં વચે લડાઈ અને વેર વસાવે છે, અને તેઓનો સંબંધ તોડવાની કુશોશ કરે છે. અને નીમખહરાંમી કરનારો કમઅકલ દેવ, અકલમંદી અને નેકીને પીછાંણનારો નથી, તેની પાસે મરવત અને દાંનાઈ મુતલક નથી, પણ તેની આંખ આગલ નેકી અને બદી એ બેહુ એકસાંન છે.

એજ મુજબ ઉપલાં મથાલાં નીચે પાદશાહ નોશરવાંન અને વજારગ મેહર વચે થાએલી વાતચીતમાં ઘણીખરી બાબત ‘ગંજે શાયગાંન’ માં આવેલી બીનાને મલતી આવેલી છે, તે ઉપરથી આપણને જણાએ છે કે ઉપલું પુસતક સાસાંની પાદશાહને લગતી તવારીખની અંદર શાએર ફીરદોસીને મલીઉં હુતું અને તે ઉપરથી તેણે તેમાંની બીનાં પોતાનાં શાહાનાંમાંની અંદર આપી છે.

વલી અબુઅલી મહમદ બીન મહમદ મસકુયે નામનાં કાબેલ મહમદીઆન ગરંથકારે ‘જાવેદાન ખેરદ’ નામની કેતાબની સાથે આગલા પારસી, રૂમી, અરબ અને હિન્દી હોકમાઓનાં કેટલાંએક દાંતાઈ ભરેલાં લખાણોનો સંઘરહ કરીને એક કેતાબ બનાવી હતી* તેમાં ‘જાવેદાન ખેરદ’ નું ફારસી લખાણ પુરૂ કીધા પછી, પાદશાહ નોશેરવાનના કાબેલ વજીર વજારગમેહરે બનાવેલાં ઉપલાં ‘ગંજે શાયગાંન’ નામનાં પેહલવી પુસ્તક વીશે નીચે જણાવેઆ પરમાંણે લખાણ કરીઉંછે :—

کلمات بزرگمهر بزرجمهر که از حکماء مشهور است میگوید دیدم دنیا را با تغیر و زوال و اهل دنیا را در کرو مانمهایی چیزنی و کسی که تلف شد یا میشود و متاع دنیا را اندک و خوف و زوال آنرا بسیار و زندگانی در آن ناقص و نیز دیدم که اگر دنیا بتمام یک کس را بود و بتمام مطالب و آرزوهاً خود از زن و فرزند و عزت و احترام و تسلط بر دشمنان برسد و از آفات و مکروهات در امان باشد و در کمال فارغ بای سالهایی سال که نهایت عمر آدمی تواند بود زندگانی نماید تا وقتی که بدنش فرسوده شود و حسن و جمال از وفارقت کند بصد سال نکشد و این مدت خود معلوم که در حبیب ملک پزوال چه باشد و بعد از و باندک زمانی جمیع آنچه جمع کرده بود متفرق گردد و بذهای که گزاشته خراب شود و نام او از یاد رود و جیش فراموش و اندوخته او و مال کسب او فاسد و خیال و حکومت او منتقل و اموال او بمیراث خواران متصل گردد مگر تقوی و نیکوکاری که عامل آن خراب و ضایع نمیشود ذکر جمیل او در دلها باقی میماند برافشدم که احتراز کنم از هر شر و بدی که باعضای و جوارح کردنی باشد و در دل کوه زندنی و نزدیک کردم نیکوکاری و باندوختن آشنایی که باعث یاد آوری و ذکر خیر بود بذابترین اینسخندان را که بطریق سوال و جواب نوشتهام یادگار گزاشتم اگر کسی گوید که کیست اولی بسعادت گوئیم آنکه گداهان او کمتر باشد اگر گویند گداهان که کمتر است گوئیم آنکه قایم تر باشد بدین خدا و دور تر از دین شیطان اگر گویند دین خدا کدام است گوئیم نیت نیک و گفتن و کردن خوب اگر گوید چیست نیت نیک گوئیم میان روی و گفتن خوب راستی و کردن خوب جوانمردی و در گزشتن از لغزش مردم

* આએ ફારસી પુસ્તક ‘જાવેદાન ખેરદ’ નાં નામથી યજ્ઞજ્ઞરદી સને ૧૨૪૬ માં શેઠ માંણેજી લીમજી હોશંગ હાતરીઆએ ધરાંન દેશમાં છપાવી પરગટ કરીઉંછે.

બુજોરગમેહરના કલાંમે—વજોરગમેહર જે વીદવાંનોમાં મશહુર હતો તે કેહછે કે, હુંએ આએ ફનીઆને નોકસાંન પાંમવા ભેગ અને ફેરફાર થવા ભેગ ભેધ. તથા ફનીઆનાં લોકોને કોઈ ચીજને ઇચ્છ્યા કોઈ શખ્સને જવાલ પોહચવાથી માએતમ કરતાં ભેએઆં. અને ફનીઆની દોલતને નાપાએદાર તથા ઘણો જવાલ પાંમનારી અને તેમાં જીનદેગાંનીને નોકસાંન પોહચતું ભેધઉં. અને વલી મેં ભેધઉં કે, ભે ફનીઆં સઘલી પરકારે એક શખ્સને સાડ હોએ, અને તે પોતાની સઘલી મતલબ અને ઇછા જેવી કે ઓરત—ફરજંદ—ઇજ્જત—હુશમત અને હુશમત ઉપર ફતેહ મેલવવામાં ફાવે. તથા આફત તથા નાપસંદ ચીજોથી જલવાએલો રેહ. અને વરસનાં વરસ પુરતી ફરાગતથી આદમી તરીકેની જેમ જીંદગી ગુજરી શકે તેમ પોતાની જીંદગી ગુજારે; પણ એકશે વરસની મુદતે તેની કાએઆને જવાલ પોહચવાનો. અને તેનીથી તેની ખુબી અને ખુબશુરતી જુદી પડવાની. અને એ વખતે તેને પોતાને જણાવાનું, કે વગર જવાલના મોલકમાં (ઇચ્છાને હમેશની ફનીઆમાં તેનું) શું થાનારછે. તેની પછી તેણે જે કાંઈ દોલત એકઠી કરેલીછે, તે થોડાજ વખતમાં તેનીથી ફર થાશે. અને તેણે બંધાવેલી જે એમારતો હશે, તે વેરાંણુ થાશે. અને તેનાં નાંમની યાદ રેહશે નહીં. તેનું લશકર તેને વીસરી જશે. તેણે મેલવેલો સાંમન તથા કરેલાં કાંમ ફેકટ જવાનાં. તેનો વીચાર તથા હકુમત ફેરફાર થવાની. અને તેની દોલત તેના વારેસોને મલવાની. પણ જે કાંઈ આવતી ફનીઆમાં મદદ આપનારાં અને પુણનાં કામે તેણે કરેલાં હશે, તે ખરાબ થવાનાં અને નોકસાંન પાંમવાનાં નથી. અને તેની ખુબીની યાદ લોકોનાં દીલમાં કાએમ રેહસે. તે ઉપરથી હુંએ જેએ લાગતાવલગતા હતા તેઓને ખરાબ તથા બુરાઇવાલાં કાંમે કરવાથી તથા તેહને દીલમાં વીચારવાથી ફર રાખવાનો, અને તેઓને સારાં કાંમે કરવાની, અને ઇજ્જતની દોસ્તી મેલવવાની તરફેનવાલા કરવાનો દેડાવ કીધો. કે જેમાં મારી પોતાની યાદગારી અને શુકરગુજરીનો સબબ હતો. તેથી આએ સખુણોને (ઇચ્છાને નીચે લખી જણાવેલાં લખાંણુને) સવાલ જવાબના આકારમાં હુંએ લખેઆછે. અને તે (લખાંણુને) મારી યાદગારીનાં કામ તરીકે હુંએ ગણેલુંછે.

(સવાલ) ભે કોઈ પુછે કે, કીહું આદમી ઘણું બખ્ષતાવરછે ?

(જવાબ) તો હું કેહું છેઉં કે, જે ઘણું વગર ગુનાહવાલુંછે તે.

(સવાલ) ભે કોઈ પુછે કે, ઘણું ગુનાહ વગરનું (માંણસ) કીહું ?

(જવાબ) તો હું કેહું છેઉં કે, જે ખોદતાલાના તરીકા ઉપર ઘણું ઓસ્તવાર રેહ અને શેતાનના તરીકાથી ઘણું ફર રેહ તે.

(સવાલ) જો કોઈ પુછે કે, ખોદાનો તરીકો કીહોછે ?

(જવાબ) તો હું કેહું છું કે, નેક નઈઅત, સાડું બોલવું અને સાડું કરવું.

(સવાલ) જો કોઈ સવાલ કરે કે, નેક નઈઅત—સાડું બોલવું—અને સાડું કરવું શું છે ?

(જવાબ) તો હું કેહું છું કે, પ્રમાણીક વીચારવું, એ નેક નઈઅત—સાડું બોલવું, એ સચાઈ—અને સાડું કરવું, એ સખાવતછે.”

આએ પરમાંણે વજોરગમેહરનું સવાલ જવાબનું લખાણ ‘જાવેદાંન ખેરદ’ કેતાબને સફે ૪૯ થી સફે ૬૬ મે સુધી આવેલુંછે. પણ તેમાં લખા-
એલા સવાલ જવાબો કેટલેએક ઠેકાંણે પેહલવીમાં આવેલા સવાલ જવાબોનાં
પરમાણુ પરમાંણેની ગોઠવણમાં નથી. તપાસીને જોતાં ફારસીમાં કેટલાએક સવાલ
જવાબો ઉલટપાલટ થાએલા જણાએછે.*

‘ગંજેશાયગાંન’ નામનાં પેહલવી પુસતકનું લખાણ સવાલ જવાબના
આકારમાં લખાએલુંછે તે ૧૬૦ સવાલ જવાબનુંછે. પણ એટલાંજ લખાણથી
એ પુસતક પુરું થાએલું નથી, પણ એની સાથનું વજોરગમેહરનું તે પછીનું
બીજું લખાણ સવાલ જવાબ વગર ચાલુ એબારતબંદીમાં લખાએલુંછે. આએ
પેહલવી પુસતકની નકલ કરનારાએએ વજોરગમેહરનું સવાલ જવાબ પછીનું
સાડું લખાણ બીજા ધણીનું સહમજીને, તેને ઉપલાં લખાણથી છુટું પાડીને
તેહની નકલ કરીછે. તેજ કારણને લીધે એ વીદવાંન વજીરનાં લખાણનો ફકત
સવાલ જવાબનો ભાગ કેટલીએક કેતાબોમાં લખાઈને ખતમ થાએએછે.
અને તેજ સબબથી જાવેદાંનખેરદના બનાવનારેબી ફકત સવાલ જવાબને લગ-
તાંજ પેહલવી લખાણનો ફારસીમાં તરજુમો આપેલોછે.

મરહુમ દસતુર રસતમજી બેહરાંમજી સંજાણા તથા તેએના નબીરા મરહુમ
દસતુર તેહમુલજી નવરોજજી રસતમજી સંજાણાએ કરેલી ‘ગંજેશાયગાંન’
નામનાં પેહલવી પુસતકની નકલની અંદર વજોરગમેહરનું સવાલ જવાબને
લગતું લખાણ પુરું થયા પછી તેનીજ નીચે તેજ સફામાં તેઆરપછીનું વગર
સવાલ જવાબે કરેલું ‘ગંજેશાયગાંન’ પુસતકને લગતું લખાણ આવેલુંછે.
તેમજ એ લખાણના ૧૫૯ માં ફેકરાથી સેવટ સુધીનું જે લખાણ થાએલુંછે
તેમાં આએ ફતીઆંતી દોલત નાપાએદારછે એવી મતલબનું જે લખાણ પોતાનાં

* જુએ શેઠ માંણેજી લીમજી હોમંગ હાંતરીઆએ ઈરાંન ખાતે મને ૧૨૪૬
યજ્દજરદીનાં માલમાં છપાવી પરગટ કરેલું جلد اول ‘જાવેદાંન ખેરદ’ નામનું
ફારસી પુસતક.

પુસ્તકની શરૂઆતમાં વજારગમેહરે કરીઉંછે, તેજ મતલબને લગતાં લખાણથી તેણે એ પુસ્તક પુરું કરીઉંછે. તે ઉપરથી આપણી વગર શકે ખાતેરી થાએછે કે એ લખાણ આએ કાબેલ વજરની પોતાનીજ કલમથી થાએલુંછે. અને આએ દલીલો ઉપરથીજ હમોએ ‘ગંજેશાયગાંન’ નું છુટું પડેલું પેહલવી લખાણ તેહનાં અસલ પુસ્તકની અંદર દાખેલ કરીઉંછે.

આએ નાંમીયા વજર વીસે, સી. આર. મારખમ નાંમનો કાબેલ ઇંગરેજ ગરંથકાર શને ૧૮૭૪ ઇસવીનાં વરસમાં છપાવી પરગટ કરેલાં પોતાનાં ઇરાંનની તવારીખનાં પુસ્તકને સફે ૮૩ તથા ૮૬ મે પાદશાહ નોશેરવાંનના એહવાલમાં લખેછે કે:—

“His minister, Abuzurg-a-Mihir was a man of extraordinary wisdom, whom he had raised from the lowest station at Merv. His virtues and talents shed a lustre even on those of the great monarch who employed them. He is said to have introduced the games of chess and draughts from India into Persia.”

“This great king was succeeded by his son Hormazd IV., who had been educated by Abuzurg-a-Mihir, the famous minister of Naushirwan, and often called by Roman writers the Seneca of the East,”

“તેહનો (ઇઆને પાદશાહ નોશેરવાંનનો) અબુઝરગમેહર નાંમનો અતીશ્ય દાહપાંણુ ધરાવનારો એક વજર હતો, જેને મરવ નાંમનાં શેહર ખાતેથી (તેણે બોલાવી મંગાવીને) ઘણીજ હલકી પદવીએથી મોહટે દરજ્જે અહડાવેએ હતો; અને તેની ખુબી તથા બુધ્ધીનો અંકસ જે વખણાએલા પાદશાહની આકરીમાં તે હતો તે પાદશાહના સદગુણો ઉપર પરકાશ નાખતો હતો; અને એવું કેહવામાં આવેલુંછે કે હીંદુસ્થાંન ખાતેની શેતરંજ તથા દામની રમત ઇરાંનમાં એનાથી દાખેલ થાઇ હતી.

આએ બુઝેરગ પાદશાહનો જાએનશીન (તેહનો બેટો) એથો હોરમઝદ થયો હતો, અને જે પાદશાહ નોશેરવાંનના વખણાએલા વજર બુઝેરગમેહરથી કેલવણી પાંમેલો હતો, કે જે (બુઝેરગમેહર) ને રોમી ગરંથકારો વારેઘડીએ ઉગમનનો શીનેકા* કેહતા હતા.”

* શીનેકા—એ એક વખણાએલો રામનો શીતમુક ઇસવી પેહલ્લી સદીમાં થાઇ ગીએછે.

આએ ઉપલી બાબત લખેઆ પછી ઉપલાં પુસ્તકનો કાબેલ બનાવનાર બુજેરગમેહરનાં મરણ વીસે પોતાની તરફથી નોટમાં લખેછે કે :—

“Hormuzd put the virtuous and learned Abuzurg to death, on a Suspicion that he had become a Christian,”

“હોરમજદે ગુનવન્તા અને કાબેલ બુજેરગમેહરને તે કરીસ્તીઅન થએલોછે એવા વેહમ ઉપરથી મારીનાંખેઓ હતા.”

આએ ગરંથકરતાના નોટમાં જણાવેલા ‘બુજેરગમેહર’ નાં મરણ વીશેના વીચાર સાથે હમો એકમલતા થાતા નથી, અને તે વીચારને કોઈબી ભરોસાદાર પુસ્તકથી ટેકો મલે એવું હમો માંનતા નથી; કેમકે બુજેરગમેહરને અને તેહની સાથે પાદશાહ નોશેરવાંનના બીજા તરણ વજરો ‘યજદ ગોસરુપ’ ‘માહુઆનર’ અને ‘જરથુશત’ ને હોરમજદે એકેક પછી મારી નખાવેઆ હતા, તે એ મતલબથી કે, તે વજરો રાજની અંદર મોહટો વગ અને કાબુ ધરાવતા હતા; અને જ્યારે પાદશાહ નોશેરવાંને પોતાનું રાજ તેહના બે દીકરાઓમાંથી કીહાને આપવું લાએકછે, તે વીશે બુજેરગમેહર, યજદ ગોશરુપ, અને ઉપર જણાવેલા બીજા વજરોને સલાહ પુછી હતી, તે વખતે બુજેરગમેહરે તેમજ ઉપલા દુરઅંદેશ વજરોએ, હોરમજદ રૂમના ખાકાંનની છોકરીને પેટે જનમેઓ હતા તે કારણસર તેહને તખ્તનો વારેસ કરવા સાડું પાદશાહને પોતાની પસંદગી બતલાવી હતી નહીં; પણ પાદશાહ નોશેરવાંને પોતાની મરજથી અને બીજા રાજકારોબારીઓના વીચારથી, હોરમજદને પોતાનું તખ્ત સપુરદ કરીઉં હતું. તેથી હોરમજદને ધારતી રેહતી હતી કે, રખેને કોઈ વખતે એ વજરો મહને પાદશાહી તખ્ત ઉપરથી ઉઠાડી નેલીને બીજાને તે ઉપર બેસાડે, અને તેજ ધારતીથી તેણે ઉપલા વજરોને મારી નખાવેઆ હતા; અને તેની સાબેતી ફીરદોસીના શાહનામાં મધેથી ઉપલા વજરોને મારી નાંખવાની બાબતનાં લખાણની અંદરથી આપણને નીચે જણાવેઆ મુજબ મળેછે :—

دوزین هر سه پیر و یکی بد جوان
دبیر خردمند با فرو چهر
خردمند و روشن دل و شاد کام
چو دستور بودند و همچون وزیر
یکایک برآرد بذاگاه کرد
که روزی شوند اند رونا سپاس

سه مرد از دبیران نوشیروان
چو ایند گشسب و دگر بزمهر
سه دیگر که ماه آفرش بود نام
بر تخت نوشیروان این سه پیر
همیخواست هرمنز کزین هر سه مرد
همی بود از ایشان دلش پرهراس

પાદશાહ નોશેરવાંનના તરણ વીદવાંનો હતા, જેમાં એક યજ્ઞ ગોશરુપ, બીજો અકલમંદ અને કીરતીવાંન બુજેરગમેહર અને તરીજો માહ આજર, તેમાં બે જઈક હતા અને એક જવાંન હતો. નોશેરવાંનની દરબારમાં તે બરણે જણુ જેમ વજર હતા તેમજ હોકમ અલાવાનારા હતા, તેથી હોરમજદનું દીલ આએ તરણે વજરોથી ધાસતી ભરેલું હતું, કે કોઈ દાહડે તેઓ તેની તરફ બેમરવત થસે, તેથી હોરમજદે તેઓને એકેદમ મારી નાંખવાનો થેડાવ કીધો.”

ઉપલા વજરોને એકેક પછી મારી નાંખેઆ બાદ, હોરમજદ નોશેરવાંને ‘સીમાહ બુરજન’ નાંમના એક અમીરને મારી નાંખવા સારૂ તેહની બરોબરના બીજા એક અમીર બેહરાંમ બીન આજરમેહરની સાથે મશવરત કરીને તેહની પાસે ‘સીમાહ બુરજન’ ને સારૂ બોલું બોલાવીઉં હતું. તેહને લગતી જીકરમાં બુજેરગમેહર, યજ્ઞ ગોશરુપ અને માહ આજરે પાદશાહ નોશેરવાંનને તેહના વરા દીકરા હોરમજને તખ્ત આપવા સારૂ મનાં કીધો હતો તે વીસેનું વરણુન આએ રીતે આવેલુંછે :—

ز سیماءبرزین تو نیکی میخواه
که نه مغربادش بتن در نه پوست
بدان بدتری برکند داور
بد و گفت کای نیک یار کهن
چنین دیورا آشنای مده
ز گذار و کردار اهریمنی
که تخمی پراگندی اندر جهان
وز آتش نیابی مگر تیوه درود
بر تخت شاهي بزانو نشاند
چو اینز گشپ آن مه خوبچهر
کرا زبند و کیست باقرهی
که باشد بشاهی سزاوار تر
زبانرا بیاسخ بیاراستیم
کس اورا بشاهی خریدار نیست
بیلا و دیدار چون مادر است
کنون زین سپش مر ترا این جزاست

چنین گفت بهرام کایراد شاه
که ویرانی شهر ایران ازوست
نگوید سخن جز همه بدتری
چو سیماءبرزین شنید این سخن
بد برتن من گواهی مده
چه دیدی ز من تا تو یار منی
بد و گفت بهرام آذر مهران
که آن بر نخستین نخواهد درود
که کسری مرا و ترا پیش خواند
ابا موبد موبدان برزمهر
بپرسید کاین تخت شاهنشاهی
بکتر دهم یا بکتر پسر
همه یکسر از جای بر خاستیم
که این ترک زاده سزاوار نیست
که خاقان نژاد است و بد گوهرست
تو گفتی که هر مزبشاهی سزاست

‘બેહરાંમે (પાદશાહ હોરમજને) જવાબ દીધો કે આ સખી પાદશાહ ! તું સીમાહ બુરજનથી નેકીની ઉમેદ રાખતોમાં, કેમકે ધરાંનનું શેહર આથી ઉગડ

થઈઉંછે. એનામાં કસ્સી અકલ નથી. હમેશાં બદી વગરનું તેહનું બોલવું નથી. અને તે બદીથી ધનસાફને ઉંઘો વાલેછે. જ્યારે સીમાહ બુરજીને એવા સખુને સાંભલેઆ તેઆરે તેણે (બેહરાંમને) કહીઉં કે, એ માહરા પુરાંણા મીત્ર માહરે સાઝું ખોટું માં બોલ, અને તેમ કરવાથી દેવની દોસ્તી માં કર, જ્યારથી તું મારો દોસ્તદાર હતો, તેઆરથી હમણું શુધી માહરા બોલવા અને કરવામાં તુંએ શું બુઝું જોઈઉં ? તેહનો બેહરાંમ બીન આજરમેહરે જવાબ વાલેઆ કે ફુનીઆમાં જબી તુંએ વાવીઉંછે તેનું ફલ પેહલ્લાં તું નહી કાંએ આખે ? આતશથી તું કારાં ધુવાડાં શેવાએ કસ્સું મેલવવાનો નથી. જ્યારે પાદશાહ નોશેરવાંને મોબદાંન મોબદ બુજેરગ મેહર તથા યજદ ગોશરુપ અને માહ આજરની સાથે તુંને અને મહને પોતાનાં તખ્તની આગલ બોલાવી ગોઠણમરીએ બેસાડીને પુછીઉં હતું કે, આએ શેહનશાહી તખ્ત કોણને જબ આપસે અને તે વીસેની ખોરેહ કોણની અંદરછે ? તખ્ત નાંઢલા છોકરાને આપું કે વડાને ? પાદશાહીને લાએક કોણછે ? તેઆરે હમો સઘલાએએ ઉઠીને એકસરખી રીતે જવાબ દીધો કે, આએ બુરી બુનીઆદનો ખાકાંતની બેદીથી જણમેલો તુરક પાદશાહીને લાએકનો નથી, અને તેહને કોઈ પસંદ કરવાનું નથી, કેમકે તે કદ અને એહરામાં પોતાની માએના જોવોછે, પાંણુ તુંએ કહીઉં કે હોરમજ પાદશાહીને લાએકનોછે, તેઆરે તુંને તેહનો આએ ખાસ બદલો મલવોજ જોઈએ.’

આએ ‘ગંજેશાયગાંન’ કેતાબની સાથે બીજા તરણુ પેહલવી રેસાલાએ હમોએ આએ પુસતકમાં દાખેલ દીધાછે; તેમાં એક ‘અન્દરજે આતરેપાત મારાસપન્દાંન’ અને બીજો ‘માદીગાંને અતરંગ’ તથા તરીજો ‘અન્દરજે ખુસરોએ કવાદાંન’ કરીનેછે; જેમાંના પેહલ્લાની અંદર દશતુરાંન દશતુર આદરબાદ મારાસપંદે પોતાના દીકરા જરતોશતને દીન અને ફુનીઆંને લગતી નસીહત કરી હતી તેહનું બયાંન આવેલુંછે. અને બીજાની અંદર ધરાંનના શેહનશાહ નોશેરવાંનના વખતમાં હીંદુસ્થાંનના દેવસારમ નાંમના રાજાએ મોકલેલી શેતરંજની તથા બુજેરગ મેહરે બતાવેલી ‘વીને અરથશદર’ ની રમતનું વરણુન આવેલુંછે. અને તરીજામાં પાદશાહ નોશેરવાંને પોતાના વજીર અમીરોને કરેલી નસીહતછે.

‘અન્દરજે આતરેપાતમ મારાસપન્દાંન’ નો ગુજરાતી તરજુમો સને ૧૮૬૬ ઇસવીનાં સાલમાં સર જમશેદજી જીજીભાઈ જરતોશતી મદરેસાના એક વીદીઆ અભીઆશી એરવદ શેહરીઆરજી દાદાભાઈ ભઝ્યાએ જરતોશતી દીનની બોલ કરનારી મંડલીની તરફથી કરીને છપાવી પરગટ કરેઆ હતો. આએ

તરજીમો ઘણો કમીઆવ્ય હોવાથી તથા તેમાં કેટલોએક સુધારો કરવાની જરૂર જણાવાને લીધે, હમોએ તેહનો પેહલવી ઉપરથી નવો તરજીમો કરીને આએ પુસ્તકમાં દાખલ કરેઓછે.

દસતુરાંન દસતુર આદરબાદ મારાસ્પંદ, સાસાની રાજનો પાએએ નાખનાર,
એ વહંસના પેહલલા પાદશાહ અરદેશેર બાકાનના નબીરા હોરમજદ શાહપુરના
વખતમાં થાઈ ગીએછે. જે કાબેલ દસતુર, કુદરતી બખ્શેશથી એજમતી અને
પેગમબરી દરજ્જાવાલો હતો. આએ દસતુરના વખતમાં તેણે ધરાંનના મુલુકમાં
જે લોકો જુદા જુદા એતેકાદવાલા તથા જુદો જુદો ધર્મ પાલનારા હતા, તેઓને
દીનને લગતી સહમજ આપીને તથા મોજેજ બતલાવીને દીન ઉપર ચુસ્ત એતે-
કાદવાલા બનાવેઆ હતા. એ ઉપરાંત આએ માહુગણેઆની દસતુરે કેટલાંએક
પેહલવીમાં લખાંણો કરેઆં હતાં. તથા તે વખતની આહુ પેહલવી તથા પાજંદ
ભાષામાં બંદગીએ જોડી હતી. જેમાં પતેત પશેમાંની—દુઆ નાંમસેતાએશને,
આફ્રીને ગાહુંબાર—સેતાએશને અમેહોસ્પંદાન ઇતીઆદી લખાંણો હાલ આપણી
પાસે મોજુદ રહેલાંછે.

‘આફરીને પન્ઝી’ નામની પાજંદ બંદગી જે શેહનશાહ નોશેરવાંન કોબા-
દના વખતમાં લખાએલી છે, તેમાં પેગમબર અશો જરતોશતના વખતથી શેહનશાહ
નોશેરવાંનના વખત સુધીમાં જે જે દીનદાર, અને દીનને મદદ આપનારા અને
લલી દીનનો ફેલાવો કરનારા ધરાંનના પાદશાહો, પેહલવાનો, દસ્તુરો અને દીનના
આગેવાંનો થાઇ ગયા છે, તેઓનાં અશો રવાંનોની યાદ તેઓનાં કાંમની ટુક સીકત
સાથે કરેઆમાં આવેલી છે. તે મધે શેહનશાહ અરદેશર બાબકાનની પછી દસતુરાંન
દસતુર આદરબાદ મારાસ્પંદનાં રવાંનની યાદ કરેઆમાં આવેલી છે. તેમાં એ
દસતુરને ગેબી યજ્ઞોની સકતી ધરાવનાર દીનના પેશવા મોબેદો (એટલેજે પેગમ-
બરી દરબાના ધરમગુરૂઓ) ની સંક્રમાં ગણેલો છે.*

‘માદીગાને ચતરંગ’ નો ગુજરાતી તરજુમો હમોએ પેહલ્લાં સને ૧૮૫૪ ઇસવીનાં સાલમાં કરેઓ હો. અને તે તરજુમો એજ સાલના આગસ્ટ માસનાં ‘જગત પરેશી’ નામનાં વીદીઆને લગતાં માહુવારી ચોપાનીઆમાં છપાઈ પરગટ

[illegible]

‘આએ બંદગીની કહ્યત’ મીનોઈ સૂક્તી ધરાવનારા દીનના આગેવાન સઘળા દીનદાર ભાષિદોના ફરોહરની સાથે, આદરબાદ મારાસ્પંદનાં ફરોહરને પોંહ્યજો.

થએએ. આએ ચોપાનીઉં તે વેલા આપણા ટોલાના ચંચલ ધરસ્થ, અને હાલના આપણી ગીરગાંમ પોલીસના નીઆધીસ શેઠ હોસાભાઈ ફરાંમજી સી. એસ. આઈ. ની કલમથી લખાતું હતું. હમોએ કરેલો આગલો તરજુમો હાલના હમોએ કરેલા તરજુમાની સાથે સેહજ ફેરફારે સઘલો મલતો આવેછે.

‘ માદીગાંને ચતરંગ ’ નો આએ પુસતકમાં પરગટ કરેલો પેહલવી રેસાલો હમોએ નીચે જણાવેલી તરણ નકલોની સાથે સરખાવીને શુધ રીતે પરગટ કરેએછે.

૧ લી—સને ૬૨૭ ઇઅબદખરદીનાં સાલમાં કરેલી નકલ (આએ નકલ કરનારે પોતાનું નામ તેમાં જણાવેલું નથી.)

૨ જી—નકલ એક સને ૧૧૩૧ ઇઅબદખરદીનાં સાલમાં મરદુમ દસતુર રસતમજ બેહરાંમજી સંજાણાએ કરેલી.

૩ જી—નકલ એક સને ૧૧૪૮ ઇઅબદખરદીનાં સાલમાં ઉપર જણાવેલા બેહસતી દસતુર રસતમજ બેહરાંમજી સંજાણાએ શુરતવાલા મરદુમ દસતુર કાઉશજી રસતમજીને કરી આપી હતી.

આએ ઉપલી નકલોમાંની પેહલવી અને બીજી નકલ હમારાં પુસતકખાંનાં માંછે અને તરીજી નકલ મુંબઈની પારસી પંચાએતનાં દફતરખાંનાંમાંછે.

શેહનશાહ નોશેરવાંનની દરબારના દાંનાએની મનસકતીની અબમાએશ કરવા સાડં, હીંદુસ્થાંનના રાજાએ ‘ શેતરંજ ’ ની રમત ઇરાંન ખાતે મોકલી હતી. અને તે રમતનો ખોલાસો પાદશાહ નોશેરવાંનની દરબારના દાનાવ વજીર બુજેરગ મેહરે કરેએ હતો. તેહની સાબેતી ફીરદોસી તુસીનાં શાહનામાંનાં નાંમીયાં પુસતકમાંથી આપણને મલી આવેછે; પંણ બુજેરગ મેહરે ‘ વીનેઅરથશદર ’ નાંમની એક બીજી રમત આપણા યજદાંપરસ્તી મજહબને લગતી સહમજ ઉપરથી ઉપજાવી કાહડીને હીંદુસ્થાંનના રાજાની દરબારના વીદવાંનો પાસે તેહનો ખોલાસો મેલવા સાડં પાદશાહ નોશેરવાંનના હોકમથી હીંદુસ્થાંન ખાતે લેઈ ગીએ હતો, તેહને લગતી વીગત શાહનાંમાંની અંદર આવેલી બાબત સાથે મલતી આવતી નથી.

‘ અન્દરજે ખુસરોએ કવાદાન ’ ના પેહલવી રેસાલાની બે નકલ હમોને મલી હતી. તેમાં એક નકલ મરદુમ દસતુર રસતમજ બેહરાંમજી સંજાણાએ શુરતવાલા જમતનશીન દસતુર કાઉશજી રસતમજીને લખી આપેલાં દફતર મધેથી, અને બીજી નકલ તેએના નબીરાહ મરદુમ દસતુર તેહમુલજી નવરોજજી સંજાણાએ પોતાનાં પુસતકખાંનાંને સાડ કરેલી નકલ ઉપરથી હમોને મલીછે. અને આએ નકલ હાલ હમારાં પોતાનાં પુસતકખાંનાંમાંછે. તે બેહુ નકલો ઉપરથી હમોએ તેની નકલ કરી અસલ સાથે મેલવીને તે આએ પુસતકમાં દાખેલ કીધીછે.

આએ પુસતક મધે પરગટ કરેલાં પેહલવી લખાણો અસલ મુજબ હુમેએ આએ પુસતકમાં આપેઆંછે. તે પછી તેહનો જંદ દસ્તખતે ઉચ્ચાર અને તેહમાં આવેલા અગતભેગ પેહલવી બોલોની ફરહંગ આપીછે. અને તે પેહલવી પુસતક તથા રેસાલાનો ગુજરાતી તથા ઇંગરેજી તરજુમો અસલ મુજબ કરેઓછે.

સેવટે હુમેએ જણાવવું જોઈએછે કે, આપણાં મજહુબનાં પુસતકોનો જબી નાસ થએઓછે, તે આપણા ટોલામાં તેની થોડી નકલો રેહવાથી તથા તે પુસતકોનો આપણા લોકોએ કમ અભિઆસ કરવાથી થએઓછે. હાલમાં જેટલાં પુસતકો હીંદુસ્તાંન ખાતે આપણા દસ્તુર મોબદો પાસે બચી રહેલાંછે, તેહની નકલો જો આપણે હુમણાં આપણાં અસલ વતન ઇરાંન ખાતે વસનારા જરતોશતીઓ પાસેથી મેલવવા માંગીશું તો તે મલવાની નથી; અને હાલમાં હીંદુસ્તાંન ખાતેના જરતોશતીઓ પાસેથીબી ૧૦—૧૫ વરસની ઉપરની નકલ ઘણામાં ઘણી છ કે સાતથી વધારે આપણને મલી આગ્વાની નથી. અને કોઈની તો એકથી વધારે નકલબી જણાતી નથી. માટે નકલોનાં કરતાં તે અસલ લખાણો હાલના વખતમાં છપાવાથી વધારે મુદત સુધી તેહને જલવાઈ રેહવાની આપણને આસા રેહછે. અને તેજ દુરઅંદેશીથી આએ પુસતક તેહનાં અસલ પેહલવી લખાણ સાથે હુમેએ પરગટ કરીઉંછે.

આએ પુસતકમાં હુમેએ જે પેહલવી શબ્દ કોષ આપેલીછે, તેમાં હુમેએ આએ ઉપર જણાવેલા પેહલવી રેસાલાઓમાં આવેલા સઘલા પેહલવી બોલો આપેલા નથી; પણ જે બોલો હુમેએ હુમણાં સુધી પરગટ કરેલાં હુમારાં ‘દીનકર્દ’ કેતાબનાં પેહલાં—બીજાં—તરીજાં અને ચોથાં દફતરની શબ્દ કોષમાં આવી ગીઆછે, અને તે સેવાએ જે બોલો સાધારણ હતા તે સેવાએના ઘટતા બોલો આપેલાછે.

આએ દીબાચો પુરો કરવા આગમચ હુમારે જણાવવું જોઈએછે કે હુમેએ ઉપર જણાવેલા એઆરે રેસાલાઓના ગુજરાતી તરજુમાં ઉપરથી તેહનો ઇંગ્રેજી તરજુમો વાડીઆજનાં માનવન્તાં ખાંનદાંનના એક ગરહસ્થ શેઠ હીરજીભાઈ પેશ-તનજી વાડીઆએ હુમારી ફરમાએશથી કરેઓછે. તે મેહરબાંન મીતરનો હુમે અતરે ઉપકાર માંનીએ છઈએ.

રોજ ૨૧ મો માહ ૧ લો સને ૧૨૫૪ ઇઅબજરદી.

પેશોતન દસ્તુર બેહરાંમજી સંબણા.

ગંજે શાઈગાંન કેતાબના તરજુમે.

પાક ખોદાએતાલાની અને બીજા સઘલા મીનાયજદોની મદદ અને ૧
કહ્યતે કરી, તેમજ પાદશાહોના પાદશાહ ખુસરો^૧એ (ઈઆને શેહનશાહ
નોશેરવાંન આદેલે) ફરમાવેલા હોકમથી; હું બુખ્તેનો બેટો વજોર્ગમિઝ^૨
બાહુડરીના ખાવંદ ખુસરો (ઈઆને નોશીરવાંન) નાં દેશની પ્રજાને લગતી
મશવરતકાર સલાના પ્રધાંને, ચહડતે દરજ્જેનું કાંમ કરનારાઓ મધેથી,
જે કોઈ શખ્સ સારાં અને ઉમદા કાંમો કરવા સારૂ (આએ દુનીઆમાં)
જાણમેલો હોએ, તેને સારી સહમજ મલવા સારૂ, આએ નાંધલું પુસતક
રચીઉંછે. અને તેને “ગંજે શાઈગાંન” (ઈઆને સકતીવાંન દોલત) નું
નાંમ આપીઉંછે. કારણ કે, આએ દુનીઆને લગતી સઘલી મતા, અન્ત
આવવાન્નિગ, બીગરવાન્નિગ અને ફેરફાર થવાન્નિગછે. અને વલી તે બખ્ષ-
શેશ, (એટલેજ આએ દુનીઆની દોલત) બી, જે કોઈ ખોદાએતાલાની
તરફથી તેને સારૂ લાએકનો હોએ, તેહનેજ હાથ આવેછે. સાથી કે, તેને

૧ ખુસરો—આએ નાંમ સાસાની તખ્ખાના વખણાએલો પાદશાહ નોશે-
રવાંન આદેલનુંછે; આએ પાદશાહ પોતે દીનદાર અને લોકોનો દુઃખભંજણ હતો,
તેથી તેહને ‘અનોશેહરવાંન’ નાં સેફતી નાંમથી લોકો બોલતા અને ઓલખતા
હતા. શાહનામાં, મધે, શાએર શીરદોસી તુસીએ, આએ પાદશાહને ‘ખુસરો’ ને
બદલે. ^{کسری} કસરીનાં નાંમથી જાણાયેલોછે, અને તેમજ બીજા ફારસી ગરંથકારો
તેને એજ નાંમથી લખી ગીઆછે. ઈરાંનના પાદશાહનું નાંમ જે ^{کسری} કસરી,
કરીને પડીઉંછે, તે ^{کسرخ} ખુસરો નાંમ ઉપરથી બનેલુંછે. અને તે ઉપરથી સેહજ
ફેરફાર કરીને રૂમના પાદશાહએ પોતાને સારૂ ^{کسر} કેસર, નું નાંમધારણ કીધું;
અને તે ઉપરથી રૂમના પાદશાહ ‘કેસર’ ને નાંમે બોલાવા લાગાછે. હાલમાં
આપણી બખ્ષતાવાર ઇંગ્લંડની માહરાણી વીક્ટોરીઆએ જે ‘કેસરે હીન્દ’
ઈઆને “હીન્દુસ્થાંનના સઘજા માહરાજાઓની ઉપર રાજ કરતા” નો એલકાબ
મેલવેએછે, તે પણ આપણા કેઆંની પાદશાહ ‘કેખુસરો’ અથવા આદેલ
સાસાની પાદશાહ ‘ખુસરો’ (ઈઆને નોશેરવાંન) નાં નાંમ ઉપરથી બનેલો
એલકાબછે. અસલ ‘ખુસરો’ બોલની ઉત્પત્તી અવસ્તાના ^{کسری} કસરી હુસ્તવ,
બોલ ઉપરથી થાએલીછે, અને તેનો અરથ ‘નેકનાંમ’ અથવા ‘વખણાએલો’
એવો થાએછે.

૨ વજોર્ગમિઝ—એ શેહનશાહ નોશેરવાંન આદેલના સરવેથી કાબેલ અને
ચહડતી પદવીવાલા વજીર ‘અબુજરઅમેહર’ નું નાંમછે. આએ ફારસી પુસ્ત-
કોમાં વપરાએલું બીજું નાંમ, અસલ પેહલવી ‘વજોર્ગમિઝ’ ઉપરથી સેહજ
ફેરફાર બનેલુંછે.

તે (દોલત), તેના ઉદીઓગની અંદર થોડી મેહનતે ઘણી મલેછે. અને તેથી તે શખ્સ મોહટી દોલતવાલો થાયેછે, સરવેથી અહડતે દરજેના કારોબાર તથા હકુમતને પોહાયેછે, સરવેથી મોહોટી પદવી મેલવેછે, સરવેથી અહડતું નામધારણુ કરેછે, અને તે (દોલત) થી જ શખ્સ, (આદમીની) લાંમખી જીનદગીને લગતાં^૩, ફરજંદ અને ઓલાદના વધારાને લગતાં^૪, અહડતે દરજેની ઉમેદને લગતાં^૫, સારો બદલો મેલવવાને લગતાં^૬, તથા ઇનસાફનાં કામની મારફતે આદમીઓને ફાયેદો કરવાનાં, હકુમતની મારફતે રઈઅતની જાલવણી કરવાનાં, અને ખીજાં આયે દુનીઆમાં સઘલી રીતની સગવડ આપનારાં જે કાંઈ કાંમે, આપણુ મજદીઅસનાંનેાને અહડતો દરજે મેલવવાને માટેનાંછે, તે કરેછે. અને તે કાંમે, આયે દુનીઆની કેટલીએક વસતુઓ પાયેદાર રેહવાની નથી, તે વીસેની તેહની ઘણીજ અગમ બુદ્ધિની શાખ્શી તથા એકમલતું મત આપનાર તરીકે ગણાયેછે. કારણ કે, ૧૦૦ વરસની મુદતમાં, સરવેથી સરસ પેહલવાનની કાયેઆનો અન્ત આઠ્ઠો અને તેહની સકતીનો નાસ થવોછે. અને ૩૦૦ વરસની મુદતમાં, ખાંતદાંનની ખરાબ અવસ્થા થવાની અને નાંમ ફરાંમુશી તથા વગર ઇઆદમાં આઠ્ઠવાનુંછે. અને મજદીઅસનાંનેાનાં પાક મકાંન ઉજડ તથા આલુદગી ભરેલી હાલતમાં આવનારાંછે. તેમજ ઓલાદ તથા સેલસેલો

૩ આદમીઓની લાંમખી જીનદગીને લગતાં કામ,—તેને સહમજવાં કે, જે દોલતમંદ શખ્સે, પોતાની દોલતથી હાસ્પીટલ-ધરમનાં દવાખાનાં અને માણસ જાતને તનદરસ્તી મેલવવાને લગતાં ખીજાં ખાતાંઓ તથા મકાનો બંધાવેઆં હોયે, અને તેવાજ ખીજા બંદોબસ્તો કરેલા હોયે; કે જેથી, વખા તથા મરકીનો અટકાવ થાયે, દરદોનું નીવારણુ થાયે અને દુકાલ તથા અનાજની તંગી મટે, અને માંણસ તથા પશુઓની જીનદગીને પુસ્તી મલે.

૪ ફરજંદ તથા ઓલાદના વધારાને લગતાં કામ—તે પોતાની હમજાતની સ્ત્રી તથા પુરૂષનાં લગણુ ઘટતે વખતે કરી આપી, તેઓને નીતીથી ચાલવાનો બંદોબસ્ત કરી આપવો, અથવા તેઓ વયે પડેલા કસફને તોડી, એકખીજાની જુદાઈથી રેહનારાં જોડાંને પાછો રાટવાટ કરાવવો. કે જેથી, હમદીનોમાં ફરજંદ અને ઓલાદનો વધારો થાયે.

૫ અહડતે દરજેની ઉમેદને લગતાં કામ—એછે કે, દોલતમંદ પોતાની દોલતથી આયે દુનીઆમાં તેને કીરતી મલે તથા આવતી દુનીઆમાં અહડતો દરજે મેલવવાની તેહને આસા રેહ એવાં સારાં કાંમે કીધાં હોયે.

૬ સારો બદલો મેલવવાને લગતાં કાંમે—તે પોતાના આતમાને આયે દુનીઆમાં કરેલાં ભલાં કાંમેથી, આવતી મીનોઈ જોહાંનમાં શુખ્ખ અને હજજત મલે તેવાં કાંમેને સહમજવાં.

ધણી નીચી હાલતમાં આવનાર છે. અને ચહુડતી કલા તથા કુશેશ વગર કાચ્છેદાની થનાર છે. તથા મૈહુનત અને તસદી બરખાદ જનાર છે. અને ખલકના પાદશાહોની પાદશાહી તથા તેહને લગતી દોલત રેહવાની નથી. પણ જોણે પોતાના સારા વખતની અંદર, કશોકેરેતિ^૭ ને લગતાં (ઈઆને સવાબનાં) કાંમ કરેલાં હોય, તે કાચ્છેમ રેહસે અને નાસ પાંમસે નહી. અને અશોઈનો આવાજ તથા કશોકન્ટને લગતી કીરતી અને સારૂ કાંમ કોઈથી છીણવી લેવાવાનું નથી.

હવે જેમ માહરામાં સવાબનું કાંમ કરવાની તથા ગુનાહથી દુર રેહવાની ઈચ્છા અને ઉલટ છે, તેમ હું, માહરી મકદુર મુજબ, ખલકના ખાવંદો (ઈઆને પાદશાહો) ને, ખરાબ રીતે હકુમત કરવાથી અટકાવનાર, ઈઆતો તપાસ રાખવાની જેટલી સહમજ સકતી માહરામાં છે, તેણે કરી દરએક ગુનાહથી, હું પોતાને દુર રાખનાર છેઉં. અને યજદોની હસ્તી^૮ તથા દેવોની નેસ્તી^૯ વીસે, અને દીન^{૧૦} તથા રવાંન^{૧૦} બેહુશત અને દોજખ

૭ કશોકેરેતિ—અથવા કશોકન્ટ—એ લોગત અવસ્તાના અર્થે કશોકેરેતી, શબ્દ ઉપરથી નીકલેલો છે, જેહનો અમલ અર્થ ‘ચહુડતે દરજ્જેનું કાંમ અથવા બનાવટ’ એવો થાય છે, અને તે નાંમ કેઆંમતના વખતનાં શુધારાનાં કાંમને આપેઆમાં આવેલું છે, અને તેહની મતલબ રીસ્તાએજના વખત ઉપર માંણસને શુખ મલે તેવાં સારાં કાંમને લગતી છે.

૮ યજદોની હસ્તી તથા દેવોની નેસ્તીનો અર્થ એ સહમજવો કે, યજદો અમર ઈઆને હમેશાં લગી રેહનારા છે, તેઓને અંધમેનીઉશ તથા દેવોથી કસો જવાલ કે ઈજ થવાની નથી; પણ રીસ્તાએજના વખતમાં છેલ્લો સુધારો થયેઆ પછી, પેદાએશની અંદર દેવોની હીલચાલ તથા તેઓની હસ્તી રેહવાની નથી અને સેવટે સઘલા દેવદરજોનો નાસ થવાનો છે.

૯ દીન—એ એક કુદરતી સકતી માંણસની અંદર તેહના પેદા કરનારની તરફથી બખ્શેઆમાં આવેલી છે, તેહનું નાંમ છે. આએ બલી સકતીનું કાંમ, માંણસને પાપની સજાથી અને સવાબનાં બદલાથી વાકેફ કરવાનું તથા યજદોના તરીકા તથા તેઓને લગતી સીખાંમણની સહમજ આપી દેવોના મારગ અને એઆલથી તેહને દુર રાખવાનું છે.

૧૦ રવાંન—એ માંણસની અંદર જોદાએતાલાની તરફથી મેલેઆમાં આવેલી ગેખી, આતમાને લગતી સકતી છે. માંણસને આએ દુનીઆથી ગુજરી ગીઆ પછી, તેહનાં બદનની અંદર, ઉલટા મારગથી તેહને જલવવા સારૂ, દાદારની તરફથી જેટલી ગેખી સકતીઓ તેહની જીનદગીમાં બખ્શેઆમાં આવેલી હોએચ, તે સઘલી સકતીઓ, જાંહાંવેર માંણસના બદનમાં જીવે, તાંહાંસુધી બદનના ચોકસ જુદા જુદા ભાગોમાં રહે છે. અને જેઆરે તે મરણની હાલતમાં આવે છે, તેઆરે તે સઘલી મીનાઈ સકતીઓ, તેનાં રવાંનની સાથે મલી જાય છે. અને આએ દુનીઆમાં જે કાંઈ સારાં ઈઆ નરમાં કાંમે તે માંણસે કરેલાં હોએચ, તેહનો હેસાબ આવતી મીનાઈ જેહાંનમાં રવાંનને પુછેઆમાં આવે છે, અને તેનો સારો અથવા નરસો બદલો રવાંનને ભોગવવો પડે છે.

વીશે, તથા ગુજરવા પછીની તરીજી રાત^{૧૧}, રીસ્તાખેજ અને તનપસીન^{૧૨} ના હેસાબ શુમાર વીસે, હું બેશક છેઉં.^{૧૩} અને હું તન તથા રવાંન અને આતમાને લગતી પવીતરાઈ અને શુખને, અને આખે તથા આવતી દુનીઆની દરએક નેકીને પસંદ કરનાર છેઉં; (તેથી) હુંએ આખે દુનીઆને લગતી માહુરી ઇઆદગારીને સાર, આખે પુસતકમાં (તે વીશેનો) કેટલોએક ખોલાસો લખેઓછે.

- ૨ (સવાલ) કીહું આદમી ઘણું બખતાવર ?
 (જવાબ) જે ઘણું ગુનાહ વગરનું હોએ તે.
- ૩ (સવાલ) ઘણું ગુનાહ વગરનું (આદમી) કીહું ?
 (જવાબ) તે, કે જે, યજદોના તરીકાની મારફતે ઘણું સાચ્યું રેહ અને દેવોના તરીકાથી (પોતાને) ઘણું અતરંગ રાખે.

૧૧ તરીજી રાત—તે માંણસને આખે દુનીઆમાં ગુજરવા પછીના તરીજી દીવસની રાતને સહમજબી. જરતોશતી દીનનાં ફરમાંન મુજબ. આદમીનું રવાંન તેહની આખે દુનીઆને લગતી કાએઆમાંથી બાહર નીકલેઆ પછી, તરણુ દાહડા અને રાત સુધી આખે દુનીઆમાં સરોશઅશોના સંભાલ તલે રેહએ. અને તરીજી રાતની આખેરીએ ખોરશેદને તલુ થવાના વખત ઉપર સરોશ અશોની મદદથી મીનોઈ જેહાંનની તરફ જએએ. તે વેલા પેહલ્લાં તે આદમીનાં રવાંનને, જાંહાં દરએક આદમીને તેણે આખે દુનીઆમાં કરેલાં સારાં તથા નરસાં કાંમની તપાસ કરવાની ઇનસાફી દરખાસ, તાંહાં હાજર થાવું પડેએ. અને તાંહાં પેલાં આદમીનાં નેક ઇઆ બદ કરતુકનો દેખાવ એક શુંદર ઇઆ કદરૂપી ખોર-તનાં આકારમાં તેહને નજર આવેએ. અને પેલાં રવાંનનો ઇનસાફ થઆ પછી તેહને લગતાં સુખ અથવા દુઃખને સાર મુકરર થાએલાં મકાંન તરફ તે જએએ.

૧૨ રીસ્તાખેજ અને તનપસીનના હેસાબ શુમારની મતલબ એએ કે, ‘કેઆમત’ ના વખત ઉપર, પાક ખોદાએતાલા સઘલાં આખે દુનીઆથી ગુજરી ગએલાં માંણસોને સજીવણ કરસે, તે વખતે જે લોકોના ગુનાહની સજા બાકી હસે તેહનો હેસાબ કરીને, તરણુ રાતની હદમાં તેહને સજા સજા કરી તેહને સેવઠની અમર કાએઆ બખશશે.

૧૩ એની મતલબ એએ કે, આખે ઉપલી વસ્તુઓ, (ઇઆને બાબતો) ઉપર, જે કોઈ શખ્સ ખરો વીસવાસ રાખે, તેજ શખ્સ ખરો દીનદાર, અને જરતોશતી દાખલ ગણાવો જોઇએ. કારણ કે મજદીઅમની જરતોશતી દીનનાં ફરમાંનની અંદર ઇજદોને કાએમ રેહવાનું અને દેવોને નેસ્ત થવાનું, આતમા અને તેહને સારે મારગે ચાલવાની સહમજ આપનારી દીન વીસેનું, સવાબકારને બેહશતનું મકાંન અને પાપીને દોજખનું મકાંન મલવા વીસેનું તથા આખે દુનીઆથી ગુજરી ગીઆ પછી તરણુ રાતમાં શારાં અને માઠાં કરતુકવાલાં આદમીનાં રવાંનને મલતા સંતોષ અને બેકારારી વીસેનું, તથા રીસ્તાખેજ અને તનપસીનના વખત ઉપર ગુનાહ અને સવાબને લગતો હેસાબ શુમાર થવા વીસે બાહર કરેઆમાં આવેલુંએ, તે ઉપર જાંહાંસુધી એતેકાદ રાખે નહી, તાંહાંસુધી તે મજદીઅમની દીનવાલો ગણાએ નહી. અને એજ મતલબથી આખે દીનદાર વજીરે પોતાને વીસે લખીઉંએ કે, તે ઉપલી વસ્તુઓ ઉપર ખરો એતેકાદ રાખનારેએ.

(સવાલ) યજ્ઞદેનો તરીકો કીહોછે ? અને દેવોનો તરીકો કીહોછે ?

૪

(જવાબ) લલાઈ, એ યજ્ઞદેનો તરીકોછે, અને બુરાઈ, એ દેવોનો તરીકોછે.

(સવાલ) લલાઈ સાથીછે ? અને બુરાઈ સાથીછે ?

૫

(જવાબ) હુમત-હુખ્ત અને હુવરશત (એ તરણ તરીકા) થી લલાઈ છે; અને ફુશમત-ફુશઉખ્ત અને ફુશવરશત (એ તરણ તરીકા) થી બુરાઈછે.

(સવાલ) હુમત-હુખ્ત અને હુવરશત (એટલે) શું ? તથા ફુશમત-ફુશ ઉખ્ત અને ફુશવરશત (એટલે) શું ?

૬

(જવાબ) પ્રમાણીક વીચારવું, તે હુમત; સખાવત કરવી, તે ઉખ્ત; અને સચાઈથી રેહવું, તે હુવરશત; તથા અપ્રમાણીક વીચારવું, તે ફુશમત; બખીલી કરવી, તે ફુશુખ્ત, અને ગેરવાજબી થવું; તે ફુશવરશતછે.

(સવાલ) પ્રમાણીક વીચારવું, સખાવત કરવી, અને સચાઈથી રેહવું; કેહવી પ્રકારેછે ? તથા અપ્રમાણીક વીચારવું, બખીલી કરવી, અને ગેરવાજબી થવું, કેહી રીતેછે ?

૭

(જવાબ) પ્રમાણીક વીચારવું, એ તરેહથી છે કે, આએ દુનીઆની દોલતની આએપત, જો, (માંણસોને) વધારે દેખાએતો, જો (કાંમ કરવા) થી શરીરને શુખ થાએ, અને (તેનું) રવાંત દોજખમાં નહી જાએ, તેવી વસ્તુને તે પસંદ

૧ પાક અવસ્તામાં ફરમાવેલુંછે કે :—

.....
.....
.....
.....

જો (આદમી આએ દુનીઆમાં પોતાને સાર) નેક વમાસે, સારા સખુન બોલે અને નેક કાંમ કરે તો, તેહનું રવાંત, (આવતી દુનીઆમાં), બેહદ રૌશની વાલાં મકાનોમાં, પોતાનું રેહાંણુ કરેછે. અને જો (તે પોતાને સાર) બુરં વમાસે, ખરાબ સખુન બોલે અને બુરાં કાંમ કરે તો, તેહનું રવાંત બેહદ અંધારાંવાલાં (દોજખનાં) મકાનમાં પોતાનું રેહાંણુ કરેછે.

૨ હુખ્તનો અરથ સખાવત કરવી એવો કરેએછે. તેહની મતલબ વાંચનારે એ સહમજબી કે, માંણસે પોતાની જખ્યાંનથી દરએક માંણસને એહવી સલાહ આપવી અને કેહવું કે, જેથી તેનું બલું થાએ. યા કોઈને સાર વગર સવારથે તેનું બલું થાએ એવી કોઈ સારાં માંણસને બલાંમણુ કરવી. અથવા ધરમને લગતી સહમજ આપીને આડે મારગે ચાલનારા લોકોને સીધા રસ્તા ઉપર લાવવાં. તથા દોજખનાં મકાનથી તેઓનાં રવાંતને છોડવું ઇત્યાદી.

કરે. સખાવત કરવી, આએ રીતેછે કે, બદનને માંટેનો ભાગ બદનથી અને રવાંનને માંટેનો ભાગ રવાંનથી અટકાવે નહીં. અને સચાઈથી રેહવું, એ તરેહથી છે કે, પોતાના આતમાની તરફ સાચવટ અને વગર ડગાઈએ ચાલવું.^૩ અપ્રમાણીક વીચારવું, તે આએ પરકારેછે કે, (માંણસ) આએ દુનીઆંને (પોતાની) મોજમજને લગતી ગણે, અને (આવતી) મીનોઈદુનીઆંને બંદીખાંનાંને લગતી જાણીને (આએ દુનીઆંમાં) એવી વસ્તુ પસંદ કરે, કે આએ દુનીઆંની કાએઆનો નાસ થએઆ પછી, તે (પસંદ કરેલી વસ્તુ) થી તેહનાં રવાંનને તસદી અને સજ થાએ. બખીલ થવું, એ રીતેછે કે, બદનને લગતો ભાગ બદનથી અને રવાંનને લગતો ભાગ રવાંનથી અટકાવે. ગેરવાજબી થવું, એ પરકારેછે કે, (માંણસ પોતાની જનદગી) તનને લગતી ઈચ્છામાં, (ઈઆને જુરા હવસની તાબેદારીમાં રેહીને અપવીત્તર કાંમ કરવામાં) અને રવાંનને ડગવામાં ગુજરે.

૮

(સવાલ) બલાઈને સાડ વધારે પુરતું કોણુછે ?

(જવાબ) જે (માંણસ) વધારે ડાહપંણવાલું હોએ તે.

૧ શરીરને શુખ થાએ અને રવાંન દોજખમાં નહીં જાએ તે વસ્તુને પસંદ કરવાની મતલબ એછે કે, જોદાએતાલાની મેહરખાંતગીથી, એક મજદીઅસની જરતોશતી ધરમ પાલનારને, તેને પોતાને જોઈએ તે ઉપરાંત, જે કાંઈ દોલત મલી હોએતો, તેથી તેણે આદમીઓનાં શરીરને શુખ થાએ તેવાં ખાતાંઓ, જેવી કે હાસ્પીટાલ, મુશાફરખાનાં, દવાખાનાં, કસરતશાલા તથા ઉદ્યોગશાલાઓ સ્થાપવી. તેમજ આદમીઓનાં રવાંનને દોજખની ઈજા નહીં ભોગવી પડે તેહને લગતી મહમજ આપવા સાડ ધરમની મક્તબ તથા મદરેસાઓ ઉંઘાડવી. અને ધરમને લગતું પુરતું ગણેઆંણુ ધરાવનારા ધરમગુરુઓ (ઈઆને દીનનો એલમ સીખલા દસતુર મોબદો) ની પાસે, કેકાંણે કેકાંણે ધરમને લગતી મહમજ આપનારાં ભાષાણુ તથા વઆજો કરાવવી. કે તેથી તે મજદીઅસનાંનની જાત આએ દુનીઆમાં લોકોને શુખ આપનારી અને આવતી દુનીઆમાં તેઓના આતમાનું તારણ કરનારી ગણાએ.

૨ બદનને માટેનો ભાગ બદનથી અને રવાંનને વાસતેનો ભાગ રવાંનથી અટકાવે નહીં—તેહની મતલબ એછે કે, જે કાંમે પોતાનાં બદનની જલવણીને વાસ્તે ઘટતાં હોએ, તથા જે કાંમે પોતાનાં રવાંનને ચહડતે દરજ્જેનું શુખ આપવાને માટેનાં હોએ, તે કરવાથી પાછું રેહવું નહીં.

૩ આતમાની તરફ સાચવટ અને વગર ડગાઈએ ચાલવાની મતલબ એછે કે, જુરો હવસ અને તેહને લગતી ખરાબ સક્તીઓ, જે રવાંનને લગતા વીચારથી ઉલટા મારગ ઉપર માંણસને ચલાવનારીછે, તે સક્તીઓને તાએએ નહીં થાઈને, આસનીદેહ એરદ તથા તેહને લગતી બલી સક્તીઓથી, પોતાને આએ દુનીઆમાં ચલાવવાએ, માંણસ પોતાના આતમાની તરફ સાચું અને વગર ડગાઈએ ચાલનારું બનેછે.

(સવાલ) વધારે ડાહપંણવાલું (માંણસ) કીડું ?

૯

(જવાબ) જે તનનાં સેવટને સહમજે તથા રવાંનના શતરૂએને પીછાંણે અને પોતાની જાતને રવાંનને લગતા શતરૂએથી સારી રીતે જાલવી સકે તથા તેને વગર ધાસ્તીથી રાખી સકે તે.

(સવાલ) તનનું સેવટ (એટલે) શું ? અને રવાંનને લગતા શતરૂએ કીડા ? કે જે વીસેની દાંનાઓ સારી રીતે શહમજ મેલવી સકે. ૧૦

(જવાબ) તનનું સેવટ, એ સરીરનો નાસ થવોછે. અને રવાંનનાં શતરૂએ, આએ (નીચે જણાવેલા) કેટલાએક દરજો^૧ છે, કે જેઓને આદ-મીઓની અંદર, આદમીઓને ઠગવા તથા તેઓને (આવતી દુનીઆનાં શુખથી) કંગાલ બનાવવા અને તેઓની (નેકીની) સાંહાંમણે થવા સાડું અંગ્રેમેનીઉશે ઉતપન કરેલાછે.

(સવાલ) તે દરજો કીડા અને કેટલા છે ?

૧૧

(જવાબ) લોભ-મોહતાજ-ગોસ્સો-અદેખાઈ-ચકુનમ-જુરો હવસ-બેર-આલસાઈ-અથરાંમણી અને ચુગલીને લગતા (દશ) છે.

(સવાલ) આએ દરજોને લગતી વસ્તુઓ, કેહવી પરકારનો જોલમ ગુજારનારીછે ? ૧૨

(જવાબ) લોભને લગતી વસ્તુ, (માંણસને) ઘણું અસંતોશી રાખનાર અને ઘણું રખરાવનારછે. મોહતાજને લગતી વસ્તુ, (ઈનસાંનને) બીજાઓને ઘણું દુઃખ પોહ્યાડનાડું બનાવનાર તથા તેહને પોતાને દુઃખ ખમતું કરનારછે. ગોસ્સાને લગતી વસ્તુ, (આદમીને) જુરાઈ કરવાની કઠિનતા આપનાર અને તેને બેમરવત બનાવનારછે. અદેખાઈને લગતી વસ્તુ, (કોઈની) સારી હાલતને હાંણી પોંહ્યાડવાને લગતી ઈચ્છા ઉતપન કરનાર તથા (બીજાને સાડું) ખરાબ આસા રખાવનારછે. ચકુનમને લગતી વસ્તુ, (માંણસને) જગડાખોર બનાવનારછે. જુરા હવસને લગતી વસ્તુ, (માંણસને) આપમતલબીઈ (ઈઆને પોતાની મતલબ પુરી પારનાડું) તથા નોકસાંનકારક બનાવનારછે. વેરને લગતી વસ્તુ, (આદમીને) ભયેઅંકાર તથા વગર માએઆવાલું કરનારછે. આલસાઈને લગતી વસ્તુ, (ઈનસાંનને) સુસ્તીવાલું તથા ફરાંમુશીવાલું બનાવનારૂંછે. અથરાંમણી કરાવનાર દરજની વસ્તુ,

૧ દરજોનો અર્થ આએ જગોએ માંણસને આડે મારગે આલવા સાડું છુપી ઉસકેરણી કરનાર જુરા જોસ્માઓને સહમજવા.

(માંણસને) ખરી બાબત છુપાવનારૂં તથા ઠગાઈ કરનારૂં બનાવનાર છે. અને ચુગલીને લગતી વસ્તુ, (આદમીને) નાંલાએક બનાવનાર છે.

- ૧૩ વલી (દીનની રાહ) એમ જણાએલું છે કે, જેઆરે અહુરમઝદની પેદાએશને આવી રીતે સખતી ઉપજાવનારી વસ્તુ અંધમેનીઉશે કીધી. કે જેથી, આદમીએનાં મનમાં સવાબનો બદલો અને ગુનાહની સજા જે આખેરશનાં કાંમ તરીકે છે, તે છુપીઉં રેહ. તેઆરે પેદાના કરનાર અહુરમઝદે, તે ઉપર જણાવેલા દરજોને અટકાવવાની માંણસોને મદદ મલવા સારૂં, (તેએને) આસનીદેખેરદ, (ઈઆને જાતી બુદ્ધી). ગોશોસરૂતો ખેરદ, (ઈઆને એલમથી મેલવેલી બુદ્ધી.) સારો સ્વભાવ-ઉમેદ-સંતોષ-દીન અને વીદવાંન સાથની પુછપ્રછ, ઇત્યાદી ગેબી વસ્તુઓ, જે (માંણસને ઉપલા દુરગુણોથી) જાલવનારી છે, તે બખ્શી.

- ૧૪ (સવાલ) આએ દરએક ગેબી સકતીનો અધીકાર શું છે ?

(જવાબ) આસનીદેખેરદનું કાંમ, પોતાની જાતને (ઈઆને માંણસને) ગુનાહનાં કાંમની બીહીકથી તપાસમાં રાખવાનું, વગર હાંસેલની મેહનેતથી તેહને જાલવાનું, આએ ફનીઆંને લગતી દોલતની વધારે આએપતને સેવટને લગતી કાએઆનાં શુખને સારૂં વાપરવાનું, તથા ઋશકન્ત (ઈઆને આવતી ફનીઆંના શુધારાને) લગતાં આતમાના કામને આએ ફનીઆંની દોલતથી નહી ઘટાડવાનું, અને તેહની મારફતે પોતાની બદ-
 ૧૫ કારીને નહી વધવા દેવાનું છે. ગોશોસરૂતોખેરદનું કાંમ, સારા મારગની સીખાંમણને શહમજવાનું, અને તે ઉપર મજબુત રેહવાનું, તથા જે ચીજ આગલથી જતી રેહ તે(હવી) ચીજ ઉપર ઘેઆંન આપવાનું (ઈઆને તેહને પીછાંણવાનું), તેમજ જે (વસ્તુ) સેવટને લગતી હોએ, તેહની સહ-મજમેલવાનું, તથા જે ચીજ નહી રેહી સકે એવી હોએ, તે ઉપર ભરોશો નહી રાખવાનું, અને જે કાંમ સરંજામ પોહ્યાડી નહી સકાએ, તેહવાં કાંમને હાથ નહી ધરવાનું છે.

- ૧૬ સારા સવભાવનું કાંમ, બુરી ખાસીઅતથી તથા બુરા હવસની ખરાબ ઇચ્છાથી, (પોતાનાં) બદતને જાલવાનું, તથા તેને સારી આદતવાલું બનાવવાનું, અને તેને સારા ખવાસનો સનગાર આપવાનું અને તેહવાજ દેખાવથી (તેને) રાખવાનું છે.

- ૧૭ ઉમેદને લગતું કાંમ, (પોતાનાં) શરીરને કાંમની અંદર મશગુલ રાખવાનું, અને તેહને સારાં કાંમને વાસ્તેની મેહનેતમાં ચલાવવાનું છે.

સંતોષને લગતું કાંમ, અપ્રમાણીક ઈચ્છા રાખવાથી (પોતાની) ૧૮
જાતને સાચવવાનું, તથા તેહને વગર સંતોષથી, કંટાલા ભરેલી આદતમાં
તથા અપ્રમાણીકપણાથી, બીહીક ભરેલી હાલતમાં રાખવાનું અને જે ચીજથી
તેહને સેવટે પસતાવું પડે, તે ચીજ કોઈથી કારણસર નહીં કરવાનું તથા
જે ચીજ પસંદ કરવાનું હોય, તેહને ખરીદવાનું અને જે (હોનારત)
ફેરવાઈ નહીં સકે, તેહને સાડ તસદી અને ઈજા નહીં ખેંચવાનું છે.

દીનને લગતું કાંમ, આદમીને ગુનાહની સજા તથા સવાબના બદ- ૧૯
લાથી વાકેફ કરવાનું, અને યજ્ઞાંના તરીકા તથા તેહને લગતી નસીહતની
સહમજ આપીને તેહને દેવોના મારગથી અતરંગ રાખવાનું છે.

વીદવાંન સાથની પુછપ્રછને લગતું કાંમ, માંણસને બુરા હુવસ તથા ૨૦
આપમતબથી જાલવીને, તેહને એહવી રીતે ચલાવવાનું છે કે, જે તેહનાં
કાંમથી કોઈ તરેહની ઈજા થાયેતો, તેમાં તેહની પોતાની કસુર નહીં ગણાયે.

(સવાલ) આયે ગેબી બખ્શેશ ઉપરાંત આદમીઓનાં બદનમાં બીજી ૨૧
કેહી કહિઅતદાર વસ્તુઓ છે. ?

(જવાબ) સાહુવચેત રાખનારી અકલ, મતલબને પાંમનારી મનસકતી,
દેલને ઠેકાંણે રાખનારી હુશીઆરી, સારા દબદબાથી રાખનારો ખવાસ,
(બદીથી) શુધારનારી આદત, ઈમાંનને જાલવનારો સંતોષ, ચહુડતે દરબજે
પોંહ્યાડનારી ઉમેદ, ખાલેસીથી રાખનારી આંખો, સહમજ આપનારી બુદ્ધી,
અને (નેકીને વાસતેની) મેહનત કરનારું ફરોહર ઈત્યાદી વસ્તુઓ છે.

(સવાલ) આદમીઓમાં સારો ગુણ સાથી છે ? ૨૨

(જવાબ) ગણેઆંણ અને બુદ્ધીથી.

(સવાલ) એમાં કેહવી તરેહનું ગણેઆંણ અને બુદ્ધી સારી છે ? ૨૩

(જવાબ) જે (ગણેઆંણ અને બુદ્ધી), આદમીને વગર ધાસ્તીએ,
વગર પાપે, અને વગર દુઃખે, ચલાવી સકે તે.

(સવાલ) માંણસની અંદર, અકલ સારી (વસ્તુ) છે કે, દાંનાઈ ? ૨૪

(જવાબ) અકલ, એ કાંમની સહમજ મેલવા સાડ (સારી વસ્તુ) છે;
તેમ દાંનાઈ, એ કાંમને પસંદ કરવા સાડ (સારી વસ્તુ) છે.

(સવાલ) બલો સવભાવ કીહો ? ૨૫

(જવાબ) નમનતાઈ તથા મીઠી જખાંને બોલવાનો.

(સવાલ) સારી આદત કેહી ? ૨૬

(જવાબ) યજ્ઞદાંતાં બેહુશતની અંદરખાંનેથી (ધ્યાને છુપી રીતે ખાહેશ રાખવાની.

૨૭ (સવાલ) સારો તરીકો કીહો ?

(જવાબ) બલાઈને લગતો.

૨૮ (સવાલ) વધારે સારી ઈચ્છા કેહી ?

(જવાબ) વગર ગુનાહે રેહવાની.

૨૯ (સવાલ) સારો સવાબ કીહો ?

(જવાબ) સંતોષિ દોલતને લગતો.^૧

૩૦ (સવાલ) સાઝું કાંમ કીહું ?

(જવાબ) દીનની ઈચ્છાદ રાખવાનું.

૩૧ (સવાલ) સારી દાંનાઈ કેહી ?

(જવાબ) જેથી લોકો પોતાને સારે મારગે ચલાવી સકે અને દોષખથી પોતાના આત્માનો છુટકારો કરી સકે તે.

૩૨ (સવાલ) (આદમીને) ઈજ્જત શાથીછે ?

(જવાબ) સારી દોસ્તી અને સારી દરવેશીથી.^૨

૩૩ (સવાલ) વધારે નાંમદારી સામાંછે ?

(જવાબ) ઉદ્દીઓગની અંદર.

૩૪ (સવાલ) માંણસનો ધણો જાલેમ શતરૂ કોણુછે ?

(જવાબ) તેહની બુરી કરણી.

૩૫ (સવાલ) આદમીની અંદર, કેલવણી સારીછે કે, સારી આદત ?

(જવાબ) કેલવણીથી માંણસ ચહડતે દરજ્જેનું અને સારી આદતથી તે સારા ખવાસને ધારણ કરનારૂંછે. કેલવણી, એ (માંણસની) જાતને શુધારનારૂંછે. અને સારો ખવાસ, એ આત્માનો સંભાલ કરનારૂંછે.

૩૬ હવે આદમીનાં બદતની અંદર, જે કાંઈ સારો ખવાસ, અકલને લગતી આદત અને બીજા સંઘલા સારા ગુનોછે, તે માંણસને ધાત અને

૧ સંતોષિ દોલતનો અર્થ એ સહમજ્જવો કે, જે દોલત, લોભ રાખવાએ, અનીતીથી, મેલવી હોએ, તેથી જુદીજ રીતની દોલત, જે નીતી અને પ્રમાણીક-પણથી ધંધો કરીને મેલવી હોએ, તેહને સહમજ્જવી.

૨ સારી દોસ્તીનો અર્થ, બલા લોકોની સંગત અને તેઓની માથની સોહબતનો સહમજ્જવો. તથા સારી દરવેશીનો અર્થ, આએ દુનીઆની માલમતા ઉપર વેઆંત ન આપતાં, ફક્ત ખોદાઈ રાહ ઉપર ચાલવાથી, જીન્દગી ગુજરવામાં, સંતોષ રાખવાનો સહમજ્જવો.

નોકસાંન વગર રાખનારા છે. (કારંણુ કે) જેહનામા અકલ છે, તેહને વમા- ૩૭
સંણુ નથી. જેહનામા સારા ગુણુ છે, તેહને ગરવ નથી. જેહનામા તર્ક ૩૮-૩૯
સકતી છે, તેહને અથરાંમણી નથી. જેહનામા ભલો ખવાસ છે, તેહને વેર ૪૦
નથી. જેહનામા સબુરીને લગતી દોલત છે, તેહને કોઈની એખ સોધવી નથી. ૪૧
જેહનામા સારો ખવાસ છે, તેહને બખીલી નથી. જેહનામા સારૂ તમી- ૪૨-૪૩
જ છે, તેહને નોકસાંની નથી. જેહનામા સચ્ચાઈ છે, તેહને (કોઈનું) બુરૂં ૪૪
કરવું નથી. જેહનામા (બેહુશતને લગતી) ઉમેદ છે, તેહને (નેક કાંમ કર- ૪૫
વાની) આલસાઈ નથી. જેહનામા સખાવત છે, તેહને બખીલી નથી. ૪૬
જેહનામા સારી દરવેશી, (ઈઆને કેનાઅત પકડીને ગરીબીથી રેહવું) છે, ૪૭
તેહને અધીરાઈ નથી. જેહનામા (પોતાનાં) બદનની જલવણી છે, તેહને ૪૮
આજારીપણું નથી. જેહનામા (ખોદાની) તાબેદારી છે, તેહને ઠગાઈ કરવી ૪૯
નથી. જેહનામા ખોદાનો ડર છે, તેહને બેપરવાઈ નથી. જેહને સારી ૫૦-૫૧
સંગત છે, તેહનું કાંમ લોકોને ઈજા દેવાનું નથી. જેહનામા એકદીલી છે, ૫૨
તેહની પાસે જુદાઈ નથી. જેહને ધંધો છે, તેહને આલસાઈ નથી. ૫૩
જેહને ઉદીઓગ છે, તેહને અદેખાઈ નથી. જેહનામા દાંતાઈ છે, તેહને ૫૪-૫૫
ઈજા પોહ્યાડનારા દુરગુણોનો સંબંધ નથી.

(સવાલ) આદમીઓને જે કાંઈ વસ્તુ મલે છે, તે ભાએગથી છે કે, ૫૬
કરણીથી ?

(જવાબ) જેમ તન અને જીવ છે, તેમ ભાએગ અને કરણી એક-
બીજાની સાથે જોડાયેલી છે; કારંણુ કે જીવ વગર બદન, એક નકામું
પાંજરું છે; અને બદન વગર જીવ, નહીં પકડાઈ સકે, તેવો એક પવન છે;
પંણુ જેઆરે તેઓ એકબીજાની સાથે જોડાયેલાં હોએચ, તેઆરે તે
(બેહુ એકબીજાથી) કઉઅતદાર અને (એકબીજાને) મોહરો ફાએદો કરનારાં છે.

(સવાલ) ભાએગ એટલે શું ? અને કરણી એટલે શું ?

૫૭

(જવાબ) અગત કરીને આદમીઓને જે કાંઈ વસ્તુ મલે છે, તેહનો
સબબ ભાએગ છે. અને કરણી, તેહનો વસીલો (અથવા બાંહનું) છે.

(સવાલ) આએ દુનીઆંની દોલત કેહવી પરકારની છે ?

૫૮

(જવાબ) જેમ ઉંઘમાં લોકો શું સારી કે શું માઠી વસ્તુને જોએ છે;
અને જેઆરે ઉંઘમાંથી જાગેચ, તેઆરે તાંહાં કોઈબી વસ્તુ રેહતી નથી,
તે પરમાંણેની છે.

(સવાલ) આએ દુનીઆંમાં વધારે બુજેરગી ધરાવનારો કોણ શખસ છે ? ૫૯

(જવાબ) હીમતવાંન, ફતેહ કરનારો અને સવાબની ઈચ્છાવાલો પાદશાહ.

૬૦ (સવાલ) (આગ્ને ફુનીઆમાં) ઘણો કંગાલ કોણ ?

(જવાબ) બુરી હકુમતે^૧ કાંમ કરનારો દરવંદ.

૬૧ (સવાલ) બદીનો ફેલાવો કરનાર કોણ ?

(જવાબ) દરવન્દની^૨ દીનની સહમજ આપનાર.

૬૨ (સવાલ) વધારે બેગરજ કોણ ?

(જવાબ) જે કોઈ વધારે સંતોષિ હોય્તે તે.

૬૩ (સવાલ) સંતોષિ દોલતવાલો કોણ ?

(જવાબ) જે કોઈ સાઝ^૩ કાંમ કરનાર હોય્તે તે.

૬૪ (સવાલ) સાઝ^૩ કાંમ કરનારો કોણ ?

(જવાબ) તે શખ્સ, કે જે આદમીઓને, તેઓની ગરજને સાઝ, કોઈબી કેકાંણે બુરાઈ કરતાં નહીં જોઈ સકે તે.

૬૫ (સવાલ) (બેહુશતને સાઝ) ઉમેદવાર કોણ છે ?

(જવાબ) પેદાએશને મદદ કરનારો ઉદીઓગી પુરૂષ.

૬૬ (સવાલ) ઉદીઓગ કેહવી પરકારનો છે ? અને પેદાએશને મદદ શી રીતે કરવી છે ?

(જવાબ) આદમીઓ નેક મારગે ધંધો કરે તથા જે કાંઈ કાંમથી તેઓને સજા થાયે, તેથી નીરદોષ તથા વગર મેહનતે રેહવાની કુશેશ કરે, તે ઉદીઓગ છે. અને લોકોને વાસ્તેનું સાઝ^૩ તથા સારાં સેવટને લગતું કાંમ કરવું, એ પેદાએશની મદદ કરવી છે.

૬૭ (સવાલ) લાએક પાદશાહ કીહો ?

(જવાબ) દુઃખને વખતે આલમની મદદ કરનાર અને (તેહને) છુટાપાણું આપનાર હોય્તે તે.

૬૮ (સવાલ) ઘણી બરોબર ચાલનું કોણ ?

(જવાબ) સેતારાની ચાલને લગતો વખત.

૧ આગ્ને જગોએ બુરી હકુમતનો અર્થ દેવદરજોના તાએબામાં રેહીને હીલચાલ કરનારા હાકમ અથવા માંણુશનો સહમજવો.

૨ દરવન્દનો અર્થ, ખોટા તરીકા ઉપર ચાલનારનો થાયેછે; માટે પાપ અને ખોટારાંનું મુજબ જે અંબ્રમેનીઉશછે, તેહને તથા તેહની રાહ ઉપર ચાલનારને દરવન્દ સહમજવો.

(સવાલ) (આવતી દુનીઆંને સાડ) વધારે તઈઆર થવાનૈગ કોણ ? ૬૯

(જવાબ) જે (માંણસ) ઘણું જઈઈ થાએલું હોએ તે.

(સવાલ) ચુંટી કાહડવાનૈગ આદમી કીહું ? ૭૦

(જવાબ) ઘણા અનુભવવાલું, વીદવાંન માંણસ.

(સવાલ) વધારે ખુશીવાલું કોણ ? ૭૧

(જવાબ) જે આદમી ઘણી ધાસ્તી અને આફતની અંદરથી બંચે તે.

(સવાલ) વધારે પસંદ કરવાનૈગ કોણ ? ૭૨

(જવાબ) જે આદમી લાજને લીધે, ખુરા હવસને; બરદાશત કરવાની સફતીએ કરી, ગોસ્સાને; બદનાંમીને સાડ, અદેખાઈને; સંતોષે કરી, લોભને, અને ઈનસાફે કરી, મારામારીને સારી રીતે દાખેલી રાખે તે.

(સવાલ) વધારે નેકનાંમીવાલો કોણ ? ૭૩

(જવાબ) જે કોઈ માંણસોનું લલું કરવાને ઘણું વાજબી ગણે તે.

(સવાલ) પરખીઆત કોણ ? ૭૪

(જવાબ) જે શખસ (ખીજાએ ઉપર) ઘણો સફતીવાંન તથા ફાવનારો હોએ તે.

(સવાલ) ઘણો સફતીવાંન અને ફાવનારો કોણ ? ૭૫

(જવાબ) તે કે જે, પોતાનાં કાંમ અને વીચારની મારફતે, પેદાએ-શનું સાડ કરનાર હોએ તે.

(સવાલ) (આએ દુનીઆંમાં) વધારે ખુશ કરનાડું કોણછે ? ૭૬

(જવાબ) લાએફીવાલું ફરજંદ અને ખાવંદની મરજી મુજબ ચાલનારી ઓરત.

(સવાલ) વધારે ચહડતે દરજજેનું કોણ ? ૭૭

(જવાબ) મોહતાજ વગરનું અને નહી લોભ રાખનાડું ઈનસાંન, કે જે (આવતી દુનીઆંને લગતી) ચહડતે દરજજેની ઉમેદને સાડ, લોકોને ફાએદા ભરેલાં કરવાથી, પરઉપકારી થવાની કુશેશ કરે તે.

(સવાલ) સખુરી વગરનો કોણછે ? ૭૮

(જવાબ) ઈજ્જ પાંમેલો સફતીવાંન વેરી.

(સવાલ) ઘણું દુઃખ પોહ્યાડનાર કોણછે ? ૭૯

(જવાબ) ભએઅંકાર તથા લુડાં શરીરવાલો ભરથાર તથા ઈજ્જ દેવાવાલું ફરજંદ.

(સવાલ) વધારે ભયંકાર કોણ ? ૮૦

(જવાબ) રઈઅતને ઈજા દેનારૂં રાજ.

૮૧ (સવાલ) વધારે દુઃખી કોણ ?

(જવાબ) જે લાએકીવાલુ (આદમી હોએ,) તે હીનપસ્તીમાં આવે, તથા જે સકતીવાંન ઈનસાંન હોએ, તે અસકતપણામાં આવે, અને જે આસાવંત માંણસ હોએ, તે આસા વગરનું થાએ, અને જે આપ-મતલબીઉં ઈનસાંન હોએ, તે પોતાનાં કાંમને સેવટે સહમજે તે.

૮૨ (સવાલ) ઘણું દરદી કોણ ?

(જવાબ) જે આદમી તવંગર હોએ અને તેહને દાહપંણવાલુ ફરજંદ નહી હોએ તથા જે લાએકીવાલુ ઈનસાંન હોએ અને તેહને ઘણું નાંલાએક તથા ઈજા દેનારૂં ફરજંદ હોએ તે.

૮૩ (સવાલ) વધારે ગમગીન કોણ ?

(જવાબ) એક લાએકીવાલુ આદમી હોએ અને તેહની ઉપર, નાંલા-એક ઈનસાંન ફાવે તે, તથા એક વીદવાંન પુરૂષ હોએ અને તેહની ઉપર, કબુદીવાલુ આદમી હોકમ અલાવનારૂં હોએતો તે, તેમજ એક ભણું માંણસ હોએ અને તેહની ઉપર, બુરાં ઈનસાંનની હકુમત હોએ તે.

૮૪ (સવાલ) કીહું (આદમી) ઘણી બખ્શોશને લાએકનુંછે ?

(જવાબ) નેક તરીકાવાલુ, પરહેજગાર અને નેકીની ઉમેદવાલુ, બેગુનાહ માંણસ.

૮૫ (સવાલ) ઘણો પસતાવો કરનારૂં આદમી કોણ ?

(જવાબ) આપરગીઉં ઈનસાંન, રવાંનને લગતી સહમજ મેલવનારો દરવંદ, અને પછમબુદીવાલુ તથા બુરા હવસને તાએએ રેહેનારૂં અને વગર ઈજાતનું માંણસ, જેઆરે તે પોતાનાં કાંમનાં સેવટની સહમજ મેલવેછે તેઆરે.

૮૬ (સવાલ) પરઉપકારી થાવાને માંટેની કુશોશ કરનારૂં કોણુછે ?

(જવાબ) જે (આદમી, આલમના) ફાએદાને માંટેનાં કાંમ કરે તે.

૮૭ (સવાલ) સારી નજર (ઈઆને સારાં દેલ) વાલો કોણ ?

(જવાબ) તે શખ્સ, કે જેહના તાએબામાં જે કોઈ હોએ તે, તેહનીથી (કોઈબી પરકારતી) ખુબી મેલવે તો તે વીસે, તે ખોદાનો આભાર માંણે.

૮૮ (સવાલ) બદનાંમીવાલુ (ઈનસાંન) કોણ ?

(જવાબ) જે આદમી માંણસોને ઈજા દેવાનાં કાંમને વધારે વાજબી ગણે તે.

(સવાલ) આએ ફુનીઆમાં આદમી વધારે લાએક શાથી થાઈ સકે ? ૮૯

(જવાબ) તેથી, કે જાંહાંવેર તનદરસ્તી હોએ તાંહાંવેર તે, આખેરશ (ઈઆને બેહુશત) ને લગતી ઈચ્છા રાખે. અને તન બીમાર થાએ તેઆરે, તેહને તનદરસ્તી ચાહે. અને જેહારે બદનને સમરવાની આસા નહી રેહ તેઆરે, પોતાના આતમાનો (દોજખથી) છુટકારો થવાની ઈચ્છા રાખે.

(સવાલ) આદમીઓએ આએ ફુનીઆમાં સાનેસારૂ ઘણા આતુર રેહુ ? ૯૦

(જવાબ) વગર સવારથે લોકોનું બહુ કરવાની ઈચ્છાને માંટે.

(સવાલ) સવારથ વગરની ઈચ્છા કેહી ? ૯૧

(જવાબ) જે કાંઈ ઈચ્છા મેલવાનો શોક કરેઆમાં આવે, તેહની અંદર પોતાનો સવારથ નહી હોએ તે.

(સવાલ) આદમીઓ ઘણાં અધીરાં સાનેસારૂછે ? ૯૨

(જવાબ) જેહની ઉપર તેઓ પોતાની નેક ઉમેદ રાખતાં હોએ તેને સારૂ.

(સવાલ) આદમીઓએ આએ ફુનીઆમાં ઘણી ફીકર સાની રાખવી જોઈએ ? ૯૩

(જવાબ) ખરાબ વખતની, નરસાં કાંમની, ઠગારા મીતરની અને દુએઆ વગરના દુશમનની હુકુમત વીસેની.

(સવાલ) (આદમીઓ) મુશતાક (ઈઆને વગર ફીકરે) સાનેસારૂ રેહુ જોઈએ ? ૯૪

(જવાબ) સારા વખત, નેક કાંમ, ઠગાઈ વગરના મીતર અને રેહુમ દીલ, ઈનસાફી, હુમદીન સરદારને સારૂ.

(સવાલ) સારો વખત કીહો ? ૯૫

(જવાબ) જે વખતમાં યુરા લોકોનું કાવુ તથા તે લોકોની હાક-મીનો દોર નહી પોહચેલો હોએ તે.

(સવાલ) બલી દીન કેહી ? ૯૬

(જવાબ) જેહમાં ઈઅજદોની તરફની નીતી, દેવોની તરફની અનીતી, સવાબનો બદલો અને ગુનાહની સજા સારી રીતે બતલાવેલી હોએ, તથા જેની અંદરથી ઘણી સારી ચાલચલણ, સવાબનો સારો તરીકો ઘટતી રીતે મલી સકે તે.

(સવાલ) કીહો હાકમ તથા માલેક સારો ગણાએ ? ૯૭

(જવાબ) જો, આદમીને ઘણો ચાહનાર તથા તેઓના વખતને ઘણો શુધારનાર અને તેઓનું ભણું કરવાને (પોતાની) ફરજ તરીકે સહમતો હોય તે.

૯૮ (સવાલ) સારો દોસત કીહો ?

(જવાબ) જો સંકટની અંદર મદદ કરનાર અને સખતીના વખતમાં આસરો આપનાર હોય તે.

૯૯ (સવાલ) ઘણો ચાહવાળો કોણ ?

(જવાબ) જો ઘણી નમનતાઈ ભરેલો, વધારે ઈબ્જત આપનારો, અને મીઠાસ ભરેલું બોલનારો હોય તે.

૧૦૦ (સવાલ) વધારે અકારો કોણ ?

(જવાબ) મગરૂરી રાખનાર, દુઃખ દેનાર, એવ સોધનાર અને કડવું બોલનાર.

૧૦૧ (સવાલ) ક્ષશકન્તને લગતો દોસ્ત કોણ ?

(જવાબ) સારી કરણી.

૧૦૨ (સવાલ) ક્ષશકન્તને લગતો દુશમન કોણ ?

(જવાબ) બુરી કરણી.

૧૦૩ (સવાલ) જો વસ્તુ ક્ષશકન્તના વખત સુધી કાએમ રેહ અને નહી ખરાબ થાય તે કેહી ?

(જવાબ) સવાબનો જયો.

૧૦૪ (સવાલ) ઘણું સાઝું શું ?

(જવાબ) ભલા લોકો સાથનો સંબંધ.

૧૦૫ (સવાલ) વધારે ક્ષાએદાકારક શું ?

(જવાબ) વીદવાંનો સાથની બેઠક.

૧૦૬ (સવાલ) વધારે ભરોશો રાખવાળો શું ?

(જવાબ) સાચાં આદમીનું બોલવું.

૧૦૭ (સવાલ) વધારે ખુશી ઉપજવનારું શું ?

(જવાબ) બેફીકરી તથા બેદરકારી.

૧૦૮ (સવાલ) નચીંતાઈ અથવા બેદરકારી સાથનું શું ?

(જવાબ) સારો વખત અને ઉદીઓગ.

૧૦૯ (સવાલ) ઘણું સુખવાલું શું ?

(જવાબ) વગર ગુનાહે તથા સારાં શેવટે રેહવું.

૧૧૦ (સવાલ) વધારે આસાએશ આપનારું શું ?

(જવાબ) વગર ગુનાહે તથા સંતોષિ દોલતે (ઈઆને સવાબકારીએ) રેહવું.

(સવાલ) વધારે કીમતી શું ?

૧૧૧

(જવાબ) વીદવાનો તથા ભલા લોકો તરફનો પેઆર.

(સવાલ) વધારે ચલકાટ આપનારું શું ?

૧૧૨

(જવાબ) વીદવાંનોનાં કાંમ.

(સવાલ) વધારે ફરાગત આપનારું શું ?

૧૧૩

(જવાબ) સખી (માંણુસ) ની સકતી.

(સવાલ) વધારે સંકટમાં લાવનાર શું ?

૧૧૪

(જવાબ) બખીલ (માંણુસ) ની સકતી.

(સવાલ) વધારે પરખીઆત કરનાર શું ?

૧૧૫

(જવાબ) બખ્શોશનો તરીકો.

(સવાલ) ઘણી આતુરતાઈ ભરેલું શું ?

૧૧૬

(જવાબ) સવાબકારોનો બદલો.

(સવાલ) વધારે વગર આતુરતાઈ સાથનું શું ?

૧૧૭

(જવાબ) ગુનેહગારોનો બદલો (ઈઆને સખ.)

(સવાલ) વધારે પરમાંણીક શું ?

૧૧૮

(જવાબ) સંતોષિ દોલતવાલાઓની ઈચ્છા.

(સવાલ) ઘણું ખુશખોદાર શું ?

૧૧૯

(જવાબ) નેકનાંમી.

(સવાલ) ઘણું માંન ભરેલું શું ?

૧૨૦

(જવાબ) માબાપ અને ઉસ્તાદના હોકમને માંનવો.

પેદાએશને સાડ જે સરવેથી સરસ દાંનાઈછે, તે દીનને લગતીછે. ૧૨૧

તેમાં ફરમાવેલુંછે કે, દરએક આદમી જેઆરે ૧૫ વરસની ઉમરનું થાયે, તેઆરે તેણે પેહલ્લાં જાંણુવું જોઈએછે કે, હું કોણુ છેઉં? કોણુની સાથે સંબંધ રાખું છેઉં? કાંહાંથી આવેઓ છેઉં? પાછો કાંહાં જવાનો છેઉં? હું કોણુની બુનીઆદનો અને કોણુનાં વઉનસનો છેઉં? મારે આએ ફનીઆમાં શું ધનધો કરવો જોઈએછે? સાથી મહુને આવતી ફનીઆમાં સારો બદલો મલવાનોછે? હું મીનોઈ જેહાંનમાંથી આવેઓ છેઉં કે, આએ ફનીઆમાં હયાતી પાંમેઓ છેઉં? હું અહુરમજદનો ખેશ છેઉં કે, એહરેમનનો? હું યજ્ઞનો ખેશ છેઉં કે, દેવોનો? હું ભલાઓનો ખેશ છેઉં કે, ખુરાઓનો? હું આદમી છેઉં કે, દેવ છેઉં? માહુરે લગતો તરીકો કીહાછે?

માહરી દીન કેહીછે? મહુને સાથી કાએદો અને સાથી નોકસાંનછે? માહરો દોસ્ત કોણુછે અને માહરો દુશમન કોણુછે? માહરી બુનીઆદ એકથી બનેલીછે કે, બેથી? નેકી કોણુથીછે અને બદી કોણુથીછે? રોશની કોણુથીછે? અને અંધારું કોણુથીછે? ખુશખોઈ કોણુથીછે અને બદખોઈ કોણુથીછે? ઇનસાફ કોણુથીછે, અને જાલમ કોણુથીછે? દયા કોણુથીછે અને ઘાતકીપણું કોણુથીછે?

૧૨૨ હવે આએ સવાલોનો (માંણસને) ખોલાસો કરનાર, તેની અંદર મેલાએલો આતમાછે. તેમજ (આદમી), ઇમાંનના વસીલાથી, અકલને મારગે એને લગતી સહમજ ખાતેરી ભરેલી રીતે મેલવનારૂંછે. કે હું મીનાઈ જહાંનમાંથી આવેલો છઉં. હું આએ દુનીઆમાં હયાતી મેલવેલો નથી. હું પોતે હયાતી પાંમેલો નથી; પણ પેદા થાએલો છઉં. હું અદુરમજદનો ખેશી છઉં, એહરેમનનો ખેશી નથી. હું યજદનો સંબંધ ધરાવનારો છઉં, દેવોનો સંબંધ ધરાવનારો નથી. હું ભલાએનો સાથી છઉં, ખુરાએનો સાથી નથી. હું ઇનસાંન છઉં, દેવ નથી. હું અદુરમજદની પેદાએશ છઉં, એહરેમનની પેદાએશ નથી. મારો સેલસેલો તથા બુનીઆદ ગયોમરદથીછે.^૧ મારી માતા સફંદારમદ (ઈઆને ધરથી) છે.^૨ અને મારો બાપ (ઈઆને બેહુ જહાંનમાં મહુને જનમ આપનાર) અદુરમજદ છે. હું મશ્ય અને મશીયાંનીથી આદમી તરીકે બનેલો છઉં, કે જોએનો સેલસેલો તથા બુનીઆદ પ્રથમ ગયોમરદથી બની હતી. મારું પોતાનું

૧ માહરો સેલસેલો તથા બુનીઆદ ગયોમરદથીછે. તેની મતલબ એછે કે, ફરવરદીન યસ્તના ૨૪ માં કરદાની અંદર ૮૭ મા ફેકરાના પાક અવસ્તામાં આપણુ માણસ જાતની ઉત્પન્તી આએ દુનીઆમાં ગયોમરદથી જણાવેલીછે. અને આએ દુનીઆમાં પેહલાં જણુમ લેનાર તરીકે અશો ગયોમરદને ગણેલોછે, અને તેનીથી ઇરાન દેશનાં લોકોની તથા દુનીઆના સઘલા આદમીઓની ઉત્પન્તી થાએલી જણાવેલીછે.

(જુઓ હમારી છપાવી પરગટ કરેલી ‘દીનકર્દ’ કેતાબનાં બીજાં દફતરને સફે ૮૯ મે આપેલી નોટ.)

૨ મારી માતા સફંદારમદ (ઈઆને ધરથી) છે.—તેની મતલબ એછે કે, ગયોમરદનાં મરણ પછી જ્યાં ગયોમરદની કાયા પડી હતી, તેજ જમીન ઉપર એક જાહડ ઉગીઉં હતું અને તે જાહડમાંથી ‘મશીય’ અને ‘મશીયાને’ એટલે જે એક મરદ અને ઓરતનું જોડું પેદા થાઈઉં હતું. અને આએ દુનીઆનાં સઘલાં આદમીઓની આલાદ તે જોડોથી આણુ થાઈછે. એટલા વાસ્તે સફંદારમદ જે જમીનનો મવકલ ફરેસ્તોછે તેને આદમી જાતની માતા તરીકે જણાવેલોછે.

(જુઓ હમારે છપાવી પરગટ કરેલી ‘દીનકર્દ’ કેતાબનાં દફતર બીજાંને સફે ૯૦ મે આપેલી નોટ.)

કાંમ અને ફરજ એછે કે, અહુરમઝદની હસ્તી જે હમેશાં હતી અને હમેશાં રેહસે તેહની તથા તે સાહેબની હકુમત જે વગર જવાલની, વગર હદની અને પવીતરાઈ સાથનીછે, તેહની સહમજ મેલવવી. એહરેમન જે નેસ્ત થવાને માટેનો તથા અન્ધાપા વાલોછે, તેને ઓલખવો. અને પોતાની જાતને અહુરમઝદ અને અમેશાસ્પંદોની ખેશીમાં (ઈઆને સંબંધ તલે) રાખવી. અને એહરેમન તથા દેવોની જુરી યાદ કરવાથી હમેશાં દુર રેહવું. આએ ફતીઆમાં પેહલ્લાં દીન ઉપર ઓસ્તવાર (ઈઆને મજબુત એકીનથી) રેહવું, તેને માટેનાં કાંમ કરવાં, તેને લગતી યાદ કરવી અને તેને લગતો ખોરાક (ઈઆને સવાબ) મેલવનાર થવું. ભલી મજદીઅસની દીનને માટેનું ઈમાંન તથા વીચારો રાખવા. અને નોકસાંનની અંદરથી ફાએદાને, ગુનાહની અંદરથી સવાબને, બદીની અંદરથી નેકીને, અંધારાંની અંદરથી ઉજેડાંને, અને દેવપ્રસ્તીની અંદરથી યજ્ઞપ્રસ્તીને પસંદ કરવી. બીજું—ઓરત કરવી. આએ ફતી- ૧૨૩ આમાં પોતાની ઓલાદને ચાલુ રાખવી. અને તેને સક્તી આપનાર તથા ખોરાક આપનાર થવું. તરીજું—જમીનની ખેતી કરવી અને તેને ફલ- ૧૨૪ વન્ત બનાવવી. એથું—ગોસ્પંદની મારફતે ફાએદાસર કાંમ કરવું. (ઈઆને ૧૨૫ ગોસ્પંદો પાસે તેઓની સક્તીની હદ મુજબ કાંમ કરાવવું અને તેઓને ઈજા પોંહ્યાડવાથી દુર અને સંભાલ કરતા રેહવું.) પાંચમું—રાત અને ૧૨૬ દીવસના તરણુ ભાગોમાંનો એક ભાગ, દીનને લગતી કેલવણી લેવામાં, અને પરહેજગાર લોકોની સાથે અકલની પુછપરછ કરવામાં ગુજરવો. ૧ બીજો ભાગ ખેતીવારી અને જમીનની આબાદી કરવામાં ગુજરવો. અને તરીજો ભાગ ખોરાક ખાવામાં, ગમત કરવામાં અને આસાએશ લેવામાં ગુજરવો. (માણસે) આએ વાત ઉપર બેગુમાંન રેહવું કે, મને સવાબથી ૧૨૭ ફાએદો અને ગુનાહથી નોકસાંનછે. મારો દોસ્ત અહુરમઝદછે, અને માહરો ફુશમન એહરેમનછે. અને તે દરએકને લગતો તરીકો અને દીનછે. (એમાં) એક પેદાનો કરનાર અહુરમઝદ જે હમેશાં હતો, અને ૧૨૮ હમેશાં રેહસે, તે બેકીનારે જમાનાવાલા સાહેબનો તરીકો હુમત-હુખત અને હુશતનોછે; અને તે બેહુશત તથા રોશની અને પવીતરાઈને લગતોછે. અને બીજો નાપસંદ કરવાજોગ તરીકો, અંધમઝનીઉશ (ઈઆને એહરે- ૧૨૯

૧ જુઓ વંદીદાદની ચોથી પરગરદના પાક અવસ્થાનો પ્રોફેસર વેસ્ટરગેઆરડ છપાવી પરગટ કરેલાં પુસ્તકનો ૪૪ તથા ૪૫ મો ફેકરો.

- મન), જે (અહુરમઝદની) પેદાએશમાં નહી રહેયો, અને (સેવટે) નથી રેહવાનો; તેને લગતો, દુશમત-દુશ્મત અને દુનવરશતનો છે. અને તે (તરીકો) દોળખ અને અંધારાને લગતો છે. તે (એહરેમન) ની સઘલી બુરાઈ, હુલાકી અને ઘાત, હુદવાલી, (ઈઆને આએ દુનીઆમાં મુકરર વખત શુધીની) છે. જેથી, તે (એહરેમન અને તેની બદી), અહુરમઝદની પેદાએશની અંદરથી, ૧૩૦ સેવટે નાબુદ થસે. વલી આએ વાત ઉપર વીસવાસ રાખવો કે, (અહુરમઝદ અને એહરેમન), આએ બેની અંદર, અસલ એક (અહુરમઝદ) પેદાએશને પેદા કરનાર હતો. અને ત્યારપછી (પેદાએશને ખરાબ કરનાર ૧૩૧ (એહરેમન) થએઓ. ૨ તેમાં જે પેદાનો કરનાર અહુરમઝદ છે, તેથી સઘલી ૧૩૨ નેકી અને સઘલી રોશની છે. અને જે ખરાબ કરનારો પાપી અંધ્રમઘની ઉશ છે, તેનીથી સઘલી બુરાઈ તથા હાંણી પોહ્યાડનારા અને (માંણસોને) ૧૩૩ ઠગનારા સઘલા દરૂગો (ઈઆને દુરગુણ સકતીઓ) છે. (વલી) આએ કેટલીએક ચીજો ઉપર (આપણે) એકીન રાખવું જોએ છે કે, (આએ દુનીઆમાં સેવટે) માંણસના આતમાનું બદનની અંદરથી નીકલી જવું છે; અને બદનનું ખરાબ થવું છે. તથા તેને આએ દુનીઆથી ગુજરવા પછીની બીજી કાયાનું મલવું છે. અને તેને તરીજ રાતે (મીનોઈ જેહાંનમાં) હેસાબ આપવો છે. અને માંણસે પોતાને (નેકી તથા બદીનો) બદલો મેલવવાને લગતા ચીનવદ પુલ તરફ લેઈ જવું છે; અને આખેરશ સોસી-એશને આએ દુનીઆમાં રીસ્તાખેજ અને તનપસીન કરવા સાડું આવ- ૧૩૪ વું છે. ૨ માંટે બલી દીનના તરીકા ઉપર તથા પોચોરીઓદકેશી દીન ૩ ઉપર

૧ જાંણવું કે, વંદીદાદની ૨૨ મી પરગરદના પાક અવસ્તામાં દાદાર અહુરમઝદે ‘એહરેમન’ વીસે આપણા પેગમખરને એમ જણાવી ઉછે કે, હુંએ પેહલ્લાં મીનોઈ જેહાંનની અંદર યજ્ઞદ અમેશાસ્પંદોની પેદાએશને પેદા કીધી, તેની અંદર એક જંણ માહરા તરીકાને ખરાબ કરનારા રાહજંણ તરીકે મહને જણાએઓ. તેથી તેને દુર કરવાની તથા મારી હટાડવાની અને અટકાવવાની ‘માઝસ્પન્ટ’ અને ‘અધરીઅમન’ ને હુંએ સકતી આપી. અને તે ‘માઝસ્પન્ટ’ અને ‘અધરીઅમન’ ની મારફતે તેને જેર કરવાનો તથા હદમાં રાખવાનો હુંએ થેડાવ કરેઓ છે. (જુઓ વંદીદાદની ૨૨ મી પરગરદના પાક અવસ્તાનો શરૂઆતથી તે શેવટ શુધીનો ભાગ.)

૨ જુઓ એ વીસે હમોએ છપાવી પરગટ કરેલાં ‘દીનકર્દ’ નાં પેહલ્લાં દફતરને સર્ક ૨૯ મેની નોટ.

૩ પોરીઓદકેશી દીનનો અરથ પેહલ્લા ધરમનો સહમજવો. કે જે યજ્ઞદાં-પરસ્તી મજહબ મીનો યજ્ઞદોની સાહેતાથી ગયોમરદ, હાશંગ, તેહમુરસ્પ અને જમશેદ પાદશાહેને મલેઓ હતો. અને તેઓએ દુનીઆમાં તેનો ફેલાવો કીધો હતો.

એતેકાદવાલા રેહુવું. અને (આએ ફનીઆમાં) પોતાને સારા વીચારથી, સારા વચનથી, સાચી જાણાંથી અને સારાં કાંમથી રાખવું. અને ૧૩૫ સઘલા જલા લોકોની સાથે જલી દીનનાં કાએદાથી રેહવું. તથા સઘલાં સવાખનાં કાંમની અંદર તેઓ સાથે એકમલતા થવું. અને સલાહ સંપજ રાખવી. અને સઘલા જલા લોકો સાથે દીનને લગતી ખુબી જરેલી ચાલચલણથી ચાલવું. તેમજ જે જલા લોકો આગલ થાઈ ગીઆછે અને જેઓ હાલમાં છે અને જેઓ હવેપછી થનાર છે, તે સઘલાઓના સવાખની અંદર શામેલ તથા એકમત થવું. (માંણસ) પોતાની જનદગીની ૧૩૬ અંદર સવાખ કરેછે, તો તે ઘણું ચહુડતે દરજજેનું ગણાયેછે. એટલેજ જે સવાખ (માંણસો) પોતે જાતે કરેછે, તેથી તેઓ વધારે પુણવન્તાં થાયેછે. ૧ હું પોતે, જેખી માજદીઅસની દીનને લગતું ફરમાન છે, તેને કબુલ કરીને ૧૩૭ તે ઉપર એતેકાદ રાખનાર છેઉં. અને જે માજદીઅસની જલી દીન છે, તે ઉપર હું એટલોતો વીસવાસુ છેઉં કે, તેની બદગોઈ માહારાં શરીરના, કે માહારાં જીવના પેચારને સાડ, સારી જનદગી ભોગવવા સાડ, કે વધારે જીવવા સાડ, બદનની અંદરથી જીવ જતો રેહુ તોએપણ, હું કરવાનો નથી. હું નથી બીજા ધરખોની તારીફ કરવાનો; નથી તે ધરખોને હું વજન આપવાનો; કે નથી તેને હું માંનવાનો. વલી દેખઈતું છે કે, ૧૩૮ (માંણસની) કરણીનો હેસાખ તેના વીચારો, વચનો, અને કાંમોથી છે. અને જે કાંઈ વસ્તુને માણસોનું અન્તકરણ એખતીઆર કરતું નથી; તેને વીચારસકતી પોતે પકડતી નથી. માંણસો જે કાંઈ કાંમ કરનારાં ૧૩૯ થાયેછે, તે આએ સખખને લીધેછે, કે, તેઓના બદનની અંદર (કુદરતની તરફથી) તરંણ મારગ મેલેઆમાં આવેલાછે; તે તરંણ મારગે તરંણ મીનો (ઈઆને ગેખી સારી સકતીઓ) માંણસની અંદર પોતાનું મકાંન કરેછે. તેમજ તરંણ ખુરી સકતીઓ તેમાં પોતાને દાખેલ કરેછે. (માંણસની) વીચાર સકતીની અંદર જેમ ખેહુમન (ઈઆને જલા વીચારવાલી સકતી) નું મકાંન છે, તેમ કરોધને ઉતપન કરનારી સકતીને (તેમાં દાખેલ થવાનો) મારગ છે. વચનની અંદર જેમ અકલનું મકાંન છે, તેમ વરૂન (ઈઆને ઉલટા વીચાર) ને (તેમાં દાખેલ થવાનો) મારગ છે. અને કરણીની અંદર જેમ સ્પન્તોમઈનીઉશની જગોછે, તેમ (તેમાં) અંધમઈની-

૧ જુઓ 'દાદસ્તાને દીની' કેતાબની માતમી પુરશેશ અને તેનો જવાબ.

- ઉશને લગતો રસ્તો છે. આએ તરંણુ તરીકાને લીધે ઇનસાંને (આએ ફુનીઆંમાં) મુશકેલીથી, (ઇઆને પોતાને સંભાલથી રાખવાની તસદીથી) રેહવું જોઈએ છે. (કારંણુ કે) તેઓએ આએ ફુનીઆંની દોલત અને માલમતાની ઇછાને સાડ, આવતી ફુનીઆંને લગતો સારો બદલો મેલવવાનાં કાંમને
- ૧૪૦ છોડી દેવું ઘટારત નથી. વલી જે ઇનસાંની અંદર હુંએ ઉપર જણાવેલી તરણુ આભાર માંનવાજોગ સકતીઓ છે, તે આદમી તે (સકતીઓ) ને લીધે પોતાના બદનમાંથી, પોતાના વીચારને બુરાં મનથી; વચનને બુરૂં બોલવાથી અને કરણીને બુરાં કાંમ કરવાથી દુર રાખનારું છે. અને તેજ ઇનસાંન ખોદાએતાલાનો આભાર માંણવાને લાએકનું છે. પાક ખોદાએતાલાનો માંણસે આભાર માંનવો, એ માણસનું રવાંન કોઈબી તરેહથી દોજખમાં નહીં જાએ તેહને સાડું (એટલે જે ગુનાહથી દુર રેહવાનાં
- ૧૪૧ કારણને માટે) છે. વલી આદમી, જેઆરથી પોતાની માએ તથા બાપથી (આએ ફુનીઆંમાં) જણમ લીએ છે, એટલેજ બાપની પીઠથી માતાનાં પેટમાં (તેને લગતો) હમેલ રેહ છે, તેઆરથી, અસ્તોવીદેત (ઇઆને મોતનો દેવ) તેની ગરદનની અંદર, નહીં દેખાએ તેવો એક ફાંધો નાંખે છે; (એટલે જે તેને ગુનાહ કરવાને ઉસકેરનારી ગેબી સકતી તેની સાથે તેના જનમથી રેહ છે), તે બંદને તે (ઇનસાંન) ની જીનદગીની હુદવેર, શું બલામીનોની મારફતે, કે બુરામીનોની મારફતે, તે માંણસથી પોતાની ગરદનની અંદરથી કહડાઈ સકાતો નથી. પણ તે બંદ સેવટે તે આદમીને આએ ફુનીઆંથી ગુજરી જતો વખતે, જે તે પુણવનતું હોએ છે તો, તેનાં સવાબનાં કાંમને લીધે તેની ગરદનમાંથી બાહર નીકલી પડે છે, અને જે તે (આદમી) પાપી હોએ છે તો, (તે બંદ તેની ગરદનમાંથી નીકલી જતો નથી અને) તેજ બંદથી તેહને (વીજરેશ દેવ) દોજખની અંદર ઘસડીને લેઈ જાએ છે. ૧ (એટલેજ, જે પાપની ઉસકેરની કરનારી સકતી જે તેની સાથે આએ ફુનીઆંમાં રેહી હતી,
- ૧૪૨ તેનો સબબ તેને દોજખમાં ઘસડી લેઈ જાએ છે.) માટે આંધરાં, મુગાં અને અસકત ઇનસાંનો સેવાએ, દરએક માંણસે આએ ફુનીઆંની અંદર જેમ બને તેમ તસદી ભોગવીને (પાક ખોદાએતાલાની) આરાધના કરવા સાડું, અને જે કાંઈ ગુનાહ તેઓના હાથ ઇઆ પગ (અને બીજી સકતીઓ) થી આએ ફુનીઆંમાં થાએ તેને પીછાંણીને (તે ગુનાહ) પોતાથી દુર કરવા સાડું,

૧ આએ બાબત વંદીદાદમી ૧૯ મી પરગરદનાં પાક અવસ્તા તથા તેહને લગતી પેહલવી શરેહમાંબી આવેલી છે.

ધરમને લગતી મદરેસામાં તેહને લગતી કેલવણી લેવી. અને અવસ્તાની સહ-
મજ મેલવવી. આપ અને માએને સજાવાર છે કે, તેઓએ પોતાનાં ફરજંદોને ૧૪૩
તેઓની ૧૫ વરસની ઉમર થવાની આગમય, આએ (નીએ જણાવેલાં)
કેટલાંએક સવાબનાં કાંમ કરવાની કેલવણી આપવી. કારણ કે, જે માએ
આપો પોતાનાં બચાંએને એ મુજબની કેટલીએક કેલવણી આપેછે, તે
ઉપરથી તેઓનાં બચાંએ જે કાંઈ સવાબનાં કાંમ કરેછે, તેહનો બેહરો માએ
આપને મલેછે; અને જેઓ (પોતાનાં બચાંએને) તેવી કેલવણી આપતાં
નથી, તે બચાંએ આએ કેલવણીનાં બલ વગર જે કાંઈ ગુનાહનાં કાંમ
કરેછે, તે ગુનાહ (તે બચાંએનાં) મા આપને લાગેછે. માટે (મજદીઅસનાં- ૧૪૪
નોએ પોતાનાં બચાંએને ઉપલી મુદતમાં શીખવવું કે તેઓએ) સવાબનાં
કાંમને સારૂં એકમલતા વીચારના રેહવું; ગુનાહનાં કામને સારૂં એકમત
નહી થવું; નેકી (કરવા) માટે બોદાએતાલાનો આભાર માંનવો; આસમાંની
ગીરદેશથી આવતાં આફત તથા પીડાને ખમવી; અને પોતાની ફરજને લગતાં
કાંમો બજાવવાં. દરએક ગુનાહનો પસતાવો કરવો. અને જે ગુનાહની સજાનું ૧૪૫
નીવારંણુ (કોઈ જાતના સવાબ ઈઆ બખ્શેશથી) થતું હોએતો તુરત તેમ
કરવું. અકલની મારફતે ઉલટા વીચારને તથા ઉલટી ઈઅજાને મારવી; તથા ૧૪૬
સંતોશની મારફતે લોભને, બરદાશત કરવાની સકતીની મારફતે ગોરસાને,
સારી મતલબની મારફતે અદેખાઈને, આએપતની મારફતે કંગાલીઅતને,
સુલેહની મારફતે ફુશમનીને, અને સચાઈની મારફતે જુઠાંણાંને મારવું.

વલી જાંણવું જોઈએછે કે, ભલું મકાંત બેહશતનું છે. વધારે શુખ- ૧૪૭
વાલું શેહર, મીનોઈ જેહાંનને લગતું છે. વધારે રોશનીવાલો ખંડ, આસ-
માંનો છે. અને ગરોથમાંનું રોશનીવાલું મકાંત, તથા સવાબનાં કાંમ, એ
તનપસીનને લગતી ચહડતે દરજ્જેની ઉમેદને સારૂં છે. જેઓને (તન-
પસીનની અંદર) ગુજર કરવી નથી, તે બુરાં લોકો છે. અને તેઓને તે
સકતીવાંત હકુમતના વખત^૧ માં બુજેરગી મલવાની નથી; કારણ કે ઉલટા
મારગવાલાએને, (ઈઆને દેવોને તથા દેવની રાહ ઉપર ચાલનારાએને),
બુજેરગી મલવાથી માંણસજાતની અંદર બદીની (પાછી) અસર પોહએ,
અને ભલાઈ ઠંકાઈ જાએ. (તે વખતે) સારી બુધીવાલાએ ગુનાહોની ઉપર

૧ સકતીવાંત હકુમતની મતલબ એ છે કે, તનપસીનના વખત પછી અંબ્રમઈ-
નીઉશનું તથા તેને લગતા દેવદરજોનું જોર રેહવાનું નથી. પણ ફકત નેકીના
માહેઅ અશો અહુરમજદની હકુમતને તાએએ રેહીને સરવે કોઈ ભલાં કાંમો કરસે.

- સકતીવાંન (ઈચ્છાને ગુનાહને દાબી નાંખનારા) થસે. સાથી કે, સારી બુધી, એ ગણેઆણનું બીછે. અને તેમાંથી અકલને લગતાં ફલની ઉત્પન્નતી થાયેછે. અને અકલ માંણસને બેહુ ફુનીઆંને લગતી ચાલ-ચલંણથી ચલાવનારછે. જે વીસે (ઈચ્છાને સારી બુધીને સાડ) કેહવામાં આવેલુંછે કે, સારી બુધી માંણસને ફરાગતના વખતમાં એક જેવર તરીકેછે; અને સખતીના વખતમાં તે (માંણસ) નો સંભાલ કરનારછે; અને આક્રતના વખતમાં તેની દેખરેખ રાખનારછે; તથા સંકટના વખતમાં
- ૧૪૮ તેહને રાજી રાખનારછે. વલી માંણસે પોતાનાં શુખનાં વખતમાં કોઈને હીનવું નહી; કારણ કે (બીજાને) હીનનારા શખસો પોતે હીનાએલા, બદખખતીમાં આવેલા અને બદદુઆ પાંમેલા થાયેછે. અને તેઓને તાંહાં
- ૧૪૯ લાએક તથા હીમતવાંન બચાંએ જણમતાં નથી. (દરએક જરતોશતીએ) દરરોજ ભલા લોકોને પુછપરછ કરવાની (ઈચ્છાને દસતુર મોબદોની તરફથી થાતી વાચ્ચનની) મંડલીમાં જવું ઘટારતછે, કારણ કે, જે કોઈ ભલા લોકોની મજલસમાં ઘણો જાયેછે, તેહને (તેઓની તરફથી) સવાબ અને અશોઈની ઘણી બખશોશ થાયેછે, (ઈચ્છાને તેહને તેઓથી સવાબનાં કાંમ કરવાની અને આએ ફુનીઆંમાં પવીતરાઈથી રેહવાની ઘણી નસીહત
- ૧૫૦ મલેછે). તેમજ દરરોજ (દરએક જરતોશતીએ) તરંણ વખત આતશકદેહમાં જવું અને આતશની નીઆએશ કરવી સજ્જવારછે; કારંણ કે જે કોઈ આતશકદેહમાં (ઈચ્છાને આતશબેહરાંમ તથા આતશ આદરાંનની દરગાહમાં) વધારે જાયેછે, અને આતશની વધારે નીઆએશ કરેછે; તો
- ૧૫૧ તેથી તેહને (યજદાંની તરફથી) દોલત તથા સવાબ મલેછે. તમારી પોતાની જાત બદનાંમીવાલી નહી થાયે, તથા તમારું રવાંન ગુનેહગાર નહી થાયે, તે સાડ તમોએ પોતાનાં માબાપ તથા માલેકને ઈજા દેવાથી ઘણોજ સંભાલ રાખવો. વલી તમોએ જાંણવું જોઈએછે કે, દોજખી ઘનાહમીનોની તરફથી, જે કાંઈ બેહુદ ઘાત કરેઆમાં આવેલીછે, તેનો અટકાવ, આંખની બીનાઈ, કાંણનું સંભલાંણ અને કલેસનો દરજ, એ તરંણે સખતી ઉપ-
- ૧૫૩ જાવનારી વસ્તુઓને બંધ રાખવાથી થાયેછે.^૧ વલી (હીનમાં) જણાવેલુંછે

૧ આએ ફેકરાની મતલબ એવીછે કે, માંણસ આએ ફુનીઆંમાં ખુરી નજરથી, ખરાબ વાત સાંભલવાથી, અને ગોરસાથી, પોતાને ઈજા થાયે એવાં બદકાંમ કરેછે. તેનો અટકાવ ઉપર જણાવેલી તરણે ચીજોને પોતાના તાએબામાં રાખવાથી થાઈ સકેછે. કારંણ કે જો, માંણસ ખુરી ધારણા ઈઆ ખુરી મતલબ

કે, ખોરશેદ દરરોજ તરંણુ વખત આએ ફુનીઆનાં લોકોને આએ
(ઈઆને નીએ લખી જણાવેલી) મતલબને લગતું ફરમાન આપેછે.
ખાંમદાદને વખતે તે એમ કેહછે કે, તમે જે આદમીઓ છેઓ, તે ૧૫૪
તમેને અહુરમજદે ફરમાવીઉંછે કે, તમેએ દરએક સવાબનું કાંમ કરવામાં
ઉલટ ભરેલા થાવું; કેમકે હું તમારી આએ ફુનીઆની જીનદગીને વસીલા
તરીકે તેથી, (ઈઆને સવાબથી), ગણુસ. (ઈઆને હુંએ જે તમેને આએ
ફુનીઆમાં જણુમ આપેઓછે, તે નેકીનાં કાંમ કરવા સારૂ આપેઓછે;
માંટે જો તમે નેકીનાં કાંમ કરસોતો, તમેએ આએ ફુનીઆમાં મારી
તરફથી જણુમ લીધેલો વાજખી ગણુસે). બપોરનાં એમ ફરમાવેછે કે, ૧૫૫
(તમેને અહુરમજદનું ફરમાનછે કે,) તમેએ ઓરત કરવી, (તમારી)
ઓલાદ વધારવી અને બીજાં પોતાનાં ઉદીઓગને લગતાં કાંમ કરવાં;
શાથી કે, ધનામીનો અને બીજા નોકસાંન કરનારાઓ (ઈઆને દેવ-દરૂજો),
આએ ફુનીઆના લોકોથી તનપસીનતા વખત શુધી જીદા પડવાના નથી.
ઓજીરંણુને વખતે (ઈઆને પાછલાપોહરે) એમ કેહછે કે, (તમેને અહુર- ૧૫૬
મજદનું ફરમાનછે કે) તમેએ જેકાંઈ ગુનાહ કીધો હોએ, તેનો તમેએ
પસ્તાવો કરવો;^૧ સાથી કે, (ખરાં અન્તકરંણુથી) પસ્તાવો કરવાએ, હું
તમારો ગુનાહ માફ કરસ. વલી દેખઈતુંછે કે, ખોરશેદની રોશની જે ૧૫૭
જમીન ઉપર આવેછે, તે એટલા સારૂછે કે; ગોએઆ તે (ઈઆને ખોર-
શેદ) જમીન ઉપર આવીને આએ ફુનીઆનાં લોકોને કેહછે કે, તમે

રાએ નહીતો, તેથી તે ધારણા તથા મતલબને લગતાં પાપનાં કાંમો તેથી થાએ નહી;
તેમજ જો તે, ખરાબ વાત સાંભલે નહીતો, ખરાબ કાંમો કરવાની તેહને ઇછછા
થાએ નહી; અને જો તે કરોધ અને ગોરસાને આધીન થાએ નહી તો, તેથી તે
ખુરા જોસસાથી નીપજતાં માઠાં કાંમો તેનીથી બની સકે નહી.

^૧ જાંણુવું કે આપંણુ જરતોશ્તીઓ, આએ ફુનીઆથી ગુજરી જનારા
દરએક જરતોશ્તીની નહંઅતે, તરીજે દાહડે ઓજીરંણુ ગેહમાં, પાદરોજને લગતી
(ઈઆને તે ગુજરનારની નહંઅતે ફરજ ગુજરી કરીને પાક ખાદાએતાલાની
હજીરમાં તેનીથી આએ ફુનીઆમાં થાએલા ગુનાહની માફી માંગવાને લગતી
ખંદગી કરવાની) મજલસ ભરીએ છંઈએ. અને જે મજલસને આપંણુ જર-
તોશ્તીઓ સાધારંણુ રીતે હીનદુઓની ઉઠેમણાંની કીરીઆને નાંમે ઓલખીએ
છંઈએ. તે મજલસ આએ ઉપલાં ફરમાન મુજબ આપંણુ વાજખી રીતે ભરીએ
છંઈએ. અને આપણી દીનની નાંમીયા 'વજરકરદેદીની' નાંમની પેહલવી

તમારા વીચારની અંદર ખોટું વીચારતામાં, વચનથી ખોટું બોલતામાં, અને કરણીથી ખોટું કાંમ કરતામાં; પાંચ યજ્ઞોનાં બલથી અને અકલતા તરીકાથી તથા દીનતા ચહડતે દરજ્જેના રસ્તાથી, તે (ખોટારાં) ની સાંમણે હુમેશાં બલવન્ત રેહજે. અને ઘેઆંત આપજે કે, સેવટે શવાબની કીમત એટલીતો ચહડતે દરજ્જેની અને વગર હુદનીછે કે, તે (આખેરશ) ધનાહુમી-નોને છુપો તથા હુલાકી ભોગવનારો કરસે. અને અહુરમજ્દ, એહરેમનને (પેદાએશથી) જુદો કરનાર તરીકે જણાસે તે આએ (સવાબકારીની) કોશે-શથી જણાસે. અને તે (તનપસીનના) વખતમાં, દરએક જણ દીનને લગતી સહુમજથી સવાબનું કાંમ કરવામાં ઉલટવાંત રેહસે; અને તે (મ કરવા) થી હર-૧૫૮ ગેજ કરસે નહી. આએ છેલ્લા હુજરામાં જે ભલા અને દીનદાર લોકો હસે, તેઓ બેહુદ જુરાઈનો સારો ઉપાએ મજદીઅસની દીનની મારફતે કરસે. અને ઘણાએક ધરમ પાલનારાઓ ભલા લોકોની દીનને લગતી તકરારોને લીધે, પોતાનાં ઉલટાં કીધેલાં કાંમોથી કરસે. અને જેઆરે, એહરેમન તથા દેવોને, તેઓ આએ પરમાંણેના ખવાસથી પાછા શુધરેલા દેખાસે, તેઆરે તેઓના ઘટારાના વખતનું પોહુચવું તેઓને નજર આવસે. જે વખતે જુતપરસ્તોને તથા દેવને માંનનારા દીનદુશમનોને, લોભ આપનારા (દેવદરજો) થી છુટા થાવું તથા ભલું કરનારાઓની તરફ ઉમેદવાર બનવું, અને જેમ બને તેમ અહુરમજ્દનાં કેશવરને લગતા (ઈઆને મજદીઅસની દીનવાલા) લોકોના વીચાર સાથે જોડાઈ જવુંછે. (તે વખતે) દરએક જણને બેહુમનની (ઈઆને ભલા વીચારની) દોસ્તીથી, મોહટાઈ; દીનને લગતી ચહડતે દરજ્જેની અકલથી વાદવીવાદ કરવી; અને અકલથી, પુણને લગતા રસ્તાને સોધવો; તથા સખાવતના તરીકાથી, રવાંતને ખુશી આપવી; સારા ગુણથી નાંમ મેલવવું; નમનતાઈથી દોસ્તો મેલવવા; ચહડતા દરજ્જેની ઉમેદને પસંદ કરવી; સારા ખવાસથી ભલાઈને મેલવવી; અને પુણની મારફતે રોશનીવાલાં ગરોથમાંનને લાએક પોતાને બનાવ-૧૫૯ વુંછે. તે વખતે, જેનેથી, જેવું સાડું કાંમ (આએ કુનીઆમાં) કરાઈઉ હસે

કેતાબમાંખી, ઉપલી પાદરોજની કીરીઆ રેહલત પાંમેલા જરતોસ્તીની નધઅતે આજુરંણુ ગેહમાંજ કરવા સાડ પાક અવસતાની દલીલથી કરમાવેલુંછે. (જુઓ શને ૧૨૧૮ ઇમ્મજ્દજરદીનાં સાલમાં જાંમે જમશેદનાં છાપાખાંનાંમાં શર જમ-શેદજી જીભાઈ તરાંસલેશંન કુંડના આસરાથી છપાવી પરગટ કરેલી 'વજરક-રદદીની' કેતાબને ૧૫૭ મે સફે.)

તેવું ફલ તેને મલસે. માટે આએ દુનીઆનાં મોતમંદ તનવાલાં
 ઇનસાનોએ, (પોતાના) રવાંતની તરફ નજર રાખીને સવાબનાં કાંમ કરવાં;
 કેમકે આવતી મીનોઈ દુનીઆને લગતું આપણું તન નથી, પણ રવાં-
 નછે; માટે તમોએ આએ દુનીઆને લગતાં બદનને સાફ, ઇજત ભરેલાં
 રવાંતને છોડી દેવું તથા તેહને વીસરવું જોઈતું નથી. અને આત-
 માનાં માંનને થકી, તમોએ આએ દુનીઆની નાપાએદાર દોલતને
 સાફ, પોતાની ઈછા તે ચીજની ઉપર નહી લેઈ જવી, કે જેથી તમારી
 જાતને (આએ દુનીઆની) સજા તથા રવાંતને (દોષખતી) સીખ્શા થાએ;
 પણ તમોએ તમારી ઈછા તે વસતુ ઉપર રાખવી, કે જેથી તમોને ખુશી-
 નું ફલ અને હુમેશનું શુખ મલે. (કેમકે) નેક કરણી અને સાફ કાંમ
 કરવું, (એ આદમીની) કુશેશથીછે. અને તેની ઉતપતતી બખ્શેશથીછે.
 વલી બખ્શેશ એ ખાહેશથીછે; અને ખાહેશ, હોશથીછે. અને હોશ
 રાખવો, મીનોઈ (દુનીઆને લગતી) દાંનાઈથીછે. દાનાઈ તે સકતીછે, કે
 જેથી જે કાંઈ હાલમાંછે, થાઈ ગોઉં અને હવે પછી થશે તે જાણી સકાએ.
 તે (દાંનાઈ) સચાઈનો શોક રાખનારાએ પાસે તરેહવાર રીતની સખાવત
 કરાવનાર, તેઓને દરએક વસતુની સહુમજ આપનાર, જે કાંમ કરવું
 જોઈએ તેને લગતો તેઓમાં શોક ઉતપણુ કરનાર, અને બેહુ દુનીઆની
 (અંદર) રખાઈન થાએ તેવાં કાએદા ભરેલાં કાંમ કરાવનારીછે. વલી તમો ૧૬૦
 જે ચહુડતે દરજેનાં આદમીએ છેએ, તેતમોએ, તેમજ જે દેસને લગતા
 મજદીઅસનાંનોછે તેઓએ, (આએ નીચે જણાવેલી) અહુરમજદ અને
 અમેશાસ્પંદને લગતી સારા તરીકાવાલી નસીહત જે દાનેશમંદ
 ધરમગુરૂ (ઈઆને પેગમબર અશો નરતોસ્ત) ની તરફથી કરેઆમાં
 આવેલીછે, તે સાંભલવી. અને તે ઉપર અમલ કરવો જોઈએછે. (જે ૧૬૧
 નસીહત એછે કે), હોશીઆર આદમીએએ હોશેહન (ગેહ) ના વખતમાં
 (ખોઆબથી) બેદાર થવું. અને દીનની શરત પરમાંણે હાથ અને મોહ-
 ડાંને ગોસ્પંદનો નીરંગ લગાડીને તેને પાક પાંણીથી ઘોવું. કાએદા પર-
 માંણે પાક પોશાક પેહુડવો, અને તે ઉપર મજદીઅસની દીનની કીરીઆને
 લગતી કુસ્તી બાંધવી. અને તેઓએ નેક વીચારથી પોતાના વીચાર,
 વચન અને કાંમની મારફતે રવાંતને લગતાં સવાબનાં કાંમ કરવાં. અને
 તેવાંજ કાંમને શોધતા રેહવું. (કારંણુ કે), જે આએ વસ્તુ (ઈઆને
 સવાબનું કાંમ) તેની દરકાર કીધા વગર મેલી દેવામાં આવેતો, અહુરમજદ

“જે ઈનસાંન સારા વીચારથી વીચારેછે, સારા વચનથી બોલેછે, અને સારી કરણીથી કાંમ કરેછે, તે તેહના સાર વીચાર, સારા વચન, અને સારાં કાંમથી પોતાનાં રવાંનને સરવેથી ચહુડતાં (ઈઆને ઐતમ બેશતનાં) મકાંનમાં પોહ-ચાડનારૂંછે.” કારણ કે સારા વીચારથી વીચારનારો, સારા વચનથી બોલનારો, સારી કરણીથી કાંમ કરનારો, દીનના પવીતર આપવાલો, મજદીઅસની દીનનાં કાંમને લગતા સારા ખવાસવાલો અને સવાબના તરીકાવાલો સપેનામીનોછે. “ વલી જે ઈનસાંન બુરા વીચારથી વીચારેછે, બુરા વચનથી ૧૬૪ બોલેછે, અને બુરી કરણીથી કાંમ કરેછે, તે તેહના બુરા વીચાર, બુરા વચન અને બુરાં કાંમને લીધે, ઘણાંજ બુરાં (ઈઆને સરવેથી દુખ ભરેલાં દોખખના) મકાંનમાં, પોતાનાં રવાંનને સપુરદ કરેછે:” કારણ કે બુરા વીચારથી વીચારનારો, બુરા વચનથી બોલનારો અને બુરી કરણીથી કાંમ કરનારો, જહુઈની દીનવાલો, પવીતરાઈને હાંણી પોહચાડવાના ધનધાવાલો અને ઠગાઈના તરીકાવાલો અંધમઈનીઉશછે. માટે હોશીઆર માણસોને ઘટારતછે કે, ૧૬૫ તેઓ સવાબની ઉપર મોહટી ઉમેદ રાખીને ગુનાહ નહી કરે. અને પોતાની જવાંની ઉપર મુશતાક નહી રેહ. કારણ કે ઘણા શખ્સો નાંઠલી ઉમરની અંદર આએ દુનીઆંથી ગુજરી જાયેછે, અને જાંણે તેઓ (આએ દુનીઆંમાં) જણમેઆજ નહી હોએ, તેમ (આપણથી તેઓ) અનદીઠ થાયેછે. અને જેઓ (આએ દુનીઆંમાં) લાંમખી મુદત શુધી રેહછે, તેઓ પણ સેવટે આએ દુનીઆંથી ગુજરવાને તથા અનદીઠ અને નાબુદ થવાને લાયકનાછે. તેઓએ આપણને હમણાં ઘટારતછે કે, આપણે આએ દુનીઆંમાં સેવટના (આપણા) સુધારાને લગતું કાંમ કરવું, કે તે લાંખી મુદત શુધી કાએમ રેહ. અને ખરાબ નહી થાયે. વલી આપણી હોશી- ૧૬૬ આરી ધરાવનારો જાત (ઈઆને રવાંન), કે જેહની મારફતે માણસથી આએ દુનીઆંને લગતું કાંમકાજ થાતું હતું, તે બુજેરગી ભરેલી વસ્તુ જેઓએ બદતની અંદરથી ગુજર કરી જાયેછે, ત્યારે તેનાં નાજુક કાલબુદને (અવલમનજલની જગોએ) લેઈ જાયેછે. અને ત્યાં તેને સારી યાદ સાથે મેલીઉં કે, લોકો તુરત તેને વીસરી જાયેછે. અને જેમ જેમ દીવસો ગુજરતા જાયેછે, તેમ તેમ તે, લોકોથી વધારે વીસરાતું અને વગર યાદ આવતું થાયેછે. જે આએ દુનીઆંમાં હયાત રહેલા તેહના બેશાવંદોમાંનો કોઈ ૧૬૭ ફેતનો કરેછે. અને તે મરનારના દરૂન ઈજાવતો નથી. તેને તે સ્તુતી કરવા જોગ રવાંન કેહછે કે:-“ ઐ કંગાલ માણસ ! હું તારે વીસે (અથો

અહુરમજ્દની હજુરમાં) હુંએ તારે સાડું મેલેલી દોલત વીસે ફરીઆદ કરનાર
અને ઇનસાફ માંગનાર છેઉં.’^૨

આગલા દાંનાઓની તરફથી કરેઆમાં આવેલી એક નસીહત હું ત- ૧૬૮
મારી આગલ ખોલવી મેલુંછેઉં, તેને જો તમે સાચી માંનીને આએ
ફતીઆમાં કબુલ રાખસો તો તમે ખેડુ ફતીઆના ફાએદાને લાએક થાસો.
૧૬૯ તમારી પાસે ઘણી કીમતી ચીજો આએ ફતીઆમાં હોએ, તે ઉપર તમે
મુશતાક રેહતામાં; કેમકે આએ ફતીઆની દરએક વસ્તુ, દરએક જાણુ છોડી
જએઆ વગર રેહેઓ નથી. આએ ફતીઆનો મેહલ તથા માલમતા,
કે જે ઉપર લોકો લાર કરેછે, તે સેવટે કોઈને આપેઆમાં આવી નથી.

૧ જો કે આપણી પાસે હાજર રહેલા પાક અવસ્તામાં ઉપલી માલખને
ખરોખર મલતો ફેરો મચવાઇ રહેલો નથી. પણ એજ માલખને અનુસરતો
એક ફેરો, અશોકરોહરનાં આફરંગાંતમાં સેવટે આવેલાછે, તેમાં તે અશો
રવાંનોની યાદ કરનારો શખ્સ પોતે યાદ કીવેલાં મધલાં અશોકરોહરોની પાસે
આજેજ કરીને માંગેછે કે:—

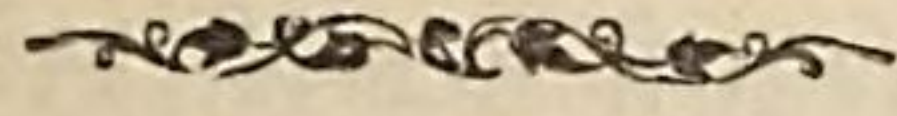
.ફજામુમ્મીહીલ્લહ .ફજામીહી .ફજામીહીલ્લહ .ફજામીહી .ફજામુમ્મીહી .ફજામુમ્મીહી
.ફજામુમ્મીહી .ફજામુમ્મીહી .ફજામુમ્મીહી .ફજામુમ્મીહી .ફજામુમ્મીહી .ફજામુમ્મીહી
.ફજામુમ્મીહી .ફજામુમ્મીહી .ફજામુમ્મીહી .ફજામુમ્મીહી .ફજામુમ્મીહી .ફજામુમ્મીહી
.ફજામુમ્મીહી .ફજામુમ્મીહી .ફજામુમ્મીહી .ફજામુમ્મીહી .ફજામુમ્મીહી .ફજામુમ્મીહી
.ફજામુમ્મીહી .ફજામુમ્મીહી .ફજામુમ્મીહી .ફજામુમ્મીહી .ફજામુમ્મીહી .ફજામુમ્મીહી
.ફજામુમ્મીહી .ફજામુમ્મીહી .ફજામુમ્મીહી .ફજામુમ્મીહી .ફજામુમ્મીહી .ફજામુમ્મીહી
.ફજામુમ્મીહી .ફજામુમ્મીહી .ફજામુમ્મીહી .ફજામુમ્મીહી .ફજામુમ્મીહી .ફજામુમ્મીહી

અશો લોકોનાં ગાલેખ, અહડતી કહિઅતવાલાં, ફતેહમંદ પોરીઓદકેરી†
તથા નવી નજદીકીવાલાં† ફરોહરોમાંનાં તમે ફરોહરો ! આએ મકાંત મધે
ખુશીથી આવો !, ખુશી સાથે આએ મકાંત મધે (મીયજદ કબુલ કરવાને માટેની)
ફરહર કરો !, અને દુઆ કરો આએ મકાંતમાં સુખ સાથની સારી દોલત
પોહચવા વીસેની !, તેમજ આએ મકાંત મધેથી ખુશી સાથે પાછાં ફરતી વખતે,
દાદાર અહુરમજ્દ અને અમેશાસ્પંદોની હજુરમાં (હમારી તરફની) અસ્તુતીનો
હદીઓ લેઈજો. અને આએ મકાંત મધેથી પાછાં ફરતી વખતે, હમા
મજદીઅસનાંનોની (કસુરની) કોઈની ફરીઆદ માં કરતા !

† પોરીઓદકેરી—તે પેહલાંથી મજદીઅસની દીન કબુલ કરનારા અને
નવી નજદીકી વાલાં તે પાછલથી મજદીઅસની દીન કબુલ કરનારા લોકોને
મહમજવા.

આપણે કેટલાએક રાજવનશીઓને જોએઆછે, કે તેઓ લશકરના સરદારો હતા, અને તેઓ રધઅતની ઉપર ઘણી મોહુટાઈ સાથની હુકુમત ચલાવતા હતા, અને આએ ફુનીઆમાં તેઓ એમ સહમજતા હતા, કે ફુનીઆમાં હમો ઘણા મોહુટા છઈએ, તેઓ ખાક થાઈ ગીઆછે, અને દુઃખ ભોગવીને તેઓ (આએ ફુનીઆ છોડી) મીનોઈ જેહાંન તરફ કુચ કરી ગીઆછે. જેઆરે દરએક ઈનશાંનને આએ પરમાંણે (આએ ફુનીઆની દોલત) દેખાએછે, ત્યારે તેણે આએ ફુનીઆમાં કેહી ચીજને સાઝું મુશતાક રેહવું ? કોઈ (ચીજ) ને સાઝું નહી; પણ તેણે આએ ફુનીઆને ધરમસરા તરીકે ગણવી, તથા બદનને આતમાને રાખનારી વસતુ તરીકે સહમજવું, અને સવાબને પોતાની જાત તરીકે ગણવી જોઈએછે. કેમકે તેહને (આવતી) મીનોઈ જેહાંનમાં, સાચા નીઆધીસ મેહુરયજદની હજુરમાં જવુંછે. ત્યાં જે આદમી અશો હસે તે ખુશી ભરેલું, લાંમખી જનદગીવાલું, સુખી અને સઘલી ઈછા મેલવવામાં ફતેહમંદ થશે.

અનદરજે આતરેપાતનો તરજુમા.

આએ નસીહત તથા દાંનાઈ ખેહશતી રવાંન
આદરબાદ એખને મારારુપંદનીછે.

૧

આએ વાત જાણુઈતીછે કે, આદરબાદને પોતાનો જાતી છોકરો હોતો નહીં; તેથી તેણે ખોદાએતાલાની હજુરમાં દુઆ માંગી અને તેહને તાંહાં એક છોકરો જાણુમેઓ. આએ છોકરાનો ખવાસ જરતોશત સ્પીતમાંનના જોયો સારો હોવાથી તેણે તેહનું નામ જરતોશત કરીને રાખીઉં હુવું. ૨

(જેઆરે આએ છોકરો ઉમરે પોંહુએઓ તેઆરે આદરબાદે તેહને) કહીઉં કે, ઓ માહુરા દીકરા તું ઉઠ (ધ્યાને ઘેઆંત આપ) કે હું તુંને ચહુડતે દરજજેનું ગણુઆન સીખવું. ૩

માહુરા દીકરા ! તું સવાખને લગતો વીચાર કરતો રેહુજે, ગુનાહને લગતું વીચારતો માં; કારંણ કે માંણસ હમેશ શુધી જીવનારૂં નથી. (આએ ફતીઆમાં) જે કાંઈ વસ્તુ, આવતી ફતીઆંને સાડું વધારે લાએકની તથા પસંદ કરવાજોગ હોએ, તેહને તું વીસરતો માં. (ધ્યાને તે ચીજને જરૂર મેલવજે). જે વસ્તુ (તુને) નહીં મલે, તે વીસે તું દેલગીર અને ગમગીન મા થતો. (પોતાના) માલેક તથા વડાની તરફ પેઆર ભરેલો રેહુજે. અને (તેની સાંહાંમણે) ખેદરકાર થતોમાં. જે વસ્તુ તુંને સારી નહીં હોએ, તે તું બીજાં માંણસને સાડું હરગેજ કરતો માં. (પોતાના) માલેકો તથા દોસ્તોની સાથે એકદીલીથી રેહુજે. જે કોઈ શખ્સ તારી સાથે કરોધ અને વેર રાખતો હોએ, તેહની તાબેદારીમાં તું પોતાને રાખતો માં. અને બનેતો તેથી દુર રેહુજે. હમેશાં અને દર વખતે, ઉમેદ પાક ખોદાએતાલા ઉપર રાખજે. જે કોઈ તુને વધારે ક્ષાએદો કરનારો હોએ, તેને તું પોતાનો દેસ્ત કરીને ગણુજે. ખોદાએતાલા અને અમેશારુપંદોને લગતી ચીજ ઉપર (એટલે જે તેઓની આરાધના અને બંદગીને સાડું) ઉલટ ભરેલો તથા જાનને ફેદા કરનારો રેહુજે. ચોરતોને ભેદની વાત કેહતો માં. જે કાંઈ (વાત) તુંએ સાંભલેલી હોએ, તેને જોએલી વાત તરીકે બોલતો માં. તાહુરી ચોરત તથા ફરજંદ તથા હુમવતનીને અને તારી પોતાની જાતને, એલમ સીખવેઆ ૪ ૫ ૬ ૭ ૮ ૯ ૧૦ ૧૧-૧૨ ૧૩ ૧૪-૧૫ ૧૬

મીઝોને સજા કરવા સાડું શોકી માં થતો. રવાંતની સાથે લડાઈ માં કરતો. ૩૧
 આદમીઝોને ઈજા દેતો માં. જગા (ઈઝાને બેઠક) ને સાડૂ મારામારી માં ૩૨-૩૩
 કરતો. જો તું સલાહ પુછેતો, પરહેજગાર દેખાવના, કાંમની માહીતગારી ૩૪
 ધરાવનારા, ચાલાક અને સારા સવલાવના પુરૂષને પુછજે. અને તેને તારા
 દોસ્ત તરીકે ગણજે. લડાઈમાં તારી ઉપર ભારી દુઃખ નહી આવવી પડે તે ૩૫
 સાડૂ, કીનાખેર પુરૂષથી તું ઘણો બીહતો રેહજે, અને બનેતો તેની (સાથની
 લડાઈ) થી દુર રેહજે. જાહેર લખનારની સાથે અદાવત રાખતોમાં. ૩૬
 વગર વીચારે બોલનારને પોતાનો ભેદ કેહતો માં. દરજજવાલા, દાહપણ ૩૭-૩૮
 સાથના પુરૂષને આદરમાં આપતો રેહજે; અને તેહને સખુન પુછજે તથા
 તેહના સખુનને સાંભલજે. કોઈનેબી જીહું કેહતો માં. જેને શરમ ૩૯-૪૦
 નથી, તેની પાસેથી પઈસા લેતો માં. મતલબીઆં માંણસ પાસે કોઈ ચીજ ૪૧
 ગીરો મેલતો માં. શું સાચ્યાંને સાડૂ કે, શું જીહાંને સાડૂ સોગંદ ખાતો ૪૨
 માં. ૨ જો તું ધર કરવા માંગે, (ઈઝાને કોઈ ઓરત સાથે પરણવા ચાહે) ૪૩
 તો પેહલ્લાં ચુનનદાં માંણસને વચ્ચે નાંખજે અને તેની મારફતે પોતાને
 સાડૂ ઓરતની માંગણી કરજે. ૩ જો તારી પાસે દોલત હોએ, તો પેહલ્લાં ૪૪

૧ આએ જગોએ રવાંતની સાથે લડાઈ કરવાનો અરથ આતમાને ઈજા થાએ તથા આવતી દુનીઆમાં તેને દોજખની સજા ખમવી પડે, તેવાં પુરૂષાં અને પાપી કાંમ નહી કરવા વીશેનોએ.

૨ મજલીઅસની દીનવાલો ધરમચુર હમેશાં સાચ્યુંજ બોલનારો અને વાજબી કાંમ કરનારો હોવો જોઈએ, અને તેના બોલવા તથા કરવા ઉપર સરવેને એતેકાદ રાખવો જોઈએ. અને જેઆરે તેવો ધરમચુર, ખીજાઓ તેના બોલવા ઉપર વીસવાસ રાખતા નથી એવું સહમજીને, તેઓનો વીસવાસ પોતાની તરફ મેળવવા માર, સોગંદ ખાએ તો, તે પોતે પોતાની સચ્ચાઈ વીશે શકમંદ થાએલો ગણાએ. અને તેથી તેની પવીતરાઈનો દરજજો કમ થાએ. એટલાજ વાસતે ખરશનુમવાલા મોખેદોનું સોગંદ ખાવાથી ખરશનુમ અવાવ થાએલું ગણાએ.

૩ આપણુ જરતોસ્તીઓમાં, તેમજ ઉગમણુ પરાંતનાં લોકોમાં, ઓરતની માંગણી ચુનનદાં અને બોજદાર માંણસ પાસે કરાવવાનો આગળા વખતમાં કાએદો હતો, તે આએજ દાહપણુ ભરેલા વીચારથી હતો કે, એક ઓરત અને મરદનું જોડું એક ખીજાની લાએકત પરમાંણેનું બને. કેમકે જે દરજજ વાલું માંણસ તે કાંમની વચ્ચે પડે છે તેની ઉપર મરદ અને ઓરતની તરફવાલાઓનો વીસવાસ રેહજે અને તે દરજજદાર માંણસો પેહલ્લાં પેલી ઓરત તથા મરદના સઘળા ખવાસો તથા તેઓની બુનીઆદીનું પ્રમાણુ તથા તેઓની દીનદારીનું એકીન અને તેઓની ગણેઆણુ શક્તી ઇત્યાદી તપાસીને, તેઓ ઉપલા ગુણોમાં એક ખીજા સાથે મલતાં આવેઆથી તેઓનું જોડું બનાવતાં હતાં. અને તેથી તે જોડું પોતાની જીનદગી ઘણી મારી રીતે ગુજરી શકતું હતું. વાસતે આએ તરીકા, હાલમાં કેટલાંએક વગર વીચારે બનતાં ઓરત મરદનાં જોડાંઓની સાથે સરખાવતાં ઘણો મારો અને દાહપણુ ભરેલો દેખાએ.

- પાંણી અને ખેતીની જમીન ખરીદ કરજે, કારણ કે જો તે (તુરત) ફલ
 ૪૫ નહીં આપસે તો, તેની મધીયમ શરૂઆત પણ થસે. તું કેટલેએક દરજ્જે
 સફતીવાંન હોએ તે છતાં, આદમીને ઈજા થાએ તેવા સખુન માં કેહતો.
 ૪૬ અને આદમીની ઉપર વેર માં રાખતો અને તેને દુઃખ માં દેતો. જો તું
 ૪૭ કેટલેએક દરજ્જે દોલતની સફતી ધરાવતો હોએતો, સખાવત કરજે. કોઈની
 ૪૮ સાથે ઠગાઈ કરતો માં, કે તેથી તું દુઃખી નહીં થાએ. (દીન અને
 ટોલાના) આગેવાનને આદરમાં આપતો રેહજે, તથા તેહને (પોતાથી)
 ૪૯ વડો ગણજે અને તેના સખુનને કબુલ રાખજે. ખેશાવંદો તથા દોસ્તો
 ૫૦ વગર કોઈ પાસેથી કાંઈ ચીજ કરજે લેતો માં. શરમવાલી સ્ત્રીને આહતો
 રેહજે અને તેણીનાં લગણુ ચાલાક અને વીદવાંન પુરૂષની સાથે કરજે;
 કારણ કે ચાલાક અને વીદવાંન પુરૂષની સાથે તેહનાં લગણુ થવાથી, જેમ
 એક સારી જમીનની અંદર બીજ નાંખેઆમાં આવેછે, અને તેમાંથી તરેહ
 તરેહનાં ખાવાનાં ફલની ઉત્પન્તી થાએછે, તેમ તે સ્ત્રીને પેટે ફરજંદો
 ૫૧-૫૨ પેદા થાએછે. (લોકોને) સવાબને લગતું કેહતો રેહજે. વીચાર કીધા
 ૫૩ વગર સખુન હરગેજ ખોલતો માં. અને તાંહાંસુધી બંદોબસ્ત (ઈઆને
 ૫૪ કાએદાસરનું લખત) કીધા વગર કરજે નાંણું આપતો માં. અગમબુદ્ધિ-
 વાલી તથા લાજવન્તી સ્ત્રીને આહતો રેહજે અને તેવીજ સ્ત્રી સાથે પરણજે.
 ૫૫ સારા સવભાવનો તથા તનદરસત અને કાંમની માહીતી ધરાવનારો પુરૂષ
 ૫૬ જો કબુ મુફ્લેસ હોએ, તોપણ તેને તું પોતાનો જમાઈ કરજે. જો
 ખોદાએતાલાની તરફથી તુને દોલત મલે તો, મુફ્લેસ માંણસની મશખેરી
 ૫૭ કરતો માં; કારણ કે તુંબી જલદીથી પઈસા વગરનો થશે. આબરુવાલો
 પુરૂષ જો તકસીરવાર થાયો હોએતો, તેહને તું બંદીખાંને મોકલતો માં,
 પણ તેને કેદ રાખવાની મુદત સુધી એક હુશીઆર અને દરજ્જાવાલા
 ૫૮ લાએક પુરૂષને તેહનાં કેદખાનાનો ઉપરી કરજે. જો તુને એક છોકરો
 હોએતો, તેને તે બાલક હોએ તેઆરથી સ્કુલમાં મેલજે; કારણ કે
 ૫૯ (માંણસની) રોશનીવાલી આંખ તે કેલવણીછે. તીખ્શણ શખુન તપાસીને
 ખોલજે; કારણ કે સખુન (જેમ) કેહવા સારાછે, તેમ જલવ્વાખી સારાછે,
 ૬૦ માંટે તે ખોલવા કરતાં, તેને જલવ્વા ખેહતરછે. સાચું ખોલનારા
 પુરૂષની પાસે (કોઈને) સંધેસો કેહવાડજે, વગર વજણનાં ઈનસાંન ઉપર
 ૬૧ બરોસો રાખતો માં. વીસવાસુ આદમીની સાથે જેમ તુંએ બંદોબસ્ત
 ૬૨ કરેલો હોએ, તે મુજબ તેહને બદલો પોહચાડજે. (લોકોની સાથે) મીઠાસ

ભરેલું બોલવું રાખજે. (લોકો સાથે) વાતચીત મીઠાસથી કરજે. વીચાર સારે ૬૩-૬૪
 મારગે ચાલવાનો રાખજે. જો તુંએ સાડ કાંમ કીધું હોએતો, (તે વીશે) પોતાની ૬૫
 વખાણ કરતો માં. માલેકો અને પાદશાહોની ગેરમેહબાનગી વાલો થતો માં. ૬૬
 સલાહ પુછેતો ઉમરે પોહએલા ભલા પુરૂષને પુછજે. ચોરની પાસેથી કાંઈબી ૬૭-૬૮
 વસ્તુ લેતો માં તથા તેહને કોઈ વસ્તુ આપતો માં; અને તેએને
 આજેજ કરજે. દોજખની ધાસ્તી રાખીને (કોઈનેબી) સજા કરે તે (તેની) ૬૯
 તપાસ કરીને કરજે. દરએક શખ્સ અને દરએક વસ્તુ ઉપર મગરૂર ૭૦
 અને બેપરવા માં રેહતો. સાડું ફરમાન આપનારો થજે, કે તેથી તુંને સારો ૭૧
 બેહરો મલે. ગુનાહ વગરનો રેહજે, કે તું વગર ધાસ્તીએ રેહ. ૭૨
 (ખોદાએતાલાનો અને બખ્શેશ કરનારનો) આભાર માંનતો રેહજે, કે તેથી ૭૩
 તું તે બખ્શેશને લાએકનો થાએ. એકસરખા વીચારનો રેહજે, કે (તેથી) ૭૪
 તું લોકોમાં) વીસવાસુ ગણાએ. સાચો રેહજે, કે (તેથી લોકોમાં) તું ૭૫
 ભરોસાદાર થાએ. અફળવાળો થજે, કે (તેથી) તું ઘણાએને પસંદ પડતો ૭૬
 થાએ. ઘણા દોસ્તવાલો થજે, કે (તેથી) તું નેકનાંમીવાલો થાએ. ૭૭
 નેકનાંમી અથવા વખાણ મેલવનારો થજે, કે (તેથી) તું સારી જીન્દગી ૭૮
 ગુજારનારો થાએ. સારા બદલાવાલો તથા દીનને ચાહનારો થાજે, કે (તેથી) ૭૯
 તું પુણવંતો થાએ. આતમા (નાં સુખ) ને લગતી સહમજ મેળવતો ૮૦
 રેહજે, કે (તેથી) તું બેહશતી થાએ. બખ્શેશ કરતો રેહજે, કે (તેથી) તું ૮૧
 ગરોથમાનતું મકાંન મેલવનારો થાએ. બીજાએની સ્ત્રીને ઉલટો વીચાર ૮૨
 આપતો માં, કારણ કે તેથી તારું રવાંન ઘણું ગુનેહગાર થશે. કમીનાં ૮૩
 આદમીને લાએક ઇનસાંન તરીકે માં ગણતો, કારણ કે તે તારો આભાર
 માંણસે નહી. કરોધ અને વેરને સાડું (ઈઆને કોઈબી રીતનો ગોસ્સો ૮૪
 આવે ઈઆ કોઈની સાથે ફુશમની થાઈ હોએ તેનું કપટ રાખીને) પોતાના
 આતમાને નોકસાંન માં કરતો.^૧ જ્યારે તું કાંઈ કાંમ કરે ઈઆ કોઈ સાથે ૮૫

૧ જે લોકો કોઈ જાતનાં શંકટ યા વેર અને કરોધને લીધે આપઘાત કરેછે, તેહની સાંમણે દશ્તુરાંન દશ્તુર આદરબાદ મારાસ્પંદે આએ ઉપલી સીખાંમણ પોતાના વાહલા દીકરાને દીધીછે. કેમકે ગોસ્સા અને વેરને લીધે કુદરતી કાએદે આવનારાં મોહતની વીરધ આપઘાત કરીને પોતાનું માત નીપજવવાથી, મજદીઅસની દીનનાં ફરમાન મુજબ તે આદમી હમેશનું દોજખી થાએછે. અને પાક ખોદાએતાલા અને યજદ અમેશાસ્પંદો તેથી નાખુશ થાએછે. એટલા વાસ્તે કે, માંણુમજાતે (ઈઆને આએ દુનીઆમાં પેહલાં જન્મ લીધેલાં ઇનસાંન ગયોમરદે) આએ દુનીઆમાં આવવાની આગમચ પોતાના પેદા કરનાર અશે અહુરમજદને નીચે

- કાંઈ વાતચીત કરે, તેઆરે તેમાં મીઠાસ અને નમનતાઈ બતલાવજે; કેમકે નમવાથી (આપણી) પીઠ લાગતી નથી, તેમજ મીઠી જ્યાંને વાતચીત કરવાથી (આપણું) મોહકું બદબોદાર થતું નથી; મારે ખરાબ દેખાવથી
- ૮૬ મુતલક (કોઈ સાથ) વાતચીત કરતો માં. જેઆરે તું મંડલીની અંદર બેસે તાંહાં બુરી બુદ્ધિવાલાં આદમીની પાસે બેસતોમાં, સાથી કે તું (તેના
- ૮૭ જેવી) બુરી બુદ્ધિનો ગણાયે નહી. શાદીની મજલસમાં જાંહાંબી તું જાયે, તાંહાં ઉતરે દરજ્જેની જગોયે તું બેસતોમાં, સાથી જે તાંહાંથી તુંને કોઈ
- ૮૮ ઉઠાડીને બીજી હલકી જગોયે બેસાડે નહી. આયે દુનીઆની દોલત અને મતા ઉપર મુશતાક માં રેહતો, કારણ કે આયે દુનીઆની દોલત, જેમ એક પક્ષી એક જાડ ઉપરથી બીજાં જાડ ઉપર બેસેછે, અને કોઈ જાડ ઉપર હમેશ રેહ-
- ૮૯ તું નથી તે મીસાલેછે. પોતાના બાપ તથા માએનો અદબ રાખનાર, તેઓના સખુતને સાંભલનાર અને તેઓના હોકમ મુજબ ચાલનારો રેહજે; કારણ કે બાપ અને માએની હયાતી શુધી એક પુરૂષ જેમ એક વાઘ જંગલની અંદર કોઈથી બીહતો નથી, તે મીસાલે રેહછે. અને જેનો બાપ અને માએ નહી હોયેય, તે એક વીધ્વા સ્ત્રી, કે જેણીની પાસેથી કોઈ કાંઈ ચીજ લુટી લીએ, અને તેહને તે કાંઈ કરી સકે નહી અને તેણીને કોઈ
- ૯૦ ગણે નહી, તે મીસાલેછે. તારી દીકરીનાં લગણ ચાલાક અને વીદવાંત પુરૂષની સાથે કરજે, કારણ કે ચાલાક અને વીદવાંત પુરૂષનો તેણીની સાથનો સંબંધ, જેમ એક સારી જમીનમાં બી વાવેછે અને તેમાંથી ચહુડતે દર-
- ૯૧ જજેનો અનાજ ઉતપન થાયેછે તે મીસાલેછે. જે તું ચાહતો હોયે, કે કોઈનો
- ૯૨ બુરો સખુત નહી સાંભલે, તો તું કોઈને બુરો સખુત વાપરતોમાં. આકરો પડીને વગર વીચારે સખુત બોલતોમાં, કેમકે આકરું અને વગર વીચારે સખુત બોલનારું આદમી, જેમ એક આતશ જંગલની અંદર પડેછે અને સઘલી કીરી, માહી અને મુજ જાંનવરોને (એટલે જે જંગલમાંની સારી માહી સઘલી વસ્તુઓને) બાલી નાંખેછે તે મીસાલ-
- ૯૩ નુંછે. જે પુરૂષથી તેના માં બાપ આજોરદે અને નાખુશ હોયે, તેની

લખી જણાવેલા 'અયોગમદેયા' ના પાક અવસ્તામાં આયે રીતની કબુલાત આપીછે કે:—

हेमो, पुशी, लरेलां मन वालां जेहश्ती रवानो (कायावाली गेतीनी दुनीआंमां) जधये छधये. मारे त्यांणी हलाकी અને दुप्पने हेमो 'अमसुं.'

‘હેમો ખુશી ભરેલાં મન વાલાં જેહશ્તી રવાનો (કાયાવાલી ગેતીની દુનીઆમાં) જધયે છધયે. મારે ત્યાંની હલાકી અને દુપ્પને હેમો ‘અમસું.’

સાથે કાંમ કરનાર થતો માં, કેમકે ઈનસાફને વખતે તું (સવાબના બદલા વગરનો) ગણાશે, અને તારી તરફ કોઈ મોહબત અને પેચાર બતલાવશે નહીં. નરસી ચકુનમ અને ગેરતને સાડું પોતાના આતમાને દોળ ૯૪ અને સવાધીન માં કરતો (એટલે જ ચકુનમ અને શરમને ખાતર પાપનું કાંમ માં કરતો). જે તરેહનું બોલતો માં (ઈઆને એકની આગલ જુદું અને ૯૫ બીજાની આગલ જુદું એવું બોલવાથી દુર રેહજે.) જે મજલસમાં તું ૯૬ બેશે, તાંહાં જુઠાં માણસની પાસે તું બેસતો માં, કે તેથી તું તુરત દુઃખી ૯૭ નહીં થાએ. તું ઉદીઓગી રેહજે, કે મોરાદવંતો થાએ; તું સકારે ૯૮ ઉઠનારો થજે, કે તેથી કાંમને ચાલુ કરનારો થાએ. જુના દુશમનને ૯૯ નવો દોસ્ત માં કરતો, કારણ કે જુનો દુશમન એક કારા સરપના જેવો છે, કે જે સરપ ૧૦૦ વરસનું વેર વીસરતો નથી. જુના દોસ્તને નવો ૧૦૦ દોસ્ત કરજે, કેમકે તે જુનો દોસ્ત જુના શરાબની માફકનો છે, કે જે (શરાબ) જેમ જેમ જુનો થાએ છે, તેમ તે પાદશાહને પીવા સાડું વધારે સારો અને વધારે લાએકનો બને છે. જેઆરે ખોદાએતાલાની તરફથી તું વધારે નેકી ૧૦૧ મેલવે, તેઆરે (તે સાહેબની શુકરગુજારી કરવા) દીલને ખુશ રાખજે. પોતાના પાદશાહને બદ દુઆ માં કરતો, કેમકે તે ૧૦૨ શેહરની પાસબાંતી કરે છે અને રઈઅતને શુખ આપવાનો વીચાર રાખે છે. વલી મારા દીકરા હું તુને કેહું છેઉં કે, આદમીઆને મદદ કરનારી ૧૦૩ વસ્તુ, એ ભલી અકલ છે; કેમકે જો ખોદા ન કરેને, દોલત જતી રેહશે, અથવા ચોપગાં જાંનવરો મરણ પામશે, તોબી અકલ ઈનસાંનની પાસે રેહસે. દીનની ઉપર ચુસ્ત રેહવાની કુશેશ કરજે, સાથી જે (માંણસને) ૧૦૪ સરવેથી સરસ સંતોષ, તેમજ સરવેથી આત્મ આવતી દુનીઆને લગતી ઉમેદ, દીનને લગતી દાંતાઈથી છે. પોતાના આતમા (નાં સુખ) ને લગતી ૧૦૫ પાદ હુમેશાં રાખજે. પોતાની કીરતીને સાડું, પોતાના ઉદીઓગને છોડતો ૧૦૬ માં (એટલે જ ઉદીઓગ ચાલુ રાખજે કે તેમાં તારી કીરતી વધશે.) હાથને ૧૦૭ ચોરી કરવાથી, પગને વગર ઉદીઓગનું ચાલવાથી, અને મનને ઉલટા વીચારથી અટકાવજે; કેમકે જે કોઈ પુણુ કરે છે, તે શારો બદલો મેલવે છે. અને જે પાપ કરે છે, તે સજા ભોગવે છે. જે કોઈ તેના શતરૂને સાડું ખાડો ૧૦૮ ખાણે છે, તેજ તેહમાં પડે છે. સાડું માંણસ શુખ ભોગવે છે અને બુરૂં ૧૦૯ માંણસ ઘણો ગમ અને દુઃખ ભોગવે છે. જવાંન આરત સાથે પરણજે. ૧૧૦ શરાબ વનણસર પીજે; કેમકે જે કોઈ શરાબ બેઅંદાજ પીએ છે, તે ઘણી ૧૧૧

- ૧૧૨ તરેહના ગુનાહ કરેછે. જો તું સરપને મારવાની ઘણી ઇચ્છતી સારી રીતે જાણુતો હોય્મે તો, વારેઘડીયે તું સાંપની ઉપર તારો હાથ નાખતો માં, કેમકે કોઈ વેલા સાંપ તુંને ડંખસે અને તું તેજ જગોય્મે મરણ પામસે.
- ૧૧૩ જો તું પાંણીની અંદર સાડું તરી જાણુતો હોય્મે, તે છતાં નદીમાં તથા જોશ ભરેલાં પાંણીની અંદર વારેઘડીયે ઉતરતોમાં; કેમકે કોઈ વખતે તારું પસંદ કરેલું પાંણી તુંને ઘસડી લેઈજસે અને તું ત્યાં મરણ પામસે.
- ૧૧૪ કોઈખી તરેહનો વચન તોડતોમાં, કે તેથી તારી કીરતીને જાંખ નહી લાગે.
- ૧૧૫ પારકાઓની દોલતને ખરાબ કરતોમાં તથા તેને પોતાની પાસે રાખતોમાં અને પોતાની દોલતની સાથે તેહને ભેલતોમાં, કેમકે તેથી તારી પોતાની દોલત વગર દેખાવની અને અણુદીઠ થાસે (એટલેજ તેથી તાહરી દોલત જતી રેહસે). સાથી કે તે દોલત તારી પોતાની મેલવેલી નથી,
- ૧૧૬ પણ તેને તુંયે પોતાની કરી રાખેલીછે. જે શખ્સે પોતાના સારા ઉદીઓગથી દોલત મેલવેલી હોય્મેછે, તે દોલતથી તે પુણુનો સંગરહ કરવાને સક્તીવાંન
- ૧૧૭ છે. જે શખ્સ પોતાના ઉદીઓગને છોડતો નથી, તે ભાઓગની મારફતે કીરતી-
- ૧૧૮ વાન થાય્મેછે. જે શખ્સ પોતે બેપરવા રેહતો નથી અને સરવેથી ઘણા ઉતરતા ગુનાહને પસંદ કરતો નથી, તે શખ્સ સરવેથી ચહુડતે દરજ્જાની સક્તીને પસંદ કરનારો (ઈઆને યજ્ઞ અમેશાસ્પંદોનું બલ મેલવનારો)છે.
- ૧૧૯ જે કોઈ શખ્સ કાંમ કરતો નથી તે, (પોતાની) આલસાઈથી ભાઓગને કાંમ વગરનું ગણેછે. (એટલે જે ઉદીઓગથી નસીબાનું ખીલવુંછે, તેહની
- ૧૨૦ તે સહમજ ધરાવતો નથી.) જે કોઈ ક્ષાયેદો મેલવવાની કુશેશ કરનારો હોય્મેછે, તે નસીબાથી ચહુડતે દરજ્જાનો બનેછે. પણ તેની દરકાર નહી
- ૧૨૧ રાખનારો શખ્સ વગર આસાનો રેહછે. વલી હુંયે અનુભવ મેલવેલોછે કે, ખલકની અંદરથી દરએક બદીને દુર કરવી એ અકલથીછે.
- ૧૨૨ (સઘલા લોકોને) સુખ આપવું તથા તેઓની મદદ કરવી એ અકલથીછે.
- ૧૨૩-૧૨૪ વલી અકલથી માણસ પોતાને ઘણું ચહુડતે દરજ્જાનું બનાવેછે. અકલથી
- ૧૨૫ ઇનસાંન સઘલી સરસ આફત અને સંકટોમાંથી પોતાને છોડવેછે. આતમાને જાલવનાર તથા તેનું રખશણ કરનાર અકલછે. અને (મુશકેલીમાંથી) બદ-
- ૧૨૬ નને છોડવનાર તથા તેને મદદ આપનાર પણ અકલછે. અકલ (માણસને) તવંગરીમાં સારીછે. તેમજ અકલ મુશ્કેલીમાં (માણસનો)
- ૧૨૭ સંભાલ કરનારીછે. આયે દુનીઆમાં મદદને સાડું લલી અકલછે, તેમજ આવતી દુનીઆમાં આસરો આપવા સાડું તથા સંભાલ

કરનાર તરીકે અકલ છે. ઇન્દ્રીઓ અકલને લીધે વધારે શક્તીવાન છે. ૧૨૮
 અકલથી નાંમને જ્ય મલે છે. સખાવત અકલથી થાઈ શકે છે. ૧૨૯-૧૩૦
 અકલ દુઃખનું નીવારણ કરનાર છે. ખાંનદાંનને (લોકોમાં) પરસીધ કરવાની ૧૩૧-૧૩૨
 શક્તી અકલની મારફતે (માણસને) નજર આવે છે. દીનને મદદ કરનારની ૧૩૩
 દાનાઈ સ્તુતી કરવા ભોગ પ્રમાણવાલી, અકલને લીધે છે. ગણેઆણને ૧૩૪
 પ્રકાશ આપવો, (એટલે જે દાનાઈને જ્યદાર કરવી) અકલથી છે.
 (માણસ) ચહુડતે દરજેનું કાંમ કરનાર અકલથી છે. વલી જેહનામાં ૧૩૫-૧૩૬
 અકલ છે તે સાફ કાંમ કરનાર છે. વલી જેની પાસે અકલ છે, તેની પાસે ૧૩૭
 દોલતજ છે. વલી દરએક સારાં કાંમની શરૂઆત અકલથી થઈ શકે છે. ૧૩૮
 વલી હરકોઈ માણસ આએ ફનીઆમાં ૧૦૦ વરસની જીંદગી ભોગવશે, ૧૩૯
 પણ સેવટે તેહને મીનવદ્ધુલના રસ્તા તરફ જવું છે, (ઇઆને આખેરશ
 તેહને આએ ફનીઆં છોડીને મીનોઈ જેહાંન તરફ જવું પડવાનું.)
 માંટે તુંએ વીચાર કરવો જોઈએ છે કે, તે વેલા જે તું મોહટાં કુટંબવાલો ૧૪૦
 હશે તો તે કુટંબ તારીથી જીદાં પડશે. પણ તુંએ જે કાંઈ અકલનાં
 વજીદથી ફાએદો મેલવેઓ હશે, તે તારી સાથે આવશે. અને દરએક
 મરદ તથા ઓરત, તે (નેકીનાં કાંમ) થી ચહુડતે દરજેનાં નેક બદલા
 વાલાં થશે. માંટે જે કોઈ ડાહ્યું માણસ હોએ છે, તે શરૂઆતમાં જ કાંમને ૧૪૧
 પીછાંને છે, અને જે પછમ બુદ્ધિવાલું માણસ હોએ છે, તે સેવટે (તેહનાં
 પ્રીનાંમને) જોએ છે. વલી જેઆરે માણસનું બદન ખરાબ થયું અને ૧૪૨
 તેહનું હાડનું કાલબુદ્ધ ભાગું, કે તુરત જીવ બદનને છોડી દેઈને તેમાંથી
 બાહર નીકલે છે, તેઆરે આતમાને લગતી શક્તીઓનું કાંમ તેમાં રેહતું
 નથી, તેથી કાલબુદ્ધ વગરઉપીઓગનું થાઈ પડે છે. જેઆરે આતમાની ૧૪૩
 શક્તીઓ બદનમાંથી નીકલી જાય છે, તેઆરે તે શરીર દુઃખકારક બને છે.
 અને તે વખતે તેની વીચાએલી આંખ પાછી ઉઘડતી નથી, અને તે
 વેલા દરદ પાંમેલું તેનું દીલ (ફરીને) હીલતું નથી. તે વેલા ભાગેલા
 હાથ, પાછા ઉગતા નથી, અને તે વેલા ભાગેલા પગ પાછા ચાલતા નથી.
 આએ વખતે તું શેહરની મોટાઈ ભોગવનારો હશે, તોપણ જીદી રીતે તું
 જવાનો નથી, (ઇઆને બીજાઓની માફક એકજ રીતે તુંને સેવટની
 જોએ પોંહ્યાડસે.) અને આવેલી કળ અટકી શકવાની નથી. આએ ૧૪૪
 વખતે બદન ગેહાંનની મારફતે, ગુજરેલા આતમાવાલાં બદનને મેલવાનાં
 દુખમાંને યોગીઅ થશે; કે જાંહાં એકની સાથે બીજું ખાંનદાંન

- તેલાએછે. એ પછી દોલત બીજા ધણીના સવાધીનમાં જશે. એરત
- ૧૪૫ ખાવંદને યાદ કરતી રેહશે. જ્યારે દોલત તેહના વારસોના સવાધીનમાં જશે, ત્યારે જીવ એખલો પડશે, અને બદન એકલું વગર જીવ વાલાં કાલબુદને મેલવાની જગોએ પડશે. જાંહાં સગદીદ કરવા જોગ પક્ષીઓ અને બીજાં પરંદાંઓ તેના હરીફ તરીકે તેની આગલ બેસશે. આએ મકાંનમાં જમ નાધલો તેમ મોહટો, જમ શેઠ તેમ ચાકર; જમ કંગાલ આદમી, તેમજ પરહેજગાર માણસ, અને સરવેથી હલકું ધનસાંન
- ૧૪૬ આવશે. તે વેલા જોગ પરહેજગાર માણસોની (ધ્યાને ધરમગુરુઓની) આગલોઆ અને હોકમને તોડેઓ હશે, તેને મીનોધ જોહાંનમાં જમ એક દીકરો પોતાનાં માબાપથી ઉલટો ચાલેલો હોએછે, તેને નીચે દરજ્જાનાં
- ૧૪૭ મકાંનમાં (ધ્યાને દોજખમાં) મોકલેછે, તેમ મોકલશે. ચીનવદ્ધપુલનો ઉંચો અને રોશનીવાલો એકજ રસ્તો જ (અશો અને ગુનેહગારને સાફ) છે, તે રસ્તા ઉપર સરવે કોઇ આવેછે. અને જોગ આએ ફનીઆની અંદર જ કાંઇ કરેલું હોએછે, તેહનો બદલો ત્યાં તેનાં રવાંનને મલેછે.

માદીગાંને ચતરંગ (ઈઆને શેતરંજને લગતા એહવાલ) ના પેહલવી ઉપરથી કરેલો ગુજરાતી તરજુમો.

લખાંણ ઉપરથી આપણને આએ રીતે જણાએલું છે કે, ખુસરોએ ૧
નોશેરવાંન (ઈઆને ઇરાંનના બુઝોરગ શેહનશાહ નોશેરવાંન આદેલ) ની
હકુમત (ના વખત) માં, હીંદુસ્તાંન મધેના દેવસારમ નાંમના એક માહુરાજાએ,
ઇરાંનીઓની અકલ તથા દાહપણની પરીખ્શા કરવા સારૂં અને તેમાં પોતાનો
ફાએદો જોવા સારૂં પોતાની તરફથી શેતરંજ^૧ ની રમત ઉભી કીધી, તેમાં ૧૬
મોહુરાં હીરાનાં અને ૧૬ મોહુરાં રાતાં માંગેકનાં બનાવેઆં, અને
તખ્તરીતુસ (નાંમનો એક વીદવાંન) જે હીંદુસ્તાંનના લોકોની અંદર ઘણો
વખણાએલો હતો તેની મારફતે તે શેતરંજ (ઇરાંનના શેહનશાહ નોશેરવાંનની
હજુરમાં) મોકલાવી; અને તેની સાથે ૧૨૦૦ ઉઠ ઉપર શુનું, રૂપું, જવાહર
અને મોતી લાધેઆં; તથા ૮૦ હાથીઓ ઉપર કીમતી કાપડ લાધીઉં; અને
તે (સરવે) ની એક નોધ કરીને એક પતર સાથે તે હદીઆ તરીકે મોકલા-
વીઉં. તે પતરની અંદર (દેવસારમ રાજાએ શેહનશાહ નોશેરવાંનને) આએ
રીતે લખીઉં હતું કે:—“જેઆરે તમો હમો સઘલા રાજાઓની ઉપર મોહુરા
રાજા તરીકે છેઓ અને તમો (હમારી ઉપર) શેહનશાહ તરીકેનું નાંમ ધરાવો
છેઓ, તેઆરેતો તમારી (દરબારના) દાંનાઓ પણ હમારા વીદવાંનો કરતાં

૧ શેતરંજ—આએ બોલની ઉત્પત્તી જો આપાંણ સંસ્કૃત ભાષાના
ચતર અને રમ એ બે બોલની જોડણીથી બનેલી ગણીએતો તેનો અર્થ
“ચાતુર અથવા દાનેશમંદની રમત” નો થાએછે, અને તે અર્થ બોલની સર-
ખાંમણી તથા તેની મતલબને મલતો આવેછે; પેહલવીમાં શેતરંજને સારૂ જે
બોલ વપરાએલોછે તેનો એમલો જેલ્લ આએ પરમાણેનોછે, અને તેનો ઉચ્ચાર
જેમ ‘ચતરંગ’ તેમજ ‘ચતોરંગ’ બી થાઈ સકેછે; એમાં છેલ્લા ‘ગ’, ના ઉચ્ચારને
લખનારની તરફથી ફેરફાર થવા કરતાં કોઈ લખાંણમાં ઉધધનાંખવાંનથી ૬
નો આકાર ‘ગ’ ના જેવો નજર પડવાથી આ ફેરફાર થાએલો ધારેઆમાં આવેછે.
જેઆરે ઇસવી સાતમી સદીમાં ઇરાંન મધે અરબ લોકોનો અમલ થએઓ તેઆરે
તેઓની ભાષામાં જ્ અ, અને ‘ગ’, નો અખ્શર નહી હોવાથી શ અને જ ની
સાથે તે અખ્શરોને બદલ કરીને તેને જ્, જ્ શેતરંજ, કરી બોલવા લાગા. અને તે
ઉપરથી ફારસીમાં તેમજ આપણી ગુજરાતી ભાષામાં તે શેતરંજ બોલ આપણ
વાપરતા આવેઆ છઈએ.

સરસ હોવા જોઈએ, એટલા વાસતે (તમારી ઉપર મોકલેલી) આએ શેતરંજની રમતનો તમોએ જોલાસો કરવો, અથવા તમારીથી તેમ નહીં બનેતો તમોએ હમોને ચોથાઈ તથા સલાંમી આપવી.”

- શેહનશાહ નોશેરવાંને (ઉપલો પતર વાંચેઆ પછી તે શેતરંજની રમતનો
- ૨ જોલાસો કરવા સાડું તખ્તરીતુસ પાસેથી) તરંણ દાહાડાની મેહતલ માંગી, પણ ઇરાંન શેહરના દાંનાઓમાંથી તે શેતરંજ (ની રમત) નો જોલાશો કરી
- ૩ સકે એવો કોઈ શખ્સ મલી આવેઓ નહીં. (તેઆરે) તરીજ દીવશે વજોર-ગમીઝે (ઇઆને અબુજરયમેહર)^૧ બીન બોખતએ ઉઠીને (શેહનશાહ નોશેરવાં-નને) કહીઉં કે, “ (અએ પાદશાહ) તમો ખુશહાલ રેહજો ! તમો પોતે શેહનશાહ-હતને લાએક છેઓ, અને તમારા દાનાઓ દેવસારમના દાનાઓ કરતાં ઘણા ખબ-રદારછે એ તમોએ ખાતેરીથી જાણવું. આજદન સુધી હુએ આએ શેતરંજની રમતનો જોલાશો એટલા વાસ્તે નહીં કીધો કે, ઇરાંન શેહરનાં દરમીઆં-નમાં હું દાંનેશમંદ છેઉં એવું તમો અને ઇરાંન શેહરના સઘલા લોકો જાણે. આએ શેતરંજ (ની રમત) નો જોલાશો હું શેહલાઈથી કરસ, અને દેવસારમ પાસેથી ચોથાઈ અને સલાંમી લેવસ, એટલુંજ નહીં પણ એક બીજી રમત ઉભી કરીને તેની ઉપર મોકલસ, કે જોનો જોલાશો તેનીથી થાઈ સકશે નહીં, અને તેની પાસેથી બેવડી ચોથાઈ અને સલાંમી આપણુ લેઈસું.” (આએ સખુનો શાંભલીને) શેહનશાહ નોશેરવાંને
- ૪ તેહને તરંણ વખત આશેરવાદ કીધો કે, આ વજોરગમીઝે માહરા તખ્ત-તુસ તું જીવતો રેહજો ! એટલું કહીને વજોરગમીઝેને ૧૨૦૦ દેરમ (ઇનાંમતરીકે) આપવાનો શેહનશાહે હુકમ કીધો. બીજે દાહડે વજોરગમીઝેએ તખ્તતુસને પોતાની નજદીક જોલાવેઓ અને તેને કહીઉં કે દેવસારમ (રાજા) એ લડાઈની મીસલની મતલબથી આએ શેતરંજ બનાવીછે. આએ શેતરંજની અંદર બે મુખ્ય શરદારો, જેમ લશકરની સફમાં લશકરને કાએદાસર રાખનારા (બે) પાદશાહો (લશકરની) દાબી અને જમણી બાજુએ હાએમ તેમછે; ફર-જીન (ઇઆને વજર) એ પેહલવાંનોના સરદાર (ઇઆને સેનાપતી) ની જગોએછે; ઘોડો એ સવારોના સરદારની જગોએછે; અને પીઆદો (અથવા પીઆજ), એ લડાઈની અંદર હરોલમાં ચાલનાર પીઆદાની

૧—આએ વજરને ફારસી ગરંથકારોએ ^{۱۲۰۰} વજોરગમેહર, ^{۱۲۰۰}—અબુજરયમેહર, ^{۱۲۰۰} વજોરગમેહર, ^{۱۲۰۰} પજરવીહ, ઇત્યાદી નાંમેથી જણાવેલોછે.

જગોએછે. એ પછી તખ્તિતુસે શેતરંજનો દાવ માંડેએ અને વજારગમીઝની સાથે રમવાનું શરૂ કીધું અને તેમાં વજારગમેહર તખ્તિતુશની ઉપર બાર બાજુ જીતેએ, અને તેથી ઇરાંનના આખા મુલકમાં મોહટી ખુશી પેદા થાઈ. તેવાર પછી તખ્તિતુસે ઉઠીને શેહનશાહ નોશે-
રવાંનને કહીઉં કે:—તમે સુખી રેહજો ! આએ પરમાંજોની દાંનાઈ, જાહો-
જલાલી, હીમત અને ફતેહમંદી પાક ખોદાએતાલાએ તમેને બખ્શીછે, તેથી તમે ઇરાંનનાં તેમજ બીજાં મુલકોના માલેક થએઆછેએ. હીન-
દુસ્થાંનના દાનાવોએ ઘણીએક મેહનત તથા તસદી લેઈને આએ શેતરંજની રમતને ઉભી કીધી અને તેને અતરે મોકલી આપી, તે રમતનો ખોલાસો કોઈથી નહી થાએએ, પણ તમારા (વજાર) વજારગમીઝએ તેનો ખોલાસો પોતાની જાતી બુદ્ધિથી ઘણી સેહલાઈ અને જહુરપથી કરી બતલાવેએ; અને તેથી તું શેહનશાહના ખજાનામાં કેટલીએક દોલતનો વધારો કીધો.

એ પછી બીજે દને શેહનશાહ નોશેરવાંને વજારગમીઝને પોતાની હજુરમાં ખોલાવીને પુછીઉં કે, એ માહુરા વજારગમીઝ ! જે ચીજ બનાવીને દેવસારમ ઉપર મોકલવાની તુંએ મને કબુલાત આપીછે તે કેહી ચીજછે ? તેઆરે વજારગમીઝએ (શેહનશાહને) અરજ કીધી કે, આએ ચાલુ હજારના પાદશાહએમાં અરથશહર (ઇઆને અરદેશેર બાબકાંન) ઘણો ઉદીઓગી તથા દાંનેશમંદ પાદશાહ થાઈ ગીઓછે, માંટે ‘વીનેઅરથશહર’ નાંમની એક નવી રમત પાદશાહ અરદેશેરનાં નાંમથી હું ઉભી કરું, તેમાં ‘વીનેઅરથશહર’ નો તખ્તો ગોએઆ સફંદારમદની જમીન તરીકે બનાઉં, અને તેનાં ૩૦ મોહરાંને મહીનાના ૩૦ દાહડા અને રાતની જગોએ કરું, તેમાં ૧૫ મોહરાંને શુફેદ બનાવી તેહને દાહડાની તમસીલ આપું, તથા ૧૫ મોહરાંને કારાં બનાવી તેહને રાતની તમસીલ આપું, અને દરએક ફરતાં મોહરાંની ચાલને આસમાંનના ઘરેહોની ચાલને મલતી બનાઉં; અને તે ફરતાં મોહરાંમાંનાં એકને જેમ આહુરમજદ પોતે એકછે અને દરએક નેકી તેનીથીછે, તેની તમસીલ આપું. બે મોહરાંને જેમ આએ અને આવતી મીનોઈ જેહાંનછે, તેહની તમસીલ આપું. તરંણ મોહરાંને જેમ હુમત, હુખ્ત અને હુવરશતને લગતો વીચાર, વચન અને કાંમછે, તેહની તમસીલ આપું. એઆર મોહરાંને જેમ એઆર ઉનસર (ઇઆને આતશ, પવન, પાંણી અને ખાક) કે જેનીથી આદમીછે તેની, તથા ઉગમણ, આઠમણ, દખાણ અને એત્તર જે દુનીઆંની એઆર દશાછે તેની તમસીલ આપું.

- ૧૪ પાંચ મોહરાંઓને જેમ ખેરશેદ, માહ, સેતારા, ચાતશ અને આસમાંનું
 ૧૫ ઉજેડું એવી પાંચ રોશનીછે, તેની તમસીલ આપું. છ મોહરાંઓને જેમ
 (અહુરમજદે) ફનીઆની પેદાએશને વરશને લગતા ગાહંબારના છ વખત
 ૧૬ ઉપર પેદા કીધીછે, તેની તમસીલ આપું. ‘વીનેઅરથશદર’ ના તખ્ત
 ઉપર મોહરાંઓની ગોઠવણ, જેમ અહુરમજદ ખોદાએ આએ ફનીઆની
 ૧૭ પેદાએશને પેદા કીધીછે, તે માફક કરૂં. ચાલની અંદર, દરએક મોહરાંની
 આવણ જાવણને, જેમ આએ ફનીઆમાં આદમીઓનો આતમાં ગેબી
 (નેક અને બદ) સકતીઓની તરફ સંબંધ ધરાવેછે અને જેમ સાતે ઘરેહો
 બાર બરૂજ (ઇઆને રાસી) માં વક્રિ અને મારગી થાએછે અને તેથી
 એકબીજાને માત કરેછે તથા એકબીજા ઉપર ફાવેછે, અને જેમ આદમીઓ
 આએ ફનીઆમાં એકબીજાને મારેછે અને એકબીજા ઉપર ફાવેછે તેની
 ૧૮ તમસીલ આપું. વલી આએ રમતની ચાલમાં સઘલાં મોહરાંઓ ઉંચકાઈ
 જાએ તેને આએ ફનીઆમાંથી સઘલાં આદમીઓ ગુજરી જસે તેની મીસલ
 આપું. અને ફરીને જે રમત માંહેઆમાં આવે તેને રીસ્તાખેજને વખતે
 સઘલાં આદમીઓને પાછાં જીવતાં કરસે તેની મીસલ આપું.

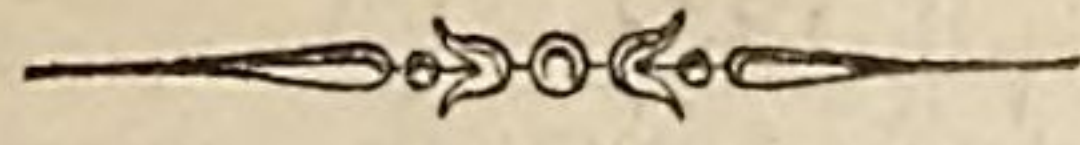
- ૧૯ જેઆરે શેહનશાહ નોશેરવાંને તેનીથી (ઇઆને વજારગમીશ્રથી)
 એવી વાત સાંભલી તેઆરે ખુશ થએઓ અને હોકમ કીધો, તેથી એક
 સરખા ૧૨૦૦૦ અરબી ઘોડા શુનાં અને મોતીથી ઘણા સીનગારેલા, તથા
 ૧૨૦૦૦ ચુનનદા ઇરાંની જવાંન સવારો, તથા ૧૨૦૦૦ આઠ પડનાં બખતર
 તથા ૧૨૦૦૦ હીનદી ફેલાદની રોનકદાર તલવાર, તથા ૧૨૦૦૦ ગોહરના
 સાત ચાંતવાલા કમરબંદ, અને એ ઉપરાંત પેલા ૧૨૦૦૦ ઘોડા તથા સવા-
 રોને જોઈતી સઘલી વસ્તુઓથી જેમ એક ઘણાં નાંઠલાં બચાંને સનગારે તેમ
 સનગારેઆ અને તેઓની ઉપર વજારગમીશ્રને મુખતીઆર ફેડવીને
 ખોદાએતાલાની મદદ તથા તેહની નેક બખ્શેશને લગતા મોબારેક રોજ
 હીંદુસ્તાંન તરફ મોકલેઓ.

- ૨૦ જેઆરે હીનદુસ્તાંનના મોહરાજા દેવસારમે આએ તરેહનો (હદીઓ
 તથા ‘વીનેઅરથશદર’ ની રમત) જોઈ, તેઆરે (તે રમતનો ખોલાસો કરવા
 સાડ) તેણે વજારગમીશ્ર પાસે ૪૦ દાહાડાની મેહતલ માંગી લીધી; પણ
 ‘વીનેઅરથશદર’ ની મતલબ સહમજ સકે તેવો કોઈ શખ્સ હીંદુસ્તાંનના
 વીદવાંનોમાં હોતો નહી, તેથી વજારગમીશ્રએ દેવસારમ રાજા પાસેથી અસલ

કરતાં બેવરી ખંડણી તથા સલાંમી લીધી અને સારા હદીઆ તથા મોહટી ઇજ્જત સાથે પાછો ઇરાંનના દેશમાં આવેઓ.

શેતરંજની રમતનો ખોલાસો આવ્યે તરેહનોછે કે જેમ દાંનેશમંદોનો ૨૧
કોલછે કે આદમીઓ અકલથી (દરએક કાંમમાં) ફતેહ મેલવેછે, તેમ અકલને
લગતી સકતી જે હોશછે તેહની મારફતે શેતરંજને લગતાં કાંમની સઘલી
મતલબને સહમજવી; અને શેતરંજની બાજુ એવી રીતે ખેલવી કે, પોતાનાં
બલવન્તાં મોહરાંઓને જાલવી રાખવાની તબવીજ કરતાં પેલા બીજાનાં
બલવન્ત મોહરાંઓ કેમ લેવાઈ સકે તે વીસેની ઘણી કુશેશ કરવી, અને તે
બીજાનાં બલવાંત મોહરાંઓ લેવાઈ સકે તેહને સાડું ખરાબ રમત નહી
રમવી અને હુમેશાં એક મોહરાંને રમતી વખતે તથા અટકાવતી વખતે
પુરતું ઘેઆંત રાખવું અને એવી રીતે રમવું કે જેમ નેક રીતની અંદર
તે ચહડતે દરજેનું કેહવામાં આવે.

**અન્દરજે ખુસરોએ કોબાતાંન (ઈઆને શેહનશાહ ૧
નાશોરવાંન આદેલની વસીઅત) ના પેહલવી
પુસતક ઉપરથી કરેલો તરજુમો.**

એમ કહેછે કે, બેઆબર રવાંનના ખુસરો એબને કોબાદે (ઈઆને ૨
શેહનશાહ નાશોરવાંન આદેલે), જે વેલા તેહની જીનદગીનો વખત પુરો
થવા આવેએ તે વેલાએ, બદનમાંથી જીવને જીદો પડવા આગમચ,
પોતાના વજીર અમીરોને વસીઅત કીધી કે:—જેઆરે માહરાં બદન- ૩
માંથી આવે જીવ જીદો પડે, તેઆરે તમોએ આવે માહરાં તખતને
છાવીને, મહને એસફાંનમાં લેઈજાવો; અને એસફાંનમાં
મને મેલીને તાંહાં સરવે (હાજર થાએલા) લોકોને તમોએ બુલંદ
આવાજે કહેવું કે:—આદમીઓ ! તમો શવાબ કરવામાં ઉલટવાંન રેહજો, ૪
અને ગુનાહ કરવાથી ખચીત દુર રેહજો. આવે દુનીઆંની દોલ-
તને હલકી ગણજો, કારણ કે આવે તે બદનછે, કે જે, ગેઈ કાલે આવી
હાલતમાં નહી હતું. એની હજીરમાં આદમીઓ તરણ કદમની
અંદર હાં રેહતાં હતાં, અને જે હમેશાં દર વખતે આવે દુની-
આંની દોલતથી પુણનો વધારો કરતું હતું. પણ આજે જે કોઈ તેહની
ઉપર હાથ મેલેતો તેહને રીમનીને લીધે બરશનુમ નાહવું જોઈએ,
નહીતો લોકો તેહને પાક ઈઅનદાંની બંદગી તથા લલા લોકોની સાથે
વાતચીત કરવાથી અટકાવે. ગેઈ કાલે (આવે બદન પોતાના) પાદશાહી
દમદમાને લીધે પોતાનો હાથ કોઈને આપતું નહી હતું; પણ આજે (તથી
ઉલટું બનીઉંછે કે), રીમનીને સાડું કોઈ તેહને હાથ લગાડતું નથી.
માટે દુનીઆંનાં આદમીઓ ! (તમો શરવેના) આશીરવાદ મેલવો તેમ
(આવે દુનીઆંમાં) ચાલજો. દીલમાં સાચ્યાં કાંમ કરવાનો વીચાર કરજો.
દુનીઆંનાં લોકોનાં (લલાં) કાંમને સાડું ઉલટ ભરેલાં તથા કહિઅતદાર
રેહજો. કાએદાસરનાં અને પ્રમાંણીક કાંમ કરજો. ઈનસાફનાં કાંમમાં
હમેશાં સખી અને સાચ્યાં લોકોના વચણ સાથે એક મલતા રેહજો. આતમાને
લગતી વસીઅત કરનારાઓની વસીઅતને તથા દીનને લગતી નસીહતને

સાંભલનાર થજો, અને (તેહને લગતું) કાંમ ઘટતી રીતે અને પ્રમાણી કપણાંથી કરજો. પોતાના હકની ઉપર રાજ રેહજો, અને બીજા કોઈના હકને લુટસોમાં. દરવેશોની મેહમાંનદારી કરવાની બેપરવાઈ કરતામાં. ઘેચ્યાંન આપો કે હકુમત કેહવી રીતે જતી રેહજો. અને દોલતનો કેમ અંત આવેજો. અને ચહુડતે દરજેનાં માણસની માલમતા તથા તેહની તરફનો લોકોનો પેચાર કેમ જતો રેહજો; તથા સંકટ અને કંગાલીઅત સી રીતે ગુજર કરેજો. અતરે માણસની જીનદગી ટુંકીજો અને આવતી દુનીઆમાં તેહને લાંમબી જીનદગી ગુજરવીજો. તાંહાં (આદમીએને સાડ) સખત હરીફ અને સાચો નીઆધીસજો. માણસો તાંહાં, સવાબ કરજો મેલવાનાં નથી,^૧ માંટે (આએ દુનીઆમાં) તમો લાંચ રૂસવતને લગતું કાંમ કરતામાં. અને રવાંનને બદલે તનને પસંદ^૨ કરતામાં. જો તમોએ ઘણો સવાબ નહી કરેઓ હસેતો, તમારીથી ચીનવદ્ધપુલ ઉપર ગુજર થાઈ શકવાની નથી; કારણ કે તાંહાં મેહર અને રશનેના જેવા નીઆધીસોજો. તમો જો (આએ દુનીઆમાં) ભલી દીનવાલા^૩ રેહસોતો (આવતી દુનીઆમાં) ગરોથ-માંનનું મકાંન મેલવસો. અફસોસ^૪ નહી કરસો તો, કીરતીવાંન થાસો; કેમકે નેકી અને બદી દર વખતે અને દરએક શખ્સથી થાઈ સકેજો. આએ દુનીઆંને (એક મેહમાંનના) ઉતારાની જગો તરીકે ગણજો. મેહનત લેઈને ગુનાહનું નીવારણ કરવા સાડ તથા બેહશતનાં મકાંનને પોતાનું કરવા થકી પોતાની જાતને નેકી કરવામાં ઉજમવાલી રાખજો.

૬ (તમારામાંનાં) દરએક જણે (આએ વાત) ઘેચ્યાંનમાં રાખવી જોઈએજો કે, હું કાંહાંથી આવેઓ છું ? સા કારણસર હું અતરે (આવેઓ) છું ?

૧ માણસો ત્યાં સવાબ કરજો મેલવાનાં નથી તેહની મતલબ એજો કે આએ દુનીઆંથી ગુજરી ગીઆ પછી આદમી કોઈની સવાબનું કાંમ કરી શકવાનું યા કરજો મેલવી શકવાનું નથી. વાસ્તે જેમ અને તેમ વગર વખત આવે આએ દુનીઆમાં નેકીનાં કાંમ કરવાં સારાંજો.

૨ રવાંનને બદલે તનને પસંદ કરતા માં—તેની મતલબ એજો કે, જેની કાંમ કરે તેનો આવતી દુનીઆમાં તમોને ફાએદો મલે તેવાં કરજો. આએ દુનીઆનાં તકલીદી અને હવસી સુખને લગતાં માં કરતા.

૩ ભલી દીનવાલા—એટલે જે આદાએતાલાને માંનવાની જે ભલી ‘મજદી-અસની દીન’ છે તેની તાબેદારીમાં પોતાને રાખનારા.

૪ અફસોસ કરવો—એટલે જે કોઈ નેકીનાં યા સારાં અને ઉદીઓગને લગતાં કાંમ કરે તે નહી દેખી શકીને તે વીસે ગમગીન થવું.

પાછું મહને કાંહાં જવું જોઈએ ? અને તાંહાં માહરી પાસે શું માંગસે ? હું એમ શહમજીયું છેઉં કે, હું અહુરમજદ ખોદાએની હજુરમાંથી (અતરે) આવેલો છેઉં. અને અતરે હું જ આવેએ છેઉં, તે દરજને (ઇઆને યુરા જોસ્સાને) આજોજ કરવા સાઝું આવેએ છેઉં. મહને પાછું અહુરમજદ ખોદાએની હજુરમાં જવું પડસે, અને તાંહાં માહરી પાસે (હુંએ અતરે) શું નેકી કીધી, દાંનાએને લગતો શું ઉદીએગ કીધો, અકલ સાથે કેહવી રીતની જનદગી ગુજરી, અને એકશરખી રીતે શુધરેલો ખવાસ સી રીતે રાખેએ, તે (જાણવા) માંગસે.

ખુશ રેહજો શેહનશાહ ખુસરો કોખાદનું રવાંન ! કે તેજો આએ પર- માંજોની (પોતાની તરફથી) વસીઅત કીધી અને તેને લોકોમાં જાહેર કરવા સાઝું ફરમાવીઉં.

આએ પુસતકને છપાતાં થાએલી ભુલને લગતું ગુજરાતી શુદ્ધી પત્ર.

દી બા ચો.

સ્રે.	સતર.	અશુદ્ધ.	શુદ્ધ.
૧	૨૧	અલાવ્વનો... ..	અલાવ્વનો.
૧૪	૨૮	આતરેપાતચ	આતરેપાત.

ગ ને શા ચ ગાં ન.

સ્રે.	સતર.	અશુદ્ધ.	શુદ્ધ.
૯	૧૧	આપમતબથી	આપમતલબથી.
૯	૧૮	આખો,	અખો.
૯	૨૩	બૂદ્ધી	બુદ્ધી.
૧૦	૧	(ધમ્માને છુપી રીતે	(ધમ્માને છુપી રીતે).
૧૭	૨૪	તેણે	તેણે આએ હયાતી વીશે.
૧૮	૨૯	ગાયોમરદ,	ગયોમરદ.
૧૮	૩૨	જોડાથી	જોડાંથી.
૧૯	૨૧	{ ખેતીવારી અને જમીનની { આખાદી કરવામાં,	{ ઉદ્યોગ અને (દેશની) { આખાદી કરવામાં.
૨૦	૮	(પેદાએશને	(પેદાએશને).
૨૦	૧૭	આપવોછે,	આપવો અને રીસ્તાએજ તથા તનપસીનનું બનવુંછે.
૨૬	૨૬	૧૫૯ મેલોછે,	તે સ્રે ૨૭ મે સતર પેહલી- એ મેલવો.
૨૯	૨	સાર	સારા.
૩૦	૩	ફકરાની સેવટે ૧૬૮	ફકરાની આગળ ૧૬૮.

અ ન દ ર જે આ ત રે પા ત.

સ્રે.	સતર.	અશુદ્ધ.	શુદ્ધ.
૬	૨૩	અંદરી	અંદર.
૭	૧	(સવાખના... ..	(સવાખના).
૯	૧૪	જુદાં	જુડું.

THE FIRST PART OF THE HISTORY OF THE

REIGN OF HENRY THE SEVENTH

BOOK I

THE FIRST PART OF THE HISTORY OF THE REIGN OF HENRY THE SEVENTH

CHAPTER I OF THE DEATH OF KING RICHARD THE THIRD

THE SECOND PART OF THE HISTORY OF THE REIGN OF HENRY THE SEVENTH

BOOK II

THE SECOND PART OF THE HISTORY OF THE REIGN OF HENRY THE SEVENTH

CHAPTER II OF THE DEATH OF KING RICHARD THE THIRD

THE THIRD PART OF THE HISTORY OF THE REIGN OF HENRY THE SEVENTH

CHAPTER III OF THE DEATH OF KING RICHARD THE THIRD

THE FOURTH PART OF THE HISTORY OF THE REIGN OF HENRY THE SEVENTH

CHAPTER IV OF THE DEATH OF KING RICHARD THE THIRD

THE FIFTH PART OF THE HISTORY OF THE REIGN OF HENRY THE SEVENTH

CHAPTER V OF THE DEATH OF KING RICHARD THE THIRD

THE SIXTH PART OF THE HISTORY OF THE REIGN OF HENRY THE SEVENTH

CHAPTER VI OF THE DEATH OF KING RICHARD THE THIRD

THE SEVENTH PART OF THE HISTORY OF THE REIGN OF HENRY THE SEVENTH

CHAPTER VIII OF THE DEATH OF KING RICHARD THE THIRD

THE EIGHTH PART OF THE HISTORY OF THE REIGN OF HENRY THE SEVENTH

CHAPTER IX OF THE DEATH OF KING RICHARD THE THIRD

THE NINTH PART OF THE HISTORY OF THE REIGN OF HENRY THE SEVENTH

CHAPTER X OF THE DEATH OF KING RICHARD THE THIRD

THE TENTH PART OF THE HISTORY OF THE REIGN OF HENRY THE SEVENTH

CHAPTER XI OF THE DEATH OF KING RICHARD THE THIRD

CHAPTER XII OF THE DEATH OF KING RICHARD THE THIRD

CHAPTER XIII OF THE DEATH OF KING RICHARD THE THIRD

CHAPTER XIV OF THE DEATH OF KING RICHARD THE THIRD

THE ELEVENTH PART OF THE HISTORY OF THE REIGN OF HENRY THE SEVENTH

PREFACE.

With the aid of the auspicious name of Ahurmazd, the holy creator (of all things), and under the beneficial influence of the benedictions of the holy prophet, Zarthost Spitman, I begin the preface to this little volume.

The book, entitled "Ganjesayigan," was written in the reign and at the order of the religious and sapient king of the Sassanian people, Noshirvan the Just, by his very learned minister, Vazorg-meher. To interpret a vision which Emperor Noshirwan saw (in 505 A.D.) a short time after his succession to the throne of Persia, Vazorg-meher was brought up to his court from a Zoroastrian college of the city of Merv by a person named Ajadsarav. Ever since that time he by his learning alone obtained the title and exercised the privileges of prime minister over the rest of the nobility and ministry at court. From these facts we may safely conclude that the work is one of great antiquity and was written over 1370 years ago.

In the introduction to this work this celebrated statesman declares the motive of his writing it in the following words;—"I am the minister of Emperor Noshirvan of Persia and it is my intention to explain (in this work) to the kings, satraps, and nobles of Persia, the true distinction between permanent and evanescent wealth in this world

and thus direct them by precept to (the means of) acquiring such wealth as is ever-permanent, indestructible, and conducive to the true happiness of mankind. I have accordingly, at the command of Emperor Noshirvan, written and published this work."

While explaining in the work the distinction between the permanent and the evanescent elements of the wealth acquired by man in this world, the learned statesman declares that wealth, or the sum of all things belonging to this world, has no solid basis, can be enjoyed by no one to eternity, and is mutable. Nevertheless, says he, man cannot acquire this unreliable and ever-changing wealth without the favour of Providence. He alone obtains the most of it with the least industry whom the all-favouring Lord has ordained to be its possessor. And hence it is that such a man does the noblest deeds, enjoys royalty, acquires honourable rank and distinction, and achieves fame. He furthermore asserts that a foresighted man clearly sees that the best of heroes in this world will after a century have at last to die, that before the lapse of three hundred years his family will be reduced to evil plight, his name will no more be remembered, his efforts and exertions will all go to nought, and his whole wealth and power will be enjoyed by chiefs and heirs others than himself. He thus does with his wealth such good and virtuous deeds as afford happiness to his fellow-men in this and to himself in the next world: for, he knows that the wealth acquired by doing good deeds is permanent, indeprivable, and incapable of being ever destroyed.

After this, the learned statesman avows himself to be an unflinching firm believer in the the Mazdiasnian faith of Zoroaster and in its chief doctrines, such as the existence of angels and non-existence of demons, *ravan*, *din*, heaven, hell, justice meted out on the third day (after death), resurrection, the final and imperishable embodiment of man &c. and shows his anxiety to direct according to them the behaviour of the kings of Persia who were under his charge.

Then follows the work itself in its ordinary catechetical form.

He has explained in this work the whole system of Yezdanparast faith in a scientific manner and in language intelligible to all and has given very proper explanations about Ahurmazd, Ahriman, angels, demons, and Drujs. Then follows—what is worth knowing—an exposition of the chief commandments of our faith, viz. those about *humata*, *hukhta* and *huaresta* and *dusmata*, *duzukhta*, *duzua-resta*. Description is next given of the faculties in man which are proper to Ahriman and which lead people the wrong way and of those which are given to him by the Holy Ahurmazd for his self-defence against the former ones. This account is intended to be explanatory of all the good and bad principles that compose the various faculties and is followed by a relation, *longa atque lata*, of the means that man has to adopt for his sensible behaviour in this world.

The Shah Namah is a history (in verse) of our Yezdanparast kings written, as far back as nine hundred years and on the authority of ancient Pehlvi works, by

the prince of poets, Firdusi Tusi, who flourished in the reign of Sultan Mahomed Gaznavi. No historical work, not even the Shah Namah, gives us any information about Vazorg-meher's father or his name. We, however, know it to have been Bukhte from statements which this accomplished statesman has made about his reverend sire in his own authentic work.

The manuscripts that I obtained of this book are three in number. The first of these was transcribed in in the Samvat year 1067, (month Ardibehest and day, Gose) by a chief Peshwa * of our religion at Broach, for the use of a pupil of his, named Sahzad, the son of Saad and descended from Farokh, the son of Hormazd. This formed the basis of a copy made by Ervad Kamdin, the son of Shehryar, the grandson of Neriosangh, and the great grandson of Samand who, however, says nothing about the year of its transcription. The second was transcribed from the abovementioned copy of Ervad Kamdin by the late Dastur Rustamjee Behramji Sanjáná † in the Yezdezardi year 1131 at Surat and was kept in his own library. The third is only a copy of the second.

This copy is one of those of a number of Pehlvi works written out by the late Dastur Rustamji Behramji Sanjáná in the Yezdezardi year 1148 for the late Dastur Kausji Rustamji Bhikaji of Surat. It is now in the

* The rank of "chief Peshwa" among the Parsis is nearly, if not quite, equal to that of "Archbishop" in Christian countries.

† This deceased priest was the grand-father of Dastur Edalji Dorabji Sanjana, head-priest of the Shenshai Parsi community of Bombay and both grand-father and grandson taught the doctrines of their faith to several of the Dasturs of Nowsary and Surat.

library of the Parsi Panchayat of Bombay and is bound up with copies of other Pehlvi works in a volume of large size. It was forwarded to me for my use by Mr. Nusserwanji Behramji, the worthy Secretary of the Panchayat, with the sanction of the trustees. For this act of civility I tender in this place my thanks to the said Secretary and the Trustees. The first and the second of these copies are in the library of my late patron, Dastur Edalji Dorabji Rastamji Sanjáná.

The text now published is the result of a searching collation of the three manuscripts. That this Pehlvi work was written in the reign of king Noshervan and that Vazorg-meher, his prudent minister, was its author is proved from the Shah Namah of Firdusi Tusi. This latter work, based on original Pehlvi writings, was written five hundred years after the composition of the Ganjesayigan (*i. e.* in 997 A.D.)

In a passage of this poem whose commencing line runs thus, “Vazorg-meher advised Emperor Noshervan to speak good words and do good deeds,” the accomplished minister thus addresses the Emperor about the composition of his book:—

چندین گفتہ کاید اور تازہ روی	کہ بر تو نیاید سخن عیب جوی
نوشتہ سخن چند بر پہاوی	ابر دفترو کاغز خسروی
سپردم بگنجور تا روزگار	برآید بخواند مگر شہریار

“O thou just king of joyful countenance, I have, to foil the aims of fault-finders against thee, written a work in the Pehlvi tongue on such paper as thou likest. And that thou mayst read it at all times, I have delivered it to the superintendant of the royal library.” In the same

passage from which these lines are taken occur also the following lines:—

بدو گفت فرخ کد آست مرد که دارد دلی شاد بی باد سرد
چنین گفت کان کو بود بیگناه نبوده است اهریمن او را ز راه

“(The king) asked him (Vazorgmeher)” ;—“What man is so fortunate as to be always cheerful and free from the cares and worries (of life).

(Vazorgmeher) replied “That man who has not through Ahriman lost the right way and who has committed no sins.”

Vazorgmeher has placed this question at the commencement of his work just in the same way as Firdausi has put it in his Shah Namah ;—

سرسرمد ورمدا ولسرما ۛ کود سرادوسما ۛ

Q :—What man is the most fortunate ?

A :—He who commits sins of no kind whatsoever. Again the ten evil passions and their evil attributes, described in the “Ganjesayigan” under the name of demons, are exactly the same as those mentioned under the appellation of Ahriman and devils in the passage of the “Shah Namah,” a part of which we have quoted before.

سککد د لرسر مره سرژ دلره کوراد و او ولسرما
اوسر ولسر ولسر د لرسر لسه و او سدر ولسر د و او لرسر
و او سر ولسر ولسر د کور دلره و او ولسر و او ولسر و او
و او ولسر و او ولسر د لرسر ولسر و او ولسر و او ولسر
سر د لره ولسر ولسر ولسر ولسر ولسر ولسر ولسر ولسر

דאס זענען די דעמאָנס, וואס זענען די
 געזונטע, וואס זענען די געזונטע, וואס זענען די
 געזונטע, וואס זענען די געזונטע, וואס זענען די
 געזונטע, וואס זענען די געזונטע, וואס זענען די
 געזונטע, וואס זענען די געזונטע, וואס זענען די

“Several of these demons (*i. e.* evil passions) belonging to Ghanámino are considered to be the rivals of the soul and have been given unto mankind as their foes to inveigle them into wrong doing and to make them needy (of the bliss of the other world).

Q:—What are those demons and how many are they?

A:—They (are ten in number and) are avarice, want, anger, jealousy, stubbornness, lust, enmity, idleness, make-bating, and slander.

Q:—How do the attributes pertaining to these demons tyrannize over men?

A:—The attributes of avarice make men quite discontented and cause them to seek shadowy good. Those of want cause them to suffer miseries themselves and to do great harm to others. Those of anger make them ungrateful and give them strength to do evil deeds. Those of jealousy create in them the desire of destroying another's happy condition and teach them to entertain vicious hopes (about others). Those of stubbornness make them litigious. Those of evil lust make them selfish and injurious to the interest of others. Those of enmity make them terrible and cruel. Those of sloth make

them idle and forgetful. Those of the make-bating devil teach them to conceal true facts and to be hypocritical, and those of slander make them unworthy.

که دارند جان و خرد را بزیر	ده اهریمنند آن بنیروی شیر
کزایشان خرد را بپاید گریست	بد و گفت کسری که ده دیو چیست
دو دیوند بازور و کردن فرار	چنین داد پاسخ که آزو نیاز
چو نام و دو روی و ناپاکدین	دگر خشم و رشکست و نکست و کین
بذیکی و هم نیست یزدان شناس	دهم آنکه از کس ندارد سپاس
کدامست اهریمن و زورمند	بد و گفت ازین شوم ده پرکزند
ستمکاره دیوی بود دیوساز	چنین داد پاسخ بکسری که از
همه در فزونیش باشد بهیچ	که او را نه بینی تو خشنود هیچ
همه کور بینند و رخساره زر	نیاز آنکه او را ز اندوه و درد
یکی دردمندی بود بی پزشک	کزین بگریزی خسروا دیو رشک
ببیند شود جان او دردمند	اگر در زمانه کسی بیکزند
همیشه ببد کرده چنگال تیز	دگر ننگ دیوی بود پرستیز
ز مردم برارد بذاکه خروش	دگر دیو کین است برخشم و جوش
دژ آگاه دیوی پراژنگ چهر	نه بخشایش آرد بکس بر نه مهر
نداند نراند سخن با فروغ	دگر دیو نام کو جز دروغ
بریده دل از ترس کهان خدیو	دگر آن سخن چین دو رویه دیو
بکوشد که پیوستگی بشکند	میان دو تن جنگ و کین افکند
نباشد خردمند و نیکی شناس	دگر دیو بیدانش ناسپاس
بچشمش بد و نیک هردو یکیست	بنزدیک او رای و شرم اندکیست

They are the ten demons who degrade the (human) understanding and soul. Then came Noshervan's question. "What are those ten demons"? to which the following answer was given:—avarice and want are two very roguish and mighty demons and they are followed by anger, jealousy, stubbornness, enmity, slander, make-bating, evil intention and ingratitude.

Q:—What kind of evil power do these ten injurious evil-doers possess?

A:—Avarice is a tyrannous devil who makes men idle, is never satisfied with anything, and from a desire of getting more always injures others. That is want which makes (a man) always sorrowful, miserable, pale-visaged, and purposely blind, although he has eyes to see.

The demon of jealousy produces such an irremediable disease (in men) that it is a matter of death to him (who suffers from it) to pass a day without doing harm to some one or another. That of stubbornness is ever contentious and very eager to do evil. That of enmity is angry and impetuous, gives untimely annoyance to men and shows mercy or pity to none. That of slander speaks nothing but lies and is a stranger to truthfulness. The make-bating demon is broken-hearted from fear of God, in as much as he is the cause of quarrel and enmity between two persons and tries to destroy the harmony existing between them. The foolish demon of ingratitude does not recognise good sense and virtue and is absolutely devoid of gratitude or wisdom: on the contrary virtue and vice make no difference to him.

The striking similarity of a great part of the conversation in this passage between Emperor Noshervan and Vazorgmeher to what we meet with in the original work drives us to the clear inference that the poet Firdusi had with him a number of historical works on the Sassanide period and this among them and that he reproduced a part of its contents in his "Shahnamah."

Again in an appendix, containing a collection of many of the wise writings of Persian, Roman, Arabian, and Hindu savants, which Abuali Mahomed, the son of Mahomed Maskuyè and a learned Muslim author, has added to his work called "Zavedane Kherad", * he thus speaks of "Ganjesayigan":—

کلمات بزرگمهر بزرجمهر که از حکماء مشهور است میگوید دیدم دنیا را باتغیر و زوال و اهل دنیا را در کرو مانمهای چیزهای و کسی که تلف شد یا میشود و متاع دنیا را اندک و خوف و زوال آنرا بسیار و زندگانی در آن ناقص و نیز دیدم که اگر دنیا بتمام یک کس را بود و بتمام مطالب و آرزوها خود از زن و فرزند و عزت و احترام و تسلط بر دشمنان برسد و از آفات و مکروهات در امان باشد و در کمال فارغ بالی سالهای سال که نهایت عمر آدمی تواند بود زندگانی نماید تا وقتی که بدنش فرسوده شود و حسن و جمال از وفارقت کند بصد سال نکشد و این مدت خود معلوم که در حبیب ملک بزوال چه باشد و بعد از و باندک زمانی جمیع آنچه جمع کرده بود متفرق گردد و بذهای که گذاشته خراب شود و نام او از یاد رود و جیش فراموش و اندوخته او و مال کسب او فاسد و خیال و حکومت او منتقل و اموال او بمیراث خواران متصل گردد مگر تقوی و نیکوکاری که عامل آن خراب و ضایع نمیشود ذکر جمیل او در دلها باقی میماند برانشدم که احتراز کنم از هر شر و بدی که باعضای و جوارح کردنی باشد و در دل کره ز دنی و نزدیک کردم نیکوکاری و باندوختن آشنای که باعث یاد آوری و ذکر خیر بود بذابری اینسخندان را که بطریق سوال و جواب نوشتهام یادگار گذاشتم اگر کسی گوید که کیست اولی بسعادت گوئیم آنکه گداهان او کمتر باشد اگر گویند گداهان که کمتر است گوئیم آنکه قایم تر باشد بدین خدا و دور تر از دین شیطان اگر گویند دین خدا کدام است گوئیم نیت نیک و گفتن و کردن خوب اگر گوید چیست نیت نیک گوئیم میان روی و گفتن خوب راستی و کردن خوب جوانمردی و در گزشتن از لغزش مردم

* This Persian work was printed and published in Persia in the Yezde-zardi year 1246 by Mr. Manekji Limji Hoshang Hataria.

“The words of Bujorgmeher:—Vazorgmeher, who was a well-known savant, speaks thus:—

I saw that this world was liable to destruction and to change, that the men of this world deplored the injury that happened to anything or any person, and that the wealth of this world was unstable and liable to great loss and did damage to life. And I further saw that, even if the world did in every respect exist for one person, if he realized every desire and wish of his, *e. g.* about (his) wife, children, honour, dignity, and victory over his foe, if he remained safe from misfortunes and disagreeable things, and if he spent his life, just as human life can be spent, from year to year in perfect ease, yet after a century's lapse his body would be destroyed and his virtues and his beauty would separate from him. Then will he himself know what is to happen to him in the region free from harm (*i. e.* in the eternal world hereafter), and (find) that the wealth he has amassed will be distant from him in a short time, that the houses he has built will be desolate, that his name will not be remembered, that his army will forget him, that the goods he has acquired and the works he has done will go to nothing, that his thought and government (*i. e.* the public opinion about his government) will be changed and his wealth will go to his heirs; but the works which are charitable and help-giving in the future world and which he may have done (here) will not deteriorate or suffer any harm and the memory of his worth will be lasting in the hearts of men. Hence I resolved to keep away those with whom I had any dealings from doing bad and vicious deeds or

entertaining their thoughts in their hearts and to bring them on the side of doing good deeds and acquiring the friendship of angels. And in this lay the cause of my own remembrance and thankfulness to God. Hence I have written these words (*i. e.* what follows) in the form of questions and answers and I have considered them a work of my memory (*i. e.* a work commemorating my life.)

If any one ask, what man is the most fortunate?

Then I say, he who commits no sins whatever?

If any one ask, what man commits no sins whatever?

Then I say, he who firmly adheres to god's way and keeps great distance from that of Satan.

If any one ask, what is god's way?

Then I say, virtuous thought, good speech, and good deed.

If any one ask, what is virtuous thought, good speech, and good deed?

Then I say that virtuous thought consists in thinking honestly, good speech consists in truthfulness, and good deed consists in charity."

In this manner the catechetical work of Vazorgmeher is reproduced in "Javedane Kherad" from pages 49 to 66. But the arrangement of the questions and answers in this book does not correspond with that in the Pehlvi work and on examination several of the

questions and answers are found to have been transposed in the former work.*

The Pehlvi work consists of 160 questions and answers but by no means ends here. It is followed by another portion which is written in continuous prose and without any questions and answers. Under the impression that this continuous text was the work of another hand the copyists of the book have detached it and transcribed the first part only. It is on this account that in many of the books this work concludes only with the first portion and that the author of "Javedane Kherad" gave in his book the Persian translation of that part only.

In the copy of "Ganjesayigan" made by the late Dastur Rustamji Behramji Sanjana and his grandson, the late Dastur Tehmulji Navrosji Rustamji Sanjana, the portion of questions and answers is immediately followed on the same page by the other portion of continuous prose. Again the latter portion—from paragraph 159 down to the very end—concludes with the opinion that the wealth of this world is unstable, an opinion which Vazorgmeher has also put in the beginning of his work. This convinces me beyond all doubt that the plain prose text is penned by the same author and so I have inserted it here as a part of the original work.

Mr. C. R. Markham in his account of King Noshervan's reign in his learned history of Persia (see the edition of 1874 A. D. pp. 83-86) writes as follows about this eminent statesman:—

* Vide "جاويدان خرد" (Mr. Manekjee Limjee Hoshang Hataria's Persian edition of 1246 A. Y.)

“His minister, Abujorg-a-mihir, was a man of extraordinary wisdom, whom he had raised from the lowest station at Merv. His virtues and talents shed a lustre even on those of the great monarch who employed them. He is said to have introduced the games of chess and draughts from India into Persia.

This great king was succeeded by his son Hormazd who had been educated by Abuzarg-a-Mihir, the famous minister of Noshervan, and often called by Roman writers the Seneca * of the East.” Then comes a note of the same learned author on the death of Abuzarg-i-mihir. It runs thus:—

“Hormazd put the virtuous and learned Abuzarg to death, on a suspicion that he had become a Christian.”

I do not agree with this view about the minister's death and know of no authentic work which can support it. For along with Abuzarg-i-meher three other ministers of king Noshervan, by name Yazdagosp, Mahaajur, and Zarthost were successively killed by Hormazd who was afraid of their extensive influence and authority in the kingdom. When Noshervan asked Buzorgmeher, Yazd Gosasp, and the other fore-sighted ministers mentioned before, to point out that one of his two sons whom they considered fitter for his throne, they all expressed their dislike of the idea of Hormazd's coming to the throne on the ground of his being the son of the daughter of a Roman emperor. Noshervan, however, of his own accord and

* A celebrated Roman philosopher who lived in the first century of the Christian era.

at the suggestion of other state-officers of his gave the throne to Hormazd. Hence the latter, from the fears that he entertained of his self being dethroned and some body else put instead by those ministers, murdered them.

The truth of this assertion can be proved from a passage in the Shah Namah, where the subject of the murder is narrated in the following strains :—

دو زین هر سه پیر و یکی بد جوان	سه مرد از دبیران نوشیروان
دبیر خردمند باقرو چهر	چو ایند گشسپ و دگر بوزمهر
خردمند و روشن دل و شاد کام	سه دیگر که ماه آذرش بود نام
چو دستور بودند و همچون وزیر	بر تخت نوشیروان این سه پیر
یکایک برآرد بذاگاه کرد	همیخواست هر مز کزین هر سه مرد
که روزی شو نداند رونا سپاس	همی بود از ایشان دلش پرهواس

“King Noshervan had three learned men, of whom the first was Yazdagosp, the second, the wise and famous Abuzarg-i-Meher, and the third, Mahaazar. Of these two were old and one young. As these three men were not only ministers but men of authority in Noshervan’s court, Hormazd was conscientiously afraid of them lest they should some day prove ungrateful to him. He hence determined to kill them all at once.” After the successive murders of these men, Hormazd Noshervan, in consultation with a nobleman, named Behram, the son of Ajarmeher, contrived a plot against the life of another nobleman, named Simah Burjin, and made the former utter false charges against the latter. In Firdusi’s description of the contest that ensued thereon between these two men occurs an allusion to Buzorgmeher,

Yazdagosp, and Mahaajar's protest to Noshervan against placing his eldest son Hormazd on the throne. It is as follows :—

ز سیماء بوزین تو نیکي مخواه	چنین گفت بهرام کایراد شاه
که نه مغز بادش بتن در نه پوست	که ویرانی شهر ایران ازوست
بدان بدتری برکند داورى	نگوید سخن جز همه بدتری
بد و گفت کای نیک یار کهن	چو سیماء بوزین شنید این سخن
چنین دیورا آشنای مده	ببد برتن من گواهی مده
ز گفتار و کردار اهریمنی	چه دیدی ز من تا تو یار منی
که تخمی پراگندی اندر جهان	بد و گفت بهرام آذر مهان
وز آتش نیابی مگر تیره دود	که آن بر نخستین نخواهد درود
بر تخت شاهی بزانو نشاند	که کسری مرا و ترا پیش خواند
چو ایزد گشسپ آن مه خوبچهر	ابا موبد موبدان بوز مهر
کرا زبید و کیست باقرهی	بپرسید کاین تخت شاهنشهی
که باشد بشاهی سزاوار تر	بکتر دهم یا بمهر پسر
زبانرا بیاسخ بیدار استیم	همه یکسر از جای بر خاستیم
کس اورا بشاهی خریدار نیست	که این ترک زاده سزاوار نیست
بدلا و دیدار چون مادر است	که خاقان نژاد است و بد گوهر است
کنون زین سپش مروترا این جزاست	تو گفتی که هرمز بشاهی سزاست

“Behram answered (king Hormazd), O generous king, expect no virtue from Simahburjin ; for through him has the city of Persia become a wilderness. He is totally senseless, he never speaks anything that is not vicious, and by vice he confounds justice. On hearing such expressions (of Behram,) Simahburgin (thus) addressed (him), O my old friend, do not speak wrong things about me and be not thus a friend of the devil. From the time that you have been my friend till this moment what evil have you found

in my expressions and actions? To this Behram, the son of Ajarmeher replied, why should you not be the first to taste the fruits of whatever you have sown in this world? From fire you can obtain nothing but black smoke. When king Noshervan called you and me along with Yazdago-sasp, Mahaajar, and that *mobedan mobed*, Abuzorg-i-Meher, to the throne and, setting us on our knees, asked the questions, Who will grace this imperial throne? Who is fitted for it by natural gifts? Shall it be given to the older or the younger son? Who is fit for sovereignty?, we all rose up and uniformly answered, that this Turk of evil descent, born of the daughter of a Roman emperor, was not fit for sovereignty and would be liked by no one, being, as he was, an image of his mother in complexion and stature. You, however, asserted his fitness for sovereignty and for that (assertion of yours) you must get this special reward."

In addition to the "Ganjesayigan" I have in this book inserted three other Pehlvi treatises. One of them is called "Andarze Atrepat Máráspandán," the other, "Madiganechatrang," and the third, "Andarze Khusroe Kawadán." The first contains precepts about religion and worldliness delivered by Dasturan Dastur Adarbad Mah-respand to his son Zarthost. The second contains an account of the game of chess, introduced into Persia in the times of Emperor Noshervan by Devsaram, king of India, and of the game of Vinearthsadar, invented by Buzorg-i-Meher; while the third contains admonitions given by king Noshervan to his ministers and nobles.

A Gujarati translation of "Andarze Atrepátam Máh-respandán" was published in the year 1866 on behalf of

the "Society for making researches into the Zoroastrian Religion" by Ervad Sheriarji Dadabhai Bharucha. As this version is very scarce and requires a great deal of improvement, I have inserted here my own translation of the work.

Dasturan Dastur Adarbad Mahrespand flourished in the time of Hormazd Shahpur, the grandson of Ardeshar Babekan, the founder and the first kings of the Sassanian dynasty. This learned Dastur had miraculous natural gifts and enjoyed the dignity of a prophet. By his miracles and his religious explanations he, in his own times, brought over the several non-Zoroastrian nations of Persia to his own religion and firmly established their faith therein. This highly proficient Dastur also wrote several works in Pehlvi and composed many prayers in the then current Pehlvi and Pazand languages. Of these latter there are several now extant, such as Patet Pashemani, Duva Nam Setayeshne, Afrine Gahambar, Setayeshne Amehospandan &c., &c.

In the Pazand prayer, called "Afrine Panzi" and composed in the time of Emperor Noshervan Kobad, the holy souls of all the religions men of Persia—kings, heroes, Dasturs, and leaders of religion—who helped and propagated the good faith and who lived from the time of the holy prophet, Zarthust, to that of Emperor Noshervan are remembered and a brief laudatory account of their works is given. The soul of Dasturan Dastur Adarbad Mahrespand is remembered therein after that of Emperor Ardeshar Babekan and he is there put down as one of the Peshwa Mobeds (*i. e.* priests whose rank is as

high as that of a prophet) possessing the power of the invisible angels.*

I first translated "Madiganechatrang" in 1854 A. D. and in the month of August of the same year published it in the literary monthly, "Jagatpremi," which was then edited by a clever gentleman of our community and the present magistrate of the Girgaum Police Court, Mr. Dossabhai Framji, C. S. I. Bating some slight alterations the present translation is exactly like the other just mentioned.

The text of this treatise, inserted in this book, has been collated with and corrected on the basis of that of three other manuscripts. The first of these manuscripts was written in the year of Yezdezard 627 and bears no name of the writer. The second was written by the late Dastur Rastamji Behramji Sanjáná in the year of Yezdezard 1131. The third is a copy of the second made out in the year of Yezdezard 1148 by the above mentioned deceased Dastur Rustamji for the late Dastur of Surat, Kausji Rustamji. The first two of these manuscripts are in my possession, while the third is in the library of the Parsi Panchayat of Bombay.

The Shahnamah proves to us that a king of India, to test the mental powers of the savants of Noshervan's court, sent him the game of chess and that it was elucidated

*

May "the strength of this prayer" descend on the souls of all the religious nobels and leaders of religion possessing invisible strength and with them on the soul of Adarbad Mahrespand.

by his wise minister, Buzorg-i-Meher. But the account of the game of "Virearthsadar," invented by Abuzorg from his knowledge of the tenets of Zoroastrian faith and taken, by the order of Noshervan, to India to be interpreted by the alumni of the royal court there, does not exactly tally with that given in the Shahnamah.

Of the Pehlvi treatise of "Andarze Khusroe Kawandan" I found only two copies. The first was done by the late Dastur Rustumji Behramji Sanjana for the late Dastur of Surat, Kausji Rustamji. The second was done by Dastur Rustumji's grandson, the late Dastur Tehmulji Navrosji Sanjana, for his own library and is at present in my possession. The text given here is the result of a careful collation of these two manuscripts.

The text of the Pehlvi works inserted here is given exactly as it stands in the original. To this is added a transliteration of the same in Zend characters and a vocabulary of all the important words occurring therein. A faithful translation of these works, both in Gujarati and in English, is also given.

Finally it must be pointed out that the destruction and loss of our religious books is to be ascribed as much to their paucity as to the little attention that my co-religionists pay to their study. One would surely fail in the attempt, if he made any, of acquiring from the Zoroastrians of our original country, Persia, copies of all those books that, having escaped destruction, now remain with our Dasturs and Mobeds in India. Even at the present day he will hardly be able to procure from the Zoroastrians of India six or seven copies written over ten

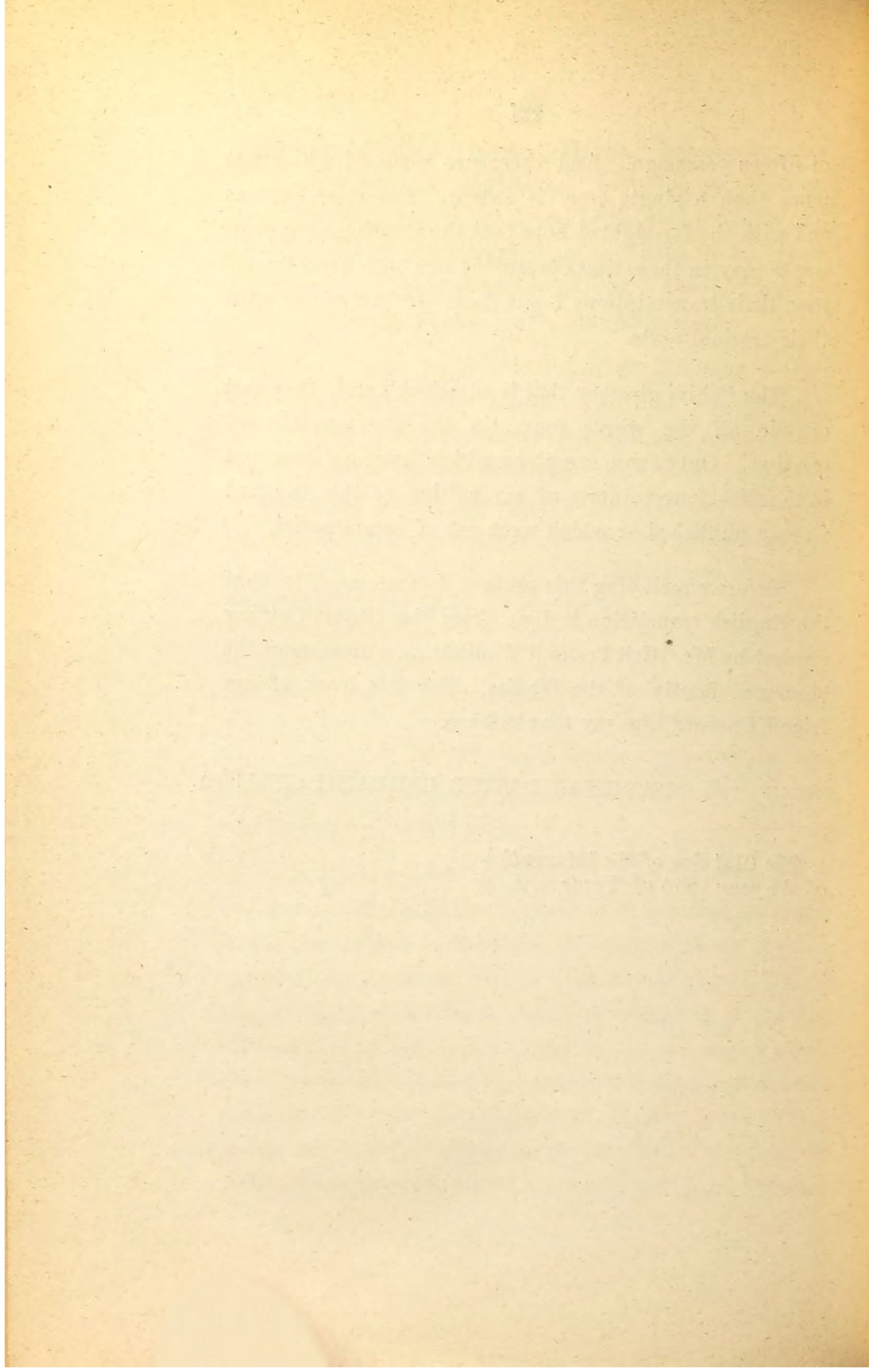
or fifteen years ago. And there are some of which not more than a single copy is extant. For these reasons and with the far-sighted hope that the printing of ancient works may in these times preserve them better and longer than their transcriptions I put these works forward with their original texts.

The Pehlvi glossary that is attached hereto does not contain all the words found in the above-mentioned treatises. Only those are given which have not occurred in the first four volumes of my edition of the Dinkard already published or which were not of common use.

Before concluding this preface I must mention that the English translation is done from the Gujarati at my request by Mr. Hirji Pestonji Wadia B.A., a member of the honoured family of the Wadias. For this work of my friend I accord him my thanks here.

PESHUTAN DASTUR BEHRAMJI SANJANA.

*The 21st day of the 1st month }
of the year 1254 of Yezdezard. }*

PREFACE

TO THE

ENGLISH TRANSLATION.

It is with some diffidence that these translations are put forth before the reading public. It is not easy to render an ancient author, even with a knowledge of the language in which he wrote; it is far less so to render the same second hand without any such knowledge and on the basis of a translation in a modern language. That such a rendering may lose the spirit and miss the peculiarities of thought and style of the original is more than probable. The translator, however, ventures to say that he has tried his best to give a strict and accurate version of the Gujarati translations of Dastur Peshutan which, he is assured, are exact and faithful to the original. Hence a perfectly literal rendering is given, wherever it appeared from the Gujarati that any peculiarity of expression or mode of thought of the original was to be brought out or that a more free version was likely to violate the sense of the original, and a somewhat free one where no such difficulties were to be obviated. Expressions on the other hand that cannot be translated except in a lengthy and roundabout way are put down in their original form: while the preface and the notes have been rendered more freely. If the language in some places has for these reasons become heavy and uncouth, let it be remembered that this was to some extent inevitable and that a more free rendering, while it would have better suited the tastes of the general reader, would not have sufficiently answered the needs of the students of Pehlvi. In conclusion the translator hopes that the faults and imperfections—if any have ensued in spite of this attempt to steer midway—will be gently overlooked.

HIRJI P. WADIA.

1893

1893

1893

1893

GANJESHÂYIGÂN.

With the power and aid of the holy god and all the rest of the invisible angels, as well as at the given command of the king of kings, Khusro,* (*i.e.* Noshervan the Just), I, Vazorgmithra,† the son of Bukhte and minister of the council of consultation of the subjects of the land of valiant Khúsro, have written this small work, to give good advice to those of the performers of excellent works who may have been born in this world to do good and noble deeds. 1

I have given it the name of “Ganjeshâyigân” (or powerful wealth), inasmuch as everything belonging to this world is apt to be destroyed and spoilt and mutable, and as even that gift (*i.e.* the wealth of this world) is acquired through god by him alone who is fit to possess it. Hence such a man in the course of his in-

* This is the real name of the famous king Noshervan the just, of the Sassanian dynasty. On account of his religious and philanthropic spirit people used to speak of and recognise him by the laudatory title of “Anoshervan.” The Poet Firdusi, speaking of him in his “Shahnamah,” gives him the name of كسرى (kasri) and not of Khúsro, and other Persian writers have followed him in this point. The title of Kasri, given to the kings of Persia, was formed from this name خسرو (Khusro). The Emperors of Rome adopted the word, with slight alterations and in the new form of كسار (Kaiser) or Caesar, as their title and since then have always been called the Caesars. The title of “Kaiser-i-Hind” (the ruler of all the mighty kings of India), assumed by our fortunate Empress Victoria of England, also owes its origin to the name either of the Keyani king Kaikhusro or of the Sassanian king, Noshervan the Just. The original word Kushro خسرو can be traced to the word هوشرو Hushrav in the Avesta, which means “virtuous” or “famous.”

† This is the name of the noblest and most proficient of all the ministers of Noshervan the Just. The name “Abujarg-i-Meher,” used by Persian authors, is derived by them, with slight changes, from its original in the Pehlvi tongue.

dustury gets the most of it with the least trouble. He thus becomes very wealthy, attains authority, performs works of the noblest kind, obtains the highest dignities, and acquires the best reputation. With it he does works* that lengthen the lives of men, increase their progeny and posterity,† cause them to nourish noble hopes ‡(of the other world), bring him good recompense,§ profit mankind by the justice they do and by their authority preserve his subjects, and all others which are likely to contribute to the happiness of mankind in this world and lead the Zoroastrians to the path of high honours.

Such works of his are supposed to attest to and un-animously point out his clear foresight which discovers the unstableness of many an object in this world. For indeed, in the space of a hundred years, the body of the best of heroes will perish and his strength will be destroyed. Before the lapse of three centuries will a family be reduced to evil plight, its name will be lost in oblivion and remem-

* By works lengthening the lives of men are to be understood hospitals, charitable dispensaries, and such other places and works as may be built by wealthy men with their wealth for the recovery of human health. They also include all such other arrangements as may be made for the prevention and extirpation of pestilences and diseases, for the relief of men from famine and insufficient crops, and for the invigoration of human and animal life.

† By works that increase progeny are to be understood such arrangements as may be made for the timely marriage of men and women of one's own community and for their future moral behaviour, or such acts as may remove the differences arising between husband and wife, reunite those in peace who may have been separated from each other before, and thus multiply the progeny of our co-religionists.

‡ By works causing noble hopes to be nourished are meant such good works, done by wealthy men with their wealth, as procure them glory in this and give them hopes of attaining high dignity in the other world.

§ By works bringing recompense &c., are understood works which, done in this world, procure to their doer honour and happiness in the other.

bered no more, and the holy places of the Mazdiasnians will be utter wildernesses and will be used for unclean and impure purposes. So too will its progeny and descendants be reduced to a very mean condition of life, its former prosperity will vanish, its efforts (to regain that state) will all be bootless, and its laborious exertions go to naught. Nay even the kingship of the kings of this world and the wealth that accompanies it will not last; but the deeds of *frasokereti** (or charity) done by one in his good times will be everlasting and indestructible. The voice of purity, the glory appertaining to *frasokant*, and good actions can be snatched away by none.

Now just as I have in me the desire and zeal to do virtuous deeds and keep aloof from sin, so also I, as far as I am able, prevent the lords of this universe (*i. e.* kings) from using their authority badly and with the faculties of intelligence and observation, as far as I have them, keep myself at a distance from all kinds of sins. As I am a firm believer† in the existence of angels and destruction of

* *Frasokereti* or *frasokant*.—This expression is derived from the word *فراسکریتی* *frasokereti*, in the Avesta, which originally signifies a work or contrivance of a high kind. It is used to denote the work of improvement to be done on the judgment-day. It also signifies deeds that will obtain happiness for men at the time of the resurrection.

† The purport of this sentence is that he alone who is a genuine believer in all the doctrines mentioned in this passage should be considered a true and religious follower of Zoroaster. For the various truths about the immortality of angels, the destruction of devils, the soul and the intelligent faculty that leads it to the right path, the place in heaven and hell respectively assigned to the virtuous and the vicious, the state of contentment and restlessness which the souls of good and bad men are respectively subject to on the third night after they quit this world, and the calculation (of sins and good deeds that is to be made) at the time of the resurrection and of the final imperishable embodiment of man are clearly pointed out by the doctrines of the Mazdiasnian faith. This pious minister asserts himself to be a full believer in these doctrines, because no one was formerly considered a Zoroastrian unless he declared his true belief in them.

devils,* in *din*,† in *ravan*,‡ in heaven and hell, in the third night after the death of man§ and in the final calculation (of the good and bad deeds of men) to be made at the time of the resurrection and of the final imperishable embodiment of man,|| and as I have a liking for the purity and comfort of my body, *ravan*, and soul, and for every virtue that exists either in this world or that, I have, as a monument of my life in this world, introduced certain explanations about them here.

* This expression signifies that angels are immortal or eternally living beings and can in no way whatever be hurt or injured by Angremainius or devils, and that, after the final improvement is effected at the time of the resurrection, the movements and existence of devils in this world will no more continue and all the *drujs* will finally be destroyed.

† This word denotes that natural faculty with which man is endowed by his creator. The functions of this virtuous faculty are to acquaint men of the punishment inflicted on sins and of the recompense due to good deeds, to offer to them advice and explanations about the ways of angels, and thereby to keep off the thoughts and ways of devils from them.

‡ This is a mysterious power of the soul infixed in man by god. All these mysterious powers are granted by the Creator to man during his life-time to prevent his treading the wrong path. As long as man lives, they make their abode in certain various parts of his body, but when he is reduced to the state of death, they get mixed with his soul. This soul is made in the next world to account for the good or bad deeds its man may have done in this world and gets a good or bad recompense accordingly.

§ By this expression is to be understood the night of the third day as counted from the day of a man's death in this world. According to the tenets of the Zoroastrian faith, the soul of a dead man, after quitting its tenement of this world, lingers on earth for three days and nights under the care of Sorosh Aso and at the end of the third night and at the time of the rising sun goes with the aid of Sorosh Aso to the other world. But first of all it has to present itself at the court of justice that is instituted for the investigation of the good and bad deeds done by man here. There it sees before itself a representation of the virtuous or vicious deeds committed by its man in the shape of a handsome or ugly woman and, after justice is meted out to it, repairs to the place assigned to it for its happiness or misery.

|| The import of this expression is that the holy god will on the judgment-day re-animate all the dead of this world and, after calculating that part of their penalty, inflicted on them for their sins, which yet remains to be undergone and punishing them hard for the space of three nights, will ultimately grant them an imperishable body.

Q:—What man is the most fortunate? 2

A :—He who commits sins of no kind whatsoever.

Q:—Who is the man that commits no kind of sins? 3

A:—He who remains most true to the ways of angels and he who keeps himself farthest off from the ways of devils.

Q:—Which is the way of angels and which of devils? 4

A:—Virtue is the way of angels, vice that of devils.

Q :—Whence arises virtue, whence vice? 5

A :—Virtue arises from (the three ways of) *humata hukhta* and *huareshta* ; vice from (the three ways of) *dushmata duzúkhta* and *duzuareshta* *

Q :—What is meant by *humata*, *hukhta* and *huareshta* ? 6
What by *dushmata*, *duzúkhta*, and *duzuareshta* ?

A:—By “humata” is meant the act of thinking virtuously, by “hukhta” † the act of being charitable, and by “huareshta” the act of living according to the principles of truth. By “dushmata” is meant the act of thinking viciously, by “duzukhta” the act of being miserly, and by “duzuahreshta” the act of doing injustice.

* The Avesta says thus :—

၁။ မြန်မာ့အလင်းတိုက်။
 ၂။ မြန်မာ့အလင်းတိုက်။
 ၃။ မြန်မာ့အလင်းတိုက်။
 ၄။ မြန်မာ့အလင်းတိုက်။
 ၅။ မြန်မာ့အလင်းတိုက်။
 ၆။ မြန်မာ့အလင်းတိုက်။
 ၇။ မြန်မာ့အလင်းတိုက်။
 ၈။ မြန်မာ့အလင်းတိုက်။
 ၉။ မြန်မာ့အလင်းတိုက်။
 ၁၀။ မြန်မာ့အလင်းတိုက်။

“If any man thinks well, speaks well, and acts well in this world, his soul (in the other world) will make its abode in intensely illuminated places: but if any man thinks ill, speaks ill and acts ill, then his spirit has for its abode the intensely dark places of hell.

† “Hukhta” is expressed to mean “the act of being charitable.” The reader should understand it to mean this, that man ought by his tongue to give every man such advice and speak to him such words as will do him good, or should disinterestedly recommend any one to any good man, so that the former be benefitted, or should by tendering explanations of his religion to those who tread the wrong path make them tread the right one, or should liberate theirs souls from the bonds of hell and so forth.

7 Q:—In what way is one supposed to think virtuously, to be charitable, and to live according to the principles of truth? In what way can one think viciously, be miserly, and act unjustly?

A:—One is supposed to think virtuously when he, finding the produce of his wealth in this world to exceed all his wants, takes delight in doing with it such works* as render the body comfortable and prevent his soul from going to hell. One is supposed to be charitable when he does not keep off the part (of his deeds) pertaining to his body from his body and that pertaining to his soul from his soul.† One is supposed to live according to the principles of truth when he behaves truly and sincerely towards his own soul.‡

One can think viciously by considering this world to be made for his pleasures only and by deeming the next one a prison and consequently preferring to do such things as, after the destruction of his body in this world, will subject his soul to pain and punishment. One can be

* This means that, if any one has acquired through the grace of god wealth which is more than sufficient for the satisfaction of his actual wants, he should spend the superfluous portion of it in founding places that contribute to the comfort of the human frame e. g. hospitals, caravensaras, dispensaries, gymnasia, and industrial schools. In the same manner, to prevent by explanations of the tenets of his faith the souls of men from suffering the injuries of hell, he should open religious colleges and schools and cause explanatory lectures and sermons to be delivered at various places by priests who are proficient in their religion and thus let the race of the Mazdiasnians be taken for one which affords happiness to men in this world and saves their souls in the other.

† The purport of this sentence is that men should not refrain from doing such works as are necessary for the preservation of their person and such as are essential for their souls to obtain a higher kind of happiness.

‡ A man acts truly and sincerely towards his soul when he resists his evil passions and such other emotions as lead him to harbour thoughts unfit for the good of his soul (after death) and when he directs his conduct in this world according to *asnidēkhherad* and the other good principles connected with it.

miserly by severing the part (of his deeds) pertaining to his body from his body and that pertaining to his soul from his soul. One can act unjustly by spending his life in submission to bodily desires (*i. e.* passions of the flesh), (in doing unholy deeds), and in deceiving his soul.

Q :—Who is the most competent to do good work ? 8

A :—He who is the wisest.

Q :—Who is the wisest man ? 9

A :—He who knows the body's ultimate fate, recognises the enemies of the soul,* and is able to protect himself from such enemies virtuously and fearlessly.

Q :—Explain what you mean by “the body's ultimate fate” and “the enemies of the soul” so as to enable the wise to have a clear conception of them ? 10

A :—“The body's ultimate fate” is its destruction. “The enemies of the soul” are the following several *Drujs*,† who are created by Angremainius and placed in men's hearts to deceive them, to make them miserable (by depriving them of the bliss of the other world), and to resist (their virtuous efforts.)

Q :—What are those demons and how many are they? 11

A :—They are avarice, want, anger, jealousy, stubbornness, evil lust, enmity, sloth, makebating and slander. They are ten in all.

Q :—How do the attributes pertaining to these demons tyrannize over men ? 12

A :—The attributes of avarice make men quite discontented and cause them to seek shadowy good. Those of

* By the expression “soul” is meant the spirit that goes up after man's death.

† By “*Drujs*” here are meant those insidious evil passions which instigate men to deviate from the right path.

want cause them to suffer miseries themselves and to do great harm to others. Those of anger make them ungrateful and give them strength to do evil deeds. Those of jealousy create in them the desire of destroying another's happy condition and teach them to entertain vicious hopes (about others). Those of stubbornness make them litigious. Those of evil lust make them selfish and injurious to the interests of others. Those of enmity make them terrible and cruel. Those of sloth make them idle and forgetful. Those of the make-bating devil teach them to be hypocritical and to conceal true facts, and those of slander make them unworthy.

- 13 It is also known (according to our religious doctrines) that, when Angremainius brought these attributes forth to put the creatures of Ahurmazd to hardships and to make them ignore in their minds (the ideas about) the recompense of virtue and punishment of vice (which are) connected with the work of final improvement, Ahurmazd to check the influence of the before-mentioned demons and to aid man kind, gave them *asnidehkherad* (inborn intellect), *gososarut-kherad* (understanding acquired by learning), good temper, hope, contentment, *din*, desire of questioning learned men (about various things) and such other mysterious principles as would preserve men from the mischievous effects (of the evil attributes).

- 14 Q:—What are the functions of these several mysterious powers?

A:—The functions of “*asnidehkherad*” are to keep one's self on the alert by keeping him in dread of sinful deeds, to prevent him from doing profitless work, to (make him) use the surplus produce of his terrestrial wealth

for his final bodily comfort, to increase by its means the number of works done by the soul for “*frasokant*” (*i. e.* improvement in the next world), and thus to put a stop to his evil deeds. Those of “*gososarutkherad*” are to (make 15 men) listen to and firmly abide by such advice as is given about the path of virtue, to have a clear conception of things which vanish in our lifetime, to be familiar with those which pertain to our ultimate fate, to have no faith in those that are of transitory duration, and to take up no work which can not be successfully carried through. Those of good temper are to prevent the body from contract- 16 ing bad habits and from entertaining the evil desires of evil passions, to make it possess good habits, to adorn it with virtuous attributes, and to maintain its consequent nice appearance. Those of hope are to engage his body in work and to 17 teach him to labour for good deeds. Those of contentment are 18 to prohibit him from harbouring dishonest wishes to cause a habit of disgust to spring in him from his discontent, to keep him always full of fear of dishonesty, to allow him for no reason whatsoever to do works which are likely to cause him ultimate repentance, to make him acquire things worthy of his choice, and not to let him draw upon himself troubles and harms for things that cannot but be as they are (*i. e.* admit of no change). Those of *din* are to acquaint him with the punishment of sins and 19 the recompense of good deeds and, by explaining to him the ways of the angels and the admonitions respecting them, to keep him off the paths of demons. Those of the desire of questioning learned men are to save him 20 from evil desires and selfishness and to teach him to so behave as to preclude all possibility of any harm ensuing to him from his deeds being attributed to his fault.

21 Q:—Saving these mysterious gifts, what other invigorating attributes are found in the human frame?

A:—They are the sense that keeps man cautious, the mental power that fulfils its aim, the spirit that keeps his mind in its place, the attribute that maintains him in splendour, the habit that improves him (and frees him from vice), the spirit of contentment that preserves his good faith, the hope that ennobles him, the eyes that keep him pure, the faculty that makes him discerning, the *farohar* that exerts itself (for virtue's sake) and such others.

22 Q:—What is the origin of man's good qualities?

A:—(It is) knowledge and intellect.

23 Q:—What kind of knowledge and intellect is good?

A:—That which can fearlessly guide man and save him from sins and miseries.

24 Q:—Which is the better faculty in man, intellect or prudence?

A:—They are both equally good: the former for acquiring knowledge of what is to be done, the latter for making its choice.

25 Q:—What is good disposition?

A:—(It is) the habit of speaking courteously and suavely.

26 Q:—What is good habit?

A:—(It is) the desire of longing from within for the paradise of angels.

27 Q:—Which is the good road?

A:—That of virtue.

28 Q:—Which is the best of all desires?

A:—That of leading a sinless life.

- Q :—What act of charity is good ? 29
- A :—That done with the wealth of contentment.*
- Q :—What is good work ? 30
- A :—That of remembering one's religion.
- Q :—What is virtuous prudence ? 31
- A :—(It is) that by which men tread the path of virtue and are able to free their souls from the bonds of hell.
- Q :—In what does (man's) honour lie ? 32
- A :—In good friendship and a good saintly life.†
- Q :—By what does man earn greater glory ? 33
- A :—By industry.
- Q :—What is the most tyrannical enemy of man ? 34
- A :—His evil deeds.
- Q :—Which is the better quality in man, education or good habits ? 35
- A :—Education makes man noble, good habits endow him with a virtuous disposition : education is a corrector of man, good habits the guardian of his soul. Now all 36 kinds of good qualities, such as good temper, intellectual habits, and others which reside in the human frame, do not harm or injure man. For he who has good 37 sense is not at a loss to think ; he who is endowed with 38-39 good qualities is not proud ; he who has reasoning 40 powers is no make-bate ; he who is good-natured is not spiteful ; he who has the wealth of patience is no fault- 41 finder ; he who possesses a good disposition is no miser ; he 42-43 who reasons well does not hurt (himself or others) ; he who 44

* By this is meant the wealth acquired in trade which is carried on honestly and in conformity with the rules of morality. It is different from that obtained through avarice and immorality.

† By good friendship is designated one's familiar contact with good men and their company and by good saintly life, a life of contentment and of disregard of worldly things in which one tries to walk on the road of heaven alone.

45 is truthful is no evil-doer; he who has hopes of attaining
 heaven is not idle in doing virtuous deeds; he who is
 46-47 charitable is no niggard; he who is saintly in his habits
 (*i. e.* he who lives a poor but contented life) is not dis-
 48 contented; he who takes care of his person does not fall
 49 sick; he who is subservient (to divine will) is no impostor;
 50-51 he who stands in awe of god is not reckless (in his ways);
 he who walks in good society makes it no business of his
 52 to injure people; he who has sympathy is not averse to
 53 human concerns; he who is engaged in work is not idle;
 54-55 he who is industrious is not jealous; and he who is wise
 holds no affinity with injurious vices.

56 Q:—Is it man's luck or man's deed that procures him
 various things?

A:—Man's luck and man's deed have the same affinity
 to each other that his body and soul have. For the body
 without soul is a worthless skeleton and the soul without
 body is a kind of intangible wind; but when they are
 both mutually united, they give strength and do great
 good to each other.

57 Q:—What is luck and what is deed?

A:—Man's luck is essentially the cause of everything
 that he gets, his deed is the means by which he obtains it.

58 Q:—Of what kind is the wealth of this world?

A:—It is of the same kind as those things, good or bad,
 which one finds in sleep but which disappear as soon as he
 awakes from it.

59 Q:—What man in this world commands the greatest
 respect?

A:—The king who is courageous, victorious, and
 desirous of doing good deeds.

Q :—Who is the most miserable man (in this world) ? 60

A :—The sinner who acts under evil influences.*

Q :—What man is the propagator of vice ? 61

A :—He who expounds the religion of sinners.†

Q :—What man is the least needy ? 62

A :—He who is the most contented.

Q :—What man possesses the wealth of contentment ? 63

A :—He who is a doer of good deeds.

Q :—Who is a doer of good deeds ? 64

A :—(It is) he who, in no place whatever, can stand the sight of men doing misdeeds for the satisfaction of their wants.

Q :—What man aspires to (a place in heaven) ? 65

A :—The industrious man who assists mankind.

Q :—What is industry and how does it assist mankind ? 66

A :—Industry is that which prompts men to pursue virtuous avocations and to try to keep themselves free from the trouble and guilt of such deeds as are punishable. It assists mankind by teaching them to do such works as are beneficial to themselves or pertain to the good of their ultimate fate.

Q :—Whom do we call a worthy king ? 67

A :—Him who assists men in their adversity and gives them their freedom.

Q :—What thing is the most regular in its action ? 68

A :—The time a planet takes in running through its orbital course.

* By a man under evil influences is meant one, high or low, whose actions are subservient to demons and drujis.

† He is a sinner who treads the wrong path ; therefore Angremainius who is the source of all sin and imposture and those who walk in his way should be called sinners.

69 Q:—Who is likely to be best-prepared (for the other world)?

A:—He who has attained a good old age.

70 Q:—Who is the most eligible of men?

A:—He who has attained immense experience and learning.

71 Q:—Who is the gayest of men?

A:—He who has been rescued from many calamities and dangers.

72 Q:—What man should command our greatest affection?

A:—He who well represses his evil passions by his sense of shame, his anger by his powers of endurance, his jealousy by his fear of evil reputation, his avarice by his contentment, and his quarrels by (his sense of) justice.

73 Q:—Who is the most virtuous of his kind?

A:—He who deems it most just to do good to mankind.

74 Q:—What man grows famous?

A:—He who has extensive power and who triumphs (over others).

75 Q:—Who enjoys extensive power and triumphs (over others)?

A:—He who by his works and thoughts benefits mankind.

76 Q:—What persons afford the greatest delight in this world?

A:—Children of good behaviour and wives who abide by the wishes of their husbands.

77 Q:—Who is the noblest person?

A:—He who is not needy and avaricious, who makes men derive profit by holding out to them higher hopes (*i.e.* of the future world) and thus tries to be philanthropic.

Q :—What man is discontented ? 78

A :—One's injured but powerful foe.

Q :—What persons cause the greatest miseries ? 79

A :—Terrible husbands of evil constitution and children who torment their parents.

Q :—Who is the most terrible ? 80

A :—The government that injures its subjects.

Q :—Who are the most miserable ? 81

A :—Worthy persons suffering disgrace, persons in authority losing their influence, the hopeful divested of all their hopes, and the selfish who at last see the nature of their deeds, are all most miserable beings.

Q :—What persons are the most distressed ? 82

A :—A rich man who is the father of an unwise child and a worthy man who has an utterly worthless and troublesome child.

Q :—What person is the most sorrowful ? 83

A :—He who may be either a worthy person over whom advantage is taken by an unworthy one, or a learned person governed by an unlearned one, or a virtuous person over whom authority is exercised by a vicious one.

Q :—What person deserves the greatest number of (god's) gifts ? 84

A :—He who walks on the right path, is holy, harbours virtuous hopes, and commits no sins.

Q :—What persons repent most ? 85

A :—He who is obstinate, the sinner who knows his own soul and he who, wise after the event, subservient to his evil passions and devoid of all sense of honour, recognises the final result of his deeds, do all repent most for themselves.

86 Q :—Who attempts to be philanthropic ?

A :—He who does works useful (to all men).

87 Q :—Who is a man of virtuous thoughts ?

A :—He whose subordinates thank Providence for his being the means of their acquiring virtues.

88 Q :—Who is a person of bad reputation ?

A :—He who deems actions injurious to human interests to be more just (than others).

89 Q :—What makes a person in this world the worthiest ?

A :—That (desire in him) which, as long as he lives a healthy life, causes him to aspire to heaven, to wish himself to be healthy when sick, and to hanker after his soul's freedom when all hopes of bodily recovery are lost.

90 Q :—For what should men in this world be the most anxious ?

A :—For the desire of doing disinterested good to their fellow-brethren.

91 Q :—What desire is disinterested ?

A :—One which men may wish to gratify without any personal motives of interest.

92 Q :—After what do men most gape ?

A :—After things on which they fix their virtuous hopes.

93 Q :—Of what should men be most apprehensive in this world ?

A :—Of bad times, evil deeds, deceitful friends, and the influence of cruel enemies.

94 Q :—About what things should men be fearless ?

A :—About good times, virtuous deeds, sincere friends, and a merciful and just ruler of the same faith as theirs.

Q :—What are good times ? 95

A :—Those in which evil-doers do not triumph or exercise tyrannous influence over others.

Q :—What religion is good ? 96

A :—That which explicitly points out the morality of angels and the immorality of demons, the recompense of good and the punishment of bad actions, and in a proper manner enables one to behave well and to tread the good road of virtue.

Q :—Who is a good satrap and governor ? 97

A :—He who loves mankind ardently, improves their condition vastly, and deems it his duty to do good to them.

Q :—Who is a good friend ? 98

A :—He who assists and supports people in their hardships and difficulties.

Q :—Who should command our greatest affection ? 99

A :—He who is extremely courteous, sweet in his speech, and a great respecter of persons.

Q :—What person is the most odious to us ? 100

A :—He who is a proud tormentor, fault-finder, and a bitter slanderer of men.

Q :—Who is our companion at (the time of) *frasokant* ? 101

A :—Our good deeds.

Q :—Who is our enemy at (the time of) *frasokant* ? 102

A :—Our evil deeds.

Q :—What thing is that which does not deteriorate 103
and lasts as long as the time of *frasokant* ?

A :—All our good deeds in aggregate.

Q :—What thing is the best ? 104

A :—The society of good men.

105 Q :—What thing is the most advantageous ?

A :—The companionship of the learned.

106 Q :—What thing can be most relied upon ?

A :—The assertions of a truthful man.

107 Q :—What thing affords the greatest delight ?

A :—Freedom from anxieties and cares.

108 Q :—What are the concomitants of freedom from anxieties and cares ?

A :—Good times and industry.

109 Q :—What thing is the most comfortable ?

A :—A life that is free from sins and has a good end.

110 Q :—What gives us the greatest ease and rest ?

A :—A life spent in innocence and wealth of contentment (*i.e.* charity).

111 Q :—What thing is the most precious ?

A :—The love of the good and the learned for us.

112 Q :—What thing is the most shining ?

A :—The acts of the learned.

113 Q :—What affords us the greatest comfort ?

A :—The power of generous persons.

114 Q :—What makes us most miserable ?

A :—The miser's power (*i. e.* of doing possible good to others).

115 Q :—What makes us most famous ?

A :—The path of generosity.

116 Q :—What thing do we most anxiously care for ?

A :—The recompense of virtuous men.

117 Q :—What thing do we least anxiously care for ?

A :—The punishment of evil-doers.

Q :—What (desires) are the most honest ? 118

A :—The wishes of those who have the wealth of contentment.

Q :—What thing is the most fragrant ? 119

A :—Good reputation.

Q :—What thing is the most honourable ? 120

A :—Obedience to the orders of parents and preceptors.

The wisdom that is best for the human race is 121 religious wisdom. And it is a precept of our faith that the first thing every man on his attaining his fifteenth year ought to do is to know the drift of the following questions ; Who am I ? With whom am I connected ? Whence do I come ? Whither am I to return ? From what seed am I sprung and to what family do I belong ? What profession am I to follow in this world ? What will obtain me good recompense in the other world ? Do I come from the world above or do I owe my birth to this world ? Do I bear kinship with Ahurmazd or Ahri-man, with angels or demons, with good men or bad men ? Am I a man or a devil ? What path in life have I to follow ? What religion do I accept ? What things do me good and what harm ? Who is my friend and who my enemy ? Am I sprung from single seed or double ? From whom does virtue come, from whom vice ? From whom does light originate, from whom darkness ? Who sends forth fragrance, who evil stench ? From whom doth justice proceed, from whom tyranny ? Who is the author of mercy, who of cruelty ?

Now though every man gets his explanations of 122 these questions from the soul that is placed within him,

yet he derives convincing knowledge about them through his faith from his good sense. Hence (he understands that) he comes from the world above, that he owes not his existence to this world, that he is not self-born but created, that he is related to Ahurmazd and not to Ahriman, that he is connected with angels and not demons, that he is the friend of good and not of bad men, that he is a man not a demon, that he is created by Ahurmazd and not by Ahriman, that his genesis and descent is from Gayomard,* that Safandarmat (or earth) is his mother,† that Ahurmazd is his father (or his procreator in both the worlds), that he owes his human shape and likeness to Masya and Masyani who were the original descendants of Gayomard, and that it is his business and duty to acquire knowledge about his lord, Ahurmazd, who always existed, and will always exist, and about his government, which is indestructible, infinite, and pure, to see in his true colours Ahriman who is destined to be destroyed and is blind, to keep his connection with Ahurmazd and the Ameshaspands, and to always abstain from the evil remembrance of Ahriman and the demons.

The first thing he has to do in this world is to stick firm to his faith, to do works connected with it, to be

* In the Farvardin Yasht (XXIV § 87) the origin of mankind in this world is declared to be from the holy Gayomard, who is supposed to be the first mortal born in this world and from whom the Persian nation and the rest of the world are deemed to be descended. See the note in Dastur Peshutan's edition of the Dinkard (Vol. II. p. 89).

† This refers to the traditional belief about a tree which is said to have grown up after Gayomard's death on the very spot where his corpse lay and from which came forth a pair of man and woman, called Masya and Masyane. The descent of all the people of this world is traced from this pair and hence Safandarmat, the angel presiding over earth, is spoken of as the mother of mankind. See the note in Dastur Peshutan's edition of the Dinkard (Vol. II. p. 90).

mindful of it, and to obtain the food provided by it (viz., charity). He should have faith in and cherish thoughts about the good Mazdiasnian religion and prefer good to harm, good deeds to sins, virtue to vice, light to darkness, and the worship of god to demonolatry. The next thing he 123 has to do is to marry, to continue his progeny in this world and give them the required strength and food. Thirdly, he should cultivate land and make it fertile. 124 Fourthly, he should exact a moderate amount of work 125 from beasts of burden (in other words he should exact work from them according to their strength and should abstain from doing harm to them and take care of them). Fifthly, he should spend one out of the three parts of 126 every day and night in getting religious training and in asking sensible questions to pious men; * he should devote the second part to the cultivation and prosperity of the soil and should spend the third portion in eating his food, indulging in sports, and enjoying rest.

He should be quite confident of this that there is 127 advantage to him from good deeds and harm to him from bad ones; that Ahurmazd is his friend and Ahriman his enemy; that the way and the religion of each of them is different; that to one of them, viz., Ahurmazd, the creator 128 and the lord of infinite time, who always was and ever will be, belongs the way of *humata*, *hukhta* and *huareshta* which leads to heaven and light and purity; that to the other, Angremainius, who did not exist in (Ahurmazd's) creation 129 and who is ultimately to be destroyed, belongs the way of *dushmata*, *duzrukhta*, and *duzuareshta* which ought to be disliked (by men) and which leads to hell and darkness;

* See Professor Westergaard's edition of the Vendidad Fargard IV. §§ 44 and 45.

and that the latter's evil doings, injuries and losses are finite. Hence he (*i. e.* Ahriman and his evil doings) will
 130 ultimately disappear from the creation of Ahurmazd. He should further have faith in this fact that, of these two, Ahurmazd was the original creator and after him came
 131 Ahriman, the destroyer.* From the former who is the
 132 creator proceeds all virtue and all light; while from the evil-doing and sinful Angremainius comes all vice and the devils doing harm to and deceiving mankind (*i. e.* the vicious qualities in man).

133 There are also many other things which (he) ought to believe in, such as these: that (in this world at last) man's soul is to quit his body and the body is to deteriorate; that after quitting this world he is to get another body; that on the third night (after his death) he has to account for his doings (in the other world); that he is to be taken to the Chinvad bridge by passing over which he is to obtain his recompense (of virtue or vice); and that in the end Sosios is to appear in this world for the purpose of re-animating mankind and giving to each of
 134 them a final imperishable body.† He should therefore faithfully adhere to the principles of the good faith and to the Poriodakeshi religion.‡ He should maintain himself (in this world) by good thoughts, good words,

* In the Vendidad (Fargard XXII) Ahurmazd speaks about Ahriman to our prophet thus;—"I first of all created in the world above the Yazd Ameshaspands but found one person therein who, like a highwayman, injured my way. Hence to remove, beat off, and check him, I gave (to men) the powers of "Mathrespant" and "Airyaman" and by means of these two I am determined to subdue him and keep him within bounds." See the whole of the above mentioned Fargard.

† See the note in Dastur Peshutan's edition of the Dinkard (Vol. I. p. 29).

‡ By this expression is meant the primitive Yazdanparast faith which was obtained through the invisible angels by Gayomard, Hoshang, Tehmurasp, and Jamshed and propagated by them all over the world.

good tongue, and good deeds; he should associate with 135
all good men according to the canons of the good religion;
he should be at one with them in doing every work of
charity and should keep peace with them; his behaviour
towards all good men should be excellent and in keeping
with the dictates of his religion; and he should partici-
pate in and approve of the good deeds of all such as in
times past were, at present are, and hereafter will be good
men.

He who doth virtuous works during his life time is 136
considered a man of very high rank; in other words he
who does such works himself becomes thereby more
virtuous.* I for my part accept whatever tenets the 137
Mazdiasnīan faith has laid down and in them I fully
believe. And so firm is my faith in this good religion
that I will not, for the love I bear to my body or soul or
for the enjoyment of a happy or longer life or even for
the risk of my soul quitting its corporeal tenement, revile
it. I will not praise any other systems of faith; I will
not attach any weight to them; I will not believe in
them.

It is also plain that man's accountability for his 138
deeds is measured by his thoughts, words, and acts, and
human intelligence never takes hold of those things which
human conscience does not accept. Whatever men do they 139
do for this reason that in their body are placed (by nature)
three distinct ways. By means of these three ways the
three *minos* (i.e. the three invisible good faculties) make
their abode in and the three evil ones have access into man.
Just as Behman (the faculty of good thought) resides in

* See the Seventh question and its answer in "Dadestane Dini."

his mind, so also does the faculty that produces anger find its way to it. Just as good sense has its abode in his speech, so has Varun (*i.e.* evil sense) access to it, and just as there is place for Spantomaynius in his doings, so is there also a way for Angramaynius to go to them. On account of these three ways mankind ought to live under difficulties in this world (that is to say, they ought to take great pains and care about the sort of life they lead). In their desire of the wealth and goods of this world they should not give up their task of procuring the handsome rewards of the other.

- 140 Then again he in whom these three before-mentioned faculties, for which he should feel grateful to Providence, are found, is on their account able to keep his body, that is to say, his mind and his tongue and his hands free from evil thought, evil speech, and evil deeds respectively and is the only creature fit to return thanks to Providence. Man's motive in offering thanks to the holy God is to prevent his soul by some means or another from going to
- 141 hell (in other words to keep away from sin). Again from the time that man is born of his father and mother, that is to say from the time that his conception takes place in his mother's womb through his father, Astovidet (the demon of death) throws about his neck an invisible noose. (In other words the mysterious power that instigates man to sin attends him from his birth). This noose, whether he possesses good *minos* or bad *minos*, he can not remove from his neck to the end of his life. When however he finally leaves this world, it gets away from his neck on account of his good deeds, if he has led a good life ; but, if he be a sinner (it does not leave his

neck and) by its means (Vijresdev) drags him away into hell.* (In other words he is taken to hell on account of the faculty which stayed with him during his life-time and induced him to sin).

Hence all men, except blind, dumb, and disabled 142 persons, ought to take as much trouble as they can in this world and to educate themselves in a theological seminary, so that they be able to pray (to god), to know if they have committed any sins by their hands, feet, (or other faculties) in this world, and (by thus knowing) to keep aloof from them. They ought also to understand the Avesta. It is the duty of parents to instruct 143 their children, before they attain their fifteenth year, to do many of the good deeds (that are mentioned below). For those parents that give a certain amount of education of this kind to their children obtain their recompense from whatever good deeds their children do; but those that do not give it draw upon their own heads whatever iniquities their children, devoid of the strength it affords, commit. Hence (the Mazdiasnians ought to teach their 144 children within the above-mentioned age that) for purposes of virtue they should be and for purposes of guilt they should not be all of one mind, that for virtue's sake they should thank God, that they should suffer the calamities and troubles brought on by the revolving sky, that they should do such works as appertain to their duty, that they should repent of each sin of theirs, that, if it 145 is possible to avert the punishment of their sins (by any kind of charity or virtue), they should do so immediately,

* The subject-matter of this passage is also treated in the nineteenth Fargard of the Vendidad and in the Pehlvi commentary thereon.

146 that they should by their good sense crush down their wrong thoughts and wrong wishes, that they should subdue avarice by patience, anger by the spirit of endurance, jealousy by good intentions, poverty by income, enmity by peace, and falsehood by truth.

147 He should also know that the abode of paradise is good, that there is greater happiness to be enjoyed in the city of the other world, that the skyey region affords greater light, that the place of Garothman, which is full of light, and virtuous deeds are for (those who indulge in) the high hopes connected with their final and immortal embodiment, and that they are evil persons who are destined not to live such lives (*i.e.* such as are fit for this state of embodiment). And such men will not be treated with honour and respect at the time of powerful authority.* For if persons that go the wrong way (*in* other words, devils and persons that follow them and their ways) be venerably treated, vice will have its influence on mankind and virtue will be covered up.

(At that time) persons of virtuous sense will obtain power over (*i.e.* will crush down) guilt; because virtuous sense is the seed of knowledge from which grows the fruit of good sense. And good sense is the guide of human conduct in both the worlds. It is said that this good sense is a jewel to man in times of ease and that in times of hardship, misfortune, and danger it takes care of, watches and protects, and (even) consoles him.

* This means that after the time of the final embodiment of man Angre-mainius and the devils following him will be powerless and that everybody will do good deeds alone in obedience to the authority of Ahurmazd, the lord of virtue.

Again he should not in his palmy days hate any 148
 body ; for those that do so simply draw upon themselves
 hatred, ill-luck, and curses from others and are unable to
 bring forth worthy and courageous children. (Every
 Zoroastrian) should daily go to the assembly where inquiries 149
 are made from good men (*i. e.* where sermons are delivered
 by the Dasturs and Mobeds) ; for to him that much
 frequents the company of good men charity and purity
 are amply given. (In other words he is frequently
 admonished by such good people to do deeds of virtue
 and live a holy life in this world). He should likewise 150
 go to the fire-temple three times every day, and go
 through the prayer called “Atash Nyaesh ;” for he who
 goes oftener to the fire-temple (that is to the A’tash
 Behráam and A’tash A’drán) and more repeatedly goes
 through the prayer called “A’tash Nyaesh” acquires
 thereby wealth and virtue.

To prevent yourself from incurring any disgrace 151
 and your soul from committing any sin, you should be
 extremely careful not to do any wrong either to your
 parents or your master. You should also know that the 152
 boundless harm done by the infernal *Ghanamino* is
 prevented by not exercising the three injurious faculties
 which are the sight of the eye, the hearing of the ear, and
 the demon of contention.*

* What this passage means is that men by using their eyes viciously, by lending their ears to bad matters, and by their anger, do such bad deeds as injure themselves. Such a result is prevented by keeping the above-mentioned three faculties under control. For if men have no evil intentions or evil motives, they do not commit those sins which result from such intentions and motives. In the same way if they do not listen to evil talk, they do not wish to do evil deeds ; and if they do not succumb to anger, they cannot do such bad deeds as are caused by that evil passion.

153 It is also known that thrice every day the sun gives
 these (*i. e.* the following) precepts to the inhabitants of
 this world. At the dawn of day he thus speaks to
 154 them;—"Ahurmazd commands you who are men to be
 zealous in doing every deed of virtue, because I shall con-
 sider your life in this world as the means of doing such
 deeds." (In other words he says "I have given you birth
 in this world for doing virtuous deeds; if you, then, will
 do such deeds, I shall be deemed to have acted fairly in
 155 sending you forth to this world.") At noon-time he
 thus speaks to them;—" (It is the command of Ahurmazd
 to you that) you should marry, multiply your progeny,
 and do other works relating to your industry; for
 Ghanamino and other evil-doers (*i. e.* demons) will re-
 main with the people of this world till the time of men's
 final and immortal embodiment.

156 At the time of Ojiran (*i. e.* between 3 and 6 P. M.,)
 he asks them to repent of whatever sins they may have
 committed;* for (sincere) repentance, says he, will cause
 157 him to forgive them their sins. The reason why the
 solar light visits this earth is also clear. The sun, as it
 were by visiting the land of this world, tells its inhabit-
 ants not to conceive, utter, or do any thing that is wrong

* It is seen from this precept that we act rightly in convening, as we do, an assembly at the time of Ojiran, on the third day after the death of every Zoroastrian, and for the purpose of doing our duty to the dead and of addressing such prayers in their interest to the holy god as will conduce to the pardon of their sins committed in this world. This assembly is known amongst us as the "Oothumna ceremony," the name given to it by the Hindus. The famous Pehlvi work, entitled "Vazarkardedini," which treats of our religion also gives us the same directions as to the time and motive of holding this assembly. (See P. 157 of Dustur Peshutan's edition of the above-mentioned book published in the Yezdezerdi year 1218 at the Jame Jamshed Press with the aid of Sir J. J. Translation Fund),

either in thought, word, or deed, but rather by the strength of angels and by treading on the path of good sense and on the exalted one of religion to firmly oppose them and to remember that the ultimate value of virtue is so great and so infinite that it will sink Ghanámino into obscurity and make him miserable.

By this attempt will Ahurmazd be known as the separator of Ahriman (from the creation) and at that time (*i. e.* the time of men's final and imperishable embodiment) will every man, in consequence of his religious knowledge, be zealous in doing good deeds and will never turn away from them. In this last millennium good and 158 religious people will through the Mazdiasnian faith devise good remedies for infinite vice and many followers of religion will by (hearing) discussions on the religion of the good people shrink from their past wrong deeds. And when Ahriman and the demons will observe this change of disposition and re-improvement of men, then will they perceive that the time of their decrease (*i. e.* of their influence) is drawing nigh. Then will idolaters and the demonolatrous enemies of religion be free from their tempters (*i. e.* devils), will direct their hopes towards doers of good deeds and unite themselves as much as possible in thought with men belonging to the region of Ahurmazd (*i. e.* the Mazdiasnians). Then will every one be great by his friendship with Bahman (*i. e.* good thoughts) and be able by his superior religious sense to enter into discussions, will find out by his sense the way to goodness, please his soul by (following) the path of generosity, acquire reputation by his good qualities and friends by his courtesy, choose (to indulge in) hopes of a

high character, be good by his good temper and by his
 159 virtues render himself fit for the Garothman of light. Then
 will every one obtain such fruits as are proportionate
 to his good deeds (in this world).

Hence men of this world who possess a mortal body
 should from a regard for their souls do deeds of virtue;
 since it is not the body but the soul that belongs to the
 other world. You then ought not to abandon and forget
 your honourable soul for the sake of your terrene body.
 And for the former's credit you ought not, on account of
 the unstable wealth of this world, let your desires roam
 to such things as bring the punishment (of this world)
 on yourself and (of hell) on your soul. Let your
 desires be rather fixed on those things which procure you
 the fruit of joy and eternal happiness. Virtuous and
 good deeds are done by (human) effort and originate in
 (divine) gift. Gift is produced by desire, and desire
 springs from intelligence, and intelligence comes from
 worldly wisdom. Wisdom is that faculty by which what
 now is, what was before, and what will be hereafter, can
 be known. Through this (wisdom) lovers of truth per-
 form various acts of charity, obtain all kinds of knowledge,
 are affected with the desire to do whatever ought to be
 done, and do such profitable deeds as protect men in both
 the worlds.

160 Again you who are men of superior rank and they
 who are Mazdiasnians of this country ought to listen to
 and act upon the maxims which have been delivered to you
 by your sapient religious preceptor (*i. e.* your prophet,
 the holy Zoroaster) and which refer to the good ways of

Ahurmazd and the Ameshaspands. They are these. In- 161
 telligent men ought to get up at the time of *Hoshein* and,
 according to the commandment of their religion, to apply
 the urine of a cow (or such other animal) to their hands
 and face and then to wash them with pure water. Then
 according to their custom they ought to put on the sacred
 vestment and tie round it the sacred string that is con-
 nected with the ceremonies of the Mazdiasnian faith.
 And by means of what they think, utter, or do through
 virtuous thought they should do and always strive to do
 (such) good deeds (as are) connected with the soul.
 For if these things (*i. e.* good deeds) are treated with
 indifference and given up, man's life in this world that is
 given him by Ahurmazd as the means (of doing them)
 ends without doing them. His intelligence, reason,
 sense, and soul all depart from his body and skeleton;
 the body is destroyed and his corpse becomes polluted and
 worthless, and his corpse as well as his body along with
 its intelligence, reason, sense, and soul will not mix with
 each other till the time of *Sosios* and of the final and
 immortal embodiment of the human race.

When a tree is planted, it grows, increases, and de-
 velopes itself; but when it is broken, torn asunder, cut,
 and placed on fire, it is burnt and devoured by that fire,
 its ashes are scattered over the world by strong winds and
 he for whom it was planted and who had seen it himself
 does not know whether it once belonged to him or not.
 The condition of the human body is just like that of this 162
 tree. It follows, then, that of the men of this world
 he is the most venerable who with his superfluous wealth
 stores up acts of charity, fulfils the promises that he has

made to his relatives, friends, and foreigners,* and does not make any arrangements regarding his family and his descendants with men indulging in bad thoughts, bad words, and bad deeds, behaving wrongly, and breaking
163 promises. For it is said in the holy Avesta that “he who thinks good thoughts, speaks good words, and does good deeds, does by his good thoughts and words and deeds cause his soul to reach the best place (*i. e.* heaven).” For the thinker of good thoughts, the speaker of good words, the doer of good deeds, he who has the pure lustre of religion in him, he who is well-inclined to the work of the Mazdiasnian faith and who pursues the path of
164 virtue is Sapehámino. “But he who thinks evil thoughts, speaks evil words, and does evil deeds, does, by such evil thoughts, words, and deeds, commit his soul to the worst place (*i. e.* hell).” For the thinker of evil thoughts, the speaker of evil words, the doer of evil deeds, he who observes the religion of magic, he whose business is to do harm to sanctity and who pursues the path of fraud is Angremainius.

165 It therefore behoves intelligent men to build their
high hopes on good deeds, to commit no sin and not to be

* In the second chapter of the “Meher Yasht” the holy Ahurmazd gives the following precept on the same point to our Prophet :—

.မင်္ဂလာ .မင်္ဂလာ .မင်္ဂလာ .မင်္ဂလာ .မင်္ဂလာ .မင်္ဂလာ .မင်္ဂလာ .မင်္ဂလာ .မင်္ဂလာ .မင်္ဂလာ
 .မင်္ဂလာ .မင်္ဂလာ .မင်္ဂလာ .မင်္ဂလာ .မင်္ဂလာ .မင်္ဂလာ .မင်္ဂလာ .မင်္ဂလာ .မင်္ဂလာ .မင်္ဂလာ
 .မင်္ဂလာ .မင်္ဂလာ .မင်္ဂလာ .မင်္ဂလာ .မင်္ဂလာ .မင်္ဂလာ .မင်္ဂလာ .မင်္ဂလာ .မင်္ဂလာ .မင်္ဂလာ
 .မင်္ဂလာ .မင်္ဂလာ .မင်္ဂလာ .မင်္ဂလာ .မင်္ဂလာ .မင်္ဂလာ .မင်္ဂလာ .မင်္ဂလာ .မင်္ဂလာ .မင်္ဂလာ

O Spitman Zarthost, the highwayman who violates his promise injures every country. Do not you then, O Spitman Zarthost, break your word with any one, whether he be a sinner or a pious man of your own faith. For it is all the same to make a promise to a sinner or to a pious man.

overweeningly confident of their youth. For many people quit this world at a very early age and disappear just as if they were never born; whilst even those who live for a long time are in the end liable to quit this world and to disappear and to be extinguished from it. It therefore behoves us now to do deeds in this world which contribute to our final improvement so that they may not get spoilt or perish for a great length of time. Again 166 when that intelligent principle in us (*i. e.* our soul) and that honourable thing by which we used to do our work in this world departs from our body, the tender corpse is carried (to its final resting-place), and no sooner, after cherishing its memory well, it is placed there, it is forgotten by people and, as days pass on, it is more and more forgotten and lost sight of. If any of its surviving kind- 167 red, engage in brawls and strifes and do not, in its memory, consecrate the *Darun*, then that praiseworthy soul says to him:—"O wretch, I am going to lodge complaints (before Ahurmazd) about you and about the wealth I have left you and to demand justice (from him.)"

* We do not find similar sentiments in any passage in the Avestaic portions left extant to us. There is one passage, however, at the end of the "Ashofarohar's Afringan" which agrees with that in the text and in which the person who remembers the holy departed souls addresses this prayer to the Ashofarohars.

[illegible]

168 I (now) openly place before you a precept handed
 down by the ancient sages. If you will believe in its
 truth and act upon it in this world, you will make your-
 169 selves worthy of the benefits of both the worlds. If you
 have many precious things in this world, do not be proud
 of their possession ; for in this world every one is obliged
 to give up every thing (at the time of his death). Palaces
 and property of which people make such a show are in
 the end given to nobody. We know that many royal
 men who commanded armies, ruled (their) subjects with
 mighty splendour, and thought themselves to be the great-
 est of men in this world, were all turned into dust and
 after suffering miseries (here) departed for the other
 world. Since (this world's wealth) appears in this light
 to every human being, of what thing of this world is he
 to be very proud? (He is to be proud) of none. He
 must consider this world to be an inn and his body to be
 the receptacle of his soul and must make good deeds his
 own. For in the other world he has to appear before
 Meheryazad, the lord of truth and justice, and there will
 every virtuous man live a long life of cheerfulness and
 bliss and succeed in obtaining all his wishes.

..սրբաշ. Զ Բոհրաքսի Բարհար. Զ Բարհար. Զ Բարհար. Զ Բարհար. Զ Բարհար. Զ Բարհար. Զ Բարհար.
 Զ Բարհար. Զ Բարհար. Զ Բարհար. Զ Բարհար. Զ Բարհար. Զ Բարհար. Զ Բարհար.

Ye Farohars of the holy people, ye of the Poriodakesi Farohars and of the Farohars of new proximity†, powerful, mightily strong, and victorious, do ye cheerfully enter this place. Do you cheerfully walk here to and fro (for the purpose of accepting the fruits offered to you). Do you pronounce benedictions that good wealth in company with happiness may arrive here. Do you also, on your joyous return from this place, convey to Ahurmazd and the Ameshaspands the gift of our praises. And do not, on your return from here, utter any complaint about us Mazdiasnians.

† The Poriodakesi Farohars were those of persons who accepted the primitive Mazdiasnian faith. The Farohars of new proximity were those of persons who subsequently accepted the same faith.

ANDARZÉ ÁTRÉPÁT.

These sapient admonitions are given by A'darbád, 1
the son of Mahrespand, whose soul is now flown to heaven.

This is a well-known fact that A'darbád had no son. 2
He therefore prayed to god and a son was born to him.
As the nature of this boy was as good as that of Zarthost
Spitman, he was given the name of Zarthost. (When 3
the boy had advanced to years of manhood, the father
thus) spoke (to him) :—

“O my son, get up (*i. e.* listen to me) that I may give
you knowledge of a high order. Let all your thoughts, my 4
son, be about good and let no evil idea possess your mind;
for man's life is not eternal. (In this world) do not 5
forget that thing which is more suitable and more eligible
for the world hereafter (*i. e.* be sure to obtain that
thing). For things that cannot be obtained (by thee) 6
show no sorrow or grief. Love your master and supe- 7
rior and do not be careless (towards him). For nothing 8
in the world do you do that for others which is not good
for you yourself. With your elders and friends do you 9
live on terms of peace. Do not submit to, and if it is 10
possible, keep distance from all such as nurse feelings
of anger and enmity against you. In the holy creator
let your hopes rest for ever and at all times. Take 11-12
him for your friend who is likely to do you greater
good. Display all zeal in and give your whole 13
life and soul to the things (*i. e.* the worship and adora-

tion) of God and the Ameshaspands. Give not your
14-15 secrets out to women and do not mention as seen by your-
16 self what you have heard (from others). Do not refrain
from educating your wife and children, your countrymen
and yourself;¹ for, by so doing, you will not repent and
17-18 grief and sorrow will not seize you. Do not laugh exces-
sively or at improper times. Attending to the question
19-20 (put to you) let your answer be temperate. Do not
21 rail at any man. Consign not your secrets to ill-
disposed persons. Let no angry man be your companion
22-23 on the way. Discuss not anything with silly speakers.
24 Break not your bread with a person who is either very
25 wealthy or mean. Incur no debts from or enter into no
transactions with a person of evil disposition and of evil
birth; for you will have to pay him heavy interest, he
will every day stand at your door, or will always send

1 We must remember that the education which Dastur Adarbad commends to his son for men and women is not the education required for one's worldly maintenance but that which relates to the morality of our Mazdiasnian faith. In the following sacred text of the "Aivishruthrem Ghe" our holy prophet pronounces those men and women to be good and virtuous who have received education of the above-mentioned kind.

[illegible]

“The woman who has had the education of good thought, good speech, good deed, and of true submission to her husband, we deem virtuous. This education pertains to thy Safardarmat, Ahurmazd, who possesses the shape of a fruitful mother. Him we consider a virtuous man, who has the religious faith of thinking good thoughts, speaking good words, and doing good deeds, who dislikes sins, and in consequence of whose works the virtuous world gets ready to acknowledge the head-priest of the Zoroastrian community and to praise him.

men to your place to demand payment and thus do you a
 world of harm. Ask no aid from a person of evil intentions. 26
 Display not your wealth to jealous eyes. Give not 27-28
 wrong judicial opinions to kings.¹ Give not your ear 29-30
 to the words of wrong-doers and liars. Be not fond
 of punishing people. Fight not with (your) soul.² 31
 Do not injure any man. Do not fight for seat. 32-33
 If you ask advice, ask it of him who has a pious 34
 look, is experienced in his work, intelligent, and good-
 natured, and take him for your friend. To prevent your 35
 meeting with heavy disaster in war, be in great dread of
 revengeful persons and, if you can, avoid them. Nurse no 36
 spite against any public writer. Tell not the thoughts 37-38
 of your heart to reckless speakers. Treat with respect
 men of dignity and wisdom, put questions to them, and
 listen to their words (in answer to your question). Tell 39-40
 not lies to any body. Of him who is dead to shame bor- 41
 row no money. Pledge not any article of yours with
 selfish men. Take not any oath be it for truth or for 42
 falsehood.³ If you wish to marry any woman, do you avail 43
 yourself of some choice man as your go-between and pro-

1 From the mention of our Sassanian kings made in Pehlvi writings it appears that they did not give their decision on any matter without knowing from the priest or priests the religious precept bearing on it.

2 This sentence means that one should not do such vicious and sinful deeds as injure his soul and entail on him the punishment of hell in the other world.

3 The spiritual teacher of the Mazdiasnian faith should always be truthful in his speech and just in his deeds and everyone should have faith in what he says and does. And when such a teacher under the impression that others do not rely on what he says and with the view of drawing their confidence to himself utters an oath, he is considered to be suspecting his own truthfulness. This diminishes the position due to his holiness and hence priests who have Barashnum are said to lose their Barashnum by taking oath.

44 pose to the woman through him.¹ If you have wealth,
 purchase with it water and arable soil which, if it will
 45 not (immediately) give forth fruits, will at any rate make
 a fair beginning (of producing fruits). Although you be
 powerful to some extent, still utter not such words as
 46 give pain to men. Harbour no revenge against and
 47 do no wrong to any man. If you enjoy to any extent the
 48 power of wealth, use it in charity. Deceive no one so
 that you are not in distress. Have respect for the chief
 man (of your religion and community), consider him
 49 your head, and accept his words. Accept not anything
 50 on loan from any one save your kinsmen and friends.
 Love a modest woman and get her married to an intel-
 ligent and learned man; for just as seeds dropped into
 fertile soil produce varieties of eatable fruits, so does the
 union of an intelligent and learned man with such a
 51-52 woman beget children. Speak always (to those around you)
 53 about religious works. Never utter any word without
 thinking (over it). As far as you can help, lend no money
 54 unless you have made a proper agreement about it. Let
 your love ever be for a fore-sighted and modest woman and
 55 marry such a one alone. Let your son-in-law be a man
 56 good-natured, healthy, and well-experienced in his work,
 never mind though he be poor. If you acquire wealth

1 The ancient rule prevailing among us Zoroastrians and in other Eastern countries that proposal to a woman should be made through choice and weighty persons had its origin in this wise consideration that the man and the woman might be coupled according to their respective merits. For the man of position, who interferes in this work and commands the confidence of those related to both the parties, first of all considers the nature and descent of the engaging pair, tests their faith in religion, their power of knowledge and so forth and then, if they agree in these respects, forms their couple. Such couples were able to live very well and their comparison with the thoughtless engagements formed now a days shows the excellence and wisdom of the ancient rule.

from god, do not ridicule the poor ; for you too will soon 57
 be poor. If any respectable person be guilty of crime,
 commit him not to prison but let a man of intelligence
 and rank superintend over him during his term of impri- 58
 sonment. If you have a son send him to school from
 his early years, for education is the light-giving eye of 59
 man. Be cautious in the use of sharp words, for it is as
 good to utter as not to utter them ; hence it is better that 60
 you should keep them in than that you should give them
 out. Let your message (to any one) be delivered through
 a man of truthful habits. Put not any faith in unrelia- 61
 ble men. Requite a trustworthy man according to the terms 62
 of your contract with him. Let your speech (with men) be 63-64
 sweet and your conversation suave. Direct your thoughts
 to the path of goodness. If you have done any good deeds 65
 do not praise yourself (for them). Do not incur the displea- 66
 sure of potentates and princes. If you ask advice, ask it 67-68
 of him who is good and advanced in years. Take not
 any thing from a thief or give not any thing to him but
 bring him round (to good ways). If you punish anybody, 69
 do so, for fear of hell, after due inquiry. Be not proud 70
 of and indifferent to every person and every thing.
 Give good orders (to all) that your recompense be good. 71
 Commit no sins so that you may live without fear. Be 72
 ever thankful (to god and your donor) so that you be worthy 73
 of his gifts. Be consistent in your thoughts so that you 74
 command the confidence (of people). Be truthful so as 75
 to be trustworthy. Be a man of good sense so that many 76
 like you. Be a man of many friends so that you achieve 77
 fame. Acquire distinction and praise so that you lead 78
 a good life. (Try to) obtain good recompense and to 79

80 love your religion so that you become virtuous. Acquire
knowledge about (the happiness of) the soul so that you
81 obtain your place in Paradise. Be always charitable
82 so that you secure your place in Garothman. Lead not
astray the thoughts of other men's wives, for by so doing
83 your own soul will become very sinful. Do not deem
a mean man a worthy man, for he will not prove grateful
84 to you. From anger or animosity (that is to say, from
malicious feelings suggested by any kind of anger or
enmity with any one) do not injure your own soul.¹
85 Whenever you have anything to do or speak to anybody
let your deed or speech be sweet and civil; for neither
doth civility break one's back nor sweet speech befoul
86 the breath of one's mouth. Speak not therefore (to any
man) at all with a frowning face. When you sit in
an assemblage, sit not near any man of wicked wit lest
87 you yourself be considered one such. To whatsoever
marriage gathering you go, do not occupy the place
of high rank, lest any one require you to get up thence
88 and go to one of inferior rank. Be not very proud of
your wealth and goods in this world, for this world's
wealth is like a bird that flies from tree to tree and never
89 has its permanent seat on any. Treat your father and

1 The priest of priests, A'darbád Máhrespand, directs this advice to his son against those who, from any kind of affliction, enmity, or anger, commit suicide. For, according to the precept of the Mazdiasnian faith, he who from anger or enmity brings on death by suicide in opposition to natural death consigns himself to eternal hell. Holy god and the Yazd Ameshaspands are displeased with such a man. The holy text of "Aogemdaecha" mentions the first-born man of this world, Gayomard, as having given, before he came into this world, the following promise to his creator, the holy Ahurmazd :—

[illegible]

We heavenly souls of cheerful mind are going (to the corporeal world.) We therefore shall endure its annoyances and miseries.

mother with respect, listen to their words, and act up to
 their orders; for a man, during the lifetime of his
 parents, is like a tiger in a forest that fears nobody, but
 he who is an orphan is like a widow, whom any one robs
 of anything and who is perfectly helpless and quite
 uncared for. Marry your daughter to an intelligent and 90
 learned man; for her union with such a person is like the
 seed sown in a fertile soil and producing grain of superior 91
 quality. If you wish not to hear evil words from any 92
 lip, do not utter them yourself. Let no hasty or thought-
 less word start from your lips; for he who utters such
 thoughtless and hasty expressions is like the wildfire that
 takes place in a wilderness and destroys everything from
 an ant to a fish and every wild animal (*i. e.* every-
 thing good and bad). Do not have any dealings with
 him with whom his parents are annoyed and displeased; 93
 for at the time of justice you will lack the recompense
 of good deeds and none will show any love or regard
 towards you. Commit not your soul to hell from vicious 94
 stubbornness and shame (in other words, commit no sin
 from stubbornness or shame). Do not speak doubly (in 95
 other words, do not say one thing to one man and another
 to another). In any assembly sit not close to a liar, lest 96
 you instantly become unhappy. Be industrious that you 97
 may be able to obtain your wishes. Rise early that you 98
 may be able to continue your work. Do not make new 99
 friend of an old enemy; for an old enemy is like a black
 serpent that does not forget its enmity even after a
 hundred years. Make new friend of an old friend; for 100
 your old friend is like old wine which, as it grows old,
 grows more and more mellow and fitter to be drunk by

101 kings. When you attain greater virtue from God, (be
 thankful to him and) keep your heart in good cheer. Do
 102 not utter curses against your king; for he protects the
 city and intends to make his subjects happy. I have also
 103 to tell you, my son, that good sense is the helper of man-
 kind; for if—Heaven forefend such a thing—a man's
 wealth be lost or (his) quadrupeds die, still his good sense
 104 will remain with him. Do you try to stick firm to your
 faith; for the best contentment as well as the best hope
 concerning the future world springs from religious
 105 wisdom. Be always mindful (of the welfare) of your
 106 soul. Do not for the sake of your fame give up your
 industry (in other words, keep up your industrious habits
 107 and your fame will be increased thereby). Prevent
 your hands from stealing, your feet from idle sauntering,
 and your mind from evil thoughts; for he who does
 good deeds gets good recompense, while he who commits
 108 sins is punished for them. He who digs a pit for his
 109 enemy falls into it himself. A good man enjoys hap-
 110 piness and a bad one experiences great sorrow and pain.
 111 Marry a young woman. Drink wine temperately; for he
 who indulges in it immoderately commits many kinds of
 112 sins. If you are well familiar with the several plans of
 killing serpents, do not try your strength on them very
 often; for they will sometime or another bite you and
 113 cause your instantaneous death. Even though you be
 a good swimmer, do not plunge often into rivers and
 violent waters; for your chosen waters will some day
 or another drag you away and you will die therein.
 114 Break no kind of promise whatsoever so as to tarnish
 115 your good name. Do not destroy alien wealth nor

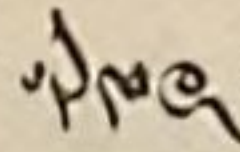
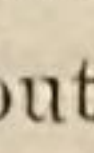
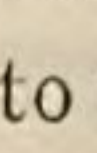
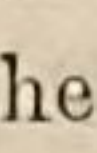
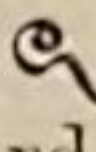
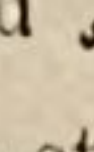
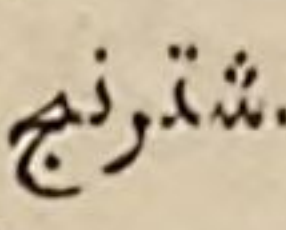
keep it with you nor mix it with your own ; for by
 so doing your own wealth will become invisible and
 imperceptible (*i. e.* you will lose your wealth). And
 justly so, for that wealth you have kept as your own
 and not acquired yourself. He who has acquired wealth 116
 by his good industry is by that wealth able to store up
 virtue. He who leaves not his hold of industry becomes 117
 illustrious by his good luck. He who is not reckless 118
 and who does not choose the lowest of sins chooses
 the best power (in other words, he gains such
 strength as the Yazd Ameshaspands have). He who is a
 do-nothing fellow deems his luck to be useless on account 119
 of his idleness (in other words, he does not understand that
 the developement of good luck is due to industry). He
 who tries to gain some kind of good attains high rank by 120
 his luck, but he who neglects it lives in despair. I also 121
 know by experience that by good sense alone one can
 remove every vice from this world and give ease and 122
 help (to all men). It is this sense alone that enables man { 123
 to acquire supreme dignity and to extricate himself from { 124
 all the gravest disasters and difficulties. It is the preserver 125
 and protector of his soul and frees his person (from 126
 difficulties) and helps him. Just as it is good (for man)
 in (times of) opulence, so it protects man in his poverty.
 It is his helper in this world ; in the same way it is his 127
 supporter and guardian in the next. By its means the
 senses grow more vigorous and man's reputation shines 128
 bright. It is the source of charity; it is the destroyer of pain. { 129
 Through it (man) perceives the power of making his family { 131
 illustrious ; through it, whose standard of valuation is 132
 worth being praised, springs the wisdom of the helper of 133

134 religion. It imparts shin to knowledge (in other words,
 wisdom owes its splendour to it). It is the cause of
 135 } (man's) noble deeds. Again he in whom it resides is the
 136 }
 137 doer of good deeds. He is wealthy who possesses it. It
 138 is the beginning of all good deeds. Again a man may
 139 live for a century in this world but at last he has to wend
 his way towards the road leading to the Chinvad bridge
 (in other words, he has ultimately to leave this world and
 140 go to the other one). You ought therefore to think that,
 if you at that time have a large family, that family will
 separate from you but the good you may have obtained
 from the presence of good sense will accompany you
 thither and thereby every man and woman will enjoy
 141 virtuous and superior recompense. Hence he who is wise
 recognises (the nature of any) work from the very begin-
 ning, but he who is of scanty intellect only finds out (its
 142 result) in the end. Again when man's body deteriorates
 and his bony frame is broken, the soul immediately leaves
 and goes out of the body and then the work of the faculties
 of the soul ceases in it and the corporeal frame becomes
 143 useless. When the faculties of the soul leave the body,
 the latter gets miserable and then its closed eyes do not
 reopen, its diseased heart does not move, nor do its broken
 hands and feet regain their former vigour and motion.
 Even if you be a great magnate of the city, yet at this
 time you are not to quit it in a different style (that is to
 say, you like others will be taken to your final resting-
 144 place in one and the same way.) Then there is no resist-
 ing the approaching fate. Then will the body by means
 of the bier be fit for the *Dukhma*, which is appointed to
 receive bodies from which the soul has departed and where

families mix up one with another. Then the wealth will 145
 go into another man's possession and the wife will remember the husband. When the wealth will go to his heirs, the soul will be left alone and the body will be solitary and be in the place where soulless frames are put and birds of prey and others will there stay as its rivals. To this place the high as well as the low, master as well as servant, the vicious as well the pious, and even the lowest of men will come. Then he who may have violated the 146
 directions and orders of pious men (*i. e.* of religious preceptors) will be sent, just as a son who has acted in disobedience to his parents is sent, to a place of inferior order (*i. e.*, to hell) in the other world. Over the lofty and 147
 illuminated road of the Chin vad bridge which is (both for the pious and the sinful) every one goes alike and there his soul is requited according to the deeds—whatsoever they be—that he has done in this world.

MÁDIGÁNECHATRANG.

We know this from (ancient) writings that, in the reign of Khusro-i-Noshervan (*i. e.* Emperor Noshervan the Just), a king of India, Devsaram by name, from motives of personal interest and from a desire of testing the intelligence and prudence of the Persians set up the game of chess.* The game made up of sixteen chessmen of diamond and sixteen of ruby was sent (to Emperor Noshervan) through Takhtaritús, (a savant) who had achieved great fame throughout India. Along with it were sent as gift 1200 camels, laden with gold, silver, gems, and pearls, and 90 elephants laden with rich drapery, and an inventory of the articles and a letter in which (King Devsaram) had written thus (to Emperor Noshervan);—"As you deem yourself to be the king of all the rest of us kings and hold the title of emperor (over us), the wise men of your court ought also to surpass those of ours. Hence you should send us an exposition of this game of chess (that is sent herewith) and, if you fail to do so, you should give us tribute and the fourth part of your revenues."

* *Shetranj*:—We consider this word to be derived from the compound of the Sanskrit words, चतुर and रम. It means "the game of the wise" and this meaning corresponds with the structure and significance of the two words. The Pehlvi word expressive of this game is of the form and is pronounced both "chatrang" and "chatorang." The difference in the pronunciation of the final letter may be ascribed not to any alteration of the writer but to the form of , the letter may have assumed in some wormeaten manuscript. When the Arabs established their rule in Persia in the seventh century before Christ, they having no letters in their language corresponding to the Pehlvi and , substituted their own and and formed the word . This word we still use in Persian and in Gujaratee, our present language.

(After reading the letter) Emperor Noshervan asked
 2 (Takhtaritus) to grant him three days (for the elucidation
 of the game). No one, however, was found among the
 3 alumni of Persia who could explain the game. (At
 length) on the third day, Vazorg-Mithra, * the son of
 Bokhte, got up and (thus) spoke (to the emperor):—

“(O king) be you happy! Be it known to you for
 certain that you are worthy to be an emperor and that
 the alumni of your court are far more proficient than
 those of Devsaram’s country. The motive that you as well
 as all your Persian subjects should recognise in me a
 wise man in the whole of Persia induced me to defer the
 elucidation of the game to this day. I shall without
 any difficulty explain this (game of) chess and receive
 the fourth part of his revenues and tribute from Devsaram.
 Not only shall I do this but I shall also send up to him
 another game, devised by myself, which he will be unable
 to explain and we will thus receive from him double the
 4 tribute and half of his revenue. (On hearing these words)
 the emperor thrice pronounced on him the benediction,
 “O Vazorg Mithra, the Takhtaritus of my realm, may
 you continue to live.” So saying he ordered (a reward
 of) 1200 dirrhams to be given to Vazorg Mithra.

5 The next day Vazorgmithra called Takhtaritus near
 him and told him that in setting up this game King
 Devsaram had followed the analogy of war, that the two
 chief generals in the game were like the (two) Kings who

* This minister is known among Persian writers by the several names
 of وزیرکمه‌ر Vazorgmeher, ابوزرچمه‌ر Abruzarchmeher, بزرکمه‌ر Buzorgmeher, پزرویه
 Pazarwih &c.,

stood on the right and left wings of an army to keep the men under control, that the queen stood for the commander of heroes, that the knight occupied the place of a cavalry commander, and that the pawns were the foot-soldiers who in the battle walk in the van. This explanation over, Takhtaritus arranged the game and commenced playing with Vazorgmithra and Vazorgmeher defeated him in twelve games.

This produced universal joy in the city of Persia. 6
Then Takhtaritus rose and (thus) addressed the emperor:—
Be you happy ! The holy Creator has bestowed on you
such wisdom, prosperity, courage, and success and with
these gifts (alone) have you become master of Persia as
well as of other countries. The wise men of India 7
after great pains and toil devised this game and sent
it hither ; and though none else could explain it, yet
your (minister,) Vazorgmithra, without the least difficulty
or delay and with the native force of his intellect ex-
pounded it and thus made immense additions to your
imperial treasury.”

On the following day the emperor called Vazorg- 8
mithra into his presence and (thus) spoke to him ;—“ O
my Vazorgmithra, what thing is that which you promised
me to devise and send up to Devsaram. On this Vazorg-
mithra (thus) replied ;—“ Of the kings that have reigned 9
during this millennium, Arthasadar (*i. e.* Ardeshar Babakan) has been the wisest and most industrious. I will
therefore devise a new game and from the name of king
Ardeshar call it “ Vinearthsadar.” I will cause the game
board to represent the soil of Safandarmad and its thirty
pieces to represent the thirty days and nights, the fifteen

white ones illustrative of day and the fifteen black ones of night. The movements of each of these pieces on the board I will cause to be similar to those of the planets in the sky. I will cause one of the moving pieces to be like Ahurmazd who is single and the source of all virtues; two others like the two worlds, the present and the future; three others like (the three virtues of) thought, speech, and deed, belonging to *humata*, *hukhta*, and *huaresta*; four others like the four elements (air, earth, fire and water) of which man is composed and like the four points of the globe, east, west, south, and north. Five other pieces I will cause to be similar to the five sources of light, the sun, the moon, the planets, fire, and the light of heaven and six others like the six Gahambars of the year during which Ahurmazd created the various objects of the universe. I will make the arrangement of the pieces on the board tally with (the natural order of the several) objects created by Ahurmazd in this world. I will cause the progressive and retrogressive movements of the several pieces on the board to be analogous to the relations that exist in this world between the soul (of man) and (his) mysterious (virtuous and vicious) faculties and to those of the seven planets which move backward and forward in the twelve signs of the Zodiac and thus both defeat as well as triumph over each other and to those between man and man in this world, one beating down and triumphing over the other (or vice versa). Again I will keep up the analogy between the removal, during the game, of the pieces from the board and the departure of all men from this world and between the commencement of a new game and the reanimation of all men at the time of the resurrection.

On hearing this account (of the game) from Vazorg- 19
 mithra, Emperor Noshervan was all in raptures. He
 ordered him to be supplied with 12,000 Arab steeds of
 uniform age and size and all decked in gold and pearls,
 12,000 young horsemen, the flower of the Persian
 populace, 12,000 octuple armours, 12,000 splendid swords
 of Indian steel, and 12,000 girdles with seven medals
 set in jewels. Besides these the 12,000 horses and
 cavaliers were supplied with all the requisites and
 were, like very young children, well decorated. Vazorg-
 mithra was then set at the head of the expedition and
 with the aid of God and on an auspicious day connected
 with his good gifts was sent to India.

When the king of India saw (the presents and the 20
 new game) of this kind he asked of Vazorgmithra a grant
 of forty days (for its explanation). But as there was not
 a man amongst the learned of India who could understand
 its principles Vazorgmithra received from Devsaram
 twice as much of tribute and revenue as was formerly
 asked of him and with rich presents and great honour
 returned to Persia.

Just as wise people attribute the success of men's 21
 (actions) to their good sense, so too, in the explanation of
 this game of chess the gist and aim of everything con-
 nected with it is to be understood through the faculty of
 intelligence which is kindred to that of good sense. One
 ought so to play the game that, while he manages to save
 his own powerful pieces, he may also attempt, without
 any unfair means, to capture those of his powerful rival.
 He should also be very attentive in moving and checking
 the pieces and should conduct his game in a way which,
 among all good ways, may be considered the best.

ANDARZEKHUSROE KOBÁTÁN. 1

The story goes that Khusro, the son of Kobad, whose soul was beyond the reach of harm, when his life was drawing to its close and before his soul separated from his body, gave the following directions to his minister noblemen as his last testament:— 2

When my soul gets free of this body of mine, do you take up this throne of mine and remove me to the city of Isfahan and, having placed me there, do you speak to all the men (assembled there) thus with a clear voice;— 3
O men, be you eager to do good deeds, refrain yourselves absolutely from committing sins, and do not make much of the wealth of this world. For this is that body which was not in this (*i. e.* its present) condition yesterday, whose presence men waited for at a distance of three steps, and which ever and anon increased (the store of) charity with the wealth of this world: but to-day if any one places his hand on it, he will on account of pollution, have to purify himself by *Barashnum*, or else he is prevented from offering up his prayers to God and talking with good men. It was but yesterday that (this body) for (its) royal splendour was not extending its hand to any one; but today (the reverse has come to pass and) no one for fear of pollution touches it. Do you, therefore, O men of the world, so behave (in this world) as to win the blessings (of all); think in your conscience of doing sincere deeds; be zealous and strong in doing (good) deeds for the people of the 4

world; act legitimately and honestly; in works of justice be you always unanimous with the sayings of generous and truthful persons; listen to the admonitions of those who instruct about the soul and to the precepts of religion and do the work (connected with it) in a worthy and honest way; be content with your rights and do not deprive others of theirs; be not indifferent in entertaining pious and saintly men. Observe carefully how influence disappears and wealth ends, how a man of high position loses his goods and alienates the affection of his people, and how he suffers adversity and poverty. Men have to live a short life in this but a long one in the other world and will there find their strict rival and true judge. There men will be unable to have virtue on loan.* Do not then (in this world) accept any bribe or esteem your body above your soul.† If you have done few good deeds (here), you will not be able to pass the Chinwad bridge; for there you will meet such judges as Meher and Rashne. If you will, (in this world), observe the good faith ‡ you will obtain (in the other) a place in garothman. If you will not be disaffected with your lot,§ you will achieve fame; for it is in the power of every man to be virtuous or vicious any time he likes. Consider this world to be an inn. Take pains to free yourselves from

* This sentence means that man after his departure from this world will be unable to do any virtuous deed and that it is therefore good to practise virtue as much as possible and without waste of time in this world.

† The purport is this:—let your deeds, whatsoever they be, be such as obtain you profit in the other world. Do not do anything which pertains to the fragile and sensual happiness of this world.

‡ By “persons observing the good faith” are signified those who follow the Mazdiasnian religion which believes in God.

§ Dissatisfaction with one’s lot here consists in being unable to brook the sight of and in being sorry for men doing deeds of virtue and industry.

sins and keep yourselves on the alert to do such virtuous deeds as make the place of heaven your own. Every one 6
 (of you) should keep in mind the place whence I have come, the object for which I have appeared in this world, the place whither I have to return, and the demands which I will have to satisfy there. I think that I have come (hither) from the creator Ahurmazd, that I have come hither to subdue the demon (of evil passions), that I shall have to return unto the presence of Ahurmazd who will there demand (of me) an account of the virtuous deeds and of the deeds of industry pertaining to prudent persons which I may have done, of the kind of life I may have spent with my reason, and of the uniform manner in which I may have kept my improved nature.

May the soul of the Emperor, Khusro Kobad, rest 7
 in joy. For he it was who made this testament (of his own will) and ordered it to be divulged to the people,

E R R A T A .

PREFACE.

Page i	Line 16	Read <i>one</i> for <i>we</i> .
„ ii	„ 27	Dele comma after <i>for</i> .
„ iii	„ 18	Dele <i>and</i> before <i>huaresta</i> .
„ iv	„ 10	Dele comma after <i>day</i> .
„ v	„ 7	Dele <i>the</i> before <i>Trustees</i> .
„ vi	„ 20	Read <i>appellation</i> for <i>appelation</i> .
„ „	„ 21	Read <i>I</i> for <i>we</i> .
„ viii	„ 25	Dele full point and put a comma after <i>question</i> .
„ ix	„ 25	Read <i>one meets</i> for <i>we meet</i> .
„ ix	„ 26	Read <i>me</i> for <i>us</i> .
„ x	„ 5	Read <i>Javedane Kherad</i> for <i>Zavedane Kherad</i> .
„ xii	„ 12 and 14	Read <i>God's way</i> for <i>god's way</i> .
„ xviii	„ 8	Read <i>king</i> for <i>kings</i> .

GANJESHAYIGAN.

Page 2	Line 9	Read <i>who</i> for <i>which</i> .
„ 9	„ 17	Put a comma after <i>wishes</i> .
„ 15	„ last but 3rd	Put a comma after <i>soul</i> .
„ 22	„ 1	Put a comma after <i>injuries</i> .
„ 24	„ 15	Dele comma after <i>say</i> and put it after <i>hands</i> .

ANDARZE ATREPAT.

Page 2	Line 15 of the foot-note	Read <i>O Ahurmazd</i> for <i>Ahurmazd</i> ,
--------	--------------------------	--

ANDARZE KHUSROE KOBATAN.

Page 1	Line 4	Read <i>minister-noblemen</i> for <i>minister noblemen</i> .
--------	--------	--

ગંજે શાયગાંન—અન્દરજે આતરેપાત મારાશ્પન્દાંન—
અન્દરજે ખુસરોએ કવાતાન અને માદીગાંને ચત્રંગના
અગતજોગ લોગતોની શબ્દકોષ.

GLOSSARY OF SELECT WORDS.

—

۱. ۱۰۹۰۰۰۰ = ۱۰۹۰۰۰۰۰۰۰۰ વિ.
મતજબને પાંમનાર; સહમજ મેજવનાર.
a. One who gains his object,
one who gets explanations.

۱. ۱۰۹۰۰۰۰ = ۱۰۹۰۰۰۰۰۰ ના.
પુસ્તક; કેતાબ; ચોપડી. ૨. રેસાલો;
ચોપાંનીક. n. A writing, a book,
a work. 2. A treatise, a pam-
phlet.

۱. ۱۰۹۰۰۰ = ۱۰۹۰۰۰۰ ના.
યાદ; ફામ. n. Remembrance,
recollection.

۱. ۱۰۹۰ = ۱۰۹۰ ના. મદદ
કરનાર; આસરો આપનાર. a. Help-
ing, supporting.

۱. ۱۰ = ۱۰ ના.
કુસ્તી; કસતી; દીનનો કમરબંદ. (અવં
۱۰) n. The sacred
string worn by the Parsis
round the waist.

۱. = ۱. અથવા ۱. ના.
દોલત; ખજાનો. (પાં ۱—) ;
n. Treasure, wealth.

۱. ۱۰ = ۱. ના.
તાબેદારી; નમનતાઈ; વિ. નમનતાઈવાલું.
(અવં ۱) n. Obedience,
gentleness, 2. a. Gentle,

۱. ۱ = ۱. ના. પાછલા પોદર;
ઓગિરાંજી. n. The latter part of
the day, called “Ogiran Geh”
in the Avestas.

۱. ۱ = ۱. વિ. પસંદ કર-
વાળોગ; ચુનંદુ; મોભાદાર. (અવં ૧ +
૧; ફાં ૪) a. Eligible,
select, dignified.

۱. ۱ = ۱. ના.
ફિ. ખુશી આપવી; ખુશ કરવું. (અવં
۱, અથવા ۱) v. To give
delight, to please.

۱. ۱ = ۱. વિ.
ભરોસાદાર; ભરોશો રાખવાળોગ; વીસ-
વાસુ. a. Reliable, trustworthy,
faithful.

۱. ۱ = ۱. વિ.
ઈમિનદાર; વીસવાસુ. (અવં ۱);
a. Faithful, trusty.

כֶּלֶם = קָמָר ના. હીરો; જહવેર; ગોહર. (આએ બોલ Chaldy **כֶּלֶם** ધણું જ કીમતી, અને ફારસી **بر** પથર—એ બે બોલો જોડાઈને બનેલાછે. અને તેનો અર્થ ‘કીમતી પથર’ યાને હીરો અથવા જહવેરનો થાયછે.) *n.* A diamond, a gem. (This word is composed of the Chald. **כֶּלֶם**, very precious and persian **بر** a stone and means “a precious stone” i é a diamond or a gem.)

רוּחַ = נֶפֶשׁ ના. રવાન; રહે; આતમા. (અવં **רוּחַ**) *n.* The soul, spirit.

מִזְרַח = מַגְרֵב ના. આયમણુ-દશા, પશ્ચિમદશા. (અવં **מִזְרַח**). *n.* The West.

אֶלֶף = מֶלֶךְ અથવા **אֶלֶף** ના. પેહલવાંત; (Chal. **אֶלֶף** or **מֶלֶךְ** to be strong **אֶלֶף**, **מֶלֶךְ** strong, hero;) *n.* A hero.

מֶלֶךְ = מֶלֶךְ ના. બાહ-દુર લોકોનો સરદાર, પેહલવાંતોનો મલિક. *n.* the commander of valiant men, the lord of heroes.

זֵהָ = מֶלֶךְ ના. ખરજ; રાશી. *n.* A sign of the Zodiac.

כְּבוֹד = עָרָב ના. અપમાન; બેઈજતી. (અવં **כְּבוֹד** **כְּבוֹד** **כְּבוֹד**); *n.* Dishonour, disgrace.

כְּבוֹד = עָרָב ના. દયા વગરનું; નીરદયાલુ; ધાતકી. ૨. તકસી-

રવાર; યુનેહગાર; કસુરવંત. *a.* Pitiless, merciless, cruel. 2. Guilty, criminal, defective.

אֶלֶף = מֶלֶךְ વિ. વગર જવા-લનું; નોકસાંત વગરનું. ૨. બેહશતી. ૩. સુખી; બેઆજર; ખુશ. (અવં **אֶלֶף**) *a.* Indestructible, 2. Living in heaven. 3. Happy, cheerful.

אֶלֶף = מֶלֶךְ કિ. અનતા કરવી; શીકર કરવી. *v.* To fear, to be anxious.

אֶלֶף = מֶלֶךְ વિ. (આવતી દુની-આને સાર) તઈઆર થવાજોગ; (આ-વતી દુનીઆને મોટે) તઈઆર થાયેલું. (Hib. **אֶלֶף** to be worked. **אֶלֶף** to make ready, to set on Foot.) *v.* Capable of being ready (for the coming world), (what has) become ready.

אֶלֶף = מֶלֶךְ વિ. અહડતે દરજેનું કામ કરનાર; મોહોટું કામ કરનાર. *a.* One performing works of a high order, a doer of great deeds.

אֶלֶף = מֶלֶךְ વિ. મગરૂરી રાખનાર, તકોબર; હેકાર કરનાર; અભીમાંનવાલું. *a.* Harbouring pride, proud, boastful.

אֶלֶף = מֶלֶךְ ના. અં-દગી; આજેજી; દુઆ. *n.* Prayer, entreaty, blessing.

אֶלֶף = מֶלֶךְ ના. અદેઆઈ, હસદ. (અવં **אֶלֶף** **אֶלֶף**); *n.* Jealousy, envy.

વૃણવ = વૃણવકમ ના. જુદાઈ,
જુદાગી, ટુટકાટ. *n.* Separation,
disunion, dissension.

વૃણવ = વૃણવકમ વી. બેગ-
રજ; વગર દરકારનું; સ્વાસ્થ વગરનું.
a. Not needy, reckless, dis-
interested.

વૃણવ = વૃણવકમ ના. બે-
શીકરી; બેદરકારી; નર્મીતાઈ. *n.* Fear-
lessness, recklessness, freedom
from anxiety.

વૃણવ = વૃણવકમ વિ. વગર હાસે-
લનું; ફોકટનું. *a.* Profitless, use-
less.

વૃણવ = વૃણવકમ ના. ઉતર-
દશા. (અવ૦ વૃણવકમ, ફા૦ باخترا) *n.* The North.

વૃણવ = વૃણવકમ વિ. દુર રાખનાર;
મના કરનાર, અટકાવનાર. ૨. વગરનું;
સેવાએનું. *a.* That which keeps
at a distance, prohibits or pre-
vents. 2. Bating, excluding.

વૃણવ = વૃણવકમ વિ. બટ-
કાવનાર; રખાવનાર. *a.* That which
causes (anything) to wander.

વૃણવ = વૃણવકમ ના. બચ-
પણ; બચાગી. (અવ૦ વૃણવકમ) *n.*
Infancy, childhood.

વૃણવ = વૃણવકમ ના. દરજ્જો; મર-
તબો. *n.* Dignity, rank.

વૃણવ = વૃણવકમ ના. યુક્તી; હીક-
મત; કલા. *n.* A scheme, con-
trivance, skill.

વૃણવ = વૃણવકમ ના. મસખરી;
હાહા; હસી. *n.* A joke, ridicule,
derision.

વૃણવ = વૃણવકમ વિ. હીન-
નાર; મસખરી કરનાર; હાહા કરનાર. *a.*
One who despises, one who
ridicules or laughs at.

વૃણવ = વૃણવકમ વિ. હી-
નાએલું; હીનપસતીમાં આવેલું. *a.* Re-
jected, fallen into disgrace.

વૃણવ = વૃણવકમ ના. કુશલ. *n.* Effort.

વૃણવ = વૃણવકમ વિ. ગાલિબ; ફાવ-
નાર; ફતેહમંદ. *a.* Strong, victori-
ous, successful.

વૃણવ = વૃણવકમ ના.
અહસતી કલા, મોહટાઈ, અહસતી હાલત.
n. Advancement of condition,
greatness, prosperity.

વૃણવ = વૃણવકમ ના. માયા; દયા; મેહરબાનગી; રેહમ.
૨. બખ્શિશ; મારી. *n.* Mercy,
clemency, favour. 2. Gift,
pardon.

વૃણવ = વૃણવકમ ના. પશ-
તાવો; પશચાતાવ. *n.* Repentance,
regret.

વૃણવ = વૃણવકમ ના. કરજ; દેન.
૨. વીઆળે લીધેલું અથવા કરજે લીધેલું.
n. Debt. 2. That which is
borrowed.

વૃણવ = વૃણવકમ ના. આક;
મીઠી. (Chaldy ܐܬܪܐ dust; ܐܬܪܐ
ܕܐܬܪܐ a little particle of dust.)

२. अहस्ते दरजेनुं; मानवननुं. (لعل + لعل
 उपरली.) *n.* Dust, earth. 2. Of
 high dignity, venerable.

۱۵۰۰ = ۱۵۰۰ نا. سوار,
 असवार. (अव० १५०० + १५०० स० ३० स०)
 n. Morning.

अव्यय = अविनाशक वि.
 पामेदार रेहनार, कामेम रेहनार, रेहनार,
 रेडी शकनार. (अव० म ३।० हस्त)
a. That which remains stable,
 lasting, that which continues
 or is able to continue.

યાયા = ૧૬૭૯૭-૨૧૦૦ ના.
 માતનો દેવ; જમ. ૨. બદનને જીવથી
 જુદુ પાડનારી શક્તી. n. The demon

of death. 2. The faculty which separates the soul from the body.

ॐ नमः = ॐ नमः ना. धरम-
 सराह; वितारानी जगा; मुशाइरपानुं.
 (अव० नमः + नमः पांय दाहडानुं रेह-
 डाणु. ३।० नमः) n. A caravan-
 sara, a resting place for tra-
 vellers.

॥ १५५५ = ॥ १५५५ ॥ ५५ ॥ अथवा
॥ १५५५ = ॥ १५५५ ॥ ५५ ॥ क्रि. सांभलपु.
v. To hear.

ના. હીનપણ, બેઠજીવ. n. Dis-
grace, dishonour.

— —

ॐ नमः शिवाय ॥ ॐ नमः शिवाय ॥
 आगाही; अग्र (अव ० सु ० ३१०
 अग्र) n, Explanation, fore-
 sight, information.

॥१॥५७ पुण्य कि. सहमज्ज मेव-
वती; ॥१॥५८ वाकिइ करवुं; सहमज्ज
आपवी. v. To get an explana-
tion. v. To inform, to explain.

१. $\text{अप्युक्त} = \text{अप्युक्त}$ वि. सहज
आपनार, वाक्ते करनार. *a.* One who
explains, one who informs.

શ્રી = શ્રીમદ્ નામ ધનિજત, આ-
 બર, હોરમત. ૨. લાજ, શરમ. (آزم)
 n. Honour, reputation, respec-
 tability. 2. Shame, modesty.

જાહેર = જાહેર વિ. આચર-
વાણું, હોરમતદાર. a. Honourable,
respectable.

॥७७७=॥७७७७ वि. परहेजगार,
अशो माण्ड. २. धरमयु. a. Holy,
pious. 2. A spiritual pre-
ceptor.

૧) પુલ નયન = ફીલ્મ-દુનિયા
 વિ. પરદેજગાર દેખાવનો ; ધરમી રૂપવાલું.
 a. Of pious appearance, having
 a religious look.

જામલુ = જામલુ વિ. ઇજા
પામેલું; દુખી થામેલું. n. Injured,
afflicted.

سارال = سارالو سارالو वि. दुःख
 દેનાર, હનિ દેનારી જાતવાલું. *a.* In-
 jurious, belonging to the kind
 of things that are harmful.

سارال = سارالو سارالو वि. दुःख
 આપવું; અપશવું. (Hib. सारल अङ्ग
 F. gift, reward.) *v.* To give,
 to bestow.

سارال = سارالو سارالو वि. दुःख
 નાહ માફ કરવો; તકસીરને દરગુજર કરવી.
v. To pardon a fault.

سارال = سارالو سارالو वि. दुःख
 રહમ. *n.* Mercy, compassion.

سارال = سارالو سارالو वि. दुःख
 માન. (अव० सारल अङ्ग) *n.*
 Honour, respectability.

سارال = سارالو سارالو वि. दुःख
 ના. હનિજત; આખર. *n.* Honour,
 respectability.

سارال = سارالو سارالو वि. दुःख
 વિ. ઉજમવાલું; ઉદ્યોગી. *a.* Indus-
 trious, diligent.

سارال = سارالو سارالو वि. दुःख
 (अव० सारल अङ्ग) *n.* Silver.

سارال = سارالو سارالو वि. दुःख
 વીપતી; દુઃખ. *n.* Misfortune,
 affliction, calamity.

سارال = سارالو سارالو वि. दुःख
 સ્તવાર; મકમ, ચુસ્ત, એતેકાદવાલું.
 (अव० सारल अङ्ग) *a.* Firm,
 strong, of firm faith.

سارال = سارالو سارالو वि. दुःख
 હોનર, તરવાની યુક્તી. *n.* The art of
 swimming, the plan of swim-
 ming.

سارال = سارالو سارالو वि. दुःख
 ઉઠાડવું; બેઠેલાંને ઉઠાડવું. *v.* To raise
 up, to cause a sitting man to
 rise.

سارال = سارالو سارالو वि. दुःख
 રાઈને હાંણી પોહઆડનાર. ૨. ડગાઈ;
 અથરાંમણી કરનાર. (अव० سارल अङ्ग
 ૧. آشموگ) *a.* That which in-
 jures holiness. 2. Deceitful,
 makebating.

سارال = سارالو سارالو वि. दुःख
 કરનાર. *a.* That which selects.

سارال = سارالو سارالو वि. दुःख
 માગમુખ ના. આખેરથને લગતી ઇચ્છા,
 સારી મતલબ વાલી ઇચ્છા. *n.* The
 desire of the other world, a
 well-meaning desire.

سارال = سارالو سارالو वि. दुःख
 ઘટાડવું; ઓછું કરવું. (अव० سارल
 ૧. اقليل) *v.* To lessen, to
 diminish.

سارال = سارالو سارالو वि. दुःख
 વેર; કીનો. (अव० سارल
 ૧. اعداء) *n.* Enmity,
 malice.

—
 ૧. વેર-
 નાવ, વેરીપણું. ૨. અદાવત, દુશ્મની.
n. Animosity, inimical feel-
 ing. 2. Enmity, spite.

—
 ૧. જગડાજોર બનાવનાર,
 લડાઈજોર કરનાર. (જગડાજોર લડાઈ
 કરવી. અવગણવું). *a.* That which
 makes contentious, that
 which causes to fight.

—
 ૧. ઉદ્યોગી;
 કરવયો. ૨. કરણી, કામ. *a.* Indus-
 trious, skilful. 2. *n.* A deed,
 an act.

—
 ૧. મેહલ, હવેલી.
 (کوشک ૬૧૦). *n.* A palace, an
 edifice,

—
 ૧. ખેતી, ખેતીવાડી, ખેતરની હાર, ક્યારાઓ
 સાથની જગો. *n.* Agriculture, a
 plot of ground divided into
 ornamental beds of flowers.

—
 ૧. અંધર; નાખીના.
a. Blind.

—
 ૧. બેહર. *a.* Deaf.

—
 ૧. પેટ, ઉદર,
 શિકમ. (જુઓ મારાં પેહલવી વ્યાકરણને
 સદે ૪૩૪ મે.) *n.* The stomach,
 the belly (see my Pehlvi
 Grammar p. 434.)

—
 ૧. શાદી, લગણ, ધરધણીપણું. *n.*
 Marriage.

—
 ૧. પુરાણું. (Heb. *קָהָה* to be feeble,
 weak, dull, blunt; of the teeth,
 to become blunt. Aram. *קָהָה*
 Syr. *كَهَّ*;) *a.* Old, ancient.

—
 ૧. સવાખ; પુણ્ય;
 નેકી. (Heb. *קָרַב*, to draw
 near to God; to devote oneself,
 especially to God, to perform
 service in his presence; to
 apply to God hopefully and
 piously. Ar. *قَرَب* and *قَرَّب*,
 offering a sacrifice, a
 sacrificial gift, or a dedicatory
 gift. Syr. *قوربين* Ar. *قربان*)
n. Charity, virtue.

—

—
 ૧. ઇચ્છા,
 આહિશ. *n.* Wish, desire.

—
 ૧. માલમતા,
 કરનીચર, ધરનો રાટવાત. *n.* Pro-

perty, furniture, household
 things.

—
 ૧. કમીનું, નીચ,
 હલકું. ૨. એખ, આંપણ. ૩. નાંધણું.

a. Mean, base. 2. Imperfection, defect. 3. Small.

سَعْدٌ = سَعْدٌ = سَعْدٌ

વિ. આપમતલખીઈ બનાવનાર, આપરગીઈ કરનાર. *a.* That which makes one selfish.

سَعْدٌ = سَعْدٌ = سَعْدٌ ના. ખાનાર.

૨. ખોરાક આપનાર. *n.* One who eats. 2. One who feeds.

سَعْدٌ = سَعْدٌ = سَعْدٌ

સંતોષી કરનાર, ધીરજવાલુ બનાવનાર. *a.* One possessing the wealth of contentment, one who is satisfied with whatever he gets.

سَعْدٌ = سَعْدٌ = سَعْدٌ વિ.

સંતોષી કરનાર, ધીરજવાલુ બનાવનાર. *a.* That which makes one contented, that which gives one patience.

سَعْدٌ = سَعْدٌ = سَعْدٌ ના. શેહનશાહ

નોશિરવાન આદેલનું નામ. (અવન *خسر* અથવા *كسري*)

The title of Emperor Noshervan the Just.

سَعْدٌ = سَعْدٌ = سَعْدٌ વિ. બેવજન,

ખીસાદ વગરનું, હલકું, કમીનું. *a.* Possessing no influence, mean, base.

سَعْدٌ = سَعْدٌ = سَعْدٌ ના.

ખાવાનું ફલ. *n.* Fruits.

سَعْدٌ = سَعْدٌ = سَعْدٌ કિ.

આહવું, ઈચ્છા રાખવી, આદેશ કરવી. *v.* To love, to entertain a wish, to be desirous.

سَعْدٌ = سَعْدٌ = سَعْدٌ કિ.

વિ. સેહલાઈથી, આસાનીથી. (અવન *خاري* *ad.* Easily, without any difficulty.

سَعْدٌ = سَعْدٌ = سَعْدٌ કિ. ઉખેરવું.

૨. ખોદવું, ખણવું. (Heb. *קצץ* to cut into a thing, to bore into, to dig into, of the horse's hoofs.

Ar. *حَبَّر*; to search out, to explore. to dig the ground. Syr.

خَفَر. *v.* To pluck up. 2. To dig, to pierce into.

سَعْدٌ = سَعْدٌ = سَعْدٌ ના. આત્મા, જીવ.

૨. નુર, ખોરેહ. ૩. ઇબ્રાહીમ, કીરતી. (Heb. *קד* [קד] decision, = fortune, especially a favourable fortune; hence, good fortune, then the name of the

fortune-bringing deity of the Babylonians, of their planet Venus or of Jupiter, Syr. *كاد* Ar. *كاد*); *n.* The soul. 2. Light, natural gifts. 3. Honour, glory.

𐭠𐭣𐭥=𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥 વિ. કીરતીવાન; અખતાવર, બાએગસાલી. *a.* Lucky, famous.

𐭠𐭣𐭥=𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥 ના. અખતાવરી. ૨. આએવત, રોત્ર. *n.* Good luck. 2. Income.

𐭠𐭣𐭥=𐭠𐭣𐭥𐭥 ના. દોહત, અબનેા, જખીરો. (Heb. 𐤒𐤔 = 𐤒𐤔 *treasure* 𐤒𐤔𐤕 *a treasurer*. Pers. گنج *treasure*, گنجور *treasurer*. અવં 𐭠𐭣𐭥 + 𐭠𐭣𐭥 or 𐭠𐭣𐭥) *n.* Treasure, riches.

𐭠𐭣𐭥=𐭠𐭣𐭥 ના. ઉંક, સિંતશી, ઉંકડો. (Heb. Chald. ܚܡܠ *m. camel*; Syr. ܚܡܠ, Ar. جمل). *n.* A camel.

𐭠𐭣𐭥=𐭠𐭣𐭥𐭥 ના. ફરીઆદ. *n.* A complaint. 𐭠𐭣𐭥 ફરીઆદ કરનાર. *a.* A complainant.

𐭠𐭣𐭥=𐭠𐭣𐭥𐭥 ના. રમત, શેતરંજની બાત્ર. ૨. ચાલ. ૩. જવણુ, અથવા જવું. *n.* A game at chess. 2. Movement. 3. Going.

𐭠𐭣𐭥=𐭠𐭣𐭥 વિ. ફરતું, ફરનાર, હીલચાલ કરનાર. *a.* Moving about, going about.

𐭠𐭣𐭥=𐭠𐭣 ના. જગો. ૨. વખત, વેલા. ૩. તખત; કોચ, બાજટ. ૪. મરતબો, પદવી, દરજ્જો. (અવં 𐭠𐭣𐭥 𐭠𐭣 𐭠𐭣); *n.* A place. 2. Time. 3. A throne, a sofa, a bench. 4. Dignity, high position.

𐭠𐭣𐭥=𐭠𐭣𐭥 ના. ગાહંબાર, વરશ એકની છ ફસલને લગતો વખત. (અવં 𐭠𐭣𐭥 + 𐭠𐭣𐭥 + 𐭠𐭣) ઉપરથી.) *n.* The Gahambars, one of the six periods into which the Zoroastrian year is divided.

𐭠𐭣𐭥=𐭠𐭣𐭥 ના. ગેહાંન; યુજરેહાંને લેઈ જવાનું તખત. *n.* A bier.

𐭠𐭣𐭥=𐭠𐭣𐭥 ફિ. બખશ કરવો, આઈ જવું; ગરી જવું. (𐭠𐭣 𐭠𐭣). *v.* To devour, to eat up, to swallow.

𐭠𐭣𐭥=𐭠𐭣𐭥 ના. શેતાન, એબત્રીસ, એહરેમન. (અવં 𐭠𐭣 + 𐭠𐭣 𐭠𐭣 હાંણી પોહોચાડનારો મીનો. 𐭠𐭣 𐭠𐭣). *n.* Satan, devil.

𐭠𐭣𐭥=𐭠𐭣 વિ. બોલનાર, બોલનાર. *a.* One who speaks.

𐭠𐭣𐭥=𐭠𐭣 નાં જવાંની, જવાંન અવસ્થા. (અવં 𐭠𐭣). *n.* Youth, the state of youth.

𐭠𐭣𐭥=𐭠𐭣-𐭠𐭣-𐭠𐭣 ના. સારી આદત. ૨. કેળવણી, અકલને લગતો યુથ. *n.* A good habit. 2. Education, the quality pertaining to good sense.

𐭠𐭣=𐭠 વિ. મુથ. *a.* Dumb.

𐭠𐭣 𐭠𐭣=𐭠-𐭠 વિ. તરેહ તરેહનું, રંગરંગનું. (અવં 𐭠𐭣 𐭠𐭣 𐭠𐭣 અથવા 𐭠𐭣). *a.* Various, diversified.

પાટ=પાટિય વિ. પરનું, પરવાલું; ગીરદાવાલું, અસતરવાલું. ૨. પર, ગેરદો. (અવન હાલ પકડવું). *a.* Having a layer, lined, covered. 2. Lining (of a garment), a layer.

પાટ=પાટિય વિ. ઘણું, વધારે. ૨. ભારી, સખત, બોજવાલું. (અવન હાલ પાહડ, ઉપરથી). *a.* Much, a

great deal. 2. Heavy, burdensome, harsh.

પાટ=પાટિય ના. આદર-માન, ઈજ્જત, મોહટાઈ. *n.* Civility, honour, greatness.

પાટ=પાટિય ના. ગીરો, કરતો, શાંતમાં. (અવન હાલ ફાંડો). *n.* A pledge, a loan, a mortgage.

૬ — ૫

પાટ=પાટિય વિ. મીઠું—શીરીત, મીઠાસદાર. *a.* Sweet.

પાટ=પાટિય ના. શેતરંજ, શેતરંજની રમત. *n.* The game of chess, a game at chess.

પાટ=પાટિય-પાટિય વિ. મીઠાશ બરેલું બોલનાર. મીઠું બોલનાર. *a.* One who speaks sweetly, sweetly-speaking.

પાટ=પાટિય ના. મીઠી જાણ, મીઠા બોલ. *n.* Sweet tongue, sweet words.

પાટ=પાટિય ના. (સુનાંતો રૂપાનો યા હીરાનો) ચાંદ. *n.* A medal (of gold, silver, or gems).

પાટ=પાટિય વિ. મતજાનીકું; અરાખ ધારણા રાખનાર. *a.* Selfish, harbouring evil intentions.

પાટ=પાટિય ના. મતજા; સખત. ૨. રમત. ૩. સવાલ. *n.* Reason, ground. 2. Play, sport. 3. A question.

પાટ=પાટિય ના. વસ્તુ, ચીજ. (અવન જા, પાંચ જાંડો). *n.* A thing, any substance.

૬ — ૫

પાટ=પાટિય વિ. ઉલટું, અરખેજાકું, ફેરફાર. (અવન હાલ ફાંડો જડતર) *a.* Opposite, different.

પાટ=પાટિય ના. ઉલટાવવું; ફેરવવું. *v.* To turn up, to change.

શક્તિ = શક્તિ ના. મહત્તર, તાકાત, શક્તિ. *n.* Power, might, ability.

સામ્યસ્ય સ્ય = -સામ્યસ્ય
સામ્યસ્યસ્ય વિ. મતફેર, જુદાં મતવાળું.
a. Dissentient, holding different opinions.

સામ્યસ્ય = સામ્યસ્યસ્ય વિ. હમેશાં, હમેશ, સદા. (અવં સમ્યક્-સમ્યક્ કાં જાવદાન) *ad.* Eternally, always.

રજ્જુ = રજ્જુ ના. કપડાં, પોશાક, રખત. *n.* Clothes, garment.

S—S

સમય = સમય વિ. માત કરવું, હરાવવું. ૨. મારવું, ધનિદેવી. (અવં સમય, કાં જાવ) *v.* To check-mate, to defeat. 2. To strike, to injure.

સમય = સમય ના. મારામારી, ટંટો, જગડો. ૨. ધનિ. *n.* Quarrel, bickering. 2. Injury

સમય = સમય-સમય વિ. અદ્યપત, જુરાં ભાગ્યેગવાળું, અદ્યપતીમાં આવેલું, હિત નસીબનું. *a.* Unlucky, unfortunate.

સમય = સમય ના. ઉત્પત્તિ. *n.* Origin, creation.

સમય = સમય ના. અપતર. (Heb. סָבַח [સ] to encircle, to bind about, to enclose. કાં જાવ) *n.* A coat of mail.

સમય = સમય અંત સમય ના. વપત, મેહતત, પેના. ૨. દોર. (Heb.

સમય an appointed, determined time, Ar. زَمَان). *n.* Time, period of time. 2. A long course of years.

સમય = સમય-સમય વિ. વપત પોહચેલું; જાદિ, જુદું. *a.* Advanced in age, old.

સમય = સમય વિ. જલદી, ઉતાવળ. (કાં જાવ). *a.* Hasty, quick.

સમય સમય = સમય-સમય ના. દારોગો, જેલર, બંદીખાનાંનો ઉપરી. *n.* A gaoler, a superintendant of prison.

સમય = સમય વિ. આજાક, અંચલ, તેજ જ્ઞેત. ૨. સીએલું, કેળવણી લીધેલું. (Heb. נָצַח to be bright, to shine; נָצַח to be clear, enlightened, intelligent, instructed. Syr. نَجِيح کાં જાવ). *a.* Active, smart, of quick talents. 2. Educated.

૧—૧

જન્ય-આત્મ-જન્ય-વિ.

જન્ય, પોતાની જાતથી પેદા થાયેલું, પોતાનાં જન્યથી જનમેલું. *a.* Self-created, born of its own kind.

જન્ય-આત્મ-જન્ય-વિ. એકલું,

તનહા. *a.* Solitary, lonely.

જન્ય-આત્મ-જન્ય-વિ. એકલું,

જન્ય-આત્મ-જન્ય-વિ. એકલું, તનહા. *a.* Solitary, lonely.

જન્ય-આત્મ-જન્ય-વિ. એકલું,

તનહા. *a.* Solitary, lonely.

જન્ય-આત્મ-જન્ય-વિ. એકલું,

તનહા. *a.* Solitary, lonely.

જન્ય-આત્મ-જન્ય-વિ. એકલું,

તનહા. *a.* Solitary, lonely.

જન્ય-આત્મ-જન્ય-વિ. એકલું,

તનહા. *a.* Solitary, lonely.

જન્ય-આત્મ-જન્ય-વિ. એકલું,

તનહા. *a.* Solitary, lonely.

જન્ય-આત્મ-જન્ય-વિ. એકલું,

તનહા. *a.* Solitary, lonely.

જન્ય-આત્મ-જન્ય-વિ. એકલું,

તનહા. *a.* Solitary, lonely.

જન્ય-આત્મ-જન્ય-વિ. એકલું,

તનહા. *a.* Solitary, lonely.

જન્ય-આત્મ-જન્ય-વિ. એકલું,

તનહા. *a.* Solitary, lonely.

૭—૭

જન્ય-આત્મ-જન્ય-વિ. એકલું,

તનહા. *a.* Solitary, lonely.

જન્ય-આત્મ-જન્ય-વિ. એકલું,

તનહા. *a.* Solitary, lonely.

after the insertion of the t-sound *دَنَقَر*, the Phenician word having passed over generally to the Greeks and the Persians (Pers. *دبیر* writer.) *دَبَر* may therefore mean *book-town*, i. e. where the sacred writings of the Phenicians were kept;) *n.* A public writer. 2. A learned man, a savant.

دَبَر = دَبَر ના. કેળવણી, વીદ્યા. *n.* Education, learning.

دَبَر = دَبَر ના. કેળવણીઆતું, મકતબ, મદરેસા, વીદ્યા મંદીર. (*دبستان*). *n.* An educational institution, a school, a college.

دَبَر = دَبَر ક્રિ. કાલ તોડવો, જીકું ખોલવું, જાકું થવું. *v.* To break a promise, to speak a lie, to turn wrong.

دَبَر = دَبَر વિ. નેક, નેકીવાળું, બલુ. (*અવં* નેક,) *a.* Virtuous, good.

دَبَر = دَبَر ના. દીઆંત, અંત-કરં. ૨. દીન, ધરમ, મજહબ. (*અવં*

دَبَر). *n.* Conscience, internal feelings. 2. Religion.

دَبَر = دَبَر ના. આંદાંત, ઓલાદ. (Heb. *דבר* an united, hence a friend, cousin, uncle, one beloved. *דבר* to attach, to weave, to bind, to join together; *דבר* *דבר*, *דבר*). *n.* Descent, family.

دَبَر = دَبَر ના. ખુરી હકુમત; ખરાબ રાજ્ય. *n.* Evil power, a bad government.

دَبَر = دَبَر વિ. ખુરી શક્તીવાળું કરનાર, ખુરં બનાવનાર. *a.* That which gives one evil faculties, that which makes one bad.

دَبَر = دَبَر ક્રિ. ખુરં કરવું, ખરાબ કરવું. *v.* To make bad, to cause to be bad.

دَبَر = دَبَر વિ. ખુરાં શરીરવાળું; રોગી બદન વાળું; એખીઅલ જાતવાળું. *a.* Having a bad body, of a diseased constitution, of defective nature.

دَبَر = دَبَر ના. દુશ્મન, શત્રુ. *n.* An enemy, a foe.

૧—૧

શરમ=શરમ ના. શરમ, લાજ. (કાં
 ننگ). *n.* Shame, modesty.

શરપ=શરપ ના. શરપ
 દીધેલું; અદ દુઆ પામેલું. (કાં
 نفرين). *a.* Cursed, execrated.

શરપ=શરપ ના. લડાઈ, જગડો,
 મારામારી. (અવં ۱+ ۲, કાં
 نبرد). *n.* A quarrel, a dispute,
 wrangling.

શરપ=શરપ ના. લાર
 કરવો. (કાં ۱+ ۲, કાં ۱+ ۲ to dance;)
v. To affect.

શરપ=શરપ ના. રહમત, પ્રજા.
n. A nation.

શરપ=શરપ ના. સારું, નેક. (કાં
 نیک). *a.* Good, virtuous.

શરપ=શરપ ના. દખલદાર.
 ૨. અપોર. *n.* The southern quar-
 ter. 2. Noon-time.

શરપ=શરપ ના. કિ.
 (ધરેલું) નીચ અથવા વકરી થવું.
v. To proceed retrogressively
 (said of a planet.)

૭—૭

શરપ=શરપ ના. પરા-
 ગદે કરવું, વીખરાવી નાંખવું. (Heb.
 ۱+ ۲ to scatter about, to dis-
 perse, to lead astray. Syr. ۱+ ۲;
 Ar. ۱+ ۲, ۱+ ۲). *v.* To spread. to
 scatter up.

શરપ=શરપ ના. આન-
 દાન, આલાદ, કુટુંબ. (અવં ۱+ ۲
 ۱+ ۲). *n.* Descent,
 origin, family.

શરપ=શરપ ના. સં-
 બંધ, મેળાપ; કિ. ۱+ ۲ જોડાવું,
 સંબંધ કરવો, મળવું. ૨. મશગુલ રાખવું.
 (કાં ۱+ ۲). *n.* Union, con-
 nexion; *v.* To be connected,
 to be united. 2. To keep
 engaged.

શરપ=શરપ ના. કિ.
 પાએદાર રહેવું, ટકી રહેવું, કાએમ રહેવું.

v. To keep firm, to last, to be
 eternal.

શરપ=શરપ ના. નસીહત, શીખા-
 મણ. *n.* A precept, an admo-
 nition.

શરપ=શરપ ના. કિ. વિ. આદા-
 નકરેને, કદાચ, ક્યુ. *adv.* Perhaps,
 occasionally, accidentally.

શરપ=શરપ ના. પત્ર,
 કાગજ, નાંચું; (અવં ۱+ ۲
 ۱+ ۲). *n.* A letter, an epistle,
 an account.

શરપ=શરપ ના. વિ.
 મધ્યમ, વચ્ચું. *a.* Mediocre, cen-
 tral.

શરપ=શરપ ના. વિ.
 ધરતું, વાજણી. *a.* just, due.

જવાબ=જવાબ ના. જવાબ,
ઉત્તર. (અવં જવાબ+જવાબ; કાં
باسخ). *n.* An answer, a reply.

શક્તિવાન=શક્તિવાન વિ.
શક્તિવાન, બળવાન. (અવં જવાબ+
શક્તિ ઉપરથી શક્તિવાન ને બદલે.) *a.*
powerful, strong.

સજા=સજા ના.
સજા. (અવં જવાબ+સજા ઉપરથી.) *n.*
Punishment.

શક્તિવાન=શક્તિવાન વિ.
શક્તિવાન, બળવાન. *a.* Power-
ful, mighty.

જાણી પોહ્યાડનારે સંબંધ અથવા
ના. ઇન્ન પોહ્યાડનારે સંબંધ અથવા

દોશી. ૨. દુષ્કારક મદદ. *n.* The
union or friendship that
brings harm. 2. The help that
causes pain.

જાણી પોહ્યાડનારે સંબંધ અથવા
કિ. સનગારવું, ઘરેલું પેહડાવવું. *v.* To
adorn, to decorate with jewels.

જાણી પોહ્યાડનારે સંબંધ અથવા
મુમસેક. *n.* A miser, a niggard.

જાણી પોહ્યાડનારે સંબંધ અથવા
અખીલી, કંજુસાઈ. (Heb. כס כס
a thing covered, concealed;) *n.* Stinginess, niggardliness.

જાણી પોહ્યાડનારે સંબંધ અથવા
દરજાવાળું, માનવ-વું. *a.* Honour-
able, of high rank.

૯-૯

જાણી પોહ્યાડનારે સંબંધ અથવા
રમતનો) વજીર. *n.* The queen (of
chess.)

જાણી પોહ્યાડનારે સંબંધ અથવા
જેનું, સરવેથી સરસ. (અવં أفضل
કાં أفضل;) *a.* Best, of the first
rank.

જાણી પોહ્યાડનારે સંબંધ અથવા
મદદ કરનાર, સાહેતા આપનાર, મદદગાર.
n. Aiding, helping.

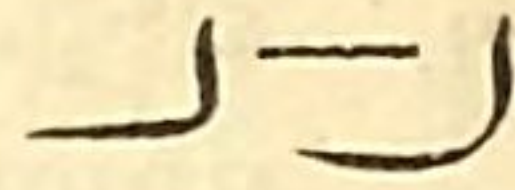
જાણી પોહ્યાડનારે સંબંધ અથવા
નાપાએદાર, કાએમ નહી રહે એવું.
(અવં أفضل+أفضل જવું; કાં أفضل)

સરી જવું, કોહી જવું.) *a.* Unstable,
not durable.

જાણી પોહ્યાડનારે સંબંધ અથવા
જાણી પોહ્યાડનારે સંબંધ અથવા
નાઈ ધરાવનાર. *a.* Having good
sense, possessing wisdom.

જાણી પોહ્યાડનારે સંબંધ અથવા
ખુશીવ-વું. ૨. સુખી, સુખવ-વું. *a.*
good, virtuous. 2. Happy.

જાણી પોહ્યાડનારે સંબંધ અથવા
યાદદાસ્તવાળું, વીસરભવ, જે યાદમાં નહી
રહે તે. *a.* Forgetful, such as
can not be remembered.

۱۰۰۰ = ۱۰۰۰۰ વિ. પાપી,
યુનાહને મદદ કરનાર, યુનેહગાર. *a.* Sin-
ful, guilty.

۱۰۰ = ۱۰۰ ના. ધરેહની અથવા
સીતારાની ચાલ. *n.* The motion of
a planet.

۱۰۰ = ۱۰۰ વિ. ફળવન્તું, ફળ-
વાહું, ફળવન્ત. *a.* Fertile, fruit-
bearing.

۱۰۰ = ۱۰۰ વિ. કેદી, બંદીવાન.
૨. કેદ, બંદીઆનું. *a.* Imprisoned,
made captive. 2. Imprison-
ment, captivity.

۱۰۰ = ۱۰۰ ના. હિસ્સો, ભાગ,
બેહરો. (અવ૦ ۱۰۰ ઉપરથી ૬૦ ૪૫૨).
n. A share, a part.

۱۰ = ۱۰ ના. ચોથાઈ; અંડની.
(૬૦ ૧૦). *n.* An assignment of
about one-fourth of one's re-
venue, a tribute.

۱۰ ૦ ૧ = ૧ ૦ ૧ ના. તસદી, ભેદમત. ૨. બોળો. ૩. દુઃખ.
૪. ફળ. *n.* Trouble, pain. 2.
Burden. 3. Misery. 4. Fruits.

۱۰۰ = ۱۰۰ કિ. વિ. અ-
મલ, પેહલ્લાં, શરૂઆતમાં. *adv.* First-
ly, in the beginning.

۱۰ = ۱۰ ના. બુઝેરગી, મોહટાઈ.
(અવ૦ ۱۰, ૬૦ ૧૦). *n.* Gran-
deur, greatness.

۱۰ = ۱۰ ના. બરદાસ્ત
કરવાની તથા અમવાની શક્તી. (અવ૦
۱૦, ૬૦ ૧૦). *n.* Power
of endurance.

۱۰ = ۱۰ ના. આળ-
સાઈ, સુસતી. ૨. ઉંઘ, જોઆખ, નીંદ.
(અવ૦ ۱૦; ૬૦ ૧૦). *n.*
Laziness, inactivity. 2. Sleep.

۱۰ = ۱۰ ના. પાદશાહનોશિ-
રવાંનના વજર વજોરગમીઝેના બાપનું
નામ. ૨. વિ. છુટકારો પામેલું. *n.* The
name of King Noshervan's
minister Vazorgmithra's fa-
ther. 2. Liberated.

۱۰ = ۱۰ ના. પીડા, દુઃખ,
આજર. (અવ૦ ۱૦). *n.* Pain,
misery, disease.

૬—૬

۱۰ = ۱۰ ના. યેઝદાને માનવાની દીન, યજ્ઞદાં પ્રસ્તી
ધરમ. *n.* The Yezdanparast
faith, the religion which be-
lieves in one god.

۱۰ = ۱۰ કિ. ઉચકાઈજવું. *v.* To be raised up.

۱۰ = ۱۰ કિ. ઉચકવું, ઉઠાવવું. *v.*
Pick up. raise up.

॥ ૧૭૯ ॥ ૬૬=૧૭૯૫૫૫-૬૭૭૬
 ક્રિ. ફાવવું, ફતેહમંદ થવું, માત કરવું.
 v. To triumph over, to be successful, to defeat.

૬૭૬=૧૭૭૭૬ વિ. મોબેદ તથા
 અંધીઆર અને મજદીઅસની દીન-
 વાજાને લગતું, યજ્ઞદાં પ્રસ્તને લગતું;
 (અવ૦ ૭૭૬ મોહટાઈ, ૧૭૭૭૬ મોહટું,
 મોહટાઈવાળું. Heb. מוֹכַם અથવા
 מוֹכַם to be great, mighty,
 rich; m. מוֹכַם, usually
 for priests among the Assy-
 rians, Medes and Persians;
 ફા૦ מוֹכַם; Phenic. מוֹכַם priest,
 wiseman.) a. Pertaining to
 the Mobeds, Andhiarus, and
 those who cultivate the Maz-
 diasnian faith.

૧૭૭૬=૧૭૭૭૭૬ વિ. કમીનું,
 હલકું, નીચ. (એ ૧૭૭૬ નો ફેરવાઈ
 ગએલો એ મલયોછે.) a. Mean, base.

૧૭૭૭૬=૧૭૭૭૭૭૬ ના.
 મોજમહજ, એશઆરામ, ખુશી. (ફા૦
 مَهْمَانِي). n. Pleasures, ease
 and enjoyment.

૧૭૭૭૬=૧૭૭૭૭૭૬ ના. ટીપ,
 વીગત, તફસીલ. n. A list, an in-
 ventory.

૧૭૭૭૬=૧૭૭૭૭૭૬ ના. પુસ્તક,
 કેતાબ, ચોપડી. ૨. ચોપાંનીકું, રેસાલો.
 (Heb. מוֹכַם to be wide, ex-
 tended, comprehensive. Ar. مَوِي to
 tr. to make wide; مَوِي to stretch

out a measuring line.) n. A
 writing, a book. 2. A pam-
 phlet, a treatise.

૧૭૭૭૬=૧૭૭૭૭૭૬ વિ. કા-
 એદાસર રાખનાર, બરોખર રાખનાર.
 (અવ૦ ૭૭૬=માપવું, બરવું, તોલ કરવો.)
 a. Regulating, keeping within
 bounds.

૧૭૭૬=૧૭૭૭૭૭૬ ના.
 આતશકદેહ, દરેમેહર, અગીઆરી.
 ૨. જરતોશ્તીઓનું ધરમનું મકાન. n.
 A fire-temple. 2. A place of
 worship of the Zoroastrians.

૧૭૭૭૬=૧૭૭૭૭૭૬ ના.
 વચે પડનાર, વસીલો, સેપારસ કરનાર.
 (ફા૦ مِيَانَجِي). n. That which
 comes between, a means.

૧૭૭૭૬=૧૭૭૭૭૭૬ ના. માતી.
 (ફા૦ مَرَوَارِد). n. A pearl.

૧૭૭૭૬=૧૭૭૭૭૭૬ ના.
 કંગાલીઅત, સંકટ, લાચારી, મીસકીની.
 (અવ૦ ૧૭૭૬, ઉપરથી ફા૦ مَسْكِينَة).
 n. Misery, poverty, state of
 helpless destitution.

૧૭૭૭૬=૧૭૭૭૭૭૬ } વિ.
 ૧૭૭૭૬=૧૭૭૭૭૭૬ }
 કંગાલ, લાચાર, મુફ્લેસ. ૨. અશક્ત,
 બળ વગરનો. a. Miserable, poor.
 2. Powerless, feeble.

૧૭૭૭૬=૧૭૭૭૭૭૬ ના. શેતરંજનું
 મોહર. (ફા૦ مَوِي). n. A chess-
 man.

𐭠𐭣𐭥𐭥=𐭠𐭣𐭥𐭥 ના. પરંડું, પક્ષી,
પંચર. (અવં 𐭠𐭣𐭥𐭥, ફાં 𐭠𐭣𐭥𐭥).
n. A bird.

𐭠𐭣𐭥𐭥=𐭠𐭣𐭥𐭥 ના. અંદી-

આનું, જેલ, કેદખાનું. n. A gaol,
a prison.

𐭠𐭣𐭥𐭥=𐭠𐭣𐭥𐭥 ના. મુદ્-
લેસ, કંગાલ, પછસા વગરનું. a. Poor,
impecunious.

૧—૨૭

𐭠𐭣𐭥𐭥=𐭠𐭣𐭥𐭥 ના. આરા-
ધના, યાદ, અંદગી, જસન. n. Adora-
tion, worship.

𐭠𐭣𐭥𐭥=𐭠𐭣𐭥𐭥 ના. આજી, રમત,
દાવ. ૨. હાથ, દસ્ત. ૩. કહિઅત, શક્તી.
(જુઓ પેહલવી વ્યાકરણ મુદ્દે ૪૫૨ મે.
દીન ૬૬૦ ૨ જી.) n. A game.

2. A hand. 3. Strength. (see
my Pehlvi grammar p. 451 &
Dinkard Vol. II.)

𐭠𐭣𐭥𐭥=𐭠𐭣𐭥𐭥 ના. રાજી, રમત
જીતવી, આજીમારવી, દાવ જીતવો.
v. To win a game.

૧—૧

𐭠𐭣𐭥𐭥=𐭠𐭣𐭥𐭥 ના. અક-
લનું વજુદ, જ્ઞાન, ડાહ્યાણ. n. Know-
ledge, wisdom.

𐭠𐭣𐭥𐭥=𐭠𐭣𐭥𐭥 ના. લડાઈ, જગડો,
ટંગો, ફેસાદ. (Heb. 𐤒𐤍 𐤔𐤏 = to
stone; ફાં 𐤒𐤍); n. Quarrel,
bickering, wrangling.

𐭠𐭣𐭥𐭥=𐭠𐭣𐭥𐭥 ના. ઈજા, દુઃખ.
૨. મેહનત, કષ્ટ. ૩. કંટાળો. (ફાં 𐭠𐭣𐭥𐭥);
n. Injury, pain. 2. Trouble,
labour. 3. Disgust.

𐭠𐭣𐭥𐭥=𐭠𐭣𐭥𐭥 ના. ભેદ, ભરમ. (ફાં
𐭠𐭣𐭥𐭥; Aram. 𐤒𐤍; to hide, to con-

ceal. is a secret; Syr. 𐤒𐤍 to keep
secret.) n. A mystery, a secret.

𐭠𐭣𐭥𐭥=𐭠𐭣𐭥𐭥 વિ. રાજી
રાખનાર, ખુશી રાખનાર. (Heb. 𐤒𐤍
to have pleasure in one. Ar. 𐤒𐤍
અથવા 𐤒𐤍); a. One who pleases
(another.)

𐭠𐭣𐭥𐭥=𐭠𐭣𐭥𐭥 ફિ. ઉગવું.
(અવં 𐭠𐭣𐭥𐭥, ફાં 𐭠𐭣𐭥𐭥). v. To
grow.

𐭠𐭣𐭥𐭥=𐭠𐭣𐭥𐭥 ના. દાહડો,
દીવસ. n. A day.

૧-૬

પ્રસન્ન = પ્રસન્ન ના. વીઆજ.

૨. વધારો. ૩. તલુઆત. ૪. ઉગણી. (અવં પ્રસન્ન). *n.* Interest (of money.) 2. Increase. 3. Sunrise. 4. Growing.

પ્રસન્ન = પ્રસન્ન વિ. મોખારક, સગણવંતું, શુભ, સારું. *a.* Auspicious, of good omen.

પ્રસન્ન = પ્રસન્ન વિ. જાણસો કરનાર, સમજ આપનાર. (અવં પ્રસન્ન; ફાર્સી *دانشمند*). ૨. અહડતે દરજોનો, મોહટાઈવાળું. *a.* One who explains, one who expounds. 2. Majestic, of high dignity.

પ્રસન્ન = પ્રસન્ન ના. બદકારી, ખુરકામ. *n.* A bad deed.

પ્રસન્ન = પ્રસન્ન ના. દાનાઈ, માન. (અવં પ્રસન્ન = પ્રકાશવું. ઉપરથી.) *n.* Knowledge, wisdom.

પ્રસન્ન = પ્રસન્ન ના. ઉજરકું, રોશની, ઉજાસ. (અવં પ્રસન્ન, ફાર્સી *روشن*, પારસી *روشن*); ૨. કાંમ. ૩. ખેતી. *n.* Light. 2. A work, an act. 3. Agriculture.

પ્રસન્ન = પ્રસન્ન ફિ. (ધરેહ અથવા સેતારાનું) મારગે આગવું, મારગી થવું. *v.* To move onwards, to be progressive. (said of a planet.)

પ્રસન્ન = પ્રસન્ન ના. આવણ નવણ. *n.* Going and coming.

પ્રસન્ન = પ્રસન્ન વિ. ફરફાર થવાનો, ફરફાર થવાવાળું. (અવં પ્રસન્ન અથવા પ્રસન્ન); *a.* Liable to change.

પ્રસન્ન = પ્રસન્ન ફિ. ખરીદવું, વેચાવું લેવું. (ફાર્સી *خرید*). *v.* To purchase.

પ્રસન્ન = પ્રસન્ન ફિ. રમવું, ખેલવું, રમત રમવી, ખાત્ર ખેલવી. (અવં પ્રસન્ન ઉપરથી. ફાર્સી *بازی*). *v.* To play, to indulge in sports, to play a game.

પ્રસન્ન = પ્રસન્ન ફિ. વિ. રમતી વખતે, ખેલતી વખતે. ૨. ફિ. રમવું, ખેલવું. *adv.* At the time of playing. 2. *v.* To play.

પ્રસન્ન = પ્રસન્ન વિ. વીશવાસ, ભરોસાદાર. (અવં પ્રસન્ન ઉપરથી, ફાર્સી *باز*). *a.* Trustworthy, reliable.

પ્રસન્ન = પ્રસન્ન ના. વજીર, પ્રધાન, પાદશાહી દરબારનો મશવરતકાર. (અવં પ્રસન્ન + પ્રસન્ન ઉપરથી.) *n.* A minister, a counsellor in a royal court.

અણ=અલ્લહ અ. અલ્લહ
ના. વીધવા, યુજરી ગએલા ભરથારવાળી
ઓરત. (ફા. ૪૭૦). n. A widow.

અણ=અલ્લહ ફિ. સીનગારવું, સીનગાર આપવો અથવા કરવો. (અવ. ૬+સી ઉપરથી.) v. To adorn, to decorate.

૭—૨

અણ=અલ્લહ વિ. મોહટું, ધણું. ૨. મોહટાઈ ભોગવનાર. (Heb. *אֲשַׁפּ* to overflow, to flow along, to overwhelm; Ar. شطف or شطب); a. Grand, copious. 2. One who enjoys grandeur.

અણ=અલ્લહ ના. જુલમ, જોલમ, સીતમ. (Heb. *אֲשַׁפּ* to attack, to lie in wait for, to hate, to persecute.) Aram. *אֲשַׁפּ* (to enclose), Syr, شطم, (to fetter,) Ar. سطم (to shut up;) n. Tyranny, oppression, violence.

અણ=અલ્લહ ના. વડો સરદાર, વડો અમલદાર. n. A chief officer.

અણ=અલ્લહ ના. બરદાશત કરવાની અથવા અમવાની શક્તી. ૨. ફરમાન-બરદારી તથા તાબેદારી. (અવ. ૭૭૦). n. Power of endurance. 2. Obedience.

અણ=અલ્લહ ના. યુગલી, ગીબત. (અવ. ૭૭૦ યુગલ.) n. Slander, calumny.

અણ=અલ્લહ ના. જાનદી, જડપ. ૨. સેહનાઈ, આસાંની. (ફા. ૪૭૦). n.

n. Quickness, celerity. 2. Easiness.

અણ=અલ્લહ વિ. ઉજરું, સફેદ. (અવ. ૭૭૦, ફા. ૪૭૦). a. White.

અણ=અલ્લહ ના. સવાલ, પુરશેશ, પ્રશ્ન. (ફા. ૪૭૦); n. A question.

અણ=અલ્લહ ના. આસમાન, ગગન. (અવ. ૭૭૦, ફા. ૪૭૦). n. The sky.

અણ=અલ્લહ ફિ. અટકાવવું. ૨. છુપાવવું. (અવ. ૭૭૦ ઉપરથી.) v. To prevent. 2. To conceal.

અણ=અલ્લહ ના. અરાજાત, ચોથાઈ. (ફા. ૪૭૦). n. A fourth part of the revenues.

અણ=અલ્લહ અથવા અલ્લહ વિ. ઈજા દેનાર, દુઃખ દેનાર. (અવ. ૭૭૦). a. Injurious, hurtful.

અણ=અલ્લહ ના. કાઠ, સીહા. (અવ. ૭૭૦, ફા. ૪૭૦). n. Blackness.

અણ=અલ્લહ વિ. દુઃખને મદદગાર, દુઃખને સાથી, દુઃખને વખતે

મદદ કરનાર. *a.* One who helps in time of misery and pain.

𐎠𐎡𐎢𐎣𐎤𐎥𐎦𐎧𐎨 ના. સમ, સોગંદ, કસમ. *n.* An oath.

𐎠𐎡𐎢𐎣𐎤 ના. શાદી, ખુશી. (ફાં سور). *n.* Delight, pleasure.

𐎠𐎡𐎢𐎣𐎤𐎥 ના. ત્રીજી રાત. *n.* The third night after a man's death.

𐎠𐎡𐎢𐎣𐎤𐎥 વિ. આજેજ,

જેર, લાએલાજ. (ફાં સ્તો); *a.* Helpless, destitute.

𐎠𐎡𐎢𐎣𐎤𐎥𐎦 ના. સેનાપતી, લશ્કરનો વડો સરદાર, કમાનડર-ઈનચીફ. (અવં 𐎠𐎡𐎢 + 𐎠𐎡𐎢 અથવા 𐎠𐎡𐎢 અને ફાં 𐎠𐎡𐎢 ઉપરથી.) *n.* A commander-in-chief of an army.

𐎠𐎡𐎢𐎣𐎤 વિ. રાત્રી, આતશીઆ. (અવં 𐎠𐎡, ફાં સ્ત); *a.* Red.

—૯—

𐎠𐎡𐎢𐎣𐎤𐎥 ના. સંકટ, સખતી, આફત. *n.* Calamity, misfortune.

𐎠𐎡𐎢𐎣𐎤 ના. દબ્બો, ભપકો, દરજો. (Heb. 𐎠𐎡 to look at, to see, to view; *to pierce a thing with the eye.*) *n.* Splendour, dignity.

𐎠𐎡𐎢𐎣𐎤 ના. મશવરત અથવા છુપી વાત કરવાની સભા યા જગા. (ફાં 𐎠𐎡). *n.* A council or place of secret consultation.

𐎠𐎡𐎢𐎣𐎤 ના. તલવાર. *n.* A sword.

𐎠𐎡𐎢𐎣 વિ. શક્તીવાન, બળવંત, જોરાવર. (અવં 𐎠𐎡 to be strong.) *a.* Powerful, strong.

𐎠𐎡𐎢 વિ. લાએક, યોગીઆ. *a.* Deserving, fit.

𐎠𐎡𐎢 } 𐎠𐎡𐎢 વિ. લાએકીવાળું, સભીઆવાળું; લાએક, યોગીઆ. *a.* Polite, civil; suitable, fit.

—૯—

𐎠𐎡𐎢𐎣 ના. હિન્દુ-સ્થાન, હિન્દનો દેશ. *n.* India.

𐎠𐎡𐎢 ના. મીજલસ, મંડળી, અનજીમન; (અવં 𐎠𐎡);

ફાં 𐎠𐎡); *n.* An assembly, a meeting.

𐎠𐎡 ફિ. વિ. તેમજ, તેજ પરમાણે. *adv.* In the same way.

જામ્ય=જામ્ય ના. વખત, વેળા.

૨. કુરસંગ. ૩. કલાક. (અવં યામ્ય);

n. Time. 2. A measure of distance. 3. An hour.

ગુણ=ફાલ ના. સારો બદલો, સારો અવેજ. *n.* Good reward, good recompense.

જાણ્ય=જાણ્ય ના. પ્રજા, લોક, રહસ્ય.

(અવં ય to be; ઉપરથી. ફાં હસ્તિય). *n.* People, a nation.

જાણ્ય=જાણ્ય ના. સારું કાંમ. *n.* A good deed.

જાણ્ય=જાણ્ય ના. પરઉપકારી, વગર સવારથે ખીજા ઉપર ઉપકાર કરનાર. *a.* Philanthropic.

જાણ્ય=જાણ્ય ના. તકરાર, બેહસ. (અવં યામ્ય+જાણ્ય); *n.* An argument, a discussion.

જાણ્ય=જાણ્ય ના. હૈયાતી, હસ્તી. *n.* Existence.

A

અ ન દ ર જે આ ત રે પા ત .

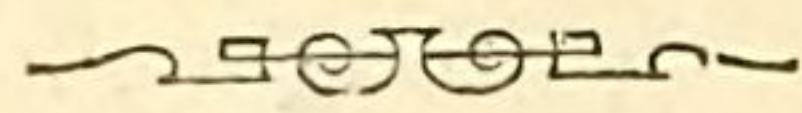
સંક્રાં.	સતર.	અશુદ્ધ.	શુદ્ધ.
૧	૭		
૨	૨૧		
૩	૨૨		
૪	૩		
૧૦	૧૫		
૧૦			
૧૧	૨		
૧૧	૧૧		
૧૧	૧૫		
૧૨	૯		

મા દી ગાં ને ચ ત રં ગ .

સંક્રાં.	સતર.	અશુદ્ધ.	શુદ્ધ.
૧	૬		
૨	૫		
૨	૧૩		
૩	૮		
૩	૧૬		
૪	૨		
૪	૪		
૪	૯		
૫	૨૪		
૬	૪		
૬	૧૩		
૬	૧૭		
૬	૨૧		

આએ પુસ્તકને ધપાતાં થાએલી ભુલને લગતું

જંદ ઊચારતું શુદ્ધી પત્ર.

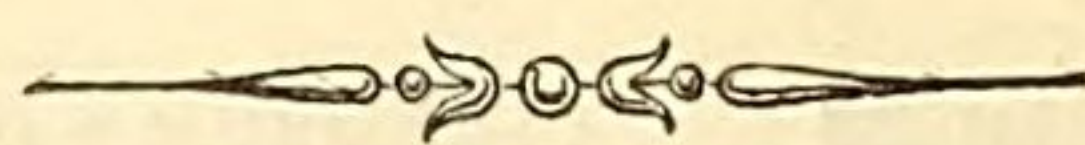

ગં જે શા ઈ ગાં ન .

સંક્રી.	સતર.	અશુદ્ધ.	શુદ્ધ.
૧	૧૮		
૬	૧૯		
૧૦	૧૪		
૧૬	૧૮		
૧૬	૨૦		
૧૬	૨૩		
૧૭	૧૬		
૧૮	૧૧		
૧૮	૨૧		
૧૯	૧૯		
૨૦	૩		
૨૦	૧૧		
૨૦	૨૦		
૨૧	૧૧		
૨૧	૧૮		
૨૧	૨૦		
૨૧	૨૨		
૨૧	૨૩		
૨૪	૧૦		

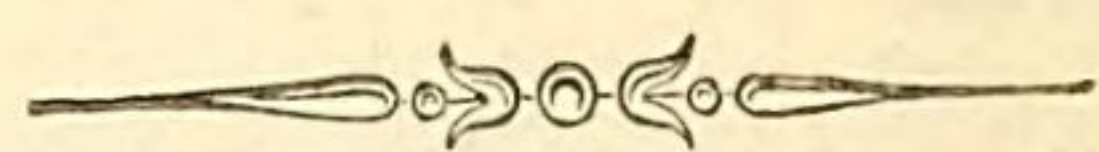
نشدند! و نماندند! و نرفتند! و نماندند! و نرفتند!

અન્દરજે અનાશેરોબાંન ખુસરોએ
કવાતાંનનું વાંચણ.

[illegible]

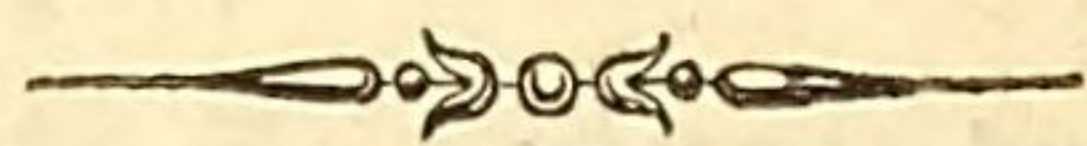
٢٠
٢١
٢٢
٢٣
٢٤
٢٥
٢٦
٢٧
٢٨
٢٩
٣٠
٣١
٣٢
٣٣
٣٤
٣٥
٣٦
٣٧
٣٨
٣٩
٤٠
٤١
٤٢
٤٣
٤٤
٤٥
٤٦
٤٧
٤٨
٤٩
٥٠
٥١
٥٢
٥٣
٥٤
٥٥
٥٦
٥٧
٥٨
٥٩
٦٠
٦١
٦٢
٦٣
٦٤
٦٥
٦٦
٦٧
٦٨
٦٩
٧٠
٧١
٧٢
٧٣
٧٤
٧٥
٧٦
٧٧
٧٨
٧٩
٨٠
٨١
٨٢
٨٣
٨٤
٨٥
٨٦
٨٧
٨٨
٨٩
٩٠
٩١
٩٢
٩٣
٩٤
٩٥
٩٦
٩٧
٩٨
٩٩
١٠٠

भाषीगांन अतरंगनु वांयण.

[illegible]

[illegible]

၁၆၆၆-၁၆၆၇ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၁၀ ရက်နေ့၊ နေပြည်တော်၊ မြန်မာနိုင်ငံတော်၊ ဝန်ကြီးရုံး၊

၁။ မိမိတို့သည် နတ်တို့၏ နေရာကို ဝင်ရောက်ကြည့်ရှုရန် အကြံပြုကြသည်။
 ၂။ မိမိတို့သည် နတ်တို့၏ နေရာကို ဝင်ရောက်ကြည့်ရှုရန် အကြံပြုကြသည်။

1. וְאֵלֶּיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְלֹא עֲלֵינוּ
 2. וְלֹא עֲלֵינוּ וְלֹא עֲלֵינוּ וְלֹא עֲלֵינוּ
 3. וְלֹא עֲלֵינוּ וְלֹא עֲלֵינוּ וְלֹא עֲלֵינוּ
 4. וְלֹא עֲלֵינוּ וְלֹא עֲלֵינוּ וְלֹא עֲלֵינוּ
 5. וְלֹא עֲלֵינוּ וְלֹא עֲלֵינוּ וְלֹא עֲלֵינוּ
 6. וְלֹא עֲלֵינוּ וְלֹא עֲלֵינוּ וְלֹא עֲלֵינוּ
 7. וְלֹא עֲלֵינוּ וְלֹא עֲלֵינוּ וְלֹא עֲלֵינוּ
 8. וְלֹא עֲלֵינוּ וְלֹא עֲלֵינוּ וְלֹא עֲלֵינוּ
 9. וְלֹא עֲלֵינוּ וְלֹא עֲלֵינוּ וְלֹא עֲלֵינוּ
 10. וְלֹא עֲלֵינוּ וְלֹא עֲלֵינוּ וְלֹא עֲלֵינוּ

[illegible]

[illegible][illegible][illegible][illegible]

၄၃။ ဝိသုဒ္ဓိသုတ္တံ။ ဝိသုဒ္ဓိသုတ္တံ။ ဝိသုဒ္ဓိသုတ္တံ။ ဝိသုဒ္ဓိသုတ္တံ။
 ၄၄။ ဝိသုဒ္ဓိသုတ္တံ။ ဝိသုဒ္ဓိသုတ္တံ။ ဝိသုဒ္ဓိသုတ္တံ။ ဝိသုဒ္ဓိသုတ္တံ။
 ၄၅။ ဝိသုဒ္ဓိသုတ္တံ။ ဝိသုဒ္ဓိသုတ္တံ။ ဝိသုဒ္ဓိသုတ္တံ။ ဝိသုဒ္ဓိသုတ္တံ။

၄၄။ နေဝေလေလေလေလေလေ နေဝေလေလေလေလေ
 နေဝေလေလေလေလေလေ နေဝေလေလေလေလေ
 ၄၅။ နေဝေလေလေလေလေလေ နေဝေလေလေလေလေ
 နေဝေလေလေလေလေလေ နေဝေလေလေလေလေ

[illegible][illegible]

41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

- [illegible]

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

ગંજે શાઈગાંનની પેહલવી એબારતનું વાંચણ.

[illegible]

સંક્રા.	સતર.	અશુદ્ધ.	શુદ્ધ.
૭	૧૧	૭૬૧૭	૭૬૧૭
૭	૨૧	૧૧૭૧	૧૧૭ ૧૬ ૧
૮	૧	૧૬	૧૬
૮	૭	૭૭૭૭	૭૭૭૭
૮	૧૩	૭૭૭૭	૭૭૭૭

મા દી ગા ને ચ ત રંગ .

સંક્રા.	સતર.	અશુદ્ધ.	શુદ્ધ.
૧	૯	૬૧૭૭	૬૧૭ ૧૭૭૭
૨	૧૪	૬૬	૬૬
૪	૧૦	૧	૬૧
૫	૧	૧૬	૧૬
૫	૧૪	૭૭૭	૭૭૭
૫	૧૪	૭૭૭૭	૭૭૭૭
૫	૨૦	૭૭૭૭	૭૭૭૭

ପେଟୁଲୀ ଶୁଦ୍ଧି ପତ୍ର.

ગં જ શા ઈ ગાં ન .

સર્કા.	સતર.	અમુક.	શુદ્ધ.
૩	૧૪		
૬	૨		
૧૦	૧		
૧૨	૧૮		
૧૪	૬		
૧૪	૨૧		
૧૫	૧૩		
૧૬	૨		
૧૬	૫		
૧૬	૯		
૧૭	૧૫		
૧૭	૧૬		
૧૭	૨૨		
૧૯	૪—૫		
૧૯	૭		
૨૧	૬		

ਅਨੁਦੇਸ਼ ਆਤਮੇ ਪਾਤ.

સર્રા.	સતર.	અશુદ્ધ.	શુદ્ધ.
૧	૧૯	૧૩૫૦	૧૩૫૦
૩	૪	૦૫૪	૦૫૪
૩	૧૯	૦૫૪	૦૫૪
૩	૨૦	૦૫૪	૦૫૪

૧૩. ૧) આએ ૪૭ બોલને બદલે બેહુ નકલમાં ૭૭ મલેછે.
 ૧૪. ૧) ૬. કે. વાલી નકલમાં ૨૨ છે.
 ૧૪. ૨) આએ એવારત અસલ લખાણમાંથી નીકલી ગએલી સહમજીને હમોએ
 તે વધારેલીછે.
 ૧૫. ૧) આએ ફકરો પુરો થવાની નીશાંની બંધે નકલોમાં મલતી નથી.
 ૧૬. ૧) બંધે નકલમાં ૭૫ મલેછે.
 ૧૭. ૧) બેહુ નકલમાં ૪૭ મલેછે.
 ૧૭. ૨) ૬. કે. વાલી નકલમાં ૫ છે. ૩) બંધે નકલમાં ૬૫ મલેછે.
 ૧૭. ૪) આએ વજાએઆમાંની એવારત નકલ કરનારની તરફથી નીકલી ગએલી
 હોવી જોઈએ.
 ૧૮. ૧) બેહુ નકલમાં ૪૭ મલેછે, અને ફકરો શુદ્ધો પાડેલો નથી.

૧. ૧) બેહુ નકલમાં ૧૭૫૦ મલે છે.
 ૩. ૨) ૬. ૩. તથા ૬. કે. વાલી બંધે નકલમાં ૧૭૫૦ હવું તેહને હમોએ સુધારી છે.
 ૪. ૧) બંધે નકલમાં ૧૭૫૦ મલે છે. ૨) બેહુ નકલમાં ૧૭૫૦ છે.
 ૫. ૧) ૬. કે. બુસરો વાલી નકલમાં ૧૭૫૦ મલે છે.
 ૫. ૨) બેહુ નકલમાં ૧૭૫૦ છે.
 ૫. ૩) ૬. ૩. તથા ૬. કે. વાલી બેહુ નકલમાં ૧૭૫૦ મલે છે.
 ૫. ૪) બંધે નકલમાં ૧૭૫૦ છે. ૫) બેહુ કેતાબમાં ૧૭૫૦ નું લખાણ મલે છે.
 ૬. ૧) એક મરખી રીતે બેહુ નકલમાં ૧૭૫૦ મલે છે.

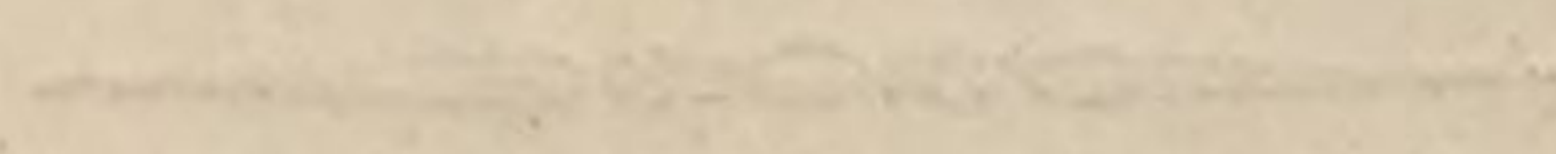
[illegible]

૪૨. ૧) સુધલી નકલમાં ૧૬૭૭. ૫ મળે છે.

૪૩. ૧) સધલી નકલમાં ભાજી છે.

- ۱۹ { ۲۰
۲۰ { ۲۱
۲۱ { ۲۲
۲۲ { ۲۳
۲۳ { ۲۴
۲۴ { ۲۵
۲۵ { ۲۶
۲۶ { ۲۷
۲۷ { ۲۸
۲۸ { ۲۹
۲۹ { ۳۰
۳۰ { ۳۱
۳۱ { ۳۲
۳۲ { ۳۳
۳۳ { ۳۴
۳۴ { ۳۵
۳۵ { ۳۶
۳۶ { ۳۷
۳۷ { ۳۸
۳۸ { ۳۹
۳۹ { ۴۰
۴۰ { ۴۱
۴۱ { ۴۲

1. The first part of the paper is devoted to a
general consideration of the subject. It is
shown that the theory of the subject is
based on the principle of the conservation of
energy. The principle of the conservation of
energy is the basis of the theory of the
subject. It is shown that the principle of the
conservation of energy is the basis of the
theory of the subject. It is shown that the
principle of the conservation of energy is the
basis of the theory of the subject. It is shown
that the principle of the conservation of energy
is the basis of the theory of the subject. It is
shown that the principle of the conservation of
energy is the basis of the theory of the subject.

- [illegible]

[illegible]

૧૦૫. ૧) બેડુ નકલમાં જણાવ્યા મુજબ.

૧૦૮. ૧) બેટુ નકલમાં મળેલ છે.

૧૧૧. ૧) દ. કાંમ વાલી નકલમાં ૧૭૪ મળેલ.

૧૧૩. ૧) બેટુ નકલમાં ૬૭ મળેછે.

• આચ્છે વલાચ્છેઆમાં લખેલી ચેખારત દ. રૂ. વાલી નકલમાં મલતી નથી, અને દ. કાંમ. વાલી નકલમાં પાછતથી કોઇચ્છે ખીજી નકલ ઉપરથી વધારેલીછે.

- 10 לְבַלְבָּלָהּ הָיָה דְּמִיּוּתָא דְּמִיּוּתָא דְּמִיּוּתָא
 11 הָיָה דְּמִיּוּתָא דְּמִיּוּתָא דְּמִיּוּתָא
 12 הָיָה דְּמִיּוּתָא דְּמִיּוּתָא דְּמִיּוּתָא
 13 הָיָה דְּמִיּוּתָא דְּמִיּוּתָא דְּמִיּוּתָא
 14 הָיָה דְּמִיּוּתָא דְּמִיּוּתָא דְּמִיּוּתָא
 15 הָיָה דְּמִיּוּתָא דְּמִיּוּתָא דְּמִיּוּתָא
 16 הָיָה דְּמִיּוּתָא דְּמִיּוּתָא דְּמִיּוּתָא
 17 הָיָה דְּמִיּוּתָא דְּמִיּוּתָא דְּמִיּוּתָא
 18 הָיָה דְּמִיּוּתָא דְּמִיּוּתָא דְּמִיּוּתָא
 19 הָיָה דְּמִיּוּתָא דְּמִיּוּתָא דְּמִיּוּתָא
 20 הָיָה דְּמִיּוּתָא דְּמִיּוּתָא דְּמִיּוּתָא

૮૦. ૧) બેહુ નકલમાં ગ્રાહ્ય મલેછે.
 ૮૨. ૧) બેહુ નકલમાં ગ્રાહ્ય મલેછે.
 ૮૩. ૧) બેહુ નકલમાં ગ્રાહ્ય મલેછે.
 ૮૪. ૧) બેહુ નકલમાં ગ્રાહ્ય મલેછે.
 ૮૬. ૧) બેહુ નકલમાં (૧૬૬) એ એઆરત મલતી નથી.
 ૮૮ થી તે ૯૨ સુધી એઆર ફેકરા નજર ચુકને લીધે ૬. ૬. વાલી નકલમાં
 લખેલા નથી.

[illegible]

૨૧. ૨) એ. કા. વાલી નકલમાં જોવામાં આવેલી હેવી એપારત હાંશીઆ ઉપર નીશાંત કરીને વધારેલી મલેએ, પણ દ. કુ. વાલી નકલમાં તે મલતી નથી.

૨૧. ૩) બેઠું નકલમાં ૧૫૫૭૫૫ મળેલ છે.

૨૪. ૧) બેટુ નકલમાં ૫૦૫ મળેછે.

૨૬. ૧) બેઠું નકલમાં મુદ્રા મળેછે.

૩૦. ૧) બેઠું નકલમાં ગણાતું મળેછે.

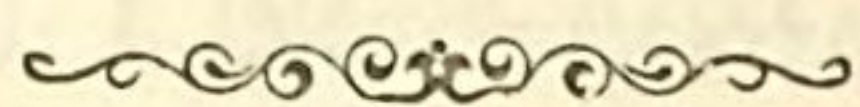
* આચ્છે ૩૨ મો ફકરો ૬.૩. વાલી નકલમાં નજર ચુકથી તદ્દન લખાચ્છેલો નથી.

[illegible]

૧૪. ૧) બેડુ નકલમાં ૪૫૫૭૧૭ મલે છે. ૨) બેડુ નકલમાં ૪૬ મલે છે.
 ૧૬. ૧) બેડુ નકલમાં ૪૨૭૧ મલે છે.
 ૧૮. ૧) બેડુ નકલમાં ૪૭૫ મલે છે.
 ૨૦. ૧) બેડુ નકલમાં ૪૭૧૧૭ મલે છે.
 ૨૧. ૧) બેડુ નકલમાં ૪૪૬ મલે છે.

૧૦. ૧) એહુ કેતાયમાં એત્ત પરમાણિનો એમલો મલેછે.
 ૧૦. ૨) એહુ નકલમાં જાણુ મલેછે.
 ૧૨. ૧) એહુ નકલમાં જાણુ મલેછે.
 ૧૨. ૨) એ. કા. વાલી નકલમાં જાણુ મલેછે.
 ૧૨. ૩) એ. કા. વાલી નકલમાં જાણુ મલેછે.
 ૧૨. ૪) એહુ નકલમાં જાણુ મલેછે. ૫) એહુ નકલમાં જાણુ મલેછે.
 ૧૨. ૬) એહુ નકલમાં જાણુ મલેછે.
 ૧૩. ૧) એહુ નકલમાં જાણુ મલેછે. ૨) એહુ નકલમાં જાણુ મલેછે.
 ૧૩. ૩) એહુ નકલમાં જાણુ મલેછે.

110 111 112 113 114 115 116 117 118 119 120 121 122 123 124 125 126 127 128 129 130 131 132 133 134 135 136 137 138 139 140 141 142 143 144 145 146 147 148 149 150 151 152 153 154 155 156 157 158 159 160 161 162 163 164 165 166 167 168 169 170 171 172 173 174 175 176 177 178 179 180 181 182 183 184 185 186 187 188 189 190 191 192 193 194 195 196 197 198 199 200 201 202 203 204 205 206 207 208 209 210 211 212 213 214 215 216 217 218 219 220 221 222 223 224 225 226 227 228 229 230 231 232 233 234 235 236 237 238 239 240 241 242 243 244 245 246 247 248 249 250 251 252 253 254 255 256 257 258 259 260 261 262 263 264 265 266 267 268 269 270 271 272 273 274 275 276 277 278 279 280 281 282 283 284 285 286 287 288 289 290 291 292 293 294 295 296 297 298 299 300 301 302 303 304 305 306 307 308 309 310 311 312 313 314 315 316 317 318 319 320 321 322 323 324 325 326 327 328 329 330 331 332 333 334 335 336 337 338 339 340 341 342 343 344 345 346 347 348 349 350 351 352 353 354 355 356 357 358 359 360 361 362 363 364 365 366 367 368 369 370 371 372 373 374 375 376 377 378 379 380 381 382 383 384 385 386 387 388 389 390 391 392 393 394 395 396 397 398 399 400 401 402 403 404 405 406 407 408 409 410 411 412 413 414 415 416 417 418 419 420 421 422 423 424 425 426 427 428 429 430 431 432 433 434 435 436 437 438 439 440 441 442 443 444 445 446 447 448 449 450 451 452 453 454 455 456 457 458 459 460 461 462 463 464 465 466 467 468 469 470 471 472 473 474 475 476 477 478 479 480 481 482 483 484 485 486 487 488 489 490 491 492 493 494 495 496 497 498 499 500 501 502 503 504 505 506 507 508 509 510 511 512 513 514 515 516 517 518 519 520 521 522 523 524 525 526 527 528 529 530 531 532 533 534 535 536 537 538 539 540 541 542 543 544 545 546 547 548 549 550 551 552 553 554 555 556 557 558 559 560 561 562 563 564 565 566 567 568 569 570 571 572 573 574 575 576 577 578 579 580 581 582 583 584 585 586 587 588 589 590 591 592 593 594 595 596 597 598 599 600 601 602 603 604 605 606 607 608 609 610 611 612 613 614 615 616 617 618 619 620 621 622 623 624 625 626 627 628 629 630 631 632 633 634 635 636 637 638 639 640 641 642 643 644 645 646 647 648 649 650 651 652 653 654 655 656 657 658 659 660 661 662 663 664 665 666 667 668 669 670 671 672 673 674 675 676 677 678 679 680 681 682 683 684 685 686 687 688 689 690 691 692 693 694 695 696 697 698 699 700 701 702 703 704 705 706 707 708 709 710 711 712 713 714 715 716 717 718 719 720 721 722 723 724 725 726 727 728 729 730 731 732 733 734 735 736 737 738 739 740 741 742 743 744 745 746 747 748 749 750 751 752 753 754 755 756 757 758 759 760 761 762 763 764 765 766 767 768 769 770 771 772 773 774 775 776 777 778 779 780 781 782 783 784 785 786 787 788 789 790 791 792 793 794 795 796 797 798 799 800 801 802 803 804 805 806 807 808 809 810 811 812 813 814 815 816 817 818 819 820 821 822 823 824 825 826 827 828 829 830 831 832 833 834 835 836 837 838 839 840 841 842 843 844 845 846 847 848 849 850 851 852 853 854 855 856 857 858 859 860 861 862 863 864 865 866 867 868 869 870 871 872 873 874 875 876 877 878 879 880 881 882 883 884 885 886 887 888 889 890 891 892 893 894 895 896 897 898 899 900 901 902 903 904 905 906 907 908 909 910 911 912 913 914 915 916 917 918 919 920 921 922 923 924 925 926 927 928 929 930 931 932 933 934 935 936 937 938 939 940 941 942 943 944 945 946 947 948 949 950 951 952 953 954 955 956 957 958 959 960 961 962 963 964 965 966 967 968 969 970 971 972 973 974 975 976 977 978 979 980 981 982 983 984 985 986 987 988 989 990 991 992 993 994 995 996 997 998 999 1000 1001 1002 1003 1004 1005 1006 1007 1008 1009 1010 1011 1012 1013 1014 1015 1016 1017 1018 1019 1020 1021 1022 1023 1024 1025 1026 1027 1028 1029 1030 1031 1032 1033 1034 1035 1036 1037 1038 1039 1040 1041 1042 1043 1044 1045 1046 1047 1048 1049 1050 1051 1052 1053 1054 1055 1056 1057 1058 1059 1060 1061 1062 1063 1064 1065 1066 1067 1068 1069 1070 1071 1072 1073 1074 1075 1076 1077 1078 1079 1080 1081 1082 1083 1084 1085 1086 1087 1088 1089 1090 1091 1092 1093 1094 1095 1096 1097 1098 1099 1100 1101 1102 1103 1104 1105 1

சுமந்தரன் டி. சி. சுவாமிநாதன்

[illegible]

- [illegible]

Ganjesháyagán, Andarze Átrepát Máráspandán, Mádigáne Chatrang, and Andarze Khusroe Kavátán the original Pehlvi text ; the same transliterated in Zend characters and translated into the Gujarati and English languages; a commentary and a glossary of select words

Bombay 1885

A.or. 3279 q

urn:nbn:de:bvb:12-bsb11541834-0